

ändring i de genom berörda nådiga brev den 4 oktober 1895 fastställda bestämmelserna i avseende å dessa resestipendier, att dessa stipendier må kunna, i likhet med de för förste provinsial-, provinsial-, extra provinsial-, biträdande provinsialläkare och stadsläkare avsedda resestipendierna, helt eller delvis användas för studieresor även inom vårt eget land. [31.]

Till stöd härför har styrelsen anfört:

»Dessa resestipendier, som utgått med 500 kronor vardera med skyldighet för innehavarna av desamma att under minst en månad vistas å utrikes ort, hava varit livligt eftersökta, och endast i sällsynta fall hava kompetenta sökande till dem saknats. Med den utveckling, vårt lasarettsväsende under senare år undergått, och med den stegrade utvecklingen av de kliniska sjukhusen och dessas förbättrade utrustning för speciella undersöknings- och behandlingsmetoder m. m. inträffar det numera ej så sällan, att lasarettsläkare anse sig kunna inom landet vinna den speciella utbildning, som de söka. I följd härav har det ej heller saknats sökande till dessa resestipendier, vilka uppgivit sig vilja studera helt eller delvis inom landet.»

I en annan av medicinalstyrelsen gjord framställning, vartill jag strax skall återkomma, har styrelsen hemställt om liknande ändring med avseende å resestipendier för civila läkare, så att jämväl dessa stipendier någon gång och till någon del kunde få begagnas även för studier inom landet.

Även mig synes riktigt, att för rätt till delaktighet av ifrågasvarande stipendier numera icke bör ovillkorligen förutsättas resa utrikes, detta särskilt med hänsyn till den storartade utveckling, som på lasarettsväsendets område under senare år ägt rum inom vårt eget land. Det är sålunda min avsikt att, då jag bliver i tillfälle att senare ånyo inför Kungl. Maj:t anmäla medicinalstyrelsens skrivelse den 28 oktober 1914, tillstyrka bifall till styrelsens framställning.

Någon ändring i anslagets belopp har ej ifrågasatts, utan torde det *ordinarie reservationsanslaget till resestipendier åt ordinarie läkare vid länslasarett och därmed likställda sjukhus* upptagas till oförändrat belopp kronor 1,500:—.

19. Till underhåll av Järvsö sjukhus för specialska, *oförändrat ordinarie anslag* kronor 22,000:—

20. Anslag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter.

[32.]

Anslag till
uppförande
eller in-
rättande av
tuberkulos-
sjukvårds-
anstalter.
(Extra anslag.)

I anledning av Kungl. Maj:ts framställningar har riksdagen för vart och ett av åren 1909—1914 på extra stat anvisat ett belopp av 400,000 kronor till bidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, företrädesvis tuberkulossjukstugor, tuberkulossjukhus och tuberkulosavdelningar å andra sjukvårdsanstalter. För år 1915 har riksdagen till ifrågavarande ändamål på extra stat anvisat ett belopp av 600,000 kronor. Anledningen till denna avsevärda höjning var önskvärheten att så snart som möjligt kunna bereda bidrag till uppförandet av det betydande antal tuberkulossjukvårdsanstalter, som då förbereddes.

Därjämte har riksdagen för åtnjutande av ifrågavarande statsbidrag fastställt vissa allmänna bestämmelser — vid 1914 års förra riksdag något jämkade i förhållande till förut gällande — varjämte riksdagen medgivit, att, därest av riksdagen till ifrågavarande ändamål för åren 1909—1915 förut beviljade belopp icke bliva till fullo tagna i anspråk de år, varför de anvisats, återstoden må för ändamålet disponeras under ett annat år.

Vidare har riksdagen från och med år 1912 medgivit, att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsen försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må, efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning, utan särskild ersättning till kronan på de villkor i övrigt, Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, upplåtas till landsting, kommuner, föreningar eller enskilda för anläggning av tuberkulossjukvårdsanstalter.

Kungl. Maj:t har senast den 27 juni 1914 (sv. förf.-saml. nr 292) utfärdat kungörelse angående statsbidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter m. m., i vilken kungörelse nyssnämnda medgivande intagits.

Enligt ovanstående redogörelse har riksdagen för ifrågavarande ändamål hittills anvisat 3,000,000 kronor.

Under åren 1909—1914 har Kungl. Maj:t beviljat bidrag till de å nedanstående tabell upptagna tuberkulossjukvårdsanstalter.

Anstaltens namn.	Beräknad byggnads- kostnad.	Plats- antal.	Högsta stats- bidrag med hänsyn till befolknings- mängd och platsantal.
	Kronor.		Kronor.
Stockholms län: Löwenströmska lasarettet	184,270	70	70,000
Uppsala län: Vattholma	26,000	13	13,000
Södermanlands län: Löt	470,000	98	98,000
Östergötlands län: Linköping	68,150	30	30,000
» » : å Lösings häradsallmänning i Krokeks sn..	945,000	180	166,000
Jönköpings län: Eksjö	350,000	110	110,000
Kronobergs län: Kronobergs kungsgård	248,700	80	80,000
Kalmar län: Målilla	426,500	100	100,000
Gottlands län: Norrbys	82,500	25	25,000
Blekinge län: Fur	115,000	47	47,000
Kristianstads län: Broby	555,500	102	102,000
Malmöhus län: Gamla Kungshult	116,500	40	40,000
» Bosjökloster	763,000	150	150,000
» Blinkarp	22,580		11,290
Hallands län: Obbhult	450,000	96	96,000
Göteborgs och Bohus län: Svenshögen	214,000	80	80,000
Älvsborgs län: Södra Bäckebo	136,742	51	51,000
» : » » (tillägg)	83,900	30	30,000
» : Dalbobergen	102,500	34	34,000
» : Borås	245,000	50	50,000
» : Sjö-Gunnarsbo	600,000	120	120,000
» : Alingsås	135,000	30	6,000
Skaraborgs län: Stora Ekeberg	887,200	180	180,000
Värmlands län: Arvika	380,046	110	110,000
Örebro län: Lindesberg	62,900	25	25,000
» : Ånsta	143,000	40	40,000
» : Garphyttan	368,000	92	92,000
» : Kopparberg	77,300	26	26,000
Västmanlands län: Västerås	367,000	70	70,000
Kopparbergs län: Högbo	172,000	67	67,000
» : Ludvika	28,714	12	12,000
» : Bjurfors	54,000	29	29,000
Gävleborgs län: Bollnäs	41,442	18	18,000
» : Mohed	405,000	109	109,000

*) Landstinget deltagar med $\frac{2}{3}$ och Norrköpings stad med $\frac{1}{3}$.

[32.]

Anstaltens namn.	Beräknad byggnads- kostnad.	Plats- antal.	Högsta stats- bidrag med hänsyn till befolknings- mängd och platsantal.
	Kronor.		Kronor.
Västernorrlands län: Baldershage	280,000	100	100,000
Jämtlands län: Östersund	110,000	40	40,000
Västerbottens län: Umeå	182,230	50	50,000
" Skellefteå	630,950	50	50,000
Norrbottens län: Edefors	162,525	80	80,000
" : Hälsan	18,000	18	9,000
Malmö stad: Bosjö kloster	195,000	60	60,000
Göteborgs stad: Källtorp	828,000	190	175,000
Gävle stad	138,000	40	35,000
Summa	11,972,149	2,942	2,886,290

Därjämte har Kungl. Maj:t, sedan 1912 års riksdag medgivit, att ett belopp av 54,000 kronor och 1914 års senare riksdag att 29,200 kronor finge utgå av ifrågavarande anslag till sanatoriet vid Apelviken, beviljat sanatoriet nämnda belopp i byggnadsbidrag.

Av de anslagna medlen hava disponerats:

Under år 1909	kronor	693,000
» » 1910	»	484,000
» » 1911	»	264,000
» » 1912	»	496,000
» » 1913	»	402,200
» » 1914	»	630,290

Summa kronor 2,969,490

De beviljade bidragen motsvara sålunda nära de av riksdagen anslagna beloppen. Till fullföljande av den uppgjorda planen för anskaffande av det behövliga antalet vårdplatser skulle för år 1916 erfordras ett belopp, som av medicinalstyrelsen ansetts kunna begränsas till 400,000 kronor; och torde detta belopp nu böra äskas av riksdagen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [32.]

dels att till bidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, företrädesvis tuberkulossjukstugor, tuberkulossjukhus och tuberkulosavdelningar på andra sjukvårdsanstalter, på extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av 400,000 kronor;

dels besluta, att i avseende å allmänna bestämmelser för åtnjutande av statsbidrag från berörda anslag skall gälla av Kungl. Maj:t fastställda grunder;

dels ock medgiva,

att, därest av riksdagen till ifrågavarande ändamål förut beviljade belopp icke bliva till fullo tagna i anspråk de år, varför de anvisats, återstoden må för ett annat år för ändamålet disponeras; samt

att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må, efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning, utan särskild ersättning till kronan på de villkor i övrigt, Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, upplåtas till landsting, kommuner, föreningar eller enskilda för anläggning av tuberkulossjukvårdsanstalter.

21. Anslag till driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning har riksdagen dels till bidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter på extra stat för 1915 anvisat ett förslagsanslag av 687,000 kronor, dels ock i avseende å allmänna bestämmelser för åtnjutande av ifrågavarande statsanslag beslutit:

1:o) att statsbidrag må utgå allenast till sådan anstalt, som provas vara på tillfredsställande sätt anordnad och där avgiften för vårdplats

[33.]

Anslag till driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter.

(Extra anslag.)

[33.] i allmän sjuksal icke utgår med högre belopp än 1 krona för dag, dock att, där anstalt är avsedd för personer, tillhörande viss kommun eller landstingsområde, hinder för statsbidrags åtnjutande ej må föranledas av den omständigheten, att avgiften för vård av person från annan ort utgår med högre belopp;

2:o) att statsbidraget må bestämmas till högst 50 öre för dag och patient, för vilken avgiften ej är högre än 1 krona om dagen, dock med den inskränkning att för län eller stad, som ej deltagar i landsting, statsbidrag ej i något fall må utgå till flera sjukplatser än en på varje tusental av länets eller stadens invånare, häri dock ej inberäknat antalet sjukplatser å kustsjukhus och kustsanatorier för skrofulösa barn eller tuberkulossjukvårdsanstalt, som är avsedd för vård av sjuka från hela riket utan företräde för sjuka från visst län eller stad, samt med undantag därjämte beträffande Jämtlands och Norrbottens län, där statsbidrag må utgå för varje sjukplats utan inskränkning i förhållande till invånarantalet; och

3:o) att Kungl. Maj:t i övrigt må föreskriva de bestämmelser och villkor, som för statsbidragets åtnjutande kunna finnas lämpliga att stadga.

Kungl. Maj:t har sedermera den 27 juni 1914 i enlighet med dessa grunder utfärdat kungörelse angående statsbidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter att lända till efterrättelse tillsvidare, så länge anslag för ifrågavarande ändamål utgår (sv. förf.-saml. nr 293).

Någon anledning att föreslå ändring i grunderna för åtnjutande av ifrågavarande statsanslag synes mig för närvarande icke föreligga.

Efter befallning har medicinalstyrelsen den 27 november 1914 inkommit med förslag till beräkning av det anslag, som borde för år 1916 äskas för ifrågavarande ändamål. Styrelsen har till grund för beräkningen lagt dels de officiella rapporter för år 1913, som till styrelsen insänts från de då befintliga tuberkulossjukvårdsanstalter, varvid även befintliga kustsanatorier och kustsjukhus för skrofulösa barn medtagits, dels ock de meddelanden, som på annat sätt till medicinalstyrelsen inkommit rörande en del under byggnad varande eller av landsting beslutade tuberkulossjukvårdsanstalter, vilka kunna antagas bliva öppnade år 1915—1916.

Vid beräkningen har hänsyn icke tagits till tuberkulosavdelningar vid fattighus eller dylikt eller till sådana smärre anstalter, om vilka sak-

nas uppgift, i vad mån de motsvara berättigade fordringar på en stats- [33.]
understödd anstalt.

Resultatet av beräkningen framgår av följande tablå:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Län eller städer, som ej deltaga i landsting.	Vårdanstalter.	Antal vårdplatser 1914, för vilka statsbidrag beviljats eller sökts.	Ytterligare antal vårdplatser 1915, för vilka statsbidrag torde beviljas.	Summa vårdplatser 1915, för vilka statsbidrag torde beviljas.	Folkmängd den 31 dec. 1913.	Statsbidrag beräknat att utgå 1916.
Tuberkulossjukhus.						
Stockholms stad	Sabbatsberg	1) 382	—	382	382,085	69,906
	S:t Göran					
	Söderby					
Stockholms län	Löwenströmska lasarettet	70	—	70	222,046	12,810
Uppsala län	Uppsala, akademiska sjukhuset	44	—	67	130,404	12,261
	Vattholma	23	—			
Södermanlands län	Blommenhov vid Nyköping	24	—	122	182,130	22,326
	Löt	98	—			
Östergötlands län	Stratömta	30	—	240	252,062	42,920
(Norrköpings stad ej medräknad)	Linköping	30	—			
	Kolmården	—	180			
Jönköpings län	Eksjö	—	110	110	216,697	20,130
Kronobergs län	Kronobergs kungsgård (Lugnet)	80	—	80	157,260	14,640
Kalmar län	Målilla	—	100	100	228,044	18,300
Gottlands län	Norrby	25	—	25	55,422	4,575
Blekinge län	Fur	47	—	47	150,049	8,601
Kristianstads län	Broby	102	—	102	232,734	18,666

¹⁾ Antalet reducerat med hänsyn till folkmängden. Faktiska antalet: Sabbatsberg 32, S:t Göran 246, Söderby 452 = tillhopa 730.

[33.]

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Län eller städer, som ej deltaga i landsting.	Vårdanstalter.	Antal vårdplatser 1914, för vilka statsbidrag beviljats eller sökts.	Ytterligare antal vårdplatser 1915, för vilka statsbidrag torde beviljas.	Summa vårdplatser 1915, för vilka statsbidrag torde beviljas.	Folkmängd den 31 dec. 1913.	Statsbidrag beräknat att utgå 1916.
Malmö stad	Allmänna sjukhuset.....	58	—	1) 95	95,821	17,385
	Tuberkulosanstalten	27	—			
	Tuberkulosjukvårdsanstalten vid Höör (Orupssanatoriet)	—	60			
Malmöhus län (för övrigt.)	Hälsingborg (Gamla Kungshult)	40	—	239	373,556	43,737
	Blinkarp	33	—			
	Lund	16	—			
	Tuberkulosjukvårdsanstalten vid Höör (Orupssanatoriet)	—	150			
Hallands län	Obbhult i Fagered	—	96	96	146,771	17,568
Göteborgs stad	Källtorp	2) 178	—	178	178,030	32,574
Göteborgs och Bohus län	Svenshögen	80	—	80	217,441	14,640
Älvsborgs län	Trollhättan	12	—	3) 291	291,330	53,253
	Kroppefjäll (Södra Bäckebo)	81	—			
	Borås	50	—			
	Vänersborg	28	—			
	Sjö-Gunnarsbo	—	120			
Skaraborgs län	Alingsås	—	30	180	240,667	32,940
St. Ekeberg	—	—	180			
Värmlands län	Arvika	110	—	110	260,634	20,130
Örebro län	Lindesberg	26	—	184	210,666	33,622
	Örebro (Ånsta)	40	—			
	Garphyttan	92	—			
	Kopparberg	26	—			
Västmanlands län	(Ljusnarsberg)	—	—	86	159,522	15,738
	Västerås (Skogsfället) ..	70	—			
	Kolbäck	16	—			

1) I stället för 145.

2) " " " 188.

3) " " " 321.

Reducerat med hänsyn till folkmängden.

" " " " "

" " " " "

[33.]

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Län eller städer, som ej deltaga i landsting.	Vårdanstalter.	Antal vårdplatser 1914, för vilka statsbidrag beviljats eller sökts.	Ytterligare antal vårdplatser 1916, för vilka statsbidrag torde beviljas.	Summa vårdplatser 1915, för vilka statsbidrag torde beviljas.	Folkmängd den 31 dec. 1913.	Statsbidrag beräknat att utgå 1916.
Kopparbergs län	Ludvika (Jägarnäs).....	12	—	1) 345	239,025	63,135
	Bjurfors (Folkarbo).....	29	—			
	Domnarvet (Bergsbo)....	24	—			
	Högbo	67	100			
	Tjärnan 2).....	—	106			
Gävle stad	Grängesberg.....	16	—	35	35,736	6,405
	J. Selggrens sanatorium	35	—			
Gävleborgs län	Fredrikskulle (vid Sandviken).....	20	—	147	221,778	26,901
	Sävstaås sanatorium vid Bollnäs 3).....	18	—			
	Mohed	109	—			
Västernorrlands län	Baldershage (Sundsvall)	100	—	120	256,666	21,960
	Utanede.....	20	—			
Jämtlands län	Solliden (Östersund)....	40	—	40	—	7,320
Västerbottens län	Umeå lasarett	50	50	100	166,107	18,300
	Skellefteå lasarett	—	—			
Norrbottnens län	Sandträsk	80	—	98	—	17,934
	Hälsan, Antnäs.	18	—			
Kustsanatorier och kustsjukhus för skrofulösa barn.						
Kronprinsessan Victorias kustsanatorium Barkåkra,		4) 180	—	180	—	30,597
Kustsanatoriet vid Apelviken, Varberg 5)		124	64	188	—	6) 17,202
Styrsö kustsjukhus		7) 113	—	—	—	15,454 50
Summa		—	—	4,137	—	752,980 50

1) = 239 + 106 i stället för 247 + 106 = 354.

2) Reduktion med hänsyn till folkmängden torde böra förekomma endast beträffande anstalter, avsedda för länets invånare, ej beträffande anstalten Tjärnan, då denna är avsedd för vård av sjuka från hela riket utan företräde för sjuka från visst län eller viss stad.

3) Ansökning om anstaltens nedläggande såsom tuberkulossjukvårdsanstalt för närvarande beroende på Kungl. Majts prövning.

4) Under tiden 1/5—30/6, övriga delen av året 158 platser.

5) Öppet endast under sommaren.

6) Beräknad för 6 månader (183 dagar).

7) Under tiden 15/6—14/9 113, övriga delen av året 70 vårdplatser.

[33.]

Enligt tablån skulle alltså storleken av det för bidrag till bestridande av driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter för år 1916 erforderliga anslaget belöpa sig till 752,980 kronor 50 öre. Vid beräkningen av detta har medicinalstyrelsen utgått från de i nådiga kungörelsen den 27 juni 1914 angående statsbidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter härom givna bestämmelser. Tillämpas dessa principer å i tablån upptagna län och städer, skulle städerna Stockholm, Göteborg och Malmö samt Älvsborgs och Kopparbergs län komma att röna inverkan av den föreskrivna begränsningen med hänsyn till invånarantalet. För Stockholm skulle nämligen statsbidrag komma att utgå efter ett antal vårdplatser av högst 382 i stället för 730, för Göteborg efter högst 178 i stället för 188, för Malmö efter högst 95 i stället för 145, för Älvsborgs län efter högst 291 i stället för 321 samt för Kopparbergs län efter högst 345 i stället för 354. Möjligt är visserligen, att detta förhållande kan komma att i någon mån hava ändrats vid 1915 års utgång på grund av ökad folkmängd i dessa städer eller län, men någon avsevärd ökning i statsbidraget torde dock icke härav orsakas.

Sammanlagt skulle alltså enligt ovan angivna beräkningsgrunder storleken av det anslag, som skulle erfordras såsom bidrag till bestridande av driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter för år 1916, uppgå i runt tal till 753,000 kronor.

Att märka är, att detta belopp — med frånseende av den ökning, som kan inträffa på grund av folkmängdens stegring, efter det beräkningen gjordes, och därav följande rätt till ytterligare statsbidrag — är det högsta, som med tillämpning av nu gällande villkor och bestämmelser för åtnjutande av dylikt bidrag kan komma att utgå. Emellertid plägar belastningen å anslaget på långt när icke nå maximum såsom nedanstående, av medicinalstyrelsen meddelade uppgifter utvisa.

Å r.	Anslag.		Under året utanordnat belopp.		
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	%
1911	330,000	—	201,131	50	60,95
1912	405,000	—	250,428	—	61,83
1913	542,000	—	311,225	50	57,42

Av denna sammanställning framgår, bland annat, att det under varje särskilt år utanordnade beloppet uppgått i medeltal till allenast 60 % av det för året anvisade anslaget. Anledningen härtill torde hu-

vudsakligen vara, dels att icke alla de beräknade platserna bliva färdiga på uppgiven tid och dels att åtskilliga platser beläggas med högre avgift än för statsbidrag är medgivet. Då någon ändring i dessa förhållanden ej kan förväntas inträffa, torde man kunna antaga, att, medan det maximala anslagsbehovet för år 1916 beräknats till 753,000 kronor, under nämnda år i själva verket icke kommer att utanordnas mer än omkring 450,000 kronor. [33.]

Därest anslaget bestämmes till ett belopp av 500,000 kronor, torde det sålunda med all sannolikhet bliva tillfyllest för mötande av de krav, som kunna förväntas bliva ställda å detsamma. Mot det sålunda föreslagna beloppets storlek har medicinalstyrelsen förklarat sig icke hava något att erinra.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att till bidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter på extra stat för år 1916 anvisa ett förslagsanslag av 500,000 kronor;

dels ock att i avseende å allmänna bestämmelser för åtnjutande av ifrågavarande statsanslag besluta:

a) att statsbidrag må utgå allenast till sådan anstalt, som provas vara på tillfredsställande sätt anordnad och där avgiften för vårdplats i allmän sjukhus icke utgår med högre belopp än 1 krona för dag, dock att, där anstalt är avsedd för personer, tillhörande viss kommun eller landstingsområde, hinder för statsbidrags åtnjutande ej må föranledas av den omständigheten, att avgiften för vård av person från annan ort utgår med högre belopp;

b) att statsbidraget må bestämmas till högst 50 öre för dag och patient, för vilken avgiften ej är högre än 1 krona om dagen, dock med den inskränkning att för län eller stad, som ej deltagar i landsting, statsbidrag ej i något fall må utgå till flera sjukplatser än en på varje tusental av länets eller stadens invånare, däri dock ej inberäknat antalet sjukplatser å kustsjukhus och kustsanatorier för skrofulösa barn eller tuberkulossjukvårdsanstalt, som är avsedd för vård av sjuka från hela riket utan företräde för sjuka från visst län eller viss stad, samt med undantag därjämte beträffande Jämtlands och Norrbottens län, där stats-

[33.]

bidrag må utgå för varje sjukplats utan inskränkning i förhållande till invånarantalet; och

c) att Kungl. Maj:t i övrigt må föreskriva de bestämmelser och villkor, som för statsbidragets åtnjutande kunna finnas lämpliga att stadga.

22. Resebidrag till vissa patienter vid kustsanatorierna.

[34.]

*Resebidrag
till vissa pa-
tienter vid
kustsana-
torierna.*

(Extra anslag.)

Med bifall till Kungl. Ma:ts framställning har riksdagen på extra stat för vartdera av åren 1914 och 1915 beviljat ett förslagsanslag å 10,000 kronor för beredande av bidrag till medellösa eller mindre bemedlade personer för resor till och från de vid västkusten belägna statsunderstödda kustsanatorierna, att utgå under de villkor Kungl. Maj:t bestämde.

Efter medicinalstyrelsens hörande har Kungl. Maj:t sedermera den 27 juni 1914 utfärdat kungörelse angående berörda statsbidrag att lända till efter rättelse tillsvidare, så länge anslag för ifrågavarande ändamål utgår. (sv. förf. saml., nr 294.)

I underdånig skrivelse den 21 december 1914 har medicinalstyrelsen hemställt, att även för år 1916 måtte för ändamålet anvisas enahanda belopp, 10,000 kronor.

Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1916 bevilja ett förslagsanslag å 10,000 kronor för beredande av *bidrag till medellösa eller mindre bemedlade personer för resor till och från de vid västkusten belägna statsunderstödda kustsanatorierna*, att utgå under de villkor Kungl. Maj:t bestämmer.

23. Stipendier för utbildning av tuberkulosläkare.

[35.]

*Stipendier
för utbildning
av tuberkulos-
läkare.*

(Extra anslag.)

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen på extra stat för år 1915 anvisat ett anslag av 2,700 kronor att användas till stipendier för läkare, som genomgå utbildningskurser i tuberkulossjukvård.

Genom nådigt brev den 27 juli 1914 har Kungl. Maj:t ställt nämnda anslag till medicinalstyrelsens förfogande att för därmed avsett

ändamål användas med iakttagande av de genom nådiga brevet den 12 september 1910 i avseende å ifrågavarande stipendier meddelade bestämmelser. [35.]

I skrivelse den 25 september 1914 har medicinalstyrelsen, då behovet av för tuberkulossjukvård utbildade läkare ännu icke är fyllt, hemställt, att anslag för nu förevarande ändamål till belopp av 2,700 kronor måtte begäras jämväl för år 1916.

Med anledning av vad sålunda förekommit hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1916 bevilja ett anslag av 2,700 kronor att användas till *stipendier för läkare, som genomgå utbildningskurser i tuberkulossjukvård.*

24. Till resestipendier för läkare, som anmäla sig vilja i utlandet studera tuberkulosens igenkännande, behandling eller hygien, *oförändrat ordinarie anslag, reservationsanslag* kronor 1,000: —

25. Folksanatorierna.

I anledning av inom riksdagen väckta motioner har riksdagen år 1904 till upprätthållande av verksamheten vid de genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade s. k. *folksanatorierna*, under villkor att något lotteri till förmån för sanatoriernas verksamhet icke anordnades, för år 1905 anvisat ett belopp av 400,000 kronor, varav hälften eller 200,000 kronor finge av tillgängliga medel förskjutas under år 1904. [36.]

Folksanatorierna.
(Extra anslag.)

Genom nådigt brev den 8 juli 1904 har Kungl. Maj:t rörande ifrågavarande anslag meddelat bestämmelser; och torde jag beträffande deras innehåll få hänvisa till det vid statsverkspropositionen till 1907 års riksdag fogade statsrådsprotokollet över civilärenden för den 12 januari 1907, punkt 32.

På därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar har därefter riksdagen för vart och ett av åren 1906—1915 anslagit för ifrågavarande ändamål ett belopp av 200,000 kronor att användas i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

Överstyrelsen för ifrågavarande fond har i skrivelse den 10 november 1914 anfört, att jämväl efter utgången av år 1915 behov av statsunderstöd för ifrågavarande ändamål är för handen, och har över-

- [36.] styrelsen med anledning härav hemställt, att Kungl. Maj:t måtte till innevarande års riksdag avlåta proposition om anvisande jämväl för år 1916 av anslag till belopp av 200,000 kronor.

Medicinalstyrelsen, som på grund av remiss yttrat sig i ärendet, har därvid tillstyrkt bifall till överstyrelsens hemställan.

Av vederbörande revisorers berättelse för år 1913 rörande förvaltningen av ifrågavarande jubileumsfond framgår, att under år 1913 inkomsterna, inberäknat statsanslaget, utgjort 533,434 kronor 57 öre samt utgifterna 562,389 kronor 24 öre, däri inberäknat avskrivningar till belopp av 10,562 kronor 61 öre. Utgifterna hava alltså överstigit inkomsterna med 28,954 kronor 67 öre.

Enligt en av överstyrelsen gjord approximativ beräkning torde fondens inkomster för år 1914, inberäknat det av riksdagen beviljade anslag å 200,000 kronor, uppgå till 596,642 kronor 19 öre samt utgifterna till 575,441 kronor 64 öre, varefter återstoden, 21,200 kronor 55 öre, vore avsedd att, enligt föreskriften i nämnda brevet den 8 juli 1904, överföras till reserverade medel.

På grund av vad sålunda förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av verksamheten vid de genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade *folksanatorierna* på extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av 200,000 kronor att användas i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

26. Understödjande av dispensärverksamhet.

- [37.] I anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen till 1914 års senare riksdag gjorda framställning har riksdagen på extra stat för år 1915 beviljat ett förslagsanslag å 60,000 kronor att användas till statsbidrag till understödjande av dispensärverksamhet under villkor i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet över civilärenden den 14 maj 1914 angivits, dock med undantag att ett i mom. 2 omförmålt villkor angående anordningen av vederbörande läns tuberkulosanstaltsvård icke finge uppställas.

Därefter har Kungl. Maj:t genom nådig kungörelse den 1 oktober 1914 fastställt villkor och bestämmelser för åtnjutande av statsbidrag

Understödjande av dispensärverksamhet.
(Extra anslag.)

till understödjande av dispensärverksamhet att lända till efterrättelse tillsvidare, så länge anslag för ifrågavarande ändamål utgår. (sv. förf.-saml. nr 400.) Samtidigt därmed har Kungl. Maj:t ställt omförmälda anslag till medicinalstyrelsens förfogande att mot redovisningsskyldighet för därmed avsett ändamål användas med iakttagande av de uti berörda kungörelse givna föreskrifter. [37.]

I skrivelse den 21 september 1914 har medicinalstyrelsen, med hänsyn till den stora uppgift dispensärverksamheten fyller i striden mot tuberkulosen och då understöd för nämnda verksamhet fortfarande är av behovet påkallat, hemställt, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1915 års riksdag att på extra stat för år 1916 bevilja ett förslagsanslag å 60,000 kronor att användas för ifrågavarande ändamål.

För att här avsedda anslag skall medföra den varaktiga nytta, som med detsamma avsetts, torde det böra utgå under en längre följd av år. Att beräkna hur stort statsbidrag som med hänsyn till de stadgade villkoren och bestämmelserna kan komma att under år 1916 tagas i anspråk, låter sig, då någon erfarenhet ännu ej föreligger, knappast göra. De erforderliga medlen torde därför fortfarande böra beviljas i form av förslagsanslag och till enahanda belopp, som nu utgår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1916 bevilja ett förslagsanslag å 60,000 kronor att användas till statsbidrag till understödjande av dispensärverksamhet under villkor i huvudsaklig överensstämmelse med de nu gällande.

27. Behandling av medellösa lupuspatienter.

I enlighet med vad medicinalstyrelsen i skrivelse den 25 september 1914 föreslagit hemställer jag, att Kungl. Maj:t behagade föreslå riksdagen

att, i likhet med vad för år 1915 ägt rum, på extra stat för år 1916 anvisa ett förslagsanslag av 15,000 kronor att enligt därom av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser användas till bekostande av behandling enligt den s. k. ljusmetoden av medellösa, med sjukdomen »lupus vulgaris» behäftade personer från landsorten, under villkor att genom bidrag från vederbö-

[38.]
Behandling
av medellösa
lupus-
patienter.
(Extra anslag.)

[38.]

rande landsting eller kommuner eller annorledes bestrides det belopp, som erfordras för patientens resa fram och åter mellan hemorten och den anstalt, där behandlingen äger rum, ävensom för hans underhåll, så länge behandlingen varar.

Vanföreväsendet.

28. Kliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg m. m.

[39.]

*Kliniker vid
vanförestalterna i
Stockholm,
Göteborg och
Hälsingborg
m. m.*

(Extra anslag.)

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning har riksdagen på extra stat anvisat *dels* för anordnande av kliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg ett anslag, som bestämts för år 1913 till 65,000 kronor, för år 1914 till 88,200 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna 11,500 kronor, samt för år 1915 till 76,650 kronor, *dels* för anordnande av polikliniker vid ifrågavarande anstalter ett anslag för vart och ett av nämnda år av 9,000 kronor. Samtliga beloppen skulle utgå under de villkor för anslagens åtnjutande, som kunde av Kungl. Maj:t bliva bestämda.

Genom nådigt brev den 6 december 1912 bestämde Kungl. Maj:t villkor för åtnjutande av ifrågavarande anslag. Dessa villkor voro i huvudsak, att statsbidrag för anordnande av klinik vid ovannämnda vanförestalter skulle utgå med 1 krona 50 öre för varje dag, varunder vårdplats vid kliniken visades hava varit upptagen av vanför, för vilken vårdavgiften till anstalten, förutom ersättning för s. k. ortopediska bandage, icke varit högre än 1 krona 50 öre för dag, samt att statsbidrag icke för någon dag finge utgå för flera belagda vårdplatser än 35 vid vardera av anstalterna i Stockholm och Göteborg samt 49 vid anstalten i Hälsingborg.

Beträffande de för år 1914 och 1915 beviljade anslagen till kliniker och polikliniker har Kungl. Maj:t bestämt, att de genom nådiga brevet den 6 december 1912 föreskrivna villkor och bestämmelser skulle vara gällande med den ändring, att statsbidrag icke för någon dag finge utgå för flera belagda vårdplatser än 35 vid anstalten i Stockholm, 56 vid anstalten i Göteborg samt 49 vid anstalten i Hälsingborg.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift hava styrelserna för föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm, för föreningen för

bistånd åt vanföra i Göteborg och för föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne hos Kungl. Maj:t anhållit om statsunderstöd till enahanda belopp som för år 1915 för fortsatt drift under år 1916 efter samma principer, enligt vilka understöd förut utgått.

[39.]

Medicinalstyrelsen har i infortrat utlåtande den 30 september 1914 tillstyrkt bifall till ansökningen.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1916 anvisa
dels för anordnande av kliniker vid vanförestalerna
i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg ett anslag av
76,650 kronor;

dels ock för anordnande av polikliniker vid nämnda
anstalter ett anslag av 9,000 kronor;

båda beloppen att utgå under de villkor för anslagens åtnjutande, som kunna av Kungl. Maj:t bli bestämde.

29. Anslag till driftkostnader vid skol- och uppfostringshem för vanföra.

Sedan styrelsen för föreningen för bekämpande av barnförlamningen i en till Kungl. Maj:t ingiven skrift anhållit, att Kungl. Maj:t måtte emottaga ett av föreningen genom insamling hopbragt belopp av 383,643 kronor 52 öre, att användas på sätt Kungl. Maj:t kunde pröva lämpligast för barnförlamningens bekämpande och vanförevårdens höjande i landet, mottog Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 11 juli 1913 omförmälda belopp att för därmed avsett ändamål användas. Samtidigt härmed uppdrogs åt riksmarskalken greve L. W. A. Douglas, generaldirektören C. B. Buhre och professorn S. E. P. Haglund att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag angående användningen av den sålunda mottagna gåvan.

[40.]

Anslag till
driftkostnader
vid skol- och
uppfostrings-
hem för
vanföra.
(Extra anslag.)

I sitt den 7 oktober 1913 avgivna betänkande föreslogo kommitte-
rade följande disposition av det förefintliga kapitalet:

I. Till var och en av föreningarna för bistånd åt vanföra i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg skulle överlämnas 100,000 kronor, mot det att föreningen snarast möjligt och senast före 1914 års utgång i anslutning till föreningens vanförestalt anordnade ett skol- och upp-

[40.] fostringshem med minst 30 platser för sådana vanföra barn i och under skolåldern, med företräde för de av barnförlamning drabbade, vilka på grund av sin vanförhet ej alls kunde i hembygden påräkna att erhålla hjälplig uppfostran och skolundervisning, eller vilka måste för att ej förfalla befinna sig under längre kontinuerlig observation, än som å vanförestalternas sjukavdelningar, med deras dyrbara platser, lämpligen kunde ske.

II. Till svenska vanförestalternas centralkommitté skulle överlämnas 50,000 kronor, att av centralkommittén förvaltas som en understödsfond, vilken ej finge minskas och vilkens avkastning skulle användas till tillfälligt ekonomiskt understöd åt personer med så höggradig vanförhet — med företräde för de av barnförlamning drabbade — att de ej med tillhjälp av ortopedisk-kirurgisk behandling eller speciell yrkesutbildning kunde ernå någon förbättring i sitt tillstånd.

III. Till medicinalstyrelsens förfogande skulle ställas resten av det förefintliga kapitalet, 33,643 kronor 52 öre, jämte upplupna räntor, att användas till befrämjande av vetenskapliga studier rörande såväl den s. k. akuta barnförlamningen, dess orsaker, spridningssätt, behandling och utbredning inom Sverige som även vanförhetsfrekvensen i allmänhet och andra för åstadkommandet av en god vanförevård viktiga frågor.

Då emellertid föreningarna ej kunde på förenämnda villkor mottaga de föreslagna beloppen, utan att något bidrag av statsmedel för driften garanterades, hemställde kommitterade även, att Kungl. Maj:t täcktes till 1914 års riksdag framlägga proposition, att för de sålunda tillkomna barnhemmen statsbidrag per dag och plats finge utgå, såsom fallet vore med vanförestalternas redan statsunderstödda sjukavdelningsplatser, men med ett mindre belopp, exempelvis 1 krona per dag och individ (= $\frac{2}{3}$ av det anslag per liggedag, som för det dåvarande utginge till de ordinarie anstaltsplatserna).

Efter det medicinalstyrelsen, till följd av nådig remiss, yttrat sig i ärendet, föreslog Kungl. Maj:t i den till riksdagen den 14 januari 1914 avlåtna statsverksproposition, att riksdagen måtte på extra stat för år 1915 anvisa ett anslag av 32,900 kronor att under de villkor, som kunde av Kungl. Maj:t bliva bestämda, utgå såsom bidrag till underhåll av i samband med vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Helsingborg anordnade skol- och uppfostringshem. Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslog biföll riksdagen.

Därefter har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 27 juni 1914 förordnat, att ifrågavarande medel, 383,643 kronor 52 öre, jämte därå upplupen ränta skola sålunda användas,

att ett belopp av 100,000 kronor överlämnas till en var av föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm, föreningen för bistånd åt vanföra i Göteborg och föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne, under villkor att vederbörande förening snarast möjligt och senast före den 1 juli 1916 i anslutning till föreningens vanförearstalt anordnar ett skol- och uppfostringshem med minst 30 platser för sådana vanföra barn i och under skolåldern — med företräde för de genom barnförlamning vanföra — vilka på grund av sin vanförhet ej kunna i hemorten erhålla uppfostran och skolundervisning eller av annan orsak böra kvarbliva under längre kontinuerlig observation, än som å vanförearstaltens sjukavdelning lämpligen kan äga rum;

att ett belopp av femtiotusen kronor överlämnas till svenska vanförearstaltarnas centralkommitté att av denna förvaltas såsom en understödsfond, vilken ej får minskas och vars avkastning skall användas till tillfälligt ekonomiskt understöd åt personer med så höggradig vanförhet — med företräde för dem genom barnförlamning vanföra — att de ej med tillhjälp av ortopedisk-kirurgisk behandling eller speciell yrkesutbildning kunna ernå någon förbättring i sitt tillstånd; samt

att återstående beloppet jämte upplupen ränta ställes till medicinalstyrelsens förfogande att användas till befrämjande av vetenskapliga studier rörande såväl den s. k. akuta barnförlamningen, dess orsaker, spridningssätt, behandling och utbredning inom Sverige som även vanförhetsfrekvensen i allmänhet och andra för åstadkommande av en god vanförevård viktiga frågor.

I sammanhang härmed har Kungl. Maj:t anbefallt överintendents-ämbetet att i samråd med folkskolöverstyrelsen granska och godkänna ritningar till de nybyggnader, som må finnas erforderliga för anordnandet av omförmälda skol- och uppfostringshem, samt jämväl i övrigt tillse, att hemmen varda anordnade på ett för deras ändamål fullt tillfredsställande sätt.

Vidare har Kungl. Maj:t bemyndigat statsrådet och chefen för civildepartementet eller den han i sitt ställe förordnar att uppsäga och lyfta ifrågakvarande belopp, 383,643 kronor 52 öre, jämte därå upplupen ränta. Beloppet hade jämlikt chefen för nämnda departement lämnat nådigt uppdrag blivit insatt dels å depositionsräkning och dels å upp- och avskrivningsräkning i aktiebolaget Stockholms handelsbank. Av dessa medel skulle departementschefen till styrelserna för omförmälda tre föreningar samt till svenska vanförearstaltarnas centralkommitté och till medicinalstyrelsen, mot kvitto, utbetala det en var tillkommande belopp, sedan, såvitt föreningarna och centralkommittén angår, före-

- [40.] ningarnas styrelser och kommittén var för sig avgivit förbindelse att använda ifrågavarande medel i enlighet med ovan omförmälda, därom meddelade bestämmelser ävensom de föreskrifter, som överintendentsämbetet i samråd med folkskolöverstyrelsen kunde meddela rörande skol- och uppfostringshemmens anordnande, och sedan föreningarna i vederbörlig ordning beslutat att i de för föreningarna gällande stadgar införa bestämmelse därom, att en av medicinalstyrelsen utsedd revisor eller suppleant för honom skulle deltaga i granskningen av vederbörande förenings räkenskaper och förvaltning. Tillika har föreskrivits, att av de föreningarna tilldelade beloppen tre fjärdedelar, eller 75,000 kronor till varje förening, skola till dem utbetalas, så snart medlen efter skedd uppsägning bliva för ändamålet disponibla, samt återstoden, sedan vederbörande förenings skol- och uppfostringshem vid syn, som på föreningsens bekostnad utföres genom överintendentsämbetets försorg, blivit godkänt.

Därjämte har Kungl. Maj:t ställt förberörda såsom bidrag till underhåll av i samband med vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg anordnade skol- och uppfostringshem på extra stat för år 1915 anvisade anslag av 32,900 kronor till medicinalstyrelsens förfogande, att för därmed avsett ändamål användas, med iakttagande av följande villkor och bestämmelser, nämligen:

att statsbidrag för underhåll av sådant skol- och uppfostringshem skall utgå med 1 krona för varje dag, varunder vårdplats vid hemmet visas hava varit upptagen av vanför;

att statsbidrag icke för någon dag må utgå för flera upptagna vårdplatser än 30 vid vart och ett av ifrågavarande hem; samt

att statsbidrag skall till styrelsen för vederbörande anstalt enligt förenämnda grunder av medicinalstyrelsen utbetalas halvårsvis efter utgången av juni och december månader, sedan styrelsen godkänt till densamma insänd uppgift om antalet underhållsdagar vid hemmet under det gångna halvåret, grundad på utdrag ur anstaltens journal och försedd med granskningspåskrift av vederbörande folkskolinspektör.

I fråga om tillsynen över skolundervisningen i omförmälda hem har Kungl. Maj:t föreskrivit, att det skall tillkomma folkskolöverstyrelsen att utöva densamma.

Anslag för år
1916.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift hava styrelserna för föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm, föreningen för bistånd åt vanföra i Göteborg och föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne anhållit, att Kungl. Maj:t måtte av riksda-

gen äska ett anslag för år 1916 av 32,900 kronor att utgå såsom bidrag till underhåll av ovannämnda skol- och uppfostringshem, och har därvid tillika meddelats, att hemmen, såvitt kunde bedömas, borde komma att träda i verksamhet under loppet av år 1915. [40.]

Medicinalstyrelsen har i infortrat utlåtande av den 30 september 1914 tillstyrkt bifall till framställningen ävensom hemställt, att för åtnjutande av det ifrågasatta statsbidraget måtte meddelas enahanda villkor och bestämmelser, som stadgats med avseende å det för år 1915 beviljade anslaget. Medicinalstyrelsen.

Enligt vad jag sedermera inhämtat, kunna de ifrågavarande skol- och uppfostringshemmen beräknas vara färdiga att tagas i bruk, det i Hälsingborg den 1 april 1915 och det i Stockholm den 1 juli 1915, varemot det i Göteborg icke skulle bliva färdigt förrän till den 1 juli 1916. Vart och ett av hemmen kommer att omfatta minst 30 vårdplatser, vilka beräknas samtliga bliva belagda omedelbart efter hemmens öppnande. Under dessa förutsättningar skulle med ett statsbidrag av 1 krona per dag och individ av det för år 1915 anvisade anslaget komma att åtgå för skolhemmet i Hälsingborg 8,250 kronor och för det i Stockholm 5,520 kronor. Anslaget skulle däremot icke alls komma att tagas i anspråk för skolhemmet i Göteborg. Av hela anslaget för år 1915, 32,900 kronor, skulle sålunda icke mer än 13,770 kronor komma till användning. En besparing av sammanlagt 19,130 kronor eller i runt tal 19,000 kronor torde följaktligen vara att påräkna. Detta inbesparade belopp synes med riksdagens begivande lämpligen böra användas för ifrågavarande ändamål under år 1916. Departementschefen.

För skolhemmet i Göteborg skulle, därest det kommer att öppnas den 1 juli 1916 komma att erfordras statsbidrag med omkring 5,500 kronor. För vartdera av de bägge övriga hemmen torde böra beräknas samma belopp som vid beviljandet av anslaget för år 1915 eller 10,950 kronor.

Sammanlagda anslagsbehovet för år 1916 skulle sålunda uppgå till 27,400 kronor. Därest de beräknade besparingarna, 19,000 kronor, å anslaget för år 1915 få tillgodogöras under år 1916, kan emellertid, såsom av det ovanstående framgår, anslaget för sistnämnda år begränsas till 8,400 kronor.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels på extra stat för år 1916 anvisa ett anslag av 8,400 kronor att under de villkor, som kunna av

[40.]

Kungl. Maj:t bliva bestämda, utgå såsom *bidrag till underhåll av i samband med vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg anordnade skol- och uppfostringshem*;

dels ock medgiva, att härutöver må för enahanda ändamål användas de besparingar, som må uppkomma å det för samma ändamål på extra stat för år 1915 anvisade anslaget.

30. Bidrag till resor för vanföra.

[41.]

*Bidrag till
resor för
vanföra.*
(Extra anslag.)

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning har riksdagen för bidrag till resor för vanföra jämte vårdare till vanförestalterna på extra stat för vart och ett av åren 1913 och 1914 anvisat ett förslagsanslag av 11,000 kronor att utgå under de villkor för anslagens åtnjutande, som kunde av Kungl. Maj:t bliva bestämda.

Då emellertid detta anslag icke syntes kunna tagas i anspråk för de vanföras jämte vårdares resor till eller från de i samband med vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg anordnade skol- och uppfostringshem, varom förmäles under punkt 40 härövan, ansågos medel även för detta ändamål böra ställas till förfogande, och beräknade dåvarande departementschefen, att ett anslag av 4,000 kronor, skulle bliva för ändamålet fullt tillräckligt. Departementschefen ansåg därjämte för sin del lämpligast, att detta anslag förenades med det förut utgående anslaget för bidrag till resor till vanförestalterna och att villkoren i möjligaste mån lämpades efter dem, som fastställts för sistnämnda statsbidrag.

Kungl. Maj:t föreslog i enlighet härmed riksdagen att på extra stat för år 1915 anvisa ett förslagsanslag av 15,000 kronor att användas dels för bidrag till de vanföras jämte vårdares resor till eller från de i samband med vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg anordnade skol- och uppfostringshem och dels för bidrag till resor för de vanföra jämte vårdare till eller från nämnda vanförestalter, att utgå under de villkor för anslagets åtnjutande, som kunde av Kungl. Maj:t bliva bestämda.

Denna framställning blev av riksdagen bifallen.

Genom kungörelse den 1 december 1914 har Kungl. Maj:t därefter meddelat föreskrifter rörande nämnda reseunderstöd (sv. förf.-saml. nr 459).

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift hava styrelserna för föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm, för föreningen för bistånd åt vanföra i Göteborg och för föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne hos Kungl. Maj:t anhållit om anvisande av anslag för år 1916 för omförmälda ändamål till samma belopp som för år 1915 att utgå under de villkor, som blivit för sistnämnda anslag bestämda.

Medicinalstyrelsen har i utlåtande av den 30 september 1914 tillstyrkt bifall till ansökningen.

Då de anstalter, till vilka resor med bidrag av ifrågavarande anslag äro avsedda att företagas under år 1916, komma att hava samma antal platser disponibelt som beräknats för år 1915, synes anledning till ändring av anslagsbeloppet icke föreligga. Jag tillstyrker därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att på extra stat för år 1916 anvisa ett förslagsanslag av 15,000 kronor att användas för *bidrag till de vanföras jämte vårdares resor till eller från vanförestanstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg eller de i samband med nämnda vanförestanstalter anordnade skol- och uppfostringshem* att utgå under de villkor för anslaget åtnjutande, som kunna av Kungl. Maj:t bliva bestämda.

31. Understöd åt undervisningsanstalter för vanföra.

Sedan år 1900 har riksdagen anslagit medel till bidrag åt föreningsgarnas för understöd åt vanföra undervisningsverksamhet. 1905 års riksdag höjde det dittills för ifrågavarande ändamål utgående beloppet till 12,000 kronor. Detta på extra stat anvisade anslag har använts dels i överensstämmelse med de av vederbörande departementschef angivna grunder till understöd åt de i Göteborg, Hälsingborg och Stockholm av respektive föreningar för bistånd åt vanföra inrättade undervisningsanstalterna för vanföra, dels ock för bekostande av dessa anstalters inspektion. Sedermera har 1910 års riksdag, i anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och en inom riksdagen väckt motion, på extra stat för år 1911 anvisat ett belopp av 30,000 kronor att användas dels i överensstämmelse med i motionen

[42.]

Ytterligare
anslag för
understöd
åt undervis-
ningsanstalter
för vanföra.
(Extra anslag.)

[42.] angivna grunder till understöd åt ovanberörda undervisningsanstalter för vanföra, dels ock för bekostande av dessa anstalters inspektion. Dessa grunder voro: bidrag av statsmedel skulle utgå med 125 kronor för år räknat för varje person, som uti någon av ifrågavarande anstalter erhöle undervisning, samt därutöver för varje person, åt vilken av vederbörande förening anskaffades förmån av middagsspisning, bostad eller fullt underhåll, ett däremot avpassat belopp, dock ej överstigande 125 kronor. Riksdagens ifrågavarande beslut, i vad det icke överensstämde med Kungl. Maj:ts framställning, blev genom nådigt beslut den 18 juni 1910 godkänt.

Jämväl för vartdera av åren 1912, 1913 och 1914 har riksdagen på extra stat, efter Kungl. Maj:ts framställning, anvisat ett belopp av 30,000 kronor att användas dels i överensstämmelse med förutnämnda grunder till understöd åt ifrågavarande undervisningsanstalter, dels ock för bekostande av dessa anstalters inspektion.

Sedan därefter 1914 års förra riksdag på extra stat för år 1915 till omförmälda ändamål anvisat likaledes ett belopp av 30,000 kronor, inkommo ovannämnda föreningar med framställning dels om ifrågavarande anslags höjning till 45,000 kronor att utgå enligt samma normer som dittills, d. v. s. med 250 kronor per år för intern elev och 125 kronor per år för extern elev, dels ock om ett extra anslag för täckande av den brist, som på grund av det dåvarande anslagets otillräcklighet med säkerhet under år 1914 komme att uppstå, enligt gjord beräkning högst 15,000 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts på grund härav i statsverkspropositionen till 1914 års senare riksdag framställda förslag beviljade riksdagen, utöver det av samma års förra riksdag på extra stat för år 1915 anvisade beloppet av 30,000 kronor, på extra stat för år 1915 ett förslagsanslag av likaledes 30,000 kronor att användas i överensstämmelse med dittills gällande grunder till understöd åt de i Göteborg, Hälsingborg och Stockholm av föreningarna för bistånd åt vanföra inrättade undervisningsanstalterna för vanföra, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel förskottsvis redan under år 1914 utauordna erforderligt belopp.

Under framhållande att, på sätt av det ovan anförda framgår, av de för år 1915 för ifrågavarande ändamål anvisade anslagen om tillhoppa 60,000 kronor, ett belopp av 15,000 kronor var avsett att täcka under år 1914 vid anstalternas drift uppkommen brist och att det sålunda för bidrag till anstalterna under år 1915 avsedda beloppet uppgick till 45,000 kronor, hava nu styrelserna för förenämnda tre före-

ningar för bistånd åt vanföra i en den 5 augusti 1914 ingiven skrift [42.]
anhållit att för berörda ändamål måtte å extra stat för år 1916 anvisas
anslag till sistnämnda belopp att utgå enligt gällande grunder.

Medicinalstyrelsen har i underdånigt utlåtande av den 30 september
1914 tillstyrkt bifall till framställningen.

De skäl, som föranlett riksdagen att höja detta anslag efter ett
beräknat årsbehov av 45,000 kronor, föreligga alltjämt. Jag hemställer
därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1916 anvisa ett förslags-
anslag av 45,000 kronor att användas dels i överens-
stämmelse med förut angivna grunder till *understöd åt*
de i Göteborg, Hälsingborg och Stockholm av föreningarna
för bistånd åt vanföra inrättade undervisningsanstalterna
för vanföra, dels ock för bekostande av dessa anstalters
inspektion.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen år 1913 till be-
redande vid vanföoreanstalt av vård för personer, som till följd av barn-
förlamning under 1912 års epidemi lida av vanförhet, ävensom till
inspektion av anordningar härför på extra stat för år 1914 beviljat ett
förslagsanslag av 120,400 kronor att användas enligt de närmare be-
stämmelser, Kungl. Maj:t meddelade, samt under villkor att genom
bidrag från vederbörande landsting eller kommuner eller annorledes
bestredes det belopp, som erfordrades för patientens resa fram och åter
mellan hemorten och den anstalt, där behandlingen ägde rum. Riks-
dagen har vidare medgivit, att Kungl. Maj:t finge förskottsvis redan
under år 1913 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

*Vård av
barnförlama-
de vid en
provisorisk
vanföre-
anstalt.*

Genom nådigt brev den 19 mars 1913 ställde Kungl. Maj:t anslaget
till medicinalstyrelsens förfogande att användas under iakttagande, bland
annat, att av berörda anslag finge till föreningen för bistånd åt vanföra
inom Skåne utgå understöd för anordnande för tiden intill 1913 års
utgång vid föreningens anstalt i Hälsingborg av en provisorisk anstalt
för vård på en gång av omkring 130 vanföra, med skyldighet för för-
eningen att å den provisoriska anstalten, så långt platsantalet det med-
gäve, i enlighet med bestämmelserna i samtidigt utfärdad kungörelse
angående åtnjutande av vård å provisorisk vanföoreanstalt till vård mot-
taga vanföra.

[42.] Därjämte förordnades att, därest den provisoriska anstalten i Hälsingborg skulle visa sig otillräcklig, styrelsen ägde till Kungl. Maj:t inkomma med framställning om de ytterligare anordningar, som kunde befinnas erforderliga.

Vidare har 1914 års förra riksdag dels för förhyrande under år 1914 av lokal för en provisorisk vanförestalt i Hälsingborg i sammanhang med den där befintliga kliniken för vanföra och till beredande vid nämnda vanförestalt under erforderlig tid av vård för personer, som till följd av barnförslamning under senaste årens epidemier lida av vanförhet, ävensom till inspektion och tillsyn av anordningar härför på extra stat för år 1915 beviljat ett förslagsanslag av 39,200 kronor att användas enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelade, samt under villkor att genom bidrag från vederbörande landsting eller kommuner eller annorledes bestredes det belopp, som erfordrades för patientens resa fram och åter mellan hemorten och anstalten, dels ock medgivit, att Kungl. Maj:t finge förskottsvis redan under år 1914 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Därefter har Kungl. Maj:t den 28 mars 1914 utfärdat kungörelse angående åtnjutande av vård å en provisorisk vanförestalt i Hälsingborg (sv. förf. saml. nr 66).

Samtidigt därmed har Kungl. Maj:t ställt det för år 1915 beviljade anslaget till medicinalstyrelsens förfogande att användas under iakttagande, bland annat, att av berörda anslag finge till föreningen för bistånd åt vanföra inom Skåne utgå understöd för förhyrande under år 1914 av lokal för en provisorisk vanförestalt i Hälsingborg i sammanhang med den där befintliga kliniken för vanföra och till beredande vid nämnda vanförestalt för tiden från och med den 1 januari till och med den 30 juni 1914 av vård för på en gång omkring 130 vanföra, med skyldighet för föreningen att å den provisoriska anstalten, så långt platsantalet det medgäve, i enlighet med bestämmelserna i förberörda nämnda kungörelse till vård mottaga vanföra.

Därjämte har förordnats, att, därest barnförslamningens uppträdande inom riket under loppet av år 1914 skulle göra önskligt, att anstalten åter öppnades, medicinalstyrelsen skulle äga till Kungl. Maj:t inkomma med framställning i ämnet.

I skrivelse den 19 oktober 1914 har medicinalstyrelsen därefter anfört följande:

»Alltsedan de vid Sätters och Västerviks hospital under år 1912 anordnade vanförestavdelningarna med samma års utgång upphörde, har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut en provisorisk anstalt för vård av vanföra med företrädare för dem, vilkas

vanförhet berodde på genomgången barnförlamning, varit inrättad i Hälsingborg. Anstalten, som stått under ledning av styrelsen för bistånd åt vanföra i Skåne och under tillsyn av medicinalstyrelsen, har varit i verksamhet till slutet av sistlidne juni månad, då den utrymdes.

Genom nådigt brev den 28 mars 1914 har Kungl. Maj:t, bland annat, förordnat, att, därest barnförlamningens uppträdande inom riket under loppet av år 1914 skulle göra önskligt, att anstalten åter öppnades, medicinalstyrelsen skulle äga inkomma med underdänig framställning i ämnet.

Under år 1914 hava emellertid de med statsbidrag uppförda nya byggnaderna för vanföoreanstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg blivit fullständigt färdiga och tagits i bruk. Då sålunda dessa anstalter numera kunna taga hand om de vanföra, torde behovet av den provisoriska anstalten hava upphört, såvida icke barnförlamningsepidemier av större omfattning skulle uppträda. Lyckligtvis synes den stora barnförlamningsepidemien, som under åren 1911—1913 hemsökt landet, hava betydligt avtagit under innevarande år. Antalet anmälda fall har nämligen varit:

under januari		33
» februari	»	15
» mars	»	14
» april	»	10
» maj	»	11
» juni	»	18
» juli	»	29
» augusti	»	55 samt
» september	»	55.

Till följd härav finner medicinalstyrelsen icke anledning att göra underdänig framställning om anstaltens öppnande ånyo, utan har styrelsen anmodat styrelsen för föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne att före den 1 instundande november uppsäga det med Hälsingborgs stad upprättade kontraktet om förhyrande av anstaltens lokal.

Fråga har då uppstått, huru bör förfaras med de inventarier, staten inköpt för anstalten, och får medicinalstyrelsen underställa densamma Kungl. Maj:ts nådiga prövning.

Dessa inventarier äro till stor del av föga värde, då de enligt uppgift från ordföranden i ovannämnda förening äro ganska slitna. En del av desamma såsom linoleummattor, kaminer, badkar m. m. disponeras för närvarande av första arméfördelningen, som den 28 nästlidne september erhöi medicinalstyrelsens tillstånd att till årets slut använda anstaltens lokaler. Dessa inventarier synas lämpligen böra antingen efter värdering inlösas av arméfördelningen eller ock försälas, sedan lokalerna återlämnats. Uppdraget att på lämpligaste sätt realisera dem torde kunna lämnas åt styrelsen för föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne.

Vad åter angår övriga inventarier — sängar, sängkläder, linne, gångkläder, servis m. m. — har överinspektören för anstalten, professorn P. Haglund uti en den 15 juni 1914 afgiven berättelse över inspektion av anstalten föreslagit, att de finge överlämnas till de tre vanföoreanstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg att användas för de annex till dessa anstalter (skolhem), som de

[42.] åtagit sig att upprätta och till bidrag för vilkas drift riksdagen beviljat anslag för år 1915. Då en försäljning av dessa inventarier helt säkert icke skulle inbringa något avsevärt belopp och då de för vanföras vård avsedda inventarierna sålunda fortfarande skulle komma vanförevården till godo, utan att någon större förlust därigenom tillskyndades staten, anser sig styrelsen böra tillstyrka professorn Haglunds förslag. Uti en sedermera till undertecknad Sederholm avlåten skrivelse har professor Haglund emellertid meddelat, att vanföreanstalten i Stockholm icke önskade förvärva några av dessa inventarier, och synas dessa därför böra fördelas allenast emellan de båda andra anstalterna. Fördelningen av dessa anstalterna emellan kunde lämpligen överlämnas åt styrelsen för merberörda förening.»

I anledning av vad medicinalstyrelsen sålunda anført har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 31 december 1914 medgivit, dels att de till den provisoriska vanföreanstalten i Hälsingborg hörande inventarier, som för närvarande disponeras av första arméfördelningen, må efter värdering inlösas av nämnda arméfördelning eller, därest denna ej begagnar sig därav, genom styrelsens för föreningen för bistånd åt vanföra inom Skåne försorg å offentlig auktion försäljas, med skyldighet för styrelsen att redovisa det inflytande beloppet i anstaltens räkenskaper för år 1914, dels ock att anstaltens övriga inventarier må, efter värdering, mot billig ersättning överlämnas till vanföreanstalterna i Hälsingborg och Göteborg efter av överinspektören för den provisoriska vanföreanstalten, professorn P. Haglund gjord fördelning.

Hälsovård i allmänhet.

32. Till bestridande av kostnader för allmän hälso- och sjukvård, *oförändrat ordinarie anslag, förslagsanslag* kronor 225,000: —

33. Ortopediska institutet, *oförändrat ordinarie anslag* » 8,250: —

34. Skyddskoppympningens anordnande.

[43.] Under titel *vaccinationens befrämjande* är för närvarande å ordinarie stat anvisat ett reservationsanslag av 7,700 kronor.

Skyddskoppympningens anordnande.
(Ordinarie anslag.)

Såsom jag förut i samband med frågan om anslag till statsmedicinska anstalten anført, har jag för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att för 1915 års riksdag framlägga förslag till ny lagstiftning om skyddskoppympning. Enligt detta förslag skulle för nu förevarande ändamål emellertid ett avsevärt ökat anslag bliva erforderligt.

För närvarande hemställer jag allenast, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [43.]

att i avbidan på den proposition, som kan komma att avlätas angående ny lagstiftning om skyddskoppympling, med uteslutande ur staten av anslaget till vaccinationens befrämjande, 7,700 kronor, i stället å ordinarie stat från och med år 1916 uppföra ett förslagsanslag till *skyddskoppymplingens anordnande* av 46,000 kronor.

35. Karantänsinrättningen på Kängsö, *oförändrat*
ordinarie anslag, förslagsanslag, högst kronor 16,600: —

36. Karantänsinrättningen på Kängsö för skötseln av koloxidapparaten.

Riksdagen har för vartdera av åren 1914 och 1915 för bestridande av kostnaderna för skötseln av den å karantänsanstalten å Kängsö befinthga koloxidapparaten på extra stat anvisat ett belopp av högst 1,400 kronor.

[44.]

*Karantäns-
inrättningen
å Kängsö.*

(Extra anslag.)

Redan vid den första behandlingen av frågan om anslag för ändamålet anmärktes, att det beräknade beloppet syntes högt tilltaget; och uttalade riksdagen år 1913 samma uppfattning. Då anslag år 1914 beviljades, anförde riksdagen, att de ifrågavarande kostnaderna väl måste anses påfallande höga, men att riksdagen likväl icke ansett sig kunna vidtaga någon nedsättning i det äskade anslaget, då såväl av den lämnade utredningen som av i övrigt vunna upplysningar syntes framgå, att åtminstone för närvarande stora svårigheter mötte att för en lägre kostnad än den beräknade ombesörja skötseln av apparaten.

Vid föredragning den 27 juni 1914 av riksdagens skrivelse i ämnet anbefallde emellertid Kungl. Maj:t befallningshavanden i Göteborgs och Bohus län att inkomma med yttrande och förslag rörande sådan anordning i avseende å ombesörjandet av skötseln av apparaten, att kostnaderna därför kunde nedbringas till lägsta möjliga belopp.

Till åtlydnad härav har Kungl. Maj:ts befallningshavande med skrivelse den 13 november 1914 överlämnat från karantänsläkaren å Kängsö infortrat yttrande i ärendet.

Karantänsläkaren anför:

»Vid koloxidapparatens första avprovning härstädes påpekade doktor Kl. Sondén, som ledde avprovningen, nödvändigheten av att apparatens skötsel upp-

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 1 saml. 1 häft.

[44.] drogs åt en i dylikt arbete särskilt utbildad person. Det fordras sakkunskap och erfarenhet vid arbetets utförande för att kunna framställa en gasprodukt, som endast i helt ringa grad får växla i sin sammansättning. Möjligheten att — särskilt för nedbringandet av kostnaden — kunna uppdraga arbetet åt någon av karantänsdrängarna var sålunda utesluten. Utom speciell yrkeskunnighet och ej för hög ålder fordras dessutom av personen i fråga, att han när som helst skall kunna anträffas och vara redo att på kallelse inträda i tjänstgöring. Att det lyckats att få en person, som uppfyller dessa fordringar, och detta på ett synnerligen förtjänstfullt sätt, får anses vara en lycklig tillfällighet, då man tager hänsyn till de ekonomiska villkor, som erbjudas. Dessa äro 3 kronor om dagen i expektansarvode, plus 2 kronor och fri kost (beräknad till 3 kronor per dag) för varje tjänstgöringsdag. Kostnaden för denna senare del av avlöningen drabbar i regel dock ej staten utan det fartyg, som gasbehandlas. Vid företagna avprovningar, som nu till en början varit nödvändiga, hava kostnaderna för dessa bestritts med statsmedel.

Som även ovannämnda avlöning till koloxidapparatus maskinist synes vederbörande påfallande hög, har jag på anmodan av medicinalstyrelsen redan för en tid tillbaka sökt åstadkomma en ändring härutinnan och även delvis lyckats. Nuvarande maskinisten, som jag anser vara för denna sin tjänst synnerligen lämplig, har nämligen gått in på att kvarstå mot ett till 2 kronor och 50 öre pr dag nedsatt expektansarvode (= 912 kronor 50 öre för år) plus övriga villkor oförändrade, detta att gälla från och med nästa år. Genom denna reduktion kan man nöja sig med ett årligt anslag av 912 kronor och 50 öre för bestridande av kostnaden för skötseln av koloxidapparaten i stället för 1,400 kronor, som riksdagen redan beviljat för 1915, en årlig besparing sålunda redan från och med nästa år av nära 500 kronor, som väl till fullo torde ådagalägga, att statsutskottets maning till sparsamhet livligt beaktats.»

Kungl. Maj:ts befallningshavande har i sin omförmälda skrivelse såsom eget yttrande åberopat vad karantänsläkaren anført.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse av den 30 november 1914 har därefter Kungl. Maj:ts befallningshavande anhållit, att för år 1916 måtte för ifrågavarande ändamål ställas till Kungl. Maj:ts befallningshavandes förfogande ett anslag, motsvarande ifrågakomna belopp, 912 kronor 50 öre.

Till följd av nådig remiss har medicinalstyrelsen avgivit utlåtande i ärendet av den 9 december 1914 och därvid tillstyrkt bifall till den gjorda framställningen. Tillika har styrelsen erinrat, att styrelsen i sitt den 25 november 1914 avgivna förslag till nytt reglemente för karantänsanstalten å Kängsö föreslagit en ändring av kompetensvillkoren för anställning såsom karantänsbiträde. Härigenom skulle, enligt styrelsens åsikt, möjlighet öppnas att erhålla maskinistutbildat biträde med mindre kostnad, än vad för närvarande är fallet. Medicinalstyrelsens berörda förslag har ännu icke blivit av Kungl. Maj:t prövat. I allt fall skulle därav icke kunna föranledas någon ytterligare nedsätt-

ning i det för år 1916 såsom erforderligt ansedda beloppet för apparatens skötsel.

[44.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bestridande av kostnaderna för skötseln av den å karantänsinrättningen å Käsö befintliga koloxid-apparaten på extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av högst 1,000 kronor.

37. Personligt lönetillägg åt karantänsläkaren vid karantänsinrättningen på Käsö Gustaf Ernst Hjortzberg.

Av 1914 års förra riksdag har på extra stat för år 1915 anvisats ett anslag av 500 kronor till personligt lönetillägg åt karantänsläkaren vid karantänsinrättningen på Käsö Gustaf Ernst Hjortzberg att utgå, så länge han under år 1915 på grund av Kungl. Maj:ts förordnande uppehölle ifrågavarande karantänsläkarbefattning.

[45.]

Personligt
lönetillägg åt
karantäns-
läkaren G. E.
Hjortzberg.
(Extra anslag.)

Sedan det sålunda beviljade anslaget genom nådigt brev den 27 juni 1914 ställts till Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Göteborgs och Bohus län förfogande, har Kungl. Maj:ts befallningshavande i skrivelse den 12 december 1914 hemställt, att anslag till enahanda belopp måtte för ifrågavarande ändamål anvisas jämväl för år 1916.

Då de skäl, som föranledde, att omförmälda anslag för innevarande år beviljades, allt jämt föreligga, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1916 anvisa ett anslag av 500 kronor till *personligt lönetillägg åt karantänsläkaren vid karantänsinrättningen på Käsö Gustaf Ernst Hjortzberg* att utgå, så länge han under år 1916 på grund av Kungl. Maj:ts förordnande uppehåller ifrågavarande karantänsläkarbefattning.

38. Svenska läkarsällskapet, oförändrat ordinarie
anslag kronor 3,000: —

39. Resestipendier åt civila läkare.

*Rese-
stipendier
åt civila
läkare.*

Sedan långt tillbaka har å vederbörande huvudtitel varit uppfört ett *ordinarie* anslag till resestipendier åt civila läkare. Alltsedan år 1877 har ifrågavarande anslag utgjort 3,500 kronor till två stipendier, s. k. riksstatens resestipendier, det större å 2,000 kronor och det mindre å 1,500 kronor, med skyldighet för stipendiat att vistas *utrikes*, enligt numera gällande nådiga brevet den 15 december 1899 minst sex månader för innehavaren av det större och minst fyra månader för innehavaren av det mindre stipendiet, men med rätt för Kungl. Maj:t att på framställning av medicinalstyrelsen medgiva inskränkning i den bestämda tiden.

För rätt till delaktighet av ifrågavarande stipendier är alltså en förutsättning, att de studier, stipendierna avse, skola företagas å *utrikes* ort.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse av den 23 oktober 1914 har nu medicinalstyrelsen hemställt — förutom om nedsättning av den tid, varunder stipendiat hade att uppehålla sig å studieorten — jämväl om sådan ändring i övrigt i de av Kungl. Maj:t fastställda villkoren för stipendiernas åtnjutande, att desamma finge användas även för studier inom riket.

Till stöd härför har medicinalstyrelsen anført, bland annat, följande:

»Givetvis böra ifrågavarande stipendier, som företrädesvis äro avsedda för inhämtande av nyare uppslag och erfarenhetsrön inom medicinen, i regel användas för studier *utomlands*. Det kan emellertid ifrågasättas, huruvida studier inom riket böra vara helt och hållet uteslutna och om det icke skulle vara fördelaktigt, att stipendiet någon gång och till någon del kunde få begagnas även för studier exempelvis vid statsmedicinska anstalten, vid en och annan institution å de medicinska högskolorna eller vid någon större sjukvårdsanstalt inom landet. Då sökandes resplan alltid skall vara underkastad prövning, kunde väl missbruk av sådant medgivande lätteligen förebyggas.»

Såsom härförut erinrats, gäller, enligt av Kungl. Maj:t den 10 september 1903 utfärdade bestämmelser, beträffande resestipendier för förste provinsialläkare, provinsialläkare, extra provinsialläkare och stads-läkare, att desamma få användas för studier in- eller *utrikes*. De av medicinalstyrelsen anförda skäl synas mig tala för, att även här ifrågavarande stipendier till vissa läkare böra i ett eller annat fall kunna få tagas i anspråk även för studier inom landet. De närmare bestämmelserna

av stipendiernas belopp, som för sådan händelse kan erfordras, lärer tillkomma Kungl. Maj:t. I sinom tid skall jag härom göra förnyad anmälan hos Kungl. Maj:t.

Någon ändring i anslagets belopp ifrågasättes icke, utan torde det *ordinarie anslaget till resestipendier åt civila läkare* upptagas till *oförändrat* belopp kronor 3,500.

40. Till gäldande av Sveriges andel i kostnaderna för den internationella hälsovårdsbyrån i Paris, *oförändrat ordinarie anslag, förslagsanslag* kronor 7,000: —

G. Sociala verk och inrättningar.

Riksförsäkringsanstalten.

1. Upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet.

I skrivelse den 30 september 1912 avgav riksförsäkringsanstalten förslag till lönereglering för anstalten, vilket förslag sedermera remitterades till löneregleringskommittén. Då nämnda kommitté emellertid icke under 1913 års riksdag kom i tillfälle att avgiva utlåtande, begärde Kungl. Maj:t på vanligt sätt anslag till upprätthållande av anstaltens verksamhet under år 1914, vilken framställning av riksdagen bifölls.

[46.]
Upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet.
(Extra anslag.)

I underdånig skrivelse den 17 oktober 1913 inkom anstalten till Kungl. Maj:t med ny framställning i ämnet. Denna upptog dels såsom huvudförslag det den 30 september 1912 framlagda förslaget till fullständig lönereglering för anstalten och dels, för den händelse Kungl. Maj:t skulle finna hinder möta att under dåvarande förhållanden på en gång genomföra nämnda lönereglering, ett förslag till uppförande å ordinarie stat av anstaltens chef, cheferna för den försäkringstekniska och statistiska byrån samt skaderegleringsbyrån, vardera med byråchefers avlöning, två andra gradens tjänstemän, avsedda att biträda å nämnda byråer och motsvarande de å extra stat för närvarande uppförda notariebefattningarna å samma byråer, den förutvarande sekreteraren och ombudsmannen under benämning byrådirektör och ombudsman och med avlöning efter andra lönegraden, två första gradens tjänstemän,

[46.] motsvarande å extra stat för närvarande uppförda registratorsbefattningen och notariebefattningen å sekreterarens avdelning, ävensom slutligen vaktmästare.

Min företrädare i ämbetet fann sig emellertid böra hos kommittén för revision av olycksfallsersättningslagen anhålla om ett uttalande, huruvida kommittén, med hänsyn till den inverkan på riks-försäkringsanstaltens organisation, som en blivande revision av olycksfallsersättningslagen kunde komma att utöva, funne hinder möta att redan då verkställa lönereglering åtminstone för de befattningshavare i anstalten, för vilka anstalten i nämnda den 17 oktober 1913 till Kungl. Maj:t ingivna skrivelse angivit en lönereglering såsom oundgängligen nödvändig, jämte chefsbeställningen samt vaktmästar- och biträdesbefattningar, som ävenledes syntes böra samtidigt regleras.

Med anledning härav anförde nyssnämnda kommitté i skrivelse den 17 december 1913, att kommitténs arbeten på revision av lagen om olycksfall i arbete ännu icke fortskridit så långt, att kommittén ens preliminärt tagit någon mera bestämd ställning till frågan om riks-försäkringsanstaltens framtida plats inom den blivande organisationen av olycksfallsförsäkringen. Under sådana förhållanden kunde kommittén icke för sin del tillstyrka, att en lönereglering, innebärande, bland annat, uppförande på ordinarie stat och uppflyttning till högre grad av flera av anstaltens viktigaste tjänster, redan nu vidtoges; men kunde naturligtvis kommittén icke hava något att erinra mot, att de eventuella anslagsökningar, som i övrigt funnes oundgängligen nödvändiga för uppehållande av anstaltens verksamhet, ägde rum på sådant sätt, att genomförandet av den för framtiden lämpligaste organisationen icke därigenom bleve föregripen.

Vid föredragning den 14 januari 1914 av frågan om regleringen av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel yttrade departementschefen, att han med hänsyn till kommitténs nyssberörda uttalande funnit sig nödsakad att avstå från att för det dåvarande framlägga förslag till lönereglering för anstalten.

För att emellertid i görligaste mån tillförsäkra anstalten de arbetskrafter, varav den vore i oundgängligt behov, föreslogos vissa åtgärder. Sålunda ansåg departementschefen angeläget att tillförsäkra skaderegleringsbyrån och den försäkringstekniska och statistiska byrån en så kvalificerad arbetsförstärkning, som förhållandena medgäve. Visserligen, anfördes det, vore anstalten bäst betjänt med inrättande av två andra-gradstjänster, avsedda en för vardera av de nämnda byråerna, men då chefsbefattningarna för dessa byråer vore andragradstjänster, syntes det mindre

lämpligt — även om något i viss mån analogt fall kunde uppvisas från statsförvaltningen i övrigt — att såsom underordnade å dessa byråer anställa tjänstemän med samma grad och avlöningsförmåner som deras chefer. Departementschefen ansåg därför nödigt, att man tillsvidare allenast hölle sig till notarietjänster. Då med anstaltens nuvarande osäkra ställning det vore synnerligen svårt att bibehålla dugliga amanuenser, bleve med inrättande av två nya notariebefattningar i allt fall arbetskrafterna i någon mån förbättrade.

Dessutom föreslogs även i annat avseende en förbättring i avlöningsförhållandena, nämligen dels ett personligt lönetillägg å 1,200 kronor för byrådirektören å skaderegleringsbyrån Ivar Tengstrand, varigenom Tengstrand skulle, med inräknande av sina två ålderstillägg, erhålla arvode lika med byråchefs avlöning med avdrag, svarande mot pensionsavgift för sistnämnda befattningshavare, dels ock en ökning av överläkarens arvode från 3,000 till 4,000 kronor om året.

Departementschefen ansåg alltså att under *avlöningar och arvoden* i staten för år 1915 borde beräknas *dels* anslag till två ytterligare notarietjänster med 3,900 kronor till en var, *dels* ett personligt lönetillägg till byrådirektören Tengstrand om 1,200 kronor, *dels* ock ett till 4,000 kronor förhöjt arvode till överläkaren. Lönestaten skulle härmed höjas till 59,645 kronor.

Därjämte föreslogs ökning av de till läkarundersökning m. m., ortsombud samt semester- och andra vikariatsersättningar m. m. avsedda posterna uppgående till sammanlagt 11,400 kronor.

I enlighet med förenämnda förslag avläts proposition i ämnet till riksdagen.

Inom riksdagen väcktes genom motioner i såväl första som andra kammaren förslag om viss ökning av avlöningsförmåner till riksförsäkringsanstaltens vaktmästare. I anledning av dessa motioner ansåg statsutskottet skäligt att personligt lönetillägg å 100 kronor tilldelades förste vaktmästaren hos anstalten K. F. Nordin.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag med det av statsutskottet gjorda tillägg; och har alltså för upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet på extra stat för år 1915 beviljats ett förslagsanslag av 213,645 kronor, varav till avlöningar och arvoden beräknats 59,745 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t den 11 december 1914 fastställt följande stat för anstalten för år 1915:

[46.]

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Ålders-tillägg.	Arvode.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Överdirektören	5,800	2,800	1,000	—	—	9,600
1 byrådirektör	3,400	1,800	400	1,000	—	6,600
Personligt lönetillägg till byrådirektören Ivar Tengstrand	1,200	—	—	—	—	1,200
1 byrådirektör	3,400	1,800	400	—	—	5,600
1 sekreterare och ombudsman	3,400	1,800	400	—	—	5,600
1 första gradens tjänsteman, registrator	2,100	1,500	300	1,000	—	4,900
1 första gradens tjänsteman, notarie	2,100	1,500	300	—	—	3,900
3 första gradens tjänstemän, notarier	6,300	4,500	900	—	—	11,700
1 första gradens tjänsteman, aktuarie	2,100	1,500	300	—	—	3,900
1 överläkare	—	—	—	—	4,000	4,000
1 förste vaktmästare	870	450	150	—	—	1,470
Personligt lönetillägg till förste vaktmästaren Knut Nordin	100	—	—	—	—	100
1 vaktmästare	675	350	150	—	—	1,175
Kostnad för läkarundersökning och anskaffande av läkarbetyg, då sådant ej skall av arbetsgivare bekostas, åt skadad i anstalten försäkrad samt för andra dylika kostnader, förslagsvis	—	—	—	—	—	28,500
Kostnad för ortsombuden, förslagsvis	—	—	—	—	—	59,000
Hyra	—	—	—	—	—	14,800
Kostnad för semester- och andra vikariatsersättningar, ersättningar till sakkunniga och biträden inom anstalten, resekostnads- och traktamentsersättningar, rättgångskostnader, tryckningskostnader samt kostnader för prenumeration å tidningar och tidskrifter, för inköp av böcker och för annonsering, för anskaffning och underhåll av inventarier samt för belysning, vedbrand, städning m. m. förslagsvis	—	—	—	—	—	62,000
Summa kronor	—	—	—	—	—	224,045

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå ävensom å lönen avdragas 100 kronor årligen.

Kostnaden för hyra överstiger det i nyssnämnda proposition till 1914 års riksdag för ändamålet beräknade beloppet med 9,000 kronor. [46.]
 Beträffande anledningen härtill ber jag att få hänvisa till redogörelsen här nedan.

I skrivelse den 28 september 1914 har riksförsäkringsanstalten avgivit förslag till stat för anstalten för år 1916.

Anstalten anför därvid till en början, att de av 1914 års riksdag medgivna tillökningarna i anslaget till avlöningar och arvoden ävensom den samtidigt beslutade höjningen av anslaget till extra ordinarie tjänstemän och biträden från och med år 1915 möjliggjort en väsentlig förstärkning av riksförsäkringsanstaltens arbetskrafter samt gjort det lättare att kunna bibehålla den nuvarande personalen.

Emellertid anser anstalten dessa förbättringar med hänsyn till anstaltens alltmer omfattande verksamhet icke vara tillfyllest.

I detta sammanhang har anstalten meddelat åtskilliga tabellariska framställningar, utvisande utvecklingen av riksförsäkringsanstaltens försäkringsverksamhet. Dessa tabeller innefatta huvudsakligen enahanda uppgifter, som meddelades i statsverkspropositionen till 1914 års förra riksdag, nu framförda till slutet av augusti månad 1914.

Jag tillåter mig här meddela en sammanställning av dessa uppgifter för tiden från och med år 1910.

Antalet utfärdade försäkringar:

Å r.	Antal utfärdade försäkringsbrev.	Antal utfärdade förnyelser av försäkringar.	Summa.
1910	2,374	2,850	5,224
1911	3,318	3,227	6,545
1912	4,408	4,201	8,609
1913	3,993	5,360	9,353
¹ / ₁ — ³¹ / ₈ 1914	3,237	4,935	8,172

För de åtta första månaderna år 1913 uppgingo motsvarande siffror till respektive 2,966, 4,179 och 7,145.

Det provisionellt beräknade antalet arbetare, för vilka försäkringar avslutats eller förnyats, utgjorde (efter avdrag av annullationer):

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 1 saml. 1 häft.

[46.]

Å r.	Kollektivt försäkrade arbetare. Provisionellt antal.	Enskilt försäkrade arbetare.	Summa försäkrade arbetare.
1910	78,584	158	78,742
1911	87,112	195	87,307
1912	108,347	283	108,630
1913	127,384	325	127,709
$\frac{1}{2}$ — $\frac{31}{8}$ 1914	115,329	261	115,590

Antalet försäkrade under de åtta första månaderna av 1913 utgjorde 105,161.

Premieinkomsterna, med avdrag av de till försäkringstagarna återbetalade premierna, hava uppgått:

år 1910 till ett belopp av kronor	445,917: 21
» 1911 » » » » »	518,148: 75
» 1912 » » » » »	628,057: 15
» 1913 » » » » »	777,961: 45
$\frac{1}{2}$ — $\frac{31}{8}$ » 1914 » » » » »	726,241: 40

Under de åtta första månaderna år 1913 utgjorde motsvarande belopp 636,195 kronor 75 öre. Att märka är, att anstalten tid efter annan sänkt sina premier, varför den relativa stegringen är större, än som framgår av ovanstående sammanställning.

Antalet anmälda olycksfall, antalet fall, i vilka ersättning tillerkänts, samt antalet fall, som föranlett invaliditets- och dödsfallsersättning:

Å r.	Antal anmälda olycksfall.	Antal olycksfall, i anledning av vilka ersättning tillerkänts.	Antal olycksfall, som föranlett invaliditets- och dödsfallsersättning.
1910	4,778	4,475	305
1911	5,498	4,949	309
1912	7,621	6,783	369
1913	9,110	8,251	464
$\frac{1}{2}$ — $\frac{31}{8}$ 1914	6,926	6,577	392

Under de åtta första månaderna år 1913 utgjorde antalet anmälda olycksfall 5,900. [46.]

Antalet utlåtanden rörande invaliditetsgrad, totalbeloppet av utanordnade ersättningar samt antalet livräntetagare:

Å r.	Antal utlåtanden angående invaliditetsgrad, meddelade efter överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetare eller på begäran av domstol eller annan ämbetsmyndighet.	Totalbeloppen av utanordnade ersättningar i hela kronal.	Antal livräntetagare den 31 december.
1910	393	386,042	3,245
1911	440	428,805	3,577
1912	410	509,907	3,984
1913	449	592,689	4,472
$\frac{1}{1}-\frac{31}{8}$ 1914	299	460,197	(4,932)

I ovannämnda antal utlåtanden hava ej upptagits de fall, då riks försäkringsanstalten ansett livränta ej böra definitivt bestämmas utan endast för viss tid.

I fråga om de ovan lämnade sifferuppgifterna torde böra framhållas, att antalet beslut rörande ersättning vida överstiger »antalet olycksfall, i anledning av vilka ersättning tillerkänts». Den tid, för vilken sjukhjälp beviljats, måste nämligen ofta förlängas. Och livräntor fastställas ofta endast på viss tid, varefter ersättningsfrågan ånyo prövas. Under år 1913 beviljades dylika s. k. tillfälliga livräntor till ett antal av 150.

Till riks försäkringsanstaltens göromål höra jämväl frågor om ersättning jämlikt kungl. förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Dessa ärenden uppgivas av anstalten ofta vara vidlyftiga och av svår beskaffenhet. Framställningar om dylik ersättning hava gjorts:

under år 1913 i 196 fall och

» » 1914 i 271 fall.

Vid 1913 års utgång voro 24 dylika ärenden under utredning. Riks försäkringsanstalten har alltså under 1914 haft till behandling 295 framställningar av ifrågavarande slag. Motsvarande siffra för år 1913 var 235.

[46.]

Under hänvisning till den utveckling, som dessa tabeller giva vid handen, anför anstalten, att den allt fortfarande måste vidhålla sitt i förutnämnda skrivelse den 30 september 1912 framställda förslag till ordinarie avlöningsstat, då detta förslag endast innebär vad som oundgängligen erfordras. Utöver de nu införda förbättringarna innebar detta förslag, bland annat, att samtliga avdelningschefer erhöles avlöning som byråchefer, att en sekreterarbefattning inrättades å varje avdelning, att ytterligare en vaktmästarbefattning inrättades, att ett antal kvinnliga biträdesbefattningar uppfördes i staten samt att ordinarie stat fastställdes för riks försäkringsanstalten.

Anstalten yttrar vidare:

»Så länge dessa förbättringar icke äro genomförda, kommer riks försäkringsanstalten att endast med verklig svårighet kunna fylla sin uppgift samt att i avseende på förvärvande och bibehållande av dugliga arbetskrafter stå i en sämre ställning än andra statens ämbetsverk. I fråga härom tillåter sig riks försäkringsanstalten anföra ett yttrande av löneregreringskommittén i dess betänkande rörande reglering av löneförhållanden m. m. i pensionsstyrelsen. Kommittén yttrade nämligen, bland annat: »Att stora olägenheter kunna uppstå, om nära nog alla befattningar inom pensionsstyrelsen även efter utgången av år 1914 skola behöva uppehållas av allenast extra befattningshavare, synes jämväl kommittén vara att befara. Ett nära liggande exempel på, huru ett dröjsmål uti ifrågavarande avseende kan verka, förefinnes beträffande riks försäkringsanstalten. Till följd av ogynnsamma omständigheter hava nämligen befattningshavarna vid nämnda anstalt ännu icke beretts ordinarie anställning; också hava befattningshavare därstädes, i såväl högre som lägre grad, i avsevärt antal lämnat verket — något som lärer hava i synnerligen hög grad försvårat arbetet inom anstalten.»

Härjämte vill riks försäkringsanstalten framhålla, att med den nuvarande organisationen, då tjänster av andra graden under avdelningscheferna saknas, dessa sistnämnda bliva i alltför hög grad betungade med detaljarbete och förhindras att ägna tillräcklig tid åt viktigare ärenden, åt planläggningen av arbetet å avdelningen samt åt erforderliga utredningar och studier. Slutligen torde få erinras, att riks försäkringsanstalten med år 1916 varit i verksamhet mer än 14 år, varför billigheten synes kräva, att personalen beredes den tryggade ställning samt pensionsrätt, som medföljer ordinarie befattning.

Med hänsyn dels till de av dåvarande statsrådet och chefen för civildepartementet vid ovanberörda tillfälle anförda omständigheter, dels till statsrådets och chefens för civildepartementet skrivelse till riks försäkringsanstalten den 31 augusti 1914 — däri statsrådet med hänsyn till de rådande förhållandena, på nädigaste befallning, anmodat riks försäkringsanstalten att vid avgivande av förslag beträffande anslag att äskas av nästkommande års riksdag iakttaga all den sparsamhet, som lämpligen låter sig göra — finner sig riks försäkringsanstalten emellertid ej böra för närvarande förnya sin hemställan om ordinarie stat m. m. för anstalten utan inskränker sig till att framställa förslag om fyllande av de allra nödvändigaste behoven.

Till dessa behov hör emellertid anställande av en sekreterare å skaderegleringsbyrån. Chefens å denna byrå arbete är nämligen av den omfattning och beskaffenhet att en lättnad häri framstår såsom oavvislig. Och erinras bör, att göromålen med all sannolikhet komma att än ytterligare ökas till år 1916.

Anställande
av sekreterare
å skaderegleringsbyrån

Beträffande omfattningen av chefens för skaderegleringsbyrån arbete torde få anföras följande. Under år 1913 har han, bland annat, haft att handlägga omkring 9,000 ärenden rörande ersättning åt i anstalten försäkrade arbetare samt omkring 500 ärenden rörande utlåtande angående invaliditetsgrad efter gemensam begäran av arbetsgivare och arbetare eller på framställning av domstol, annan ämbetsmyndighet eller skiljemän. Under innevarande år kommer sannolikt antalet ärenden rörande ersättning åt försäkrade arbetare att uppgå till mellan 10,000 och 11,000. Härvid bör nämnas, att antalet beslut om ersättning vida överstiger det ovan uppgivna antalet ärenden, då den tid, för vilken sjukhjälp beviljats, ofta förlänges, samt att livräntor ofta fastställas endast på viss tid, varefter ersättningsfrågan ånyo upptages till behandling. — Totalbeloppet av utanordnade skadeersättningar uppgick år 1913 till 592,689 kronor (emot 509,907 kronor år 1912) och antalet utanordningar av ersättningsbelopp till 24,233 (emot 20,719 år 1912).

Till chefens för skaderegleringsbyrån handläggning höra ytterligare, bland annat, ärenden rörande tillerkännande av ersättning på grund av försäkring enligt kungl. kungörelsen den 2 oktober 1908 angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall ävensom frågor om ersättning enligt kungl. förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Slutligen torde få nämnas att antalet å byråns föredragningslistor upptagna ärenden uppgick

år 1910		till 5,411
» 1911		» 6,388
» 1912		» 9,976
» 1913		» 12,424
$\frac{1}{1} - \frac{31}{8}$ » 1913		» 8,007
$\frac{1}{1} - \frac{31}{8}$ » 1914		» 9,439

Av vad nu anförts, torde framgå nödvändigheten av, att erforderliga medel beviljas till anställande åtminstone å denna byrå av en tjänsteman med sådana kvalifikationer, att till honom kan överlämnas att självständigt utföra en del arbete, som nu måste verkställas av avdelningschefen. Den ifrågavarande tjänstemannens åligganden skulle bliva, bland annat, följande. Han skulle på eget ansvar handlägga sådana enklare ärenden, som till honom överlämnas, t. ex. förfrågningar från ombud, arbetsgivare och skadade personer rörande utbetalning av skadeersättning samt från läkare rörande ersättning för läkarbetyg, varjämte han efter avdelningschefens anvisning skulle äga att infordra upplysningar och låta verkställa utredningar i förekommande ärenden med skyldighet för honom att justera och underskriva de i nu angivna ärenden utgående expeditioner. Om så skulle befinnas erforderligt till följd av verksamhetens fortgående utveckling, skulle även åt sekreteraren kunna uppdragas att föredraga vissa grupper av smärre ärenden. Vidare skulle sekreteraren närmast ansvara för utarbetandet av de delar av riks försäkringsanstaltens ämbetsberättelse, som det åligger byrån att avgiva, ävensom den till ämbetsberättelsen fogade förteckningen över riks försäkringsanstaltens beslut i fråga om bestämmande av invaliditetsgrad m. m. Han skulle ansvara för riktigheten av alla sådana från byrån utgående expeditioner, som ej underskrivas av avdelningschefen, ävensom för byråns föredragningslistor. Han skulle verkställa inspektionsresor för utredning i särskilda fall rörande inträffade olycksfall samt för samråd med läkare och arbetsgivare och i samband därmed inspektera vederbörande ombud. Han skulle deltaga i granskningen av inkomna

[46.]

skadeanmälningar till den del denna granskning ej verkställes av avdelningschefen samt hava att såsom avdelningschefens närmaste man biträda denne med ledningen och övervakandet av det löpande arbetet å byrån ävensom med lämnande av muntliga upplysningar till allmänheten. I den mån tiden medgiver det, skulle han jämväl biträda med utredningar av samt uppsättning av koncept till större och viktigare ärenden.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 14 januari 1914 av frågan om riksförsäkringsanstaltens stat för år 1915 har visserligen dåvarande chefen för civildepartementet, såsom nämnts, uttalat betänkligheter mot att såsom underordnade å anstaltens byråer anställa tjänstemän med samma grad och avlöningsförmåner som deras chefer. Men då nuvarande chefen för skaderegleringsbyrån från och med år 1915 i avseende å avlöningsförmåner blir likställd med byråchef, synes beträffande denna byrå betänkligheter ur nyssnämnda synpunkt ej behöva föreligga.»

Riksförsäkringsanstalten har alltså föreslagit att i 1916 års stat beräknas avlöning till *en tjänsteman av andra graden, sekreterare*, med en avlöning av 5,600 kronor, därav 3,400 kronor lön, 1,800 kronor tjänstgöringspenningar och 400 kronor ortstillägg, varemot anstalten, på sätt nedan sägs, under förutsättning av bifall till berörda förslag ansett kostnaden för amanuenser kunna något minskas.

I detta sammanhang har riksförsäkringsanstalten framhållit, att å försäkringstekniska och statistiska byrån behovet av en andra gradens tjänsteman med försäkringsteknisk och statistisk utbildning gör sig starkt kännbart. Med anställande av en dylik tjänsteman torde, enligt anstaltens mening, ej länge kunna uppskjutas, men har anstalten av förut angivna skäl ej för närvarande ansett sig böra göra hemställan därom.

Departements-
chefen.

Då riksförsäkringsanstalten på angivna skäl icke för närvarande förnyat sin hemställan om anstaltens försättning å ordinarie stat, torde jag här ej behöva närmare ingå på denna fråga.

Vad angår förslaget att anställa en andra gradens tjänsteman å skaderegleringsbyrån må till en början erinras, att å denna byrå äro från och med år 1915 anställda, förutom byrådirektören, två notarier och tre amanuenser, däribland en med 4½ och två med 3 timmars tjänstgöring. Den ena notariebefattningen är inrättad först från och med år 1915. Arbetsfördelningen mellan nämnda tjänstemän är följande.

Byrådirektören bereder och föredrager samtliga byrån tillhörande ärenden, som skola föredragas i plenum eller inför överdirektören samt handlägger och avgör en del smärre ärenden, som icke förekomma till föredragning. Han justerar alla utgående expeditioner med undantag av expeditioner i sådana ärenden, som, enligt vad här nedan anges, handläggas av notarien. Han planlägger och leder det statistiska ar-

betet å byrån, särskilt för anstaltens ämbetsberättelse ävensom förekommande utredningsarbeten, samt ansvarar för, övervakar och leder det löpande arbetet å byrån. Han företager, då sådant låter sig göra, inspektionsresor för samråd med läkare, arbetsgivare och arbetare. Såsom ledamot i anstalten genomgår han handlingarna jämväl i sådana ärenden av större vikt och omfattning, som avgöras på annan ledamots föredragning, samt deltagar i granskningen av de utgående expeditionerna i dylika ärenden.

[46.]

Innehavaren av *den förut befintliga notariebefattningen* å byrån uppsätter koncept till viktigare utgående expeditioner, såsom utlåtanden angående fastställande av invaliditetsgrad enligt 15 § i 1901 års lag angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete samt skrivelser rörande ersättning i anledning av kroppsskada eller sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring. Han granskar och ansvarar för den formella riktigheten av utgående skrivelser rörande utanordning av sjukhjälp, d. v. s. ansvarar för att utanordnat belopp överensstämmer med förut gjord uträkning, att beloppet är utanordnat till rätt person och till betalning på rätt postkontor ävensom att särskilt meddelade anvisningar eller upplysningar äro rätt formulerade. Han granskar alla sådana utgående expeditioner, såsom livränteböcker med missivskrivelser, skrivelser rörande tillfällig livränta o. d., för vilka använts därför avsedda blanketter, och har han att därvid tillika kontrollräkna utanordnade livräntebelopp. Vidare genomgår han periodvis vissa inneliggande akter för att tillse att påminnelsekrivelser i vederbörlig ordning avgå, då infordrade läkarbetyg, andra handlingar eller begärda uppgifter ej inkommit. Han handlägger på eget ansvar vissa enklare ärenden, som kunna till honom överlämnas, såsom förfrågningar från ombud, arbetsgivare och skadade personer rörande utbetalning av ersättning o. d. med skyldighet att uppsätta eller justera och underskriva de i nu angivna ärenden utgående expeditioner. Han biträder med ersättningsreservens upprättande och beräknar därvid eventuella livräntors storlek. Han biträder byrådirektören med å byrån förekommande tillfälliga utredningar ävensom med övervakandet och ledningen av det löpande arbetet å byrån.

Innehavaren av *den nyinrättade notariebefattningen*, motsvarande en förut å byrån anställd amanuens med minst 6 timmars daglig tjänstgöring, har följande åligganden. Han granskar och kontrollräknar samt ansvarar närmast för riktigheten av de dagligen eller för vecka utgående sjukhjälp utanordningarna. Han uppsätter koncept till utgående expeditioner och ansvarar jämte en av de å byrån anställda amanuenserna för kollationering av utgående expeditioner och andra hand-

[46.] lingar, för vilka formulär ej använts. Han verkställer, då den äldre notarien är därtill av annat arbete förhindrad, granskning av sådana utgående expeditioner, till vilka formulär användes. Han granskar och verkställer, då sådant erfordras, kontrollräkning av de kvartalsvis utgående livränteutanordningarna samt granskar kvartalsräkningarna å läkarbetyg. Han ansvarar för arbetet med uppsättande av den från byrån utgående månadsrapporten till postsparbanken samt den i samband därmed verkställda kontrolleringen av ersättningsbeloppens bokföring i vederbörliga liggare. Han uppsätter koncept till den i anstaltens årsberättelse intagna översikten över ämbetsverkets under föregående år meddelade beslut i fråga om bestämmande av invaliditetsgrad samt biträder vid verkställande av å byrån förekommande utredningar och undersökningar.

En amanuens med 4 1/2 timmars daglig tjänstgöring biträder å byrån med arbete av mera statistisk art. Sålunda åligger det honom att upprätta de för statistiken erforderliga s. k. skadekortet med uppgifter rörande inträffade olycksfall och den därför tillerkända ersättning, ävensom att uppgöra de sammanställningar av mera statistisk art, som skola ingå i de delar av anstaltens årsberättelse, som avse skaderegleringsbyrån. Han biträder dessutom vid förekommande särskilda utredningar å byrån samt deltagar, då sådant för det löpande arbetets gång är nödvändigt, i de båda övriga amanuensernas åligganden, vilka utgöras av uppsättande av koncept till utgående expeditioner, granskning av livränte- och sjukhjälpsutanordningar, kollationering och dylikt.

Riksförsäkringsanstaltens framställning i denna del innebär, att en sekreterarbefattning skulle inrättas utöver de redan befintliga notariebefattningarna å byrån, därvid emellertid antalet amanuenser därstädes skulle minskas med en. Med hänsyn till den ständigt stegrade omfattningen av de till byrån hörande göromål synes det mig rimligt, att en del av de chefen för byrån tillkommande åligganden kunna av honom överlämnas till annan tjänsteman å byrån för att av denne självständigt utföras. Detta är också numera möjliggjort genom de av Kungl. Maj:t beslutade ändringar i instruktionen för anstalten, varom nådig kungörelse utfärdats den 11 december 1914. Med hänsyn till den kvalificerade beskaffenheten av de göromål, som sålunda skulle tilldelas denne tjänsteman, finner jag det befogat, att en andra gradens tjänst å byrån inrättas. Den av riksförsäkringsanstalten i förevarande avseende förebragta utredningen synes mig sålunda giva vid handen, att för vinnande av åsyftad lättnad i den å chefen för byrån vilande arbetsbördan och för en nöjaktig skötsel av byrån verkliga erfordras en förstärkning av arbetskrafterna å den-

[46.]

samma på det sätt, att chefen för byrån erhåller en tjänsteman av andra graden till biträde. Visserligen hyser jag i likhet med min företrädare i ämbetet den uppfattningen, att vissa lämplighetsskäl tala mot att såsom underordnad anställa en tjänsteman med samma grad och avlöningsförmåner som hans chef eller, ur en annan synpunkt, att en underordnad tjänsteman har samma avlöning, som är fastställd för anstaltens ledamöter. Alldeles utan exempel är en sådan anordning dock ej, jag erinrar om försäkringsinspektionen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, där förhållandet var föremål för övervägande inom löneregleringskommittén. I föreliggande fall bliver ock likställigheten mellan chefen för byrån, byrådirektören, och den ifrågasatta tjänstemannen, sekreteraren, av mera formell beskaffenhet, då ju den förstnämnde genom det till honom från och med innevarande år utgående personliga lönetillägget, på sätt anstalten framhållit, kommit i åtnjutande av byråchefslön. Det för mig avgörande skälet att föreslå det ifrågavarande arvodet är emellertid det enligt min uppfattning trängande behovet att tilldela skaderegleringsbyrån en tjänsteman, som kan självständigt övertaga beredningen och föredragningen av vissa ärenden. För en sådan tjänsteman torde enligt vanliga löneregleringsgrunder krävas andra gradens avlöning. Dessa sakliga skäl hava synts mig så starka, att de formella svårigheterna icke borde få utgöra hinder för bifall till framställningen.

Anstalten föreslår vidare, att i staten upptages *ytterligare en vaktmästare*. Härom anföres följande:

Anställande
av ytterligare
en vakt-
mästare.

»Hos riks-försäkringsanstalten finnas för närvarande anställda en förste vaktmästare, en vaktmästare samt två extra vaktmästare med full tjänstgöringstid. Vaktmästarna hava, förutom vanliga vaktmästargöromål, att ombesörja kopiering och expediering av all från riks-försäkringsanstalten utgående post, vilket arbete år från år ökas i samband med verksamhetens fortgående utveckling. I anledning härav torde senast för år 1916, om ej förr, ytterligare vaktmästarbiträde vara oundgängligt. Redan nu hava samtliga vaktmästarna under största delen av året vida längre arbetstid än den för personalen i övrigt fastställda. Då riks-försäkringsanstalten innevarande år erhåller utvidgad ämbetslokal, som därtill ej, såsom nu är fallet, har direkt förbindelse med postsparbanken, kommer behovet av ytterligare vaktmästarbiträde att göra sig än mera gällande. För att erhålla en stadigvarande arbetskraft är riks-försäkringsanstalten tydligtvis bäst betjänt med att ytterligare en vaktmästarbefattning uppföres i staten. Kostnaden härför är ju ej avsevärt större än kostnaden för anställande av ytterligare en extra vaktmästare med full tjänstgöringstid, för vilken avlöningen ej torde kunna beräknas lägre än till 900—1,000 kronor. Riks-försäkringsanstalten föreslår därför att för ytterligare en vaktmästare i staten upptages avlöning med 1,175 kronor, därav 675 kronor lön, 350 kronor tjänstgöringspenningar och 150 kronor ortstillskott.»

[46.] Vad anstalten sålunda anfört torde innebära tillfyllestgörande motivering för anställande av ytterligare en vaktmästare. Då stadigvarande behov av detta biträde efter allt att döma föreligger, synes mig intet vara att anmärka däremot, att avlöning för honom med vanligt belopp uppföres i staten för ämbetsverket.

Ålderstillägg
åt en vakt-
mästare.

Riksförsäkringsanstalten har vidare anmält, att vaktmästaren hos riksförsäkringsanstalten *Claes Hållstedt*, som sedan den 4 november 1910 innehaft sin vaktmästarbefattning, enligt vanliga grunder är berättigad till ålderstillägg från och med 1916 med 100 kronor årligen. Föregående innehavaren av denna befattning tillerkändes genom nådigt brev den 3 juli 1908 ålderstillägg å 100 kronor efter motsvarande tids tjänstgöring. Enahanda förmån torde nu böra beredas Hållstedt.

I enlighet med vad jag anfört torde således under *avlöningar och arvoden* i staten för år 1916 böra beräknas *dels* anslag till en sekreterartjänst med 5,600 kronor, *dels* anslag till ytterligare en vaktmästare med 1,175 kronor, *dels ock* ålderstillägg åt en vaktmästare om 100 kronor. Däremot avgår ett belopp av 250 kronor, utgörande det avdrag å avlöningen, som förste vaktmästaren skall vidkännas under åtnjutande av bostadsförmån.

Nuvarande lönestat, uppgående för 1915 till 59,745 kronor, skulle således höjas med 6,625 kronor till 66,370 kronor. Därvid får emellertid tagas i betraktande, att vid inrättande av den ifrågasatta sekreterartjänsten en amanuens tjänst kan indragas, varigenom en besparing å 2,400 kronor uppkommer å posten till semester- och vikariatsersättningar m. m.

Ökning av
anslag till
läkarundersökning m. m.

I fråga om den del av omkostnaderna, som rör *läkarundersökning och anskaffande av läkarbetyg, hyra och ortsombud*, anför anstalten följande:

»Vad först angår kostnaden för *läkarundersökning och anskaffande av läkarbetyg* m. m. uppgick denna under år 1913 i jämnt kronotal till 20,135 kronor. Under de åtta första månaderna 1914 har ifrågavarande kostnad i jämnt kronotal uppgått till 16,719 kronor emot 14,791 kronor år 1913. För hela året torde denna kostnad komma att stiga till omkring 23,000 kronor, d. v. s. omkring 3,000 kronor mer än år 1913. Ökningen är mindre än vartdera av åren 1912 och 1913, då den utgjorde respektive 3,676 och 4,447 kronor. Men då den jämförelsevis mindre ökningen år 1914 delvis kan bero av tillfälliga orsaker, torde man ej kunna beräkna ökningen för vartdera av åren 1915 och 1916 till mindre belopp än 3,500 kronor. För sistnämnda år skulle den beräknade kostnaden alltså uppgå till 30,000 kronor.

Vad angår *kostnaden för hyra* tillåter sig riksförsäkringsanstalten erinra, att Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 19 juni 1914 bemyndigat överintendentsämbetet att för beredande av ämbetslokal åt anstalten, i överensstämmelse

[46.]

med preliminärt hyreskontrakt, träffa avtal med ingenjören Claes G. Norström om förhyrande av vissa lägenheter i egendomen nr 21, 22 i kvarteret Svanen med adressnummer 1 och 3 vid Vasagatan här i staden för tiden från och med den 1 oktober 1914 till den 1 oktober 1917 mot en hyressumma av 15,400 kronor för år förutom årlig ersättning för uppvärmning. Definitivt hyreskontrakt har sedermera upprättats. Av hyressumman kommer emellertid barnmorskornas pensionsanstalt att erlægga 800 kronor årligen, varjämte riksförsäkringsanstalten hos Kungl. Maj:t ämnar göra framställning, att i kostnaderna för riksförsäkringsanstaltens bestyr med frågor om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, må såsom hyresbidrag ingå ett belopp av 300 kronor per år. I staten torde alltså, under förutsättning av bifall härtill, få till hyra för riksförsäkringsanstaltens ämbetslokal beräknas 14,300 kronor. Härtill kommer emellertid, att, sedan Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 4 september 1914 bemyndigat överintendentsämbetet att för beredande av bostad åt riksförsäkringsanstaltens förste vaktmästare förhyra en lägenhet i ovannämnda fastighet mot en hyressumma av 500 kronor för år räknat, torde i staten få upptagas jämväl hyran för denna lägenhet med avdrag av 250 kronor, utgörande beloppet av de avlöningsförmåner, som förste vaktmästaren enligt vanliga grunder torde hava att avstå, så länge han åtnjuter ifrågavarande förmån. Till ovannämnda belopp 14,300 kronor torde alltså få läggas ytterligare 250 kronor, så att kostnaden för hyra skulle upptagas till sammanlagt 14,550 kronor.

Beträffande *kostnaden för ortsombuden* får riksförsäkringsanstalten till en början meddela, att arvudet till dessa oförändrat utgår med 6 procent av definitiva premiebeloppet, dock vad fiskarförsäkringen angår med 1 krona 50 öre för varje första gången försäkrad fiskare och eljest med 50 öre för varje försäkrad. Kostnaden för ortsombuden växer således i direkt proportion till utvecklingen av riksförsäkringsanstaltens verksamhet. Ifrågavarande kostnad uppgick under år 1912 i jämnt krontal till 37,720 kronor och under år 1913 till 46,117 kronor. Under de åtta första månaderna av år 1913 utgjorde kostnaden i helt krontal 37,055 kronor och under samma tid innevarande år 43,654 kronor. Antager man nu en proportionerlig ökning under de återstående fyra månaderna av år 1914, skulle man för hela detta år komma till ett belopp av omkring 54,300 kronor, alltså en ökning mot föregående år av mer än 8,000 kronor. Då försäkringsverksamheten till följd av den genom den nuvarande politiska situationen orsakade ekonomiska depressionen måhända ej kommer att förete fullt samma starka utveckling som de bägge senaste åren, kan det möjligen vara tillräckligt att beräkna ökningen för vartdera av åren 1915 och 1916 till omkring 6,000 kronor, i vilket fall man skulle komma till ett belopp av omkring 66,000 kronor för sistnämnda år.»

Omkostnaden för läkarundersökning och läkarbetyg samt för ortsombud står i förhållande, den förra till de anmälda olycksfallen och den senare till premiebeloppen, samt växer således med anstaltens verksamhet. De av anstalten föreslagna höjningarna av dessa poster synas allenast motsvara den stegring av utgifterna, som med ledning av tillgängliga uppgifter i detta avseende för de senaste åren och med hänsyn till föreliggande förhållanden kan förväntas. Någon jämkning i desamma torde därför ej böra ske.

Departements-
chefen.

[46.]

Den till bestridande av *hyreskostnaden* avsedda posten innebär en avsevärd ökning, vilken emellertid redan under år 1914 gjort sig gällande. Anledningen till denna ökning — anstaltens förflyttning till nya lokaler — har av anstalten i dess skrivelse redan angivits. Därutöver vill jag här allenast erinra om följande. Jämlikt nådigt brev den 20 september 1912 förhyrde riks försäkringsanstalten genom kontrakt av den 30 mars 1912 i det postverket tillhöriga huset nr 64 vid Mästersamuelsgatan här i staden tillhoppa 27 rum mot en årlig hyra av 6,200 kronor. Med hänsyn till den beslutade om- och tillbyggnaden av centralposthuset, därvid, bland annat, förstnämnda hus är avsett att rivas, uppsade generalpoststyrelsen emellertid berörda kontrakt, vilket till följd härav upphörde att gälla från och med den 1 oktober 1914.

I anledning härav anförde riks försäkringsanstalten i underdånig skrivelse den 8 maj 1914 följande:

»Riks försäkringsanstalten är alltså nödsakad att söka erhålla ny ämbetslokal. Av de lokaler, som erbjudits riks försäkringsanstalten till förhyrning, har efter verkställd utredning med hänsyn till rumsbehovet och läget lägenheterna två och tre trappor upp i huset nr 1 och 3 vid Vasagatan visat sig lämpliga. Dessa lägenheter innehålla tillhoppa 28 rum med en golvyta, då tamburer, korridorer och toaletter ej medräknas, av omkring 812 kvadratmeter. Samtliga rum äro försedda med korkmattor. Kostnaden för denna lokals förhyrande uppgår till 20,000 kronor per år, varav 17,600 kronor utgör egentlig hyra och återstoden 2,400 kronor ersättning för lokalens uppvärmning.

I avseende å belägenheten av riks försäkringsanstaltens ämbetslokal tillåter sig riks försäkringsanstalten framhålla, att det för riks försäkringsanstalten är nödvändigt att hava ämbetslokalen i omedelbar närhet till postsparbanken. Hälst bör riks försäkringsanstalten, såsom nu är fallet, hava sin ämbetslokal i samma hus som postsparbanken och intill dess lokaler. Som bekant verkställer postsparbanken all uppbörd av försäkringsmedel och alla utbetalningar av ersättningar m. m. för riks försäkringsanstaltens räkning. Alla försäkringshandlingar (försäkringsbrev, förnyelsekvitton, regleringskvitton m. m.) liksom även alla utbetalningsorder utsändas alltså genom postsparbanken, vilken å sin sida lämnar redovisningar, återställer oinlösta försäkringshandlingar etc. Vidare handhar postsparbanken förvaltningen av riks försäkringsanstaltens fonder. På grund härav är en ständig samverkan mellan de båda ämbetsverken nödvändig och tjänstemännen hava oupphörligt anledning att samråda med varandra. Att märka är också, att riks försäkringsanstaltens egenskap av försäkringsanstalt nödvändiggör en snabb expedition, vilken i synnerligt hög grad skulle försvåras, om riks försäkringsanstaltens ämbetslokal ej skulle vara i omedelbar närhet av postsparbanken.

Då riks försäkringsanstalten sannolikt efter tre år, sedan den tilltänkta ombyggnaden av postverkets hus vid Mästersamuelsgatan blivit fullbordad, åter torde få förhyra ämbetslokal i detta hus, har riks försäkringsanstalten ansett hyresavtal ej kunna ingås för längre tid än tre år. Denna omständighet har naturligtvis i hög grad begränsat möjligheten för riks försäkringsanstalten att nu

erhålla lämplig lokal, enär ägare av fastigheter i allmänhet ej äro benägna att för en jämförelsevis så kort tid verkställa de ändrings- och reparationsarbeten, som kunna vara erforderliga för att bereda riks försäkringsanstalten erforderligt rumsutrymme.

I ärendet har riks försäkringsanstalten begärt överintendentsämbetets yttrande; och har ämbetet i skrivelse den 5 maj 1914 — vilken skrivelse här bifogas — på anförda skäl tillstyrkt underdånig framställning om förhyrande av den ifrågakämda lokalen på därför angivna villkor.»

Chefen för finansdepartementet, på vars föredragning ifrågavarande ärende ankom, fann emellertid det kunna ifrågasättas, huruvida icke för begränsande av hyreskostnaden rumsantalet skulle kunna något nedbringas.

På grund härav inkom riks försäkringsanstalten med en skrivelse av den 18 juni 1914, däri anfördes följande:

»I underdånig skrivelse den 8 maj 1914 har riks försäkringsanstalten gjort framställning om förhyrande av ämbetslokal för riks försäkringsanstalten.

Vid verkställd undersökning i fråga om möjligheten av inskränkning av rumsantalet i den i nämnda skrivelse till förhyrning föreslagna lägenheten har riks försäkringsanstalten ansett sig kunna tillsvidare avstå från högst tre rum med en golvyta av sammanlagt omkring 80 kvadratmeter, belägna i våningen två trappor upp. För att kunna beräkna en dylik inskränkning har riks försäkringsanstalten endast tagit hänsyn till det nuvarande rumsbehovet. Den alltför fortgående utvecklingen av riks försäkringsanstaltens verksamhet medför emellertid ökat behov av rumsutrymme. Vid undersökningen har vidare måst beräknas, att en av riks försäkringsanstaltens byråer skulle splittras å två olika våningar. Flera rum torde ock behöva avdelas medelst uppsättning av väggar. De breda korridorerna hava därjämte beräknats i viss mån kunna användas till plats för skåp o. d.

Kostnaden för förhyrande av de efter avdrag av ovan angivna tre rum återstående 25 rummen uppgår till 17,500 kronor per år, varav 15,400 kronor utgör egentlig hyra och återstoden 2,100 kronor ersättning för lokalens uppvärmning.»

På grund av vad sålunda förekommit hemställde chefen för finansdepartementet vid underdånig föredragning den 19 juni 1914 av detta ärende, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga överintendentsämbetet att för beredande av ämbetslokal åt riks försäkringsanstalten, i överensstämmelse med omförmälda hyreskontrakt av den 13 juni 1914, träffa avtal med ingenjören Claes G. Norström om förhyrande av de i kontraktet upptagna lägenheter om 25 rum för tiden från och med den 1 oktober 1914 till den 1 oktober 1917 mot en hyressumma av 15,400 kronor för år jämte årlig ersättning för lokalens uppvärmning, 2,100 kronor, eller sammanlagt 17,500 kronor för år räknat. Denna hemställan blev, på sätt riks försäkringsanstalten omförmäلت, av Kungl. Maj:t bifallen. I fråga om Kungl. Maj:ts beslut angående beredande av bostad åt anstaltens förste vaktmästare hänvisar jag till vad anstalten i förberörda skrivelse den 28 september 1914 därom anför.

[46.]

Anstaltens framställning om förhöjning i staten för år 1914 föredrogs den 6 november 1914, och förordnade Kungl. Maj:t därvid, dels att för den tid av år 1914, varunder förste vaktmästaren hos anstalten i sådan egenskap åtnjöte fri bostad samt bränsle, ortstillägg ej skulle till honom utgå ävensom å hans lön skulle avdragas 100 kronor för år räknat, dels ock att det i staten till hyra upptagna belopp skulle höjas med 2,325 kronor eller till 8,125 kronor, därvid förutsattes, att av hyressumman ett belopp av 800 kronor, för år räknat, skulle erläggas av barnmorskornas pensionsanstalt. Vid fastställande av stat för år 1915 förutsattes tillika, att från och med år 1915 ett årligt hyresbidrag å 300 kronor skulle bestridas av medel, ställda till anstaltens förfogande för bestyr med frågor om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Anstaltens framställning rörande sistnämnda hyresbidrag är dock ännu beroende på Kungl. Maj:ts prövning; ärendet har nämligen remitterats till arméförvaltningen, men dess utlåtande har ännu ej inkommit.

Det till hyror erforderliga beloppet utgör sålunda för 1915 med frånräknande av omförmälda tillskott å sammanlagt 1,100 kronor 14,800 kronor. Ovannämnda, vid beredande av bostadsförmån åt förste vaktmästaren gjorda avdrag av 250 kronor å dennes avlöning har beräknats under posten till avlöningar.

Rörande kostnaden för *semester- och andra vikariatsersättningar etc.* yttrar sig anstalten sålunda:

Ökning av
anslaget till
semester- och
andra vika-
riatsersätt-
ningar.

»Beträffande *kostnaden för semester- och andra vikariatsersättningar etc.* har denna kostnad, som nämnts, i staten för år 1915 beräknats till 60,600 kronor. Även i denna anslagspost torde ökning vara oundgänglig.

Någon ökning av antalet extra ordinarie tjänstemän torde, såvitt nu kan bedömas, dock icke behöva ske. Under förutsättning att den föreslagna nya sekreterarbefattningen å skaderegleringsbyrån kommer till stånd, torde kostnaden för amanuenser, som för 1915 beräknats till 14,400 kronor, kunna minskas med 2,400 kronor, så att å skaderegleringsbyrån endast skulle finnas en amanuens med 1,800 kronors avlöning.

Till kvinnliga biträden beräknades för år 1915 sammanlagt 19,900 kronor. Med den starka utvecklingen av riksförsäkringsanstaltens verksamhet nödvändig göres årligen ökning i antalet av dessa biträden. Antalet dylika biträden, som mot slutet av år 1913 utgjorde 14, beräknades för år 1915 till 16. Emellertid har antalet redan under år 1914 måst ökas till 16 och måste sannolikt under år 1915 ökas till 18. För år 1916 måste man sannolikt räkna med 20. För fyra nya biträden torde alltså få upptagas 1,050 kronor för vardera eller tillhopa 4,200 kronor. Vidare torde beloppet av avlöningar till de redan befintliga biträdena få beräknas något högre än i 1915 års stat. Då nämligen vid 1914 års ingång flera av de mera erfarna och invanda kvinnliga biträdena stodo i begrepp att övergå till den nyinrättade pensionsstyrelsen, och riksförsäkringsanstalten ansåg sig ej kunna behörigen ombesörja göromålen med till större delen

[46.]

ovan personal, fann sig riks försäkringsanstalten nödsakad att något höja avlönerna för de flesta biträdena. Årliga avlöningssumman för de 16 nu befintliga kvinnliga biträdena utgör efter denna höjning 19,870 kronor. För 3 av dessa biträden utgör avlöningen emellertid endast 1,050 kronor och för 4 endast 900 kronor, varför för dem någon höjning måste beräknas, så att de tre förstnämnda erhålla årlig avlöning å 1,150 kronor och de övriga å 1,050 kronor. Denna avlöningsförhöjning medför en kostnad av 900 kronor. Kostnaden för kvinnliga biträden torde sålunda få anslås till sammanlagt omkring 25,000 kronor.

De av innevarande års lagtima riksdag för riks försäkringsanstalten beviljade nya tjänsterna ävensom den nu föreslagna sekreterarbefattningen torde nödvändiggöra en ökning av anslaget till semester- och vikariatsersättningar från det i förslaget till stat för år 1915 härför beräknade beloppet 2,500 kronor med cirka 475 kronor. — Kostnaden för övertidersättning, som år 1913 uppgick till 1,410 kronor, bör upptagas till minst 1,500 kronor, och kostnaden för extra vaktmästare, liksom år 1915, till 1,800 kronor.

Övriga poster såsom resekostnader, skrivmaterialier, skötsel av skrivmaskiner, böcker och tidningar, tryckningskostnader, annonser, processkostnader, telefon och telegram, uppvärmning, belysning, renhållning, inventarier och diverse beräknades i staten för år 1915 till omkring 22,000 kronor. Kostnaden för ämbetslokalens uppvärmning kommer att från och med den 1 nästinstundande oktober att avsevärt stegras, enär i ovanberörda hyreskontrakt med ingenjören Claes G. Norström ingår överenskommelse om uppvärmning av ämbetslokalen mot en årlig avgift av 2,100 kronor. Då kostnaden för uppvärmning hittills uppgått till omkring 1,000 kronor, tillkommer sålunda för ändamålet en årlig merutgift av 1,100 kronor. Den nya ämbetslokalen kräver i kostnad för städning cirka 200 kronor mera än den nuvarande. I kostnaderna för tryckning, som år 1913 uppgått till inemot 7,000 kronor, måste beräknas en avsevärd stegring till följd av den nyligen av tryckerierna vidtagna prisförhöjningen å alla trycksaker. Jämväl återstående poster torde i samband med verksamhetens utveckling komma att förete ökning. Det för samtliga ifrågavarande poster erforderliga beloppet, vilket, som nämnts, för år 1915 upptagits till 22,000 kronor, torde därför för år 1916 icke kunna beräknas lägre än till omkring 24,500 kronor. Hela kostnaden för semester- och vikariatsersättningar m. m. skulle alltså uppgå till 67,775 kronor, vilket belopp synes kunna avrundas till 67,700 kronor.»

Till en början ber jag få erinra, att anstalten i sitt förslag rörande anslag för år 1914 begärde en förhöjning i sammanlagda arvodeskostnaden till de dåvarande kvinnliga biträdena med 2,900 kronor, varav ett belopp av 2,000 kronor avsåg 8 biträden av högre avlöningstyp och 900 kronor sådana biträden av lägre typ. Dåvarande departementschefen anförde emellertid till statsrådsprotokollet den 11 april 1913, att han ej ansåg lämpligt att under det anstalten stode under lönereglering föreslå någon sådan höjning, som alltid kunde tänkas bliva bindande för framtiden. Vid föredragning den 14 januari 1914 av frågan om anslag till anstalten för år 1915 gjorde departementschefen i anledning av då begärd arvodesförhöjning för nämnda biträden ett uttalande av enahanda innehåll. Anstalten hade nämligen för år 1915 föreslagit en förhöjning

Departements-
chefen.

[46.] i sammanlagda arvodeskostnaden till de kvinnliga biträdena med 3,350 kronor, varav ett belopp av 2,550 kronor avsåg 8 biträden, som enligt anstaltens förslag skulle erhålla avlöning efter högre avlönings-typ, och 850 kronor sådana biträden av lägre typ. Departementschefen kunde ej förorda annan höjning av det då till kvinnliga biträden utgående beloppet, 14,850 kronor, än med nyssnämnda 850 kronor jämte 4,200 kronor, som anstalten begärt för nya biträden, eller sålunda tillhoppa ett belopp av 19,900 kronor.

I anledning därav att riks försäkringsanstalten, enligt vad nu blivit upplyst, trots departementschefens föregående uttalande i ämnet redan den 3 januari 1914 höjt avlöningen åt de flesta av de kvinnliga biträdena, har jag införskaffat följande tabellariska översikt, varav framgår den ökning av arvoden, som ägt rum.

Nuvarande kvinnliga biträden.	Anställd år.	Arvode år 1913		Arvode vid 1914 års utgång.	
		för månad.	för år.	för månad.	för år.
1 kvinnligt biträde.....	1903	145	1,740	162 50	1,950
1 " "	1907	120	1,440	145 83	1,750
1 " "	1908	120	1,440	145 83	1,750
1 " "	1909	120	1,440	129 17	1,550
1 " "	1911	100	1,200	70	*) 840
1 " "	1912	100	1,200	120	1,440
1 " "	1912	100	1,200	120	1,440
1 " "	1912	87 50	1,050	100	1,200
1 " "	1913	75	900	100	1,200
1 " "	1913	75	900	87 50	1,050
1 " "	1913	75	900	87 50	1,050
1 " "	1914	—	—	75	900
1 " "	1914	—	—	75	900
1 " "	1914	—	—	75	900
1 " "	1914	—	—	75	900
1 " "	vakant**)	—	—	75	900
					19,720

*) Åtnjuter därtill 50 kronor i månaden eller 600 kronor om året från anslaget till bestridande av kostnaderna för riks försäkringsanstaltens bestyr med frågor om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

**) Ett biträde med arvode av 87 kr. 50 öre i månaden eller 1,050 kr. om året har nyligen avgått. Nytt biträde i hennes ställe har icke ännu antagits, men upptages här arvode till sådant biträde med 75 kronor i månaden eller 900 kronor om året. Till följd härav bliver totalbeloppet av kostnaden för kvinnliga biträden 19,720 kronor i stället för det ovan i sådant avseende angivna belopp av 19,870 kronor.

Avlöningsförmånerna för å ordinarie stat uppförda kvinnliga biträden i statens centrala verk äro för biträden av lägre grad 1,200 kronor och för biträden av högre grad 1,600 kronor, i bägge fallen med 200 kronors förhöjning efter fem och tio år, så att slutlönen bliver respektive 1,600 och 2,000 kronor. Efter dessa grunder och med beräkning av ett pensionsavgiften motsvarande avdrag å icke ordinarie befattningshavares avlöning av 50 kronor skulle den av riksförsäkringsanstalten vidtagna löneförhöjningen innebära, att sammanlagt fyra biträden, varav tre under år 1914, erhållit arvoden, motsvarande dem för biträden av högre grad. Anstalten har nu upplyst, att åtskilliga av anstaltens mest vana och i övrigt dugligaste krafter haft för avsikt att övergå till pensionsstyrelsen och att det ansetts omöjligt för anstalten att utan allvarliga rubbningar i arbetet avstå dessa krafter. Vidare har jag inhämtat, att anstalten uppfattat min företrädares i ämbetet ovanberörda uttalande om avlöningen till anstaltens kvinnliga biträden sålunda, att de kvinnliga biträdenas avlöningar ej borde få höjas, så länge frågan om lönereglering för anstalten vore under behandling; sedan frågan om lönereglering för anstalten vid slutet av 1913 förfallit, hade anstalten emellertid ansett sig oförhindrad vidtaga sådan höjning, som under de ändrade förhållandena vid 1914 års ingång för anstalten framstått såsom en nödvändighet. Denna anstaltens förklaring till dess åtgörande att höja biträdenas löner för år 1914 läser emellertid vara grundad på missuppfattning av sakförhållandet. I varje fall synes det mig icke hava bort ifrågakomma att utan Kungl. Maj:ts medgivande fastställa avlöningar, som icke stå i överensstämmelse med de av min företrädare i ämbetet i anförande till statsrådsprotokollet vid äskande av anslag till anstalten för år 1914 angivna grunder, vilka meddelats riksdagen och där lämnats utan erinran. Anstaltens ifrågavarande beslut om förhöjning av avlöningarna har föranlett, att Kungl. Maj:t i sammanhang med fastställande av staten för anstalten för år 1915 anbefallt anstalten att inkomma med underdånigt förslag till grunder för avlönande under samma år av de kvinnliga biträdena. Arvodena åt dessa torde böra jämkas efter vanliga avlöningstyper. Möjligen kan i de fall, där fog därför anses föreligga, personligt lönetillägg beredas vederbörande biträde.

Det synes mig emellertid kunna antagas, att en höjning av de lägst avlönade kvinnliga biträdenas avlöning kan vara skälig samt att medel för anställande av ytterligare fyra biträden jämväl erfordras. Jag anser mig därför icke för närvarande böra göra någon erinran mot den av riksförsäkringsanstalten för detta ändamål föreslagna ökningen i anslaget.

Beträffande de för övriga ändamål under rubriken kostnad för semester- och andra vikariatssättningar etc. begärda beloppen har jag ej heller något att erinra.

[46.] Sammanfattad under huvudposterna ter sig riks försäkringsanstaltens stat för år 1915 och enligt mitt förevarande förslag sålunda:

	1 9 1 5.	1 9 1 6.
	kr.	kr.
Avlöningar och arvoden	59,745	66,370
Läkarundersökning m. m.	28,500	30,000
Hyra	14,800	14,800
Ortsombud	59,000	66,000
Semester- och vikariatsersättningar m. m.	62,000	67,700
	224,045	244,870
Ökning	20,825	

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *upprätthållande av riks försäkringsanstaltens verksamhet* på extra stat för år 1916 bevilja ett förslagsanslag av 244,870 kronor.

2. Ersättning till postsparbanken för dess bestyr för riks försäkringsanstaltens räkning.

[47.] I anledning av Kungl. Maj:ts proposition beslöt 1902 års riksdag, *Ersättning till postsparbanken för dess bestyr för riks försäkringsanstaltens räkning.* i sammanhang med riks försäkringsanstaltens inrättande, att från och med år 1903 finge till ersättningar åt postsparbanken för uppbörd av försäkringsavgifter och utbetalning av ersättningsbelopp för riks försäkringsanstaltens räkning årligen användas förslagsvis 20,000 kronor att utgå från arbetarförsäkringsfondens intressemedel.

(Extra anslag.)

I enlighet med de i nämnda proposition angivna grunder meddelade Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 31 oktober 1902 bestämmelser i anledning av postsparbankens anlitan för uppbörd, förvaltning och utbetalning av medel för riks försäkringsanstaltens räkning.

Då 1908 års riksdag, på Kungl. Maj:ts framställning, beslöt anordna en särskild för fiskare avsedd försäkring, medgavs tillika, att de ökade kostnader, som kunde uppkomma för postsparbanken för dess bestyr med nämnda försäkring, finge utgå från det av riksdagen från arbetarförsäkringsfondens intressemedel till postsparbanken förslagsvis redan anvisade anslag.

Sedermera har riksdagen till ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med uppbörd och utbetalningar för riks försäkringsanstalten anvisat på extra stat förslagsvis för år 1912 15,500 kronor, för år 1913

20,000 kronor, för år 1914 30,000 kronor samt för år 1915 31,000 kronor. [47.]

Genom nådigt brev den 30 juni 1913 fastställde Kungl. Maj:t ändrade grunder för ersättningens utgående till postsparbanken att gälla från och med år 1914, så att densamma numera för handläggning av göromål, tillhörande riksförsäkringsanstalten och fiskarförsäkringen, utgår med 7 öre för varje av postsparbanken förmedlad inbetalning eller utbetalning samt med 0,4 procent å beloppet av institutionernas av banken förvaltade medel vid årets utgång.

I en till mig avgiven promemoria i fråga om beloppet av den ersättning, som för år 1916 antages bära tillgodokomma postsparbanken — förutom för bestyren för barnmorskornas pensionsanstalt, för vilket ersättning utgår från ett å tionde huvudtiteln uppfört anslag — för biträde vid handläggning av göromål för riksförsäkringsanstaltens och fiskarförsäkringens räkning, har postsparbanksdirektören anfört följande:

»Antalet av postsparbanken förmedlade inbetalningar och utbetalningar för nämnda institutioners räkning utgjorde under år 1914 omkring 45,800 stycken samt beloppet av riksförsäkringsanstaltens och fiskarförsäkringens av postsparbanken förvaltade medel vid nämnda års utgång i runt tal 6,464,500 kronor.

Under antagande att antalet in- och utbetalningar komma att under åren 1915 och 1916 ökas i samma proportion, som ägt rum under de senaste tvenne åren 1913 och 1914, skulle hela antalet under år 1916 av postsparbanken förmedlade in- och utbetalningar komma att uppgå till 62,470 stycken samt de förvaltade medlen vid samma års slut till i runt tal 7,890,000 kronor.

Enligt de grunder för ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med uppbörd, utbetalning och medelsförvaltning för riksförsäkringsanstalten och fiskarförsäkringen, som av Kungl. Maj:t i nåder fastställts den 30 juni 1913, skulle denna ersättning för år 1916 följaktligen kunna beräknas till i runt tal sammanlagt 35,900 kronor.»

På grund av denna utredning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1916 anvisa ett förslagsanslag av 35,900 kronor att användas till *ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med uppbörd och utbetalningar för riksförsäkringsanstalten.*

3. Till bestridande av statens bidrag till fiskares försäkring, *oförändrat ordinarie anslag, förslagsanslag* kronor 16,000: —

[47.]

Socialstyrelsen.

4. Avlönings- och omkostnadsstat för socialstyrelsen.

Avlönings-
och omkost-
nadsstat för
social-
styrelsen.
(Ordinarie
anslag.)

I skrivelse den 1 oktober 1914 har socialstyrelsen avgivit förslag beträffande de anslag till ändamål inom styrelsens förvaltningsområde, som styrelsen ansett böra äskas av 1915 års riksdag.

I fråga om det ordinarie anslaget till socialstyrelsen föreslår styrelsen ej någon ändring.

Emellertid framhåller styrelsen det alltmer ökade behovet av särskilda sekreterare för 1:a, 3:dje och 4:de byråerna. Styrelsen anför därom följande:

»Beträffande *anslagen för styrelsens egen verksamhet* har styrelsen i sin underdåniga skrivelse den 8 oktober 1913 i fråga om anslagsäskanden inom styrelsens förvaltningsområde för år 1915 i underdånighet framhållit det redan då med styrka framträdande behovet att erhålla en särskild sekreterare å envar av styrelsens byråer. Under det år, som sedan dess förflutit, har detta behov, särskilt vad beträffar styrelsens 1:sta byrå, gjort sig än mera gällande. Enligt vad styrelsen i sin nyssnämnda skrivelse erinrade, är den enda befattning för uteslutande sekreterargöromål, varöfver styrelsen förfogar, gemensam för 1:sta och 2:dra byråerna. Redan då förutsåg styrelsen emellertid, att nämnda sekreterare, vars medverkan å 1:sta byrån allt mera måst inskränkas, snart nog skulle komma att helt tagas i anspråk för de växande arbetena å 2:dra byrån och att följaktligen hans biträde å 1:sta byrån måste alldeles upphöra. Den sålunda förutsedda utvecklingen av förhållandena har ock numera fortskridit därhän, att befattningshavaren i fråga endast undantagsvis kan vara att påräkna för arbetena å 1:sta byrån. Samtidigt har ock behovet av en särskild sekreterare å sistnämnda byrå såsom byråchefens närmaste biträde och ersättare i förekommande fall blivit allt större. Utöver vad tidigare därom anförts, vill styrelsen särskilt framhålla, att byråchefen å styrelsens 1:sta byrå, enligt vad numera kan med visshet förutses, framdeles liksom under den hittills tillämpliga tiden av styrelsens verksamhet allt emellanåt för avsevärd tid måste tagas i anspråk inom styrelsen eller vederbörande departement för vissa större utredningsarbeten, därvid de övriga arbetena å byrån måste stå tillbaka, på grund därav att å byrån annan ordinarie tjänsteman ej finnes anställd. Icke heller har någon av de förutsättningar i fråga om förstärkning av arbetskrafterna å 1:sta byrån för handläggning av ärenden angående arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring, angående nykterhetsverksamheten etc., varmed styrelsen trodde sig kunna räkna vid avgivandet av sitt statsförslag förflutet år, ännu gått i uppfyllelse. Men även om någon lättnad i byråchefens arbetsbörda genom tillkomsten av särskild personal för mötande av vissa nya förvaltningsuppgifter inom det närmaste året kan vara att emotse, står det dock numera för styrelsen klart, att en särskild sekreterare å 1:sta byrån

[47.]

icke kan undvaras. Styrelsen skulle icke heller tvekat att för fyllande av detta verkligen trängande behov redan nu göra framställning om uppförande å styrelsens stat av ytterligare en sekreterarbefattning, därest icke styrelsen trott sig böra därifrån avstå på grund av den till styrelsen, liksom till övriga myndigheter, riktade anmaningen att vid avgivande av förslag beträffande anslag att äskas av nästkommande års riksdag iakttaga all den sparsamhet, som lämpligen låte sig göra. Ehuru styrelsen sålunda icke velat göra uttrycklig framställning om uppförande i styrelsens stat för år 1916 av ytterligare en sekreterarbefattning, avsedd för styrelsens 1:sta byrå, vågar styrelsen dock uttala en förhoppning därom, att Kungl. Maj:t, därest omständigheterna så medgiva, senare täcktes taga i övervägande, huruvida icke detta behov av förstärkning av styrelsens arbetskrafter kunde bli tillgodosett redan till år 1916. I alla händelser läser styrelsen, såsom ock framhölls i dess meranämnda underdåniga skrivelse den 8 oktober 1913, redan dessförinnan bli nödsakad hos Kungl. Maj:t göra framställning om tillfällig förstärkning av arbetskrafterna å styrelsens 1:sta byrå.

I fråga om behovet av ytterligare en tjänst av andra lönegraden å en var av styrelsens 3:dje och 4:de byråer är detta, ehuru alltjämt föreliggande, dock avsevärt mindre kännbart än å den 1:sta. Av samma skäl och under enahanda förutsättningar som förlidet år anser styrelsen emellertid med inrättandet av dessa befattningar kunna tillsvidare anstå, i fråga om den kombinerade sekreterar- och redaktörsbefattningen (för »Sociala Meddelanden») dock endast ännu ett år. Icke heller vill styrelsen, alltjämt med hänsyn till nödvändigheten av att under förhandenvarande situation iakttaga all sparsamhet, nu göra framställning om någon annan förstärkning av styrelsens arbetskrafter redan till år 1916, ehuru väl en sådan förstärkning i ett par fall vore synnerligen önskvärd och icke torde, utan men för arbetenas rationella bedrivande, kunna för någon längre tid undan skjutas.

Styrelsen får sålunda hemställa att, därest Kungl. Maj:t ej finner omständigheterna medgiva uppförandet i styrelsens stat redan för år 1916 av ytterligare en befattning av 2:dra graden, avsedd för 1:sta byrån, det *ordinarie anslaget till socialstyrelsen* måtte för år 1916 upptagas till oförändrat belopp eller till 148,200 kronor.»

Såsom socialstyrelsen i sin ovan återgivna framställning anför, utvecklade styrelsen redan i sin skrivelse den 8 oktober 1913, hurusom det visat sig alltmer behöfligt, att det funnes en sekreterare å var och en av styrelsens byråer. Min företrädare i ämbetet yttrade i anledning av nämnda skrivelse vid avlåtandet av statsverkspropositionen till 1914 års förra riksdag, att det syntes ganska troligt, att en ökning av personalen i nämnda tjänstegrad snart bleve oundgänglig. Även mig synes det antagligt, att man snart nog måste ordna denna fråga. Vad särskilt angår första byrån torde med hänsyn till den arbetsbörda, som åvilar chefen för densamma, behovet av en för denna byrå avsedd sekreterare vara mest påtagligt. Emellertid kräva omständigheterna sträng sparsamhet med statens medel och styrelsen har, med beaktande därav, icke heller framställt något direkt yrkande i förevarande avseende. Då

Departements-
chefen.

- [47.] för övrigt Kungl. Maj:t, om så oundgängligen skulle erfordras, torde äga möjlighet att bereda en mera tillfällig förstärkning i byråns arbetskrafter, synes mig med avlåtande av framställning till riksdagen i nu berörda avseende böra tillsvidare anstå.

Det *ordinarie anslaget* till socialstyrelsen torde sålunda böra upptagas till *oförändrat* belopp kronor 148,200:—

5. Anslag för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet.

- [48.] 1914 års förra riksdag, som godkänt ändrad lydelse av den ordinarie staten för socialstyrelsen, att tillämpas från och med år 1915, och höjt det ordinarie anslaget till socialstyrelsen med 24,300 kronor till 148,200 kronor, har tillika för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet, utöver anslaget på ordinarie stat, å extra stat för år 1915 anvisat ett belopp av 35,000 kronor.

Anslag för
upprätthållande av
socialstyrelsen
s verksamhet.
(Extra anslag.)

Med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet avlåtna proposition har 1914 års senare riksdag för ökning av arbetskrafterna hos socialstyrelsen på extra stat för år 1915 beviljat ett anslag av 9,300 kronor att användas i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet den 29 maj 1914 angivna grunder.

Ifrågavarande anslag är avsett för beredande av den i anledning av styrelsens deltagande i fartygsinspektionens verksamhet erforderliga ökning av styrelsens personal.

Användningen av anslagsbeloppet angavs av mig till förenämnda statsrådsprotokoll sålunda:

Arvode åt en byråassistent för sjöfartsärenden	kronor 5,600:—
» åt en nautiskt utbildad amanuens	» 1,800:—
» till ett kvinnligt biträde	» 1,150:—
Till extra biträden, sakkunniga, vikariatsersättningar etc.	» 750:—
Summa kronor 9,300:—	

I sin skrivelse den 1 oktober 1914 anför socialstyrelsen, att enahanda anslagsbelopp som de bägge nu nämnda synas bliva erforderliga jämväl under år 1916.

Styrelsen ifrågasätter därjämte, huruvida icke de båda anslagen lämpligen borde sammanföras till ett. Något hinder härför synes mig ej föreligga.

Mot de begärda anslagsbeloppen har jag ej något att erinra.
Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[48.]

att för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet,
utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år
1916 anvisa ett belopp av 44,300 kronor.

I detta sammanhang tillåter jag mig till behandling upptaga ett
ärende angående ålderstillägg åt en befattningshavare i socialstyrelsen,
vilket ärende dock icke inverkar på huvudtitelns slutsumma.

[49.]

Ang. ålders-
tillägg åt ett
kvinnligt
biträde i
social-
styrelsen.

I skrivelse den 30 november 1914 har socialstyrelsen nämligen gjort
framställning om ålderstillägg åt fyra kvinnliga biträden av första
graden i styrelsen, däribland Greta Oskara Josefina Redlund. Styrelsen
har därvid anfört, att bland de befattningar å styrelsens 2:dra byrå
(byrån för arbetarskyddsärenden), vilka vid styrelsens trädande i verk-
samhet tills vidare upptogos å extra stat, men från och med år 1915
blevo uppförda å ordinarie stat, jämväl fanns en kvinnlig biträdesbefatt-
ning av första graden. Genom beslut den 20 december 1912 förordnade
styrelsen extra skriv- och räknebiträdet i kommerskollegii avdelning
för arbetsstatistik Greta Oskara Josefina Redlund att från och med den
1 januari 1913 tillsvidare uppehålla nämnda befattning. Ifrågavarande
förordnande innehade fröken Redlund till den 1 april 1914, då hon
utnämndes till ordinarie biträde av första graden i anledning därav,
att förutvarande innehavaren av en sådan befattning erhållit begärt
entledigande från densamma.

Enligt föreskrifterna i nådiga kungörelsen den 27 juni 1914 an-
gående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med
år 1915 fastställda avlöningsförmåner för socialstyrelsen ägde fröken
Redlund uti ifrågavarande avseende tillgodoräkna sig den tid, hon på
förordnande tillsvidare uppehållit biträdesbefattning i styrelsen. Ehuru
ordalydelsen i nämnda kungörelse samt nådiga kungörelsen den 18
oktober 1912 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de
från 1913 års början fastställda avlöningsförmåner för socialstyrelsen
därför icke lämnade direkt stöd, syntes det dock styrelsen skäligt, att
fröken Redlunds nyssnämnda förordnande, som tillträdades vid styrelsens
trädande i verksamhet den 1 januari 1913, likställdes med ordinarie
befattning även i det avseendet, att fröken Redlund, som därförut varit
anställd såsom extra skriv- och räknebiträde i kommerskollegii avdelning
för arbetsstatistik oavbrutet sedan den 1 september 1909, finge för
vinnande av löneförhöjning genom ålderstillägg likställas med sina i

- [49.] tjänsten jämnåriga kamrater, fröknarna Westberg och Gullberg och sålunda i likhet med dem få tillgodoräkna sig den tid, hon innehaft stadig anställning i kommerskollegium.

Beträffande fröken Redlund kunde styrelsen i övrigt intyga, att hon under mer än fyra femtedelar av den tid av fem år, som erfordrades för erhållande av ålderstillägg, med gott vitsord bestritt sin tjänst.

Styrelsen har därför hemställt, att Kungl. Maj:t tacktes förklara fröken Redlund berättigad att från och med år 1915 åtnjuta första ålderstillägget till lönen med 200 kronor.

Departements-
chefen.

Uti den kungörelse, som Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med riksdagens därom fattade beslut, den 18 oktober 1912 utfärdade angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från 1913 års början fastställda avlöningsförmåner för socialstyrelsen, var stadgat, att kvinnligt biträde, som vid de i socialstyrelsen nyinrättade tjänsternas uppförande å stat var anställt hos kommerskollegium och antogs till biträde å socialstyrelsens stat, finge för åtnjutande av löneförhöjning genom ålderstillägg räkna sig till godo den tid, biträdet därförinnan innehaft stadig anställning hos kommerskollegium.

Någon motsvarande bestämmelse finnes icke intagen i den nådiga kungörelse, som, likaledes i överensstämmelse med riksdagens beslut, den 27 juni 1914 utfärdats angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med år 1915 fastställda avlöningsförmåner för socialstyrelsen. Däri finnes endast stadgat, att löntagare vid bestämmandet av rätten till löneförhöjning bör tillgodoräknas den tid, som före den nya avlöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen eller annan, samma lönegrad tillhörande befattning i kommerskollegium eller socialstyrelsen vare sig på grund av fullmakt eller konstitutorial eller förordnande tillsvidare att vara innehavare av befattningen.

Med stöd av sistnämnda bestämmelse lär fröken Redlund visserligen för erhållande av ålderstillägg böra få tillgodoräkna sig den tid, hon från och med år 1913 innehaft en å extra stat uppförd kvinnlig biträdesbefattning i socialstyrelsen. Då den tjänst, hon före år 1913 innehade i kommerskollegium, icke kan anses hava tillhört någon viss lönegrad — regleringen av de kvinnliga biträdenas avlöningsförhållanden i de centrala verken skedde först vid 1912 års riksdag —, torde hon icke på grund av oförmälda bestämmelse i kungörelsen den 27 juni 1914 nu kunna tillerkännas ålderstillägg. Därtill kommer, att riksdagen i skrivelse den 9 september 1914, nr 221, i anledning av Kungl. Maj:ts propo-

sition med förslag till nytt avlöningsreglemente för tjänstemän vid postsparbanken, gjort ett uttalande av innebörd, att i de fall, då det är föreskrivet, att biträde, som vid viss angiven tidpunkt är anställt hos ett ämbetsverk och blir antaget till biträde å ämbetsverkets stat, må äga att för åtnjutande av löneförhöjning genom ålderstillägg räkna sig till godo den tid, biträdet före berörda tidpunkt innehaft stadig anställning hos ämbetsverket, denna föreskrift bör så förstås, att omförmälda förmån är avsedd att tillgodokomma endast sådant biträde, som befordras till ordinarie biträdesbeställning från den angivna tidpunkten. Enligt detta uttalande skulle fröken Redlund icke nu vara berättigad till ålderstillägg, enär hon först den 1 april 1914 utnämnts till innehavare av en biträdesbefattning, som från och med socialstyrelsens inrättande den 1 januari 1913 uppförts på ordinarie stat. Riksdagens medgivande erfordras alltså, därest fröken Redlund, i enlighet med socialstyrelsens hemställan, skall från och med innevarande år komma i åtnjutande av ålderstillägg. Sådant medgivande synes mig emellertid böra utverkas. Fröken Redlund blev, då socialstyrelsen började sin verksamhet och kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik därmed upphörde, anställd å byrån för arbetarskyddsärenden. Till följd av att alla befattningar å denna byrå till en början uppfördes å extra stat, kunde hon, vid socialstyrelsens inrättande, endast förordnas att tillsvidare uppehålla en å extra stat uppförd kvinnlig biträdesbefattning. Hade förhållandet före löneregleringen sistlidet år varit anmält, synes det mig ganska visst, att ett särskilt övergångsstadgande skulle meddelats, varigenom fröken Redlund, om hon konstituerades att innehava befattningen från och med det densamma blivit ordinarie, skulle fått tillgodoräkna sig sin föregående tjänstgöring i såväl kommerskollegium som socialstyrelsen. Den omständigheten att fröken Redlund nu redan före den 1 januari 1915 kunnat befordras till ordinarie, torde ej böra beröva henne ifrågavarande förmån. De av socialstyrelsen omnämnda, med fröken Redlund i tjänsten jämnåriga fröknarna Westberg och Gullberg, vilka vid socialstyrelsens inrättande kunde erhålla ordinarie befattningar i styrelsen, hava av Kungl. Maj:t den 23 december 1914 berättigats att komma i åtnjutande av första ålderstillägget, och det synes vara med billighet överensstämmande, att fröken Redlund icke kommer i sämre ställning än de enbart på grund av den omständigheten, att hon år 1913 anställdes å den byrå i socialstyrelsen, som då var å extra stat.

Med anledning av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kvinnliga biträdet av första graden i socialstyrelsen Greta Oskara Josefina Redlund må från och med år 1915 komma i åtnjutande av första ålderstillägget till lönen med 200 kronor.

6. Medling i arbetstvister.

[50.] För varje år från och med år 1907 har av riksdagen på extra stat anvisats ett förslagsanslag att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och användas till ersättning åt förlikningsmän för medling i arbetstvister. För åren 1907 och 1908 var detta anslag bestämt till 20,000 kronor årligen, men därefter har detsamma utgjort 25,000 kronor om året. Ett anslag av sistnämnda belopp torde även för nästkommande år vara behövt för berörda ändamål.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1916 anvisa ett förslagsanslag av 25,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och användas till *ersättning åt förlikningsmän för medling i arbetstvister.*

7. Understödande av den offentliga arbetsförmedlingen.

[51.] För vart och ett av åren 1907—1910 har riksdagen anvisat ett förslagsanslag av 15,000 kronor till befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket. För år 1911 vidtogs en höjning i anslaget till 40,000 kronor, vilket belopp jämväl anvisades för vartdera av åren 1912 och 1913. 1913 års riksdag höjde anslaget ytterligare, så att det för år 1914 utgick med 55,000 kronor.

För år 1915 har för ifrågavarande ändamål anvisats dels av 1914 års förra riksdag 55,000 kronor, dels av samma års senare riksdag, utöver nämnda belopp, ytterligare ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

Ändamålet med sistnämnda anslag angavs i det statsrådsprotokoll, som var fogat vid den i ämnet avlåtna propositionen, vara att genom utbyggande och främjande i övrigt av den offentliga arbetsförmedlingen i erforderlig grad underlätta värnpliktigas anställande i arbete efter militärövningarnas slut.

I statsrådsprotokollet antyddes även närmare de särskilda åtgärder för arbetsförmedling åt värnpliktiga, som syntes erforderliga och lämpliga. Dessa åtgärder avsågos skola omfatta, bland annat, en av socialstyrelsen centralt anordnad annonsering rörande de värnpliktigas uttryckning för

att såmedelst på möjligast effektiva sätt uppmärksamgöra allmänheten på detta tillfälle till rekrytering av arbetskraft. [51.]

I skrivelse den 1 oktober 1914 har socialstyrelsen hemställt om anvisande av anslag för år 1916 för nu ifrågavarande ändamål. Styrelsen anför därvid, att ehuru avsevärd ökning i den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet såväl med hänsyn till antalet i verksamhet varande kontor som beträffande frekvensen vid desamma med sannolikhet torde vara att emotse under de närmaste åren, det dock vill synas, som om någon höjning av det förut anvisade beloppet knappast kan anses påkallad för samma år. Styrelsen erinrar emellertid, att, ifrågavarande anslag numera får användas, förutom till understöd åt arbetsförmedlingsanstalterna i enlighet med bestämmelserna i nådiga kungörelsen den 6 december 1912 dels, såsom anmälles i statsverkspropositionen till 1914 års första riksdag, till tryckning av sådana för den offentliga arbetsförmedlingen erforderliga formulär och blanketter, som lämpligen kan av styrelsen centralt ombesörjas, dels ock, på sätt ovan nämnts i fråga om det för år 1915 beviljade tilläggsanslaget, till en av styrelsen centralt anordnad annonsering för underlättandet av de värnpliktigas anställande i arbete vid värnpliktsövningarnas avslutande. Slutligen erinrar styrelsen, att, enligt vad anförts i statsverkspropositionen till 1914 års förra riksdag, det torde ankomma på Kungl. Maj:ts prövning, i vad mån erforderliga kostnader för annan av styrelsen centralt ordnad annonsering för spridande av kännedomen om den offentliga arbetsförmedlingens allmänna uppgifter må bestridas av förevarande anslag.

Med åberopande av vad sålunda framhållits har styrelsen hemställt, att för år 1916 måtte å extra stat upptagas ett förslagsanslag av 65,000 kronor för befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen.

Med hänsyn till den allt livligare frekvensen vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna torde det bliva erforderligt att under år 1916 äga tillgång till anslag för ifrågavarande ändamål till samma belopp som innevarande år. Jag har alltså intet att anmärka mot styrelsens förslag. Departements-
chefen.

Med åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för år 1916 på extra stat anvisa ett förslagsanslag av 65,000 kronor att i och för *befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket* utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de av riksdagen tidigare godkända grunder.

8. Underlättande av medellösa arbetssökandes resor.

[52.]

*Medellösa
arbets-
sökandes
resor.*

(Extra anslag.)

För vartdera av åren 1913, 1914 och 1915 har riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t å extra stat anvisat ett förslagsanslag av högst 10,000 kronor att ställas till förfogande av Sveriges offentliga arbetsförmedling till täckande av viss del av de utgifter arbetsförmedlingen nödgas vidkännas för förskottering av resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats plats å annan ort.

Till följd därav att understöd från ifrågavarande anslag endast lämnas till täckande av hälften utav den förlust, som anstalt åsamkats vid förskottering av arbetssökandes resekostnader, hava anstalterna hittills endast i ringa omfattning beviljat förskott. Härtill torde hava bidragit de jämväl i övrigt tämligen stränga villkor, som av försiktighetsskäl stadgats för understödets åtnjutande. Då detta system sålunda visat sig föga effektivt och i varje fall icke kunde anses motsvara det under nu föreliggande förhållanden stegrade behovet av bistånd i nu förevarande avseende från statens sida, har 1914 års senare riksdag på Kungl. Maj:ts framställning på extra stat för år 1915 anvisat ett förslagsanslag av 20,000 kronor att i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 17 september 1914 angivna grunder utgå som bidrag till resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats arbete å annan ort, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel redan under år 1914 utanordna erforderliga belopp. Denna anordning avser tiden 1 oktober 1914—31 maj 1915, under vilken tid statsbidrag från förstnämnda anslag icke utgår. Närmare föreskrifter angående användningen av anslaget å 20,000 kronor meddelades genom kungörelse den 28 september 1914 (sv. förf.-saml. 238).

I sin skrivelse den 1 oktober 1914 har socialstyrelsen anfört att, då sålunda under den närmaste framtiden erfarenhet torde komma att vinnas beträffande ett annat system för underlättande av medellösa arbetssökandes resor än det förut tillämpade, styrelsen ansett önskvärt att icke redan nu behöva avgiva definitivt förslag i ämnet utan att först i början av år 1915 till Kungl. Maj:t inkomma med slutlig framställning härom. Styrelsen har emellertid ansett, att i avvaktan härpå samma belopp, som anvisats under de föregående åren eller förslagsvis 10,000 kronor, borde beräknas att utgå å extra stat för år 1916 för underlättande av medellös arbetssökandes resa för tillträdande av plats, som anvisats genom den offentliga arbetsförmedlingen.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå [52.] riksdagen

att i avbidan på den proposition, som kan komma att avlåtas angående *underlättande av meddellösa arbets-sökandes resor för tillträdande av plats, som av arbets-förmedlingsanstalt anvisats å annan ort*, för ändamålet beräkna ett förslagsanslag på extra stat för år 1916 av 10,000 kronor.

9. Det mellanfolkliga arbetsamtet i Basel.

För vart och ett av åren 1906—1915 har riksdagen såsom bidrag [53.] till det mellanfolkliga arbetsamtet i Basel beviljat ett anslag av 750 kronor. *Det mellanfolkliga arbetsamtet i Basel.*

Då ifrågavarande institution, vilken åtnjuter understöd från åtskilliga främmande stater, genom sin såväl vetenskapliga som humanitära verksamhet, vars resultat tvivelsutan kunna varda till gagn även för vårt land, alltjämt synes vara förtjänt av understöd från svenska statens sida, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *bidrag till det mellanfolkliga arbetsamtet i Basel* på extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av 750 kronor.

Arbetarskydd.

10. Yrkesinspektionen.

Nästlidet års förra riksdag beslöt på Kungl. Maj:ts förslag vissa ändringar i yrkesinspektionens stat och höjde i samband därmed det ordinarie anslaget till yrkesinspektionen med 4,480 kronor till 81,680 kronor. Häruti innefattades ett anslag av 21,280 kronor till yrkesinspektörernas och yrkesinspektionens kontorskostnader samt vikariatsersättningar m. m. *Anslag till yrkesinspektionen. (Ordinarie anslag.)*

Vidare anvisades för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1915 ett belopp av 88,000 kronor.

I sin skrivelse den 1 oktober 1914 anför socialstyrelsen med avseende å yrkesinspektionen följande.

Den kvinnliga
inspektions-
verksamheten.

»I sin underdåniga framställning beträffande yrkesinspektionens stat för år 1915 framhöll styrelsen, bland annat, att de kvinnliga inspektionskrafterna inom yrkesinspektionen tarvade ökning, men att detta behov under den närmaste framtiden syntes kunna tillgodoses med en extra befattningshavare. Av innevarande års riksdag har ock medel anslagits till avlöning av en sådan befattningshavare. Härigenom torde emellertid väsentligen endast tillgodoses yrkesinspektrisens behov av biträde med expeditionsgöromålen. År 1916, då tre år förflutit efter yrkesinspektionens omorganisation, torde man kunna påräkna att hava vunnit sådan överblick och erfarenhet beträffande det stora området för den kvinnliga inspektionsverksamheten, att en uppdelning av densamma lämpligen borde kunna komma till stånd. Med hänsyn till den stränga sparsamhet med statens medel, som blivit anbefalld, anser sig emellertid styrelsen icke för närvarande, innan det visat sig, hur berörda extra befattningshavares verksamhet kan gestalta sig, böra påkalla anställande av ytterligare någon kvinnlig befattningshavare inom yrkesinspektionen.

Anslaget till
kontorskost-
nader och
vikariats-
ersättningar.

Av innevarande års riksdag har det å ordinarie stat uppförda anslaget till yrkesinspektörernas och yrkesinspektrisens kontorskostnader samt vikariatsersättningar blivit höjt från 17,000 till 21,280 kronor. I samband därmed har anslagsposten »hyra för expeditionslokaler» ökats från 5,200 till 5,325 kronor. Såsom även kommit till uttryck i styrelsens underdåniga framställning beträffande yrkesinspektionens stat för 1915, låter det sig ej med säkerhet på förhand bedöma, huru hyreskostnaderna för nämnda lokaler komma att ställa sig ett eller annat år senare. Sålunda har styrelsen ej kunnat undgå att i år överskrida det därför beräknade beloppet med 105 kronor, en merkostnad, som emellertid lärers väl täckas av besparing å anslagsposten till vikariatsersättningar. Jämväl den ökade anslagsposten för nästkommande år torda komma att överskridas. Det belopp, som det därvid gäller, 120 kronor, uppväges dock av den besparing, som göres därigenom, att för yrkesinspektören i 9:de distriktet, vilkens hyresavtal omfattar jämväl lokalens uppvärmning, ej skulle behöva tagas i anspråk det belopp av 125 kronor, som anslagits till uppvärmning av lokalen. Vad angår hyreskostnaden för yrkesinspektörernas och yrkesinspektrisens expeditionslokaler för år 1916 lärers densamma, såvitt den nu låter beräkna sig, komma att uppgå till 5,595 kronor. Med hänsyn till dels nyssberörda besparing av 125 kronor och dels den möjlighet till besparingar, som synes kunna påräknas i avseende å anslagsposterna till vikariatsersättningar och särskilda expensarvoden samt till register, kontorsböcker och andra trycksaker för yrkesinspektionens behov, torde dock, med någon jämkning de olika anslagsposterna emellan, anslagssumman i sin helhet ej behöva höjas utan kunna jämväl för år 1916 sättas till 21,280 kronor.

Såsom av det nyss anförda torde framgå, lärers det ej kunna undvikas, att avvikelser från fördelningen av här ifrågavarande anslagsposter stundom måste äga rum. Sådana avvikelser torde för övrigt kunna bli påkallade ej blott med hänsyn till kostnader för hyra och uppvärmning utan även i andra avseenden. Då det ej gärna kan anses erforderligt eller lämpligt, att dylika frågor, som ju ej kunna röra sig om några belopp av betydelse, skola underställas Eders Kungl. Maj:ts prövning, tillåter sig styrelsen hemställa, att det måtte medgivnas styrelsen att inom anslagssumman till yrkesinspektörernas och yrkesinspektrisens kontorskostnader samt vikariatsersättningar vidtaga de jämkningar de olika anslagsposterna emellan, som kunna bli av behovet påkallade.

Special-
inspektörer.

För år 1915 hade styrelsen hemställt om beviljande å extra stat av ett belopp å 3,000 kronor till gottgörelse åt specialsakkunniga inspektörer (förutom sprängämnesinspektören), och anförde styrelsen såsom tillsynsområden för dylika inspektörer exempelvis järnvägsdrift och husbyggnadsverksamhet. Eders Kungl. Maj:t fann emellertid den ifrågasatta ökningen av yrkesinspektionens organ icke vara påkallad för år 1915. Inom styrelsen har, efter det nyss berörda hemställan gjordes, med biträde av tillkallade sakkunniga utarbetats ett förslag till skydds-föreskrifter vid husbyggnadsarbete, vilket förslag sedermera granskats av yrkesinspektörerna. Beträffande järnvägsdriften har på anmodan av styrelsen från arbetarorganisationerna på detta område inkommit redogörelser för rådande missförhållanden och önskade förändringar i avseende å arbetets säkerhet och sundhet. Jämväl med hänsyn till järnvägsdriften lära speciella skyddsföreskrifter kunna vara att påräkna till år 1916. Under sådana förhållanden måste det uppenbarligen vara synnerligen önskvärt för styrelsen att äga tillgång till speciellt sakkunniga inspektörer på nu berörda två områden. I någon mån skulle likväl detta önskemål kunna tillgodoses genom anlitande av de medel, 3,400 kronor, som, under förutsättning att det extra anslaget för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet för år 1916 bibehålles vid samma belopp som för 1915, äro avsedda till gottgörelse åt extra befattningshavare inom yrkesinspektionen. I betraktande härav och med hänsyn till förut berörda nödvändighet att begränsa statsverkets utgifter anser sig styrelsen sålunda, ehuru med tvekan, ej nu vilja påkalla någon höjning av ifrågavarande anslag för att bereda möjlighet att avlöna specialsakkunniga inspektörer under år 1916.»

Socialstyrelsen har sålunda beträffande yrkesinspektionen hemställt, att anslagen å såväl ordinarie som extra stat för år 1916 bibehållas vid de belopp, som beviljats för år 1915.

Ehuru intet yrkande om ökade arbetskrafter för den kvinnliga inspektionsverksamheten framställt, vill jag dock, i anledning av vad styrelsen därutinnan anført, erinra att, såsom styrelsen också antytt, genom de nästlidet år vidtagna ändringarna i staten för yrkesinspektionen ett belopp av 1,600 kronor beretts till avlönande av en kvinnlig extra befattningshavare, vilken skulle tjänstgöra såsom biträde åt yrkesinspektrisen; och har det förutsatts, att detta biträde skulle äga sådana kvalifikationer, att hon kunde vikariera för yrkesinspektrisen och sålunda jämväl i viss mån utöva självständig inspektionsverksamhet.

Departements-
chefen.

Socialstyrelsen har vidare framhållit, att mindre avvikelser från den av Kungl. Maj:t efter förslag av styrelsen fastställda fördelningen av anslaget till yrkesinspektörernas samt yrkesinspektionens kontorskostnader och vikariatsersättningar understundom vore påkallade, och hemställer styrelsen om medgivande att inom anslagssumman vidtaga dylika jämkningar. För min del finner jag intet hinder härför. Önskemålet torde kunna tillgodoses därigenom, att vid anslagets fördelning varje post angives vara förslagsvis beräknad på sätt plägar ske vid exempelvis fördelningen av anslaget till expenser för allmänna arbeten.

Vad slutligen anförts beträffande behovet av vissa specialinspektörer — en fråga som lär kräva närmare övervägande — synes mig icke för närvarande påkalla vidare yttrande från min sida.

Det ordinarie anslaget till yrkesinspektionen torde sålunda bära upptagas med *oförändrat belopp* kronor 81,680: —

11. Anslag till upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet.

[54.] I enlighet med socialstyrelsens ovan återgivna hemställan tillstyrker jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av 88,000 kronor.

Anslag till upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet.
(Extra anslag.)

12. Bidrag till föreningen för arbetarskydd i Stockholm.

[55.] I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har föreningen för arbetarskydd i Stockholm gjort framställning om statsbidrag för år 1916.

Beträffande föreningens ändamål må först nämnas, att föreningen, som stiftades år 1905, enligt stadgarna har till uppgift att till förekommande av olycksfall i arbete och till förebyggande av förhållanden, som kunna menligt inverka på arbetarnas liv och hälsa, söka medelst samlande av modeller, ritningar och beskrivningar å skyddsanordningar mot olycksfall och ohälsa i arbete, anordnande av utställningar av dylika föremål ävensom genom tillhandahållande åt allmänheten av litteratur och hållande av föredrag i ämnet m. m. väcka och underhålla intresset för åstadkommande och begagnande av lämpliga skyddsanordningar i berörda syfte.

Från år 1906 har föreningen i Stockholm för ändamålet förhyrt lokal i huset nr 23 vid Birgerjarlsgatan och där öppnat en för allmänheten avgiftsfritt tillgänglig ständig utställning av skyddsanordningar mot olycksfall i arbetet.

Bidrag till föreningen för arbetarskydd i Stockholm.
(Extra anslag.)

I samma lokal är utställning anordnad av nationalföreningen mot tuberkulos. Årliga hyran för utställningslokalen utgör 3,600 kronor, varav 1,200 kronor gäldas av nationalföreningen mot tuberkulos. [55.]

Föreningen för arbetarskydd har åtnjutit statsunderstöd alltsedan sin tillkomst. På därom gjord framställning beviljade Kungl. Maj:t nämligen enligt beslut den 16 november 1906 föreningen för samma år ett belopp av 2,000 kronor till bestridande av hyresavgiften för den av föreningen förhyrda lokalen till förberörda utställning.

Från och med år 1907 har riksdagen, enligt framställning av Kungl. Maj:t, på extra stat anvisat anslag såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för den av föreningen anordnade permanenta utställningen av skyddsanordningar mot olycksfall och ohälsa i arbetet. Detta anslag har senast för vart och ett av åren 1912—1915 utgått med ett belopp av 4,000 kronor.

I förenämnda skrift har föreningen anhållit, att Kungl. Maj:t tacktes hos riksdagen göra framställning om ett anslag till föreningen för år 1916 av 4,000 kronor.

Föreningens
framställning
om anslag
för år 1916.

Av skriften bifogat exemplar av förvaltningsutskottets inom styrelsen för föreningen berättelse för år 1913 inhämtas huvudsakligen följande:

Föreningens verksamhet under det förflutna året har präglats av en fortsatt strävan för väckande av allmänhetens intresse för föreningens mål. Föreningens sekreterare har även under detta år redigerat »Arbetarskyddets» avdelning för arbetarskydd, varigenom till såväl föreningens samtliga medlemmar som även till än vidare kretsar kunnat spridas en del uppgifter och nyheter på området för föreningens verksamhet. Så har i tidskriften ingått en serie beskrivningar å avkopplingsanordningar för transmissioner, anordningar vilkas anskaffande genom lag om arbetarskydd blivit aktuellt för ett stort antal arbetsgivare, skyddsanordningar inom den kemisk-tekniska industrien m. m. Föreningens utställning har utökats med en del nya maskiner och apparater.

Föreningens utställning vid Birgerjarlsgatan 23 har även under det gångna året hållits avgiftsfritt öppen under tre dagar varje vecka samt varit talrikt besökt.

Stockholms stadsfullmäktige hava efter därom av förvaltningsutskottet gjord framställning genom beslut den 11 december 1913 beviljat föreningen ett anslag för år 1914 å 1,000 kronor.

Vid 1913 års slut räknade föreningen 105 stiftande och 119 årligen betalande medlemmar.

Föreningens inkomster och utgifter under år 1913 hava varit:

[55.]

Inkomster:

Saldo från år 1912:

Kontant i kassan	kronor	333: 63	
Innestående å sparkasseräkning	»	1,507: 69	kronor 1,841: 32
Avgifter av 119 årligen betalande medlemmar	»		1,200: —
Avgift av 1 stiftande medlem	»		100: —
Statsbidrag för år 1913	»		4,000: —
Hyra av nationalföreningen mot tuberkulos	»		1,200: —
Ersättning för städning av d:o	»		120: —
Hyra av doktor E. Zander	»		200: —
Nettobehållning av försålda pappskyltar	»		101: 47
Räntor för år 1913	»		149: 07
Diverse inkomster	»		9: 75
Summa kronor			8,921: 61

Utgifter:

Lokalhyra för 4 kvartal	kronor	3,600: —
Städning och rengöring	»	326: 87
Belysning	»	70: 80
Elektrisk kraft	»	12: 25
Kol	»	180: —
Maskinistens avlöning	»	752: 50
Försäkringsavgifter	»	64: 18
Tryckningskostnader	»	5: —
Postporto	»	133: 30
Sekreterarens arvode	»	900: —
Skrivbiträde	»	71: —
Tidskriften »Arbetarskyddet», prenumeration å 216 ex. à kr. 4: — för föreningens medlemmar	»	864: —
Tidskriften »Arbetarskyddet», bidrag	»	211: 89
Diverse utgifter	»	568: 74

Saldo till år 1914:

Kontant i kassan	kronor	393: 39	
Innestående å sparkasseräkning	»	767: 69	» 1,161: 08
Summa kronor			8,921: 61

Föreningen har slutligen meddelat, att föreningens verksamhet är avsedd att under år 1916 fortgå efter i huvudsak samma grunder som förut.

Utlåtande av
socialstyrel-
sen.

Till följd av remiss har socialstyrelsen den 8 januari 1915 avgivit utlåtande i ärendet och därvid, med hänsyn till den betydelse föreningens verksamhet måste anses äga för arbetarskyddslagslagstiftningens tillämpning och utveckling, förordat bifall till framställningen.

Av vad ovan anförts såväl beträffande föreningens för arbetarskydd ändamål och dess åtgärder till förverkligandet därav som i fråga om föreningens ekonomiska ställning torde framgå, att föreningen fortfarande är förtjänt av att komma i åtnjutande av statsunderstöd med nu utgående belopp. [55.]
Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna under år 1916 för den av föreningen för arbetarskydd i Stockholm anordnade permanenta utställningen av skyddsanordningar mot olycksfall och ohälsa i arbetet på extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av 4,000 kronor.

Socialförsäkring.

13. Sjukkasseväsandets befrämjande.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition har 1911 års riksdag till sjukkasseväsandet befrämjande å ordinarie stat under sjätte huvudtiteln uppfört ett förslagsanslag av 1,300,000 kronor samt medgivit, bland annat, att av berörda anslag finge användas erforderliga medel för bestridande av kostnaderna för sjukkasseyråns inom kommerskollegium verksamhet. [56.]
Sjukkassee-
väsandets
befrämjande.
(Ordinarie
anslag.)

Sistnämnda kostnader beräknades därvid till sammanlagt 43,200 kronor.

I samband med inrättandet av socialstyrelsen, däri sjukkasseyrån ingick, minskade 1912 års riksdag anslaget med ett mot ovannämnda kostnader svarande belopp eller till 1,256,800 kronor, till vilket belopp anslaget alltså är upptaget i riksstaten.

Enligt mig från socialstyrelsen tillhandakommen uppgift utanordnades under år 1913 i statsbidrag till registrerade sjukkassor ett sammanlagt belopp av ungefär 1,236,000 kronor, därav något mer än 994,000 kronor till kassor, registrerade enligt 1910 års lag om sjuk-kassor, och återstoden eller omkring 242,000 kronor till kassor, som ännu voro registrerade enligt 1891 års lag.

För år 1914 uppgick sammanlagda beloppet av de statsbidrag, som av socialstyrelsen i vanlig ordning beviljats enligt 1910 års lag registrerade sjukkassor, till omkring 1,170,000 kronor. Rörande beloppet av de förvaltningsbidrag, som av statskontoret och Kungl. Maj:ts befallningshavande utbetalts till sjukkassor, vilka äro registrerade enligt 1891 års lag, föreligga ännu icke närmare uppgifter, men torde det-

[56.] samma kunna beräknas till omkring 200,000 kronor. Härtill komma emellertid ytterligare vissa belopp, varmed förhåller sig på följande sätt.

I kungl. kungörelsen angående statsbidrag åt sjukkassor den 4 juli 1910 är beträffande sjukkassa och fortsättningskassa, som registreras enligt den nya lagen, bland annat, stadgat, att statsbidraget, till den del detsamma utgår i förhållande till antalet medlemmar, för det fall kassan icke varit registrerad under det nästföregående året i dess helhet, skall utgå allenast i förhållande till det antal hela månader, kassan under samma år varit registrerad. Denna bestämmelse tillämpades av kommerskollegium, som till den 1 januari 1913 handlade dessa ärenden, på det sätt, att statsbidrag beviljades endast i förhållande till det antal hela månader, kassan under föregående år varit registrerad enligt 1910 års lag. Genom nådig resolution den 31 december 1912 på besvär av viss sjukkassa i fråga om statsbidrag åt kassan för år 1912 har emellertid Kungl. Maj:t i regeringsrätten, enär kassan varit registrerad under hela år 1911 samt den omständigheten att kassan blivit registrerad enligt den nya sjukkasselagen först under årets lopp icke vore av beskaffenhet att föranleda därtill, att den del av statsbidraget, varom i målet vore fråga, icke skulle utgå för hela året på sätt för sjukkassor, som registrerats enligt den nya lagen, vore föreskrivet, funnit gott att, med undanröjande av kommerskollegii beslut, i vad det blivit överklagat, visa målet åter till kollegium för utanordnande till klaganden av det ytterligare belopp, som i följd härav tillkomme kassan. Därefter har Kungl. Maj:t, sedan ytterligare ett liknande beslut meddelats, på framställning av socialstyrelsen, genom nådigt brev den 6 juni 1914 bemyndigat styrelsen, att till sjukkassa, som, efter att dessförrinnan hava varit registrerad enligt lagen om sjukkassor den 30 oktober 1891, under loppet av år 1911 eller 1912 blivit registrerad enligt lagen om sjukkassor den 4 juli 1910, utöver vad kassan för det år, under vilket registrering av kassan beviljats enligt sistnämnda lag, redan bekommit av den del av statsbidraget, som utgår i förhållande till antalet medlemmar i kassan, efter ansökan utbetala det ytterligare belopp, som tillkommer kassan till följd därav, att ifrågasvarande del av statsbidraget skolat, jämlikt nådiga kungörelsen angående statsbidrag åt sjukkassor den 4 juli 1910, utgå i förhållande till det antal hela månader, kassan under året varit registrerad, oavsett huruvida kassan varit registrerad enligt lagen den 30 oktober 1891 eller lagen den 4 juli 1910. Socialstyrelsen har meddelat, att på grund av dessa beslut till början av december utanordnats sammanlagt ungefär 153,000 kronor samt att i anledning av redan inkomna eller vän-

tade ansökningar om bidrag av samma slag ytterligare torde komma att för enahanda ändamål utgå omkring 100,000 kronor. [56.]

I enlighet med sålunda föreliggande upplysningar skulle alltså statsverkets utgifter under år 1914 för statsbidrag till registrerade sjukkassor komma att uppgå till inalles omkring 1,620,000 kronor, därav 1,370,000 kronor för bidrag, som utgått i vanlig ordning jämlikt ovannämnda kungl. kungörelse den 4 juli 1910, och 250,000 kronor för bidrag på grund av nyssnämnda särskilda förhållanden.

Den ökning, som detta utgiftsbelopp företer vid jämförelse med motsvarande utgiftsbelopp för närmast föregående år, uppgår, om man bortser från ovanberörda belopp av 250,000 kronor, till omkring 135,000 kronor. Denna ökning torde hava sin naturliga förklaring dels i den fortgående inregistreringen av sjukkassorna enligt den nya lagen dels i tillväxten av de redan registrerade sjukkassornas medlemsnumerär, som under åren 1912 och 1913 varit jämförelsevis betydlig.

Storleken av här ifrågavarande statsutgift betingas av, förutom nyssnämnda båda, såvitt det gäller framtiden obekanta faktorer, jämväl den från ett år till ett annat föränderliga sjukligheten bland sjuk-kassornas medlemmar. Anslagsbehovet för ett kommande år kan sålunda endast approximativt uppskattas. Det synes mig emellertid klart, att utgifterna för sjukkasseväsandets befrämjande icke längre kunna begränsas till det belopp, till vilket anslaget för närvarande är bestämt. Ehuru det, särskilt med hänsyn till den korta tid, den nya sjukkasselagstiftningen varit gällande, icke är möjligt att med något större mått av säkerhet beräkna den sannolika ökningen av belastningen å anslaget, vill det dock synas mig, som om anslaget, därest det bestämmes till 1,400,000 kronor, ungefärligen skall motsvara kraven å detsamma. Detta belopp synes åtminstone tillsvidare bliva tillräckligt. Enligt vad socialstyrelsen uppgivit, lär det nämligen kunna antagas, att åtskilliga av de sjukkassor, som ännu kvarstå såsom registrerade enligt 1891 års lag och sålunda äro berättigade att under år 1915 uppbära statsbidrag, icke komma att låta registrera sig enligt 1910 års lag och sålunda från och med år 1916 förlora rätten till dylikt bidrag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att från och med år 1916 höja det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till *sjukkasseväsandets befrämjande* med 143,200 kronor eller från 1,256,800 kronor till 1,400,000 kronor.

14. Anslag till sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd.

[57.]

Anslag till
sjukkassor,
som med-
dela moder-
skapsunder-
stöd.
(Extra anslag.)

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen för vardera av åren 1913 och 1914 för understödjande av sjuk-
kassor, som meddela moderskapsunderstöd, på extra stat anvisat ett
förslagsanslag av 25,000 kronor att fördelas i enlighet med de grunder
och på de villkor, som av Kungl. Maj:t bestämdes. För år 1915 har
detta förslagsanslag höjts till 50,000 kronor.

Genom nådig kungörelse den 30 juni 1913 (sv. förf.-saml. år
1913, nr 136) hava fastställts villkoren för statsbidrag till sjukkassor,
som meddela moderskapshjälp. Dessa villkor lända till efterrättelse
tillsvidare, så länge anslag för ifrågavarande ändamål fortfarande utgår.

I skrivelse den 1 oktober 1914 har socialstyrelsen, då någon an-
ledning att påkalla ändring av nuvarande anslagsbelopp icke synes
föreligga, hemställt, att för ändamålet måtte på extra stat för år 1916
anvisas ett belopp av 50,000 kronor.

Departements-
chefen.

Frågan om beredande av moderskapshjälp synes hava ådragit sig
sjukkassornas livliga uppmärksamhet. Enligt vad jag inhämtat, hade
sålunda vid 1913 års utgång ett 100-tal sjukkassor med omkring 100,000
medlemmar, därav ungefär hälften kvinnliga, införlivat ifrågavarande under-
stödsform med sin verksamhet. Redan därmed torde omkring en tred-
jedel av samtliga till den svenska sjukkasserörelsen anslutna kvinnor
vara tillförsäkrade ett understöd vid tillfälle av barnsbörd. Under år
1914 hade till början av december ytterligare 95 sjukkassor med sam-
manlagt 73,000 medlemmar, av vilka 26,000 voro kvinnor, infört ifråga-
varande slag av understöd.

Denna i och för sig anmärkningsvärt hastiga utveckling av ifråga-
varande gren av sjukkassornas verksamhet skulle säkerligen hava nått
än större omfattning, därest icke en omständighet härutinnan verkat
i viss mån hindrande. Redan då den nya understödsformen infördes,
var nämligen en mängd sjukkassor inregistrerade enligt sjukkasse-
lagen av den 4 juli 1910. Man kände sig då helt säkert i många
fall obenägen att omedelbart underkasta sig den ändring av stadgarna,
som påkallades i och för anordnande av moderskapshjälp, när helt kort
förut en omfattande stadgeförändring måst genomföras i samband med
den försiggångna registreringen enligt nyssnämnda lag om sjukkassor.
När denna obenägenhet försvunnit, kommer sannolikt moderskapshjälp
att mera allmänt införas inom sjukkassorna än hittills skett.

De bidrag, som av socialstyrelsen under år 1914 till början av december månad samma år beviljats åt sjukkassor på grund av meddelad moderskapshjälp, uppgå enligt mig lämnad uppgift visserligen endast till sammanlagt omkring 24,000 kronor. Ett betydligt större belopp torde dock med hänsyn till ovan anförda förhållanden snart nog komma att erfordras för beredande av dylika bidrag. Det ökade anslag av 50,000 kronor, som för ändamålet upptagits i riksstaten för år 1915, lär sålunda knappast komma att visa sig vara för drygt tilltaget och torde i alla händelser få anses behöfligt för år 1916.

I detta sammanhang ber jag att i korthet få omnämna frågan om åtgärder för beredande av bättre vård i vissa fall åt barnsängskvinnor jämte nyfödda barn.

Genom nådigt beslut den 31 december 1913 anbefallde Kungl. Maj:t socialstyrelsen att verkställa utredning, i anslutning till vad chefen för civildepartementet uti protokoll över civilärenden samma dag antytt, rörande införande i vårt land av obligatorisk sjukförsäkring samt berättigade styrelsen att, i samråd med chefen för nämnda departement, till biträde vid utredningen inkalla personer, av vilkas sakkunskap styrelsen ansåge nödigt begagna sig.

Uti skrivelse den 26 augusti 1914 anhöll sedermera riksdagen, med anledning av särskilda inom riksdagen väckta motioner, att Kungl. Maj:t — antingen i sammanhang med pågående utredning angående införande av obligatorisk sjukförsäkring eller oberoende därav — tacktes föranstalta om utredning, huruvida och i så fall vilka åtgärder borde vidtagas för att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i riksdagens ifrågavarande skrivelse yttrats dels tillförsäkra mindre bemedlade barnsängskvinnor jämte nyfödda barn den vård vid förlossningar i hemmet, som dessa till befordrande av släktets sundhet och hälsa behövde, dels i övrigt bereda mindre bemedlade barnsängskvinnor jämte nyfödda barn tillfälle att vid tiden omkring förlossningen i händelse av behov erhålla tjänlig vård utom hemmet å för ändamålet anordnad plats.

Genom nådigt brev den 30 oktober 1914 har Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att verkställa utredning rörande vilka åtgärder, som, utan föregripande av ordnandet av moderskapsförsäkringen i dess helhet, må från det allmännas sida kunna vidtagas dels för att bereda mindre bemedlade barnsängskvinnor jämte nyfödda barn tillfälle att vid tiden omkring förlossningen erhålla vård å förlossningsanstalt, dels ock för att åt sådana kvinnor jämte barn tillhandahålla kostnadsfri vård i

[57.] hemmet av barnmorska samt under lämplig tid bereda dem hjälp jämväl av annat kvinnligt biträde.

Därjämte har Kungl. Maj:t uppdragit åt socialstyrelsen att i sammanhang med den jämlikt ovannämnda nådiga beslut den 31 december 1913 styrelsen anbefallda utredning rörande införande i vårt land av obligatorisk sjukförsäkring jämväl taga under övervägande den i riksdagens berörda skrivelse omhandlade frågan, i den mån fullständig utredning av densamma ej kan anses komma att föreligga genom förberörda, medicinalstyrelsen lämnade uppdrag.

Jag tillåter mig nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *understödjande av sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd*, på extra stat för år 1916 anvisa ett förslagsanslag av 50,000 kronor att fördelas i enlighet med de grunder och på de villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

15. Tillsyn över understödsföreningar.

[58.] 1912 års riksdag antog i anledning av Kungl. Maj:ts proposition lag om understödsföreningar.

Tillsyn över understödsföreningar.

(Extra anslag.)

I statsverkspropositionen till samma riksdag uttalades, att det syntes vara mest ändamålsenligt, att åtminstone under då förhandenvarande förhållanden försäkringsinspektionen utsåges till den tillsyningsmyndighet, varom i lagen lämnades föreskrift; och föreslog Kungl. Maj:t till förstärkande av inspektionens arbetskrafter en ökning av det å dess stat upptagna förslagsanslaget till vikariatsersättningar m. m.

Sedan emellertid 1912 års riksdag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, godkänt stat för ett nytt centralt ämbetsverk för sociala ärenden, socialstyrelsen, uttalade samma års riksdag, att det syntes kunna ifrågasättas, huruvida det lämpligaste vore, att nämnda tillsyn överlämnades till försäkringsinspektionen, att riksdagen fäst sin uppmärksamhet vid, att socialstyrelsens verksamhet vore avsedd att omfatta den med tillsynen över understödsföreningar i viss mån likartade tillsynen över sjukkassorna, samt att riksdagen vid sådant förhållande ansett frågans lösning bäst främjas, om de för år 1913 för tillsyn å understödsföreningarna erforderliga medel anvisades å extra stat och Kungl. Maj:t lämnades tillfälle att till 1913 års riksdag inkomma med förslag

till slutgiltigt ordnande av frågan om tillsynen över nämnda föreningar. I enlighet härmed anvisade riksdagen för ändamålet på extra stat för år 1913 ett anslag av 6,000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t den 8 november 1912 dels genom nådig kungörelse förordnat, att ifrågavarande tillsyn tillsvidare skall förläggas till socialstyrelsen, dels ock ställt nyssnämnda anslag till styrelsens förfogande.

Då vid tiden för avlåtande av statsverkspropositionen till 1913 års riksdag dåvarande departementschefen ännu icke var i tillfälle att framlägga fullständig utredning för definitivt avgörande, huruvida tillsynen över understödsföreningar i sin helhet borde förläggas till det ena eller andra ämbetsverket eller om tilläventyrs en uppdelning borde ske efter föreningarnas olika karaktär, ansåg departementschefen, att för år 1914, såsom för år 1913, ej borde upptagas något anslag å någotdera ämbetsverkets stat.

Kungl. Maj:ts i enlighet med departementschefens hemställan avlåtna förslag om anvisande på extra stat för år 1914 av ett anslag av 6,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för uppehållande under nämnda år av tillsyn över understödsföreningarna blev jämväl av riksdagen bifallet.

Enahanda förhållanden förelågo vid tiden för avlåtandet av statsverkspropositionen till 1914 års förra riksdag. Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag anvisade sålunda riksdagen på extra stat för år 1915 ett anslag av 6,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för uppehållande under nämnda år av tillsynen över understödsföreningarna.

I skrivelsen den 1 oktober 1914 har socialstyrelsen nu hemställt, att för utövande genom socialstyrelsen av nämnda tillsyn enahanda belopp måtte å extra stat anvisas för år 1916.

Kännedom om den nya lagstiftningen angående understödsföreningar har synbarligen endast långsamt vunnit insteg bland understödsföreningarna. I alla händelser har, enligt vad socialstyrelsen meddelat, under år 1913 och förra delen av år 1914 någon större livaktighet i anledning av berörda lagstiftning knappast kunnat förmärkas. Också har hitintills endast ett fåtal, omkring 30, understödsföreningar blivit inregistrerade.

Departements-
chefen.

Sedan någon tid tillbaka synes emellertid en livligare verksamhet vara på väg att utveckla sig bland föreningarna. Under de senaste månaderna hava sålunda allt flera föreningar skriftligen eller muntligen hos socialstyrelsen anhållit om råd och upplysningar med avseende

[58.] å vad som av dem bör göras eller iakttagas på grund av föreskrifterna i lagen om understödsföreningar. För närvarande torde ganska många föreningar hava, efter erhållna anvisningar från socialstyrelsen, påbörjat de erforderliga förberedelserna för registreringen enligt nämnda lag.

Under sådana förhållanden har man inom socialstyrelsen funnit det naturligaste och riktigaste vara, att det samarbete, som börjat komma till stånd mellan styrelsen och understödsföreningarna, får ostört fortgå och vidare utveckla sig till utgången av den period om tre år, räknat från lagens om understödsföreningar trädande i kraft den 1 januari 1913, inom vilken understödsförening, som vid nämnda tidpunkt ägde bestånd, är skyldig söka registrering, eller till den senare tidpunkt, då inregistreringen av de nu bestående understödsföreningarna fullbordats. Enligt socialstyrelsens förmenande torde också först därefter och sedan sålunda någon mera ingående erfarenhet vunnits, den frågan lämpligen kunna upptagas till prövning, huruvida nuvarande anordning beträffande tillsynen över understödsföreningarna skall för framtiden bibehållas eller om andra anstalter härför böra träffas. På grund härav har socialstyrelsen hittills ansett sig sakna anledning att göra denna fråga till föremål för närmare utredning.

Å andra sidan har chefen för försäkringsinspektionen vid överläggning, som jag haft med honom, gjort gällande, att tillsynen över pensionskassor och understödsföreningar med godkända stadgar bör förläggas till försäkringsinspektionen, enär det eljest lätt kunde uppstå en betänkelig dualism i tillsynen. Ännu ett skäl härtill har chefen för försäkringsinspektionen funnit i uppkomsten av sådana hybridbildningar som en försäkringsanstalt, vilken själv såsom försäkringsbolag står under tillsyn av försäkringsinspektionen, men vars underavdelningar äro understödsföreningar, som stå under socialstyrelsen. Slutligen har från samma håll ifrågasatts, huruvida man ej bland representanterna för understödsföreningarna själva började komma till insikt därom, att, om föreningarna omorganiserades så att stadgarna kunde godkännas, de hellre borde söka komma under försäkringslagen.

Såsom härav framgår, hava nog så vägande skäl å ömse sidor andragits för de meningar, som hävdats. Att träffa ett definitivt avgörande i frågan om tillsynsmyndighet över understödsföreningarna torde emellertid för närvarande ej vara med nödvändighet påkallat. Frågan om det slutliga ordnandet av tillsynen över understödsföreningarna torde därför tillsvidare få hållas öppen.

Beträffande de medel, som under åren 1913 och 1914 ställts till socialstyrelsens förfogande för att bereda erforderlig arbetskraft i och

för dess verksamhet såsom tillsynsmyndighet över understödsföreningarna, har socialstyrelsen meddelat, att de visat sig för ändamålet tillräckliga under nuvarande förhållanden — under år 1913 hava dessa medel icke ens behöft helt tagas i anspråk. Huruvida så kommer att vara fallet även i framtiden, därom har socialstyrelsen ännu icke kunnat bilda sig en bestämd uppfattning, då tillräcklig erfarenhet härutinnan hittills icke kunnat vinnas.

Mot det av socialstyrelsen föreslagna anslagsbeloppets storlek har jag sålunda icke något att anmärka.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1916 anvisa ett anslag av 6,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för uppehållande under nämnda år av *tillsyn över understödsföreningarna*.

16. Arbetslöshetens bekämpande.

Vid föredragning den 14 sistlidne maj av de från 1914 års förra riksdag kvarstående frågor rörande reglering av utgifterna under rikstatens sjätte huvudtitel framhöll jag, att jag funnit lämpligast att icke förelägga 1914 års senare riksdag ett så invecklat spörsmål som frågan om åtgärder för arbetslöshetens bekämpande.

Arbetslöshetens bekämpande.

»Skulle förhållandena på den svenska arbetsmarknaden varit sådana», anförde jag vidare, »att allvarliga farhågor för en snart inträdande arbetslöshet kunnat anses föreligga, lär, trots nämnda svårigheter, frågan dock i någon form bort upptagas till behandling. Enligt från socialstyrelsen inhämtade upplysningar torde man emellertid icke hava anledning att befara några av ekonomiska orsaker föranledda avsevärda rubbningar på den svenska arbetsmarknaden under loppet av år 1914. Skulle mot förmodan tecken till en sådan försämring på arbetsmarknaden visa sig under instundande höst, att avsevärd arbetslöshet vore att förvänta under därpå följande vinter, torde, såsom tidigare skett, särskilda åtgärder från Kungl. Maj:ts sida böra vidtagas.»

Läget på den svenska arbetsmarknaden var också under våren och sommaren 1914 mycket gynnsamt, inom flera näringsgrenar till och med bättre än under de närmast föregående, särdeles goda åren. De lovande ekonomiska utsikterna för den närmaste framtiden förändrades dock helt och hållet genom världskrigets utbrott. Härav för-

anleddes omedelbart en sådan rubbning å arbetsmarknaden, att synnerlig arbetslöshet måste befaras förestå.

Arbetslöshets-
kommissionen.

Utan dröjsmål företogos emellertid genom Kungl. Maj:ts föranstaltande en rad av åtgärder i syfte att giva fart åt och stödja näringslivet samt särskilt att bekämpa arbetslösheten. Den 10 augusti 1914 tillsattes sålunda, bland annat, en kommission att i samråd med socialstyrelsen uppgöra och inkomma med förslag till åtgärder, ägnade att motverka den väntade arbetslösheten och mildra verkningarna av densamma. Kommissionen började omedelbart sina arbeten.

Då det syntes kommissionen angeläget att i främsta rummet genom beredande av arbetstillfällen giva de arbetslösa utkomstmöjligheter, blev frågan om vidmakthållande och anordnandet av offentliga arbeten genast föremål för dess synnerliga uppmärksamhet. Den 14 augusti avlät jag sålunda på kommissionens vägnar såväl till statens centrala myndigheter som till länsstyrelserna skrivelser med anhållan om upplysningar om redan pågående eller omedelbart förestående arbetsföretag. Därjämte riktades en vädjan till statens och kommunernas vederbörande myndigheter att taga i övervägande, huruvida någon av de ifrågavarande företagen lämpligen kunde utvidgas eller forceras utöver vad tidigare beräknats samt huruvida nya företag kunde omedelbart igångsättas.

Kommissionen manade jämväl genom särskilda i pressen offentliggjorda upprop arbetsgivare och husbönder att i görligaste mån söka undvika avskedande av arbetskraft. Vid sammanträden med representanter från olika delar av landet, den 25 augusti för de industriella yrkena samt den 10 september för handeln, övervägdes åtskilliga spörsmål rörande arbetstagares bibehållande i förut innehavda anställningar samt träffades överenskommelser om lämpliga åtgärder i sådan riktning. I likartat syfte inhämtades uppgifter från och ägde överläggningar rum med representanter för ledande konstnärskretsar, för hemslöjdsorganisationer med flera. Ett led i samma strävan att verka för olika förebyggande åtgärder mot arbetslösheten äro även de utredningar och förslag, som kommissionen av eget initiativ eller i anledning av remisser verkställt eller framlagt beträffande, bland annat, frivillig krigstjänstgöring för arbetslösa, frikallelser från värnplikts- och krigstjänstgöring för personer av större betydelse för fortgången av arbetsföretag och för arbetares bibehållande i anställning, arbete och understöd åt arbetslösa tobaksarbetare o. s. v.

En utredning beträffande de av staten påbörjade eller planerade eller med statsunderstöd bedrivna arbeten gav till resultat, att för olika slag av

sådana arbeten — företrädesvis väg-, järnvägs-, bro-, hamn- och farleds- arbeten, kasern- och andra husbyggnader, vattenavledningar, strömrrensningar, skogskultur och dylikt — en så betydande summa som 75 miljoner kronor fanns anvisad för senare delen av år 1914 samt för år 1915. På regeringens initiativ och under samverkan med vederbörande ämbetsmyndigheter vidtogos erforderliga mått och steg för att påskynda alla de förberedande arbeten av teknisk, ekonomisk och formell beskaffenhet, som krävdes för igångsättandet av dylika arbetsföretag. Icke desto mindre befanns, att det av klimatiska och andra skäl skulle bli omöjligt att under den förestående vintern bereda sysselsättning för ens lika stort antal arbetare, som under hösten varit anställda inom de olika statliga företagen, långt mindre då för de stora skaror, vilka, därest rubbningarna å arbetsmarknaden fortforo, sannolikt skulle bli arbetslösa på grund av krisens direkta eller indirekta verkningar.

Då sålunda de förebyggande åtgärderna icke kunde med säkerhet förväntas leda till åsyftat resultat och till följd härav ett oförvållat nödtillstånd syntes förestående för ett avsevärt antal oförvitliga medborgare, utarbetade arbetslöshetskommissionen ett förslag till understödsverksamhet till hjälp för medlösa arbetslösa. Med stöd härav föreslog Kungl. Maj:t i en den 1 september 1914 avgiven proposition riksdagen att såsom bidrag till understödjande av arbetslösa använda och av tillgängliga medel mot framtida anmälan till ersättande förskjuta ett belopp av förslagsvis 5,000,000 kronor. Sedan förslaget den 22 september bifallits av riksdagen, fastställdes genom nådig kungörelse den 28 september 1914 huvudsakligen följande grunder för den av statsmakterna anordnade understödsverksamheten för arbetslösa (sv. förf.-saml. nr 237).

Understöd åt
arbetslösa.

Understöd kan utgå endast till välfrejdad och arbetsför svensk medborgare, som fyllt 15 år, icke ligger fattigvården till last, icke lyckats erhålla arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen samt på grund av oförvållad arbetslöshet under minst 6 arbetsdagar befunnits vara i behov av understöd. Förrän understöd kan beviljas, skall undersökas, huruvida icke lämpligt tillfälle till utkomst genom eget arbete kan beredas den arbetslöse. Till understödet bidrager staten med högst 60 öre per dag för man och hustru tillhopa, 40 öre för ensam person, som fyllt 18 år, 25 öre för ensam person, som fyllt 15 men ej 18 år, samt 12½ öre för varje inom eller utom äktenskapet fött barn; detta dock under förutsättning att minst samma belopp tilldelas honom utav respektive kommuns eller landstings medel. Statsbidrag kan ock utgå med hälften av det belopp, som

lämnats arbetslös såsom bidrag till hans resa till sin hemortskommun. Understödet storlek bestämmes efter den arbetslöses större eller mindre behov och kan efter omständigheterna utgå i kontanta medel eller, helt eller delvis, i naturaförmåner. Understödstagare är vid risk av understödets indragande skyldig föra ett ordentligt och nyktert levnadssätt, att regelbundet anmäla sig hos den offentliga arbetsförmedlingen samt att mottaga arbete, som anvisas honom. Understödet skall icke äga fattigvårds karaktär eller medföra fattigvårdens rättsverkningar.

Handhavandet av denna understödsverksamhet anförtröddes åt de lokala arbetslöshets- och hjälpkommittéer, om vilkas upprättande Kungl. Maj:t förordnat i nådigt cirkulär till länsstyrelserna den 18 augusti 1914. Enligt cirkuläret skulle nämligen å varje ort, där anledning fanns antaga, att arbetslöshet kunde ifrågakomma, tillsättas en *kommunal hjälpkommitté*, avsedd att ena alla strävanden för arbetslöshetens bekämpande och nödens avhjälpande. Kommitténs ordförande skulle förordnas av länsstyrelsen och dess övriga ledamöter utses av vederbörande kommunala myndighet på sådant sätt, att densamma å ena sidan erhöi representanter för de kommunala myndigheter, som äga intresse för och sakkunskap i förekommande spörsmål, å andra sidan blev ett uttryck för *alla* samhällsklassers eniga strävan att söka övervinna de uppkomna svårigheterna. För varje län skulle därjämte av länsstyrelsen utses en *länshjälpkommitté* för att i samråd med länsstyrelsen sammanhålla de kommunala kommittéernas verksamhet. I de kommuner, där åtminstone till en början särskild kommitté icke erfordrades, skulle kommunalnämnden fylla dess uppgifter. Efter förslag av arbetslöshetskommissionen fastställde Kungl. Maj:t den 10 september 1914 instruktioner för kommunala kommittéer och länskommittéer. Vidare utarbetades inom arbetslöshetskommissionen i samråd med socialstyrelsen närmare anvisningar rörande kommittéernas olika uppgifter, varjämte socialstyrelsen meddelade bestämmelser rörande arbetsförmedlingens samverkan med den förestående understödsverksamheten.

På det att ej blott den av stat och kommun ordnade hjälpverksamheten utan ock organisationers och enskildas strävanden i samma syfte måtte enhetligt ordnas, skulle kommittéerna därvid tjänstgöra såsom sammanhållande organ. För detta ändamål anmodades kommittéerna att tillhandagå den av Hennes Maj:t Drottningen tillsatta centralkommittén för det frivilliga understödsarbetet, med vilken även statens arbetslöshetskommission samverkat.

På arbetslöshetskommissionens framställning upptogs även frågan om mera effektiva åtgärder för underlättande av arbetssökandes resor till anställning, som beretts genom den offentliga arbetsförmedlingens medverkan. På sätt jag förut omnämnt, beviljade riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för ändamålet ett statsbidrag av 20,000 kronor, rörande vars användning närmare föreskrifter meddelades genom nådig kungörelse den 28 september 1914.

Det torde i samband härmed böra omnämnas, att arbetslöshetskommissionen framgent aktgiver på efter hand uppkommande spørsmål, som falla inom området för dess verksamhet. Till dess övervägande föreligger för närvarande frågan om den sociala hjälpverksamhetens effektiva beredskap vid möjligen förestående, mera omfattande arbetslöshet och nöd, i samband varmed även behandlas vissa spørsmål rörande understöd åt mobiliserades familjer.

Organiserandet av de lokala organen för arbetslöshetens bekämpande och nödens avhjälpande påbörjades redan under augusti månad. Omedelbart efter det kungl. cirkulärets utsändande den 18 augusti tillsattes länshjälpkommittéer i alla län. I mån av behov tillkommo där- efter kommunala kommittéer, så att vid årets utgång förefunnos 106 sådana kommittéer i städer och köpingar samt 311 i kommuner å landsbygden. I åtskilliga andra landsbygdskommuner hava vederbörande kommunalnämnder för ändamålet tillsatt särskilda utskott eller eljest vidtagit förberedande åtgärder.

Understöds-
verksam-
hetens orga-
nisation och
omfattning.

Även de i september samlade landstingen visade livligt intresse för arbetslöshetens bekämpande. I telegrafiskt cirkulär den 22 augusti 1914 anmodade jag samtliga länsstyrelser att taga i övervägande, huruvida icke hos vederbörande landsting borde begäras anslag för arbetslöshetens bekämpande. Samtliga landsting, med ett undantag, hava också efter framställning av Kungl. Maj:ts befallningshavande beviljat ett sammanlagt belopp av 1,152,000 kronor att användas till arbetslöshetens bekämpande. I allmänhet ställdes de beviljade anslagen direkt till länshjälpkommitténs förfogande, i en del fall åter disponeras de av landstingets förvaltningsutskott, av länsstyrelsen eller av särskilt tillsatt kommitté.

Beträffande sättet för de beviljade medlens användning hava en del landsting fixerat vissa belopp att användas dels till igångsättande av större offentliga arbeten, dels att utlämnas som lån åt kommuner för deras understödsverksamhet. De flesta hava emellertid överlämnat

hela beloppet till vederbörande kommitté eller utskott att användas till direkta understöd åt arbetslösa eller till andra lämpliga åtgärder.

Till följd av åtskilliga från det allmännas sida vidtagna åtgärder till näringslivets stödjande och uppmuntran och sedan den enskilda företagsamheten åter kommit i gång, började arbetsmarknaden, efter de svåra rubbningarna i augusti, att under de båda följande månaderna allt mer återvinna sin jämvikt, så att arbetslösheten icke fick den omfattning, som vid krisens början kunde befaras. På grund härav ansågo sig ej heller de kommunala hjälpkommittéerna böra omedelbart igångsätta den planerade understödsverksamheten för arbetslösa. Man inskränkte sig till att, jämlikt anmaningen i cirkuläret den 14 augusti, av kommunalrepresentationerna utverka anslag för beredande av extra arbeten för arbetslösa. Mot slutet av oktober förmörkades emellertid utsikterna på arbetsmarknaden högst betydligt. I mån av den kalla årstidens inbrott nedlades driften vid säsongföretagen, vilkas arbetare i regel torde få svårare att reda sig under denna vinter än under föregående på den grund, att arbetsförtjänsten under augusti och september månader 1914 i många fall varit mindre än vanligt. Även den svåra vattenbristen vållade avsevärt avbräck för arbetstillgången inom industrier, vilka äro beroende av vattenkraft. Den avsevärda inskränkningen i driften inom ett flertal andra industrier har även i många fall medfört en motsvarande minskning av arbetsförtjänsten. Den privata inbördes hjälpen inom arbetarklassen, som eljest helt säkert är av stor betydelse för lindrande av arbetslöshetsnöden, måste under nuvarande förhållanden givetvis bliva mindre än vanligt. Då samtidigt härmed livsmedelsprisen avsevärt stegrats och konsumtionskrediten starkt begränsats, är det tydligt, att på sina håll allvarliga svårigheter mött för ett större antal arbetare. Enligt uppgifter från socialstyrelsen fortgick försämringen på arbetsmarknaden under november och december månader. Till följd härav har man efter hand på den ena orten efter den andra funnit sig böra anlita den av statsmakterna för alla eventualiteter planerade understödsverksamheten. Sådan igångsattes redan under november i några större städer och under december på ytterligare ett antal orter, så att vid årsskiftet regelbundet understöd till arbetslösa enligt kungörelsen den 28 september 1914 utgick i sammanlagt 57 kommuner, varav 31 städer och köpingar samt 26 landskommuner. På åtskilliga andra orter hava därjämte kommunala anslag beviljats i avsikt att upptaga understödsverksamhet vid 1915 års början. Till denna tidpunkt hade, enligt hittills till socialstyrelsen inkomna rapporter från de lokala hjälpkommittéerna, understöd utbetalts å följande orter och med nedanstående belopp.

Utbetalt understöd till utgången av 1914.

	Kommun.	Kronor.
Stockholms stad		88,178: 56
Stockholms län:	Sundbyberg	391: 60
	Lidingö	442: 05
	Täby	18: 10
Uppsala län:	Älvkarleby	4: —
Södermanlands län:	Nyköping	907: 15
	Eskilstuna	153: 15
	Flen	83: 36
Östergötlands län:	Norrköping	7,343: 59
	Söderköping	159: 96
	Östra Eneby	931: 85
Kalmar län:	Oskarshamn	102: —
	Västervik	173: 50
	Vimmerby	50: 90
	Vena	179: 55
	Madesjö	20: 15
	Högsby	103: 70
	Hallingeberg	420: —
Blekinge län:	Karlskrona	334: 40
	Ronneby	32: —
	Jämshög	108: 15
	Ronneby landsförsamling	35: 40
Kristianstads län:	Hässleholm	30: —
	Örkened	42: 05
	Stoby	209: 50
Malmöhus län:	Malmö	38,981: 25
	Hälsingborg	908: 60
	Lund	2,342: 60
	Ystad	347: 08
Hallands län:	Halmstad	282: 70
Göteborgs och Bohus län:	Göteborg	4,708: 25
	Uddevalla	506: 60
	Foss	193: 22
	Lommelanda	580: 85
	Skee	499: 55

Transport 149,805: 37

	Kommun.	Kronor.
	Transport	149,805: 37
Värmlands län:	Karlstad	35: 70
Örebro län:	Askersund	45: 65
	Nora	60: —
	Kil	40: 50
Västmanlands län:	Köping	175: 35
Kopparbergs län:	Falun	375: 50
	St. Tuna	505: 50
Gävleborgs län:	Gävle	96: 25
	Söderhamn	163: 50
	Hudiksvall	14: 50
	Söderala	40: —
	Forssa	19: 80
Västernorrlands län:	Härnösand	230: 35
	Sundsvall	1,017: 75
	Borgsjö	143: 40
	Grundsunda	48: 60
	Alnö	80: —
Västerbottens län:	Byske	190: —
Norrbottens län:	Luleå	188: 90
	Nedertorneå	60: —
	Gällivare	1,685: 20
	Jukkasjärvi	519: 90
Summa orter 57		Kronor 155,541: 72

Då ungefär hälften av de utbetalade understöden torde belöpa på statens andel, kan denna beräknas hava vid årsskiftet uppgått till omkring 75,000 kronor.

Otvivelaktigt kommer understödsverksamheten att efter hand antaga större omfattning dels därigenom, att den utsträcker till flera orter, dels till följd av ökad arbetslöshet på orter, där den redan påbörjats. Under vanliga förhållanden brukar nämligen arbetstillgången, som helhet betraktad, successivt minskas och nå sitt minimum under februari månad. Man har sålunda anledning förmoda, att arbetslösheten även innevarande vinter kommer att kulminera vid sagda tid och säkerligen, om världsläget förblir oförändrat, nå en betydande omfattning. En ljusning har dock på sistone förspotts, i det att vattenbristen avtagit genom rikligare nederbörd. Å andra sidan hava de

uppkomna svårigheterna för träexporten framkallat allvarliga farhågor för vårt lands skogshantering och sågverksdrift. Det finnes dock för närvarande utsikter, att avverkningarna skola fortgå i normal omfattning. För vissa andra industrier föreligga svårigheter att importera nödiga råvaror, en omständighet som kan komma att medföra vanskligheter för dessa industrier att upprätthålla driften i eljest möjlig omfattning.

Då emellertid, såsom nyss nämnts, endast en jämförelsevis ringa del av det redan anvisade anslaget å 5 miljoner kronor hittills tagits i anspråk, behöva ytterligare statsmedel för understöd åt arbetslösa nu icke anvisas. Enligt vad nu kan förutses, lära de till förfogande stående medlen bliva fullt tillräckliga för att bistå kommunerna i den utsträckning, som den väntade arbetslösheten under vintern kan betinga. Skulle åter oförutsedda omständigheter påkalla en nu oberäknelig ökning av denna understödsverksamhet, lärer tillfälle givas att under riksdagens lopp till förnyad prövning upptaga frågan om anvisandet av därför erforderliga statsmedel.

I det vid propositionen angående statsbidrag till understöd åt arbetslösa fogade statsrådsprotokollet uttalade jag, att den planerade understödsverksamheten icke i något avseende finge prejudicera en blivande lösning av arbetslöshetsförsäkringens svåra och betydelsefulla spörsmål, något som ytterligare underströks av riksdagen.

Frågan om
arbetslöshets-
försäkring.

Å andra sidan lära så värdefulla erfarenheter vara att hämta från de extra ordinära åtgärder, som vidtagits med anledning av krisen på arbetsmarknaden, att de säkerligen måste bliva av gagn, då det gäller att lösa frågan om statsåtgärder mot arbetslösheten i vårt land. I detta hänseende må blott erinras om den centrala roll, den offentliga arbetsförmedlingen spelar i den nuvarande understödsverksamheten, varvid den fyller funktionen av registrerings-, kontroll- och arbetsanvisningsorgan. Av stor betydelse är likaledes att lära känna understödsbeloppens lämplighet, de arbetslösas fördelning efter olika yrken, åldrar och försörjningsplikt, deras villighet och förmåga att antaga och utföra dem erbjudet arbete, den särskilt hos oss viktiga säsongarbetslöshetens natur, allt förhållanden, som den inom civildepartementet fortgående utredningen om arbetslöshetsförsäkringen torde böra undersöka, innan ett avgörande träffas.

Härtill kommer, att världskriget genom de djupgående rubbningar, som därav överallt vållats på arbetsmarknaden, satt särskilt arbetslöshetsförsäkringen i de länder, där denna blivit införd, på ett hårt prov, varom upplysningar även torde böra inhämtas till ledning för utredningsarbetet inom civildepartementet.

Det lär emellertid även av andra skäl icke vara tillrådligt att nu gå till en definitiv lösning av ifrågavarande, den modärna socialpolitikens kanske mest komplicerade problem. Så splittrade som meningarna i ämnet torde vara i vårt land, är det nämligen av vikt, att detsamma upptages till avgörande först när lugnare förhållanden medgiva en mera ostörd uppmärksamhet, än som nu kan komma denna viktiga fråga till del.

Ej heller är den närvarande tidpunkten i statsfinansiellt avseende ägnad för vidtagandet av sådana åtgärder, som kräva ökade utgifter från statens sida. För det närvarande lär all omsorg främst böra inriktas på att hålla oss beredda att möta de betydande kostnader, som det allvarliga tidsläget alltjämt ålägger oss för skyddandet av vår neutralitet och nationella självbestämningsrätt. Det av statsmakterna provisoriskt anordnade understödsväsendet för arbetslösa äger i allt fall den styrka och omfattning, att det svenska samhället för det närmaste året står rustat att möta även värre hemsökelse på arbetsmarknaden än dem vi hittills bevittnat.

[59.]

*Inter-
nationella
föreningen
för arbets-
löshetens be-
kämpande.*
(Extra anslag.)

Nästlidet års senare riksdag har på de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 14 maj 1914 angivna villkor såsom bidrag för åren 1914 och 1915 till internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande på extra stat för år 1915 anvisat ett belopp av 1,500 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel förskottsvis redan under år 1914 utanordna ett belopp av 750 kronor.

Beträffande föreningens ändamål, organisation och verksamhet tillåter jag mig hänvisa till den utförliga redgörelse, som lämnades i nyssnämnda statsrådsprotokoll.

Redan då frågan förelåg vid senaste riksdag, förutsattes, att anslaget skulle tillsvidare utgå årligen; och jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag för år 1916 till internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande på extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av 750 kronor.

Nykterhetens befrämjande.**17. Anslag till alkoholistvård.**

Jämlikt nådigt bemyndigande den 12 september 1913 har chefen för civildepartementet samma dag tillkallat fyra sakkunniga för att verkställa utredning dels angående behovet och beskaffenheten av sådana statsanstalter för vård av alkoholister, som avses i 2 § av lagen om behandling av alkoholister, dels rörande statsbidrag till alkoholistanstalter, som av Konungen erkännas som allmänna, dels ock rörande anslag till övriga enskilda alkoholistanstalter. Den 14 januari 1914 avgåvo de sakkunniga betänkande angående beredandet genom statens direkta försorg av vård åt alkoholister. Denna fråga blev föremål för proposition till 1914 års senare riksdag, som medgav att Venngarns kungsgård i S:t Olovs socken av Stockholms län finge upplåtas till anordnande av en statens vårdanstalt för alkoholister och anvisade härför erforderliga medel.

[60.]

*Anslag till
alkoholist-
vård.*

(Extra anslag.)

Sedan de sakkunniga nu fullbordat återstående delar av den åt dem uppdragna utredningen, hava de sakkunniga med skrivelse den 23 november 1914 överlämnat betänkande i ämnet, innefattande, bland annat, beräkning av statens utgifter för alkoholistvård under år 1916.

Genom särskilda remisser den 21 december 1914 hava medicinalstyrelsen och socialstyrelsen anbefallts att avgiva utlåtande häröver. Dessa utlåtanden hava emellertid ännu icke inkommit, men äro i varje fall att förvänta i så god tid, att proposition under riksdagens lopp skall kunna avlåtas. För närvarande torde sålunda allenast i avvaktan å blivande proposition ett belopp för bestridande av statens kostnader för alkoholistvård under år 1916 böra beräknas.

Nämnda kostnader hava av de sakkunniga beräknats till 243,000 kronor, vilket belopp innefattar anslag till statsanstaltens drift, understöd åt erkända anstalter, upprättande av erkända anstalter, understöd åt enskilda anstalter, vård av farliga alkoholister jämte handräckning m. m. samt central ledning och inspektion.

Till nämnda belopp torde böra läggas ytterligare 1,000 kronor, motsvarande beräknad kostnad för beredande av ersättning åt vittnen i interneringsmål. Rese- och traktamentskostnader för inspektören för alkoholistvården i riket samt för statsanstaltens styrelse hava de sakkunniga förutsatt skola bestridas av förslagsanslaget under sjätte huvudtiteln till rese- och traktamentspenuingar.

[60.] Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvaktan på den proposition angående anslag till *alkoholistvård*, som kan komma att avlätas, till vidare för ändamålet beräkna ett anslag å extra stat för år 1916 av 244,000 kronor.

18. Anslag till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder.

[61.] Enligt § 25 i nådiga förordningen angående försäljning av brännvin den 9 juni 1905 i dess ursprungliga avfattning skulle de avgifter, som enligt samma förordning inflöte för rättigheterna till detaljhandel med brännvin, ävensom den nettovinst av rörelsen, som däri omförmälda bolag enligt § 21 hade att avstå, fördelas på det sätt, att, beträffande stad, tjugunio hundradelar av bolagets nyssnämnda avgifter och nettovinst tillfölle staden och återstoden insattes i statskontoret, varemot för landsbygd hela beloppet insattes i statskontoret.

Anslag till
främjande av
nykterhet och
motarbetande
av drycken-
skapens
följder.
(Extra anslag.)

Av de andelar, vilka sålunda ingingo till statskontoret, skulle avsättas ett belopp, motsvarande en hundradel av samtliga avgifter och vinstmedel för riket, för att användas till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder.

Genom det av 1913 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition fattade beslut om brännvinsmedlens indragning till statsverket m. m. bortföll nyssnämnda bestämmelse i § 25 av brännvinsförsäljningsförordningen. Därvid förutsattes emellertid, att särskilt anslag till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder skulle från och med år 1915 uppföras å riksstaten. I enlighet härmed har ock riksdagen, på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning, under riksstatens sjätte huvudtitel uppfört på extra stat för år 1915 ett anslag av 252,746 kronor till främjande av nykterhet och motarbete av dryckenskapens följder.

Redan i skrivelse den 24 maj 1912 hade emellertid riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, i vad mån ett mera planmässigt och effektivt undervisnings- och upplysningsarbete i nykterhetsfrågan vore erforderligt och kunde genomföras såväl inom som utom skolan. Sedan socialstyrelsen yttrat sig i detta ärende, bemynt-

digade Kungl. Maj:t genom särskilda nådiga beslut den 27 juni och den 23 oktober 1914 chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst sju sakkunniga för att inom departementet biträda vid frågans utredning. De sakkunniga, som på grund av berörda bemyndigande anlitats för utredningens verkställande, hava ägnat sig åt detta arbete under den senare delen av år 1914 och början av innevarande år, och det lär, enligt vad jag erfarit, vara anledning förvänta, att deras utlåtande i ämnet inom kort skall föreligga. I visst sammanhang med de av dessa sakkunniga behandlade ämnena står även frågan om överflyttning till åttonde huvudtiteln av vissa av de anslag, som nu ingå i anslaget till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder, vilken fråga jämväl torde anmälas av chefen för ecklesiastikdepartementet i samband med anslagskraven under åttonde huvudtiteln. För egen del ber jag därom få anföra följande.

I ovannämnda, för år 1915 under sjätte huvudtiteln anvisade extra anslag å 252,746 kronor ingår ett belopp av 56,000 kronor till anordnande under år 1915 av kurser i alkohologi och hälsolära dels för ämneslärare och ämneslärarinnor vid folk- och småskolseminarierna, vid folkhögskolorna och de högre folkskolorna samt vid de under läroverksöverstyrelsens inseende ställda läroanstalterna ävensom för gymnastiklärarna vid folkskolseminarierna och de allmänna läroverken, dels ock för folkskollärare. Dessa kurser äro sålunda uteslutande avsedda för personal vid sådana läroanstalter, som höra under ecklesiastikdepartementet. På grund därav har, i likhet med vad som ägt rum beträffande de under föregående år för enahanda ändamål tillgängliga medel, frågan om dispositionen av ovanberörda, för år 1915 beviljade anslagsbelopp å 56,000 kronor ansetts böra handläggas å ecklesiastikdepartementet, och jag har, efter samråd med chefen för ecklesiastikdepartementet, kommit till den uppfattningen, att anslag för detta ändamål, i den mån sådant anslag anses böra fortfarande utgå, hädanefter lämpligen bör begäras under riksstatens åttonde huvudtitel.

Även vissa andra, i det extra anslaget å 252,746 kronor ingående mindre specialanslag äro enligt såväl min som chefs för ecklesiastikdepartementets uppfattning av beskaffenhet att, såvitt understöd av statsmedel anses böra fortfarande beviljas för nu avsedda ändamål, böra överföras från sjätte till åttonde huvudtiteln. Dessa specialanslag äro följande:

[61.]	till understöd för fortsatt utgivande av tidskriften Mimer	kronor	2,000: —
	till främjande av Sveriges nationaltempels av Tempelarorden studieverksamhet	»	3,000: —
	till främjande av nykterhetsorden Verdandis studieverksamhet	»	2,000: —
	till främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studieverksamhet	»	8,000: —
	till främjande av Nationalgodtemplarordens studieverksamhet	»	2,000: —
	till främjande av nykterhetsföreningen Vita bandets studieverksamhet	»	2,000: —
	till främjande av Sveriges blåbandsförenings studieverksamhet	»	4,000: —
	till understöd för utgivande av tidskriften Tirfing	»	1,500: —
	till främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	»	10,000: —
Summa kronor			34,500: —

Lägger jag härtill det nyss angivna beloppet, 56,000 kronor, kommer summan, 90,500 kronor, att angiva det belopp, som, under i övrigt oförändrade förhållanden, skulle böra för ovanberörda, av riksdagen redan prövade ändamål äskas under åttonde i stället för såsom hittills under sjätte huvudtiteln.

Såsom jag under nästföregående punkt omförmält, torde bidrag till upprättande av och understöd åt alkoholistanstalter från och med år 1916 komma att utgå från ett anslag till alkoholistvård. Anslaget för år 1916 till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder skulle alltså icke tagas i anspråk för detta ändamål annat än för beredande i förekommande fall av sådant bidrag för år 1915. Enligt vad socialstyrelsen meddelat, komma att föreligga sammanlagt sex ansökningar av denna kategori — fem ansökningar äro redan inkomna, en å 1,500 kronor väntas inkomma — samtliga innefattande framställning om driftkostnadsbidrag och slutande å ett sammanlagt belopp av 42,150 kronor. Utgår man från den fördelningsplan, som låg till grund för beräkandet av förevarande anslag för år 1915, skulle härutöver böra beräknas medel till ett sammanlagt belopp av omkring 25,000 kronor för beredande av bidrag för år 1916 till vissa institutioner, vilka bidrag äro av natur att fortfarande böra utgå från anslaget i fråga.

[61.]

Erinras bör vidare, att under åtskilliga år ett mindre belopp, senast 3,000 kronor, utöver de särskilda anslagen till vissa organisationer och ändamål, pläгат av riksdagen anvisas för att efter Kungl. Maj:ts beprövande användas för främjande på annat sätt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder. Dessa medel hava företrädesvis disponerats för understödjande av vetenskapligt författarskap eller populär upplysningsverksamhet i antytt syfte. De under nästföregående punkt omförmälda sakkunniga hava funnit synnerligen önskvärt, att medel framgent finnas tillgängliga för nu angivna ändamål, jämväl i vad angår alkoholistvård och därmed sammanhängande spörsmål. Något särskilt belopp skulle emellertid ej behöva härför anvisas för alkoholistvårdens del, utan hava de sakkunniga ansett det även framgent vara tillräckligt, att ett gemensamt sådant anslag beräknas för främjande i allmänhet av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder.

Enligt sålunda angivna grunder torde anslaget för år 1916 till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder kunna beräknas till ett belopp av i runt tal 70,000 kronor. Då slutlig utredning i ämnet ännu ej inkommit från socialstyrelsen, är jag emellertid icke nu i tillfälle att framlägga förslag till proposition härom.

Jag hemställer därför allenast, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvaktan på den proposition angående anslag till *främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder*, som kan komma att avlåtas, för ändamålet beräkna ett anslag å extra stat för år 1916 av 70,000 kronor.

Allmänna pensionsförsäkringen.

19. Pensionsstyrelsen, *oförändrat ordinarie anslag*, kronor 234,600: —

20. Anslag för upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition i ämnet beviljade 1913 års riksdag för år 1914, förutom ett auslag å ordinarie stat till pensionsstyrelsen av 28,900 kronor, å extra stat ett förslagsanslag av 547,100 kronor för upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet.

Genom nådigt brev den 31 december 1913 fastställde Kungl. Maj:t därefter, i överensstämmelse med ett av pensionsstyrelsen framlagt

[62.]
Upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet.
(Extra auslag.)

[62.] förslag, avlönings- och omkostnadsstat för pensionsstyrelsen för år 1914, slutande å 814,700 kronor.

Från pensionsstyrelsen har jag infordrat uppgift, i vad mån berörda för år 1914 anvisade förslagsanslag tagits i anspråk för sitt ändamål. Enligt de upplysningar, styrelsen på grund härav meddelat mig, skulle under sagda år av detta anslag utbetalts allenast ett belopp av något över 529,000 kronor. Styrelsen har emellertid därvid framhållit, att det varit omöjligt att redan nu lämna exakta uppgifter angående det sammanlagda belopp, som åtgått av anslaget. Det har i detta avseende särskilt erinrats, att ersättningarna till styrelsens ortsombud samt reseersättningarna till dess instruktionsombud utbetalas genom Kungl. Maj:ts befallningshavande. För att i någon mån kunna bedöma, till vilket belopp ersättningarna till ortsombuden uppgått, har styrelsen emellertid infordrat uppgifter om det antal sammanträden, som hållits med pensionsnämnderna i hela landet, och särskilt om antalet av ortsombud bevistade sammanträden. Fullständiga uppgifter i detta avseende hava dock ännu icke erhållits, men torde man med ledning av de inkomna uppgifterna kunna bilda sig någon föreställning om dessa ersättnings sammanlagda belopp. Uppgifterna upptaga ungefär 10,000 bevistade sammanträden, och torde kostnaden till ortsombuden icke överskrida 100,000 kronor.

Vad instruktionsombudens reseersättningar angår, har från dessa ombud infordrats avskrift av deras reseräkningar. Dessa räkningars sammanlagda belopp belöper sig till omkring 47,000 kronor. Dock torde möjligen tillkomma ytterligare något mindre belopp.

Följande tablå utvisar de särskilda posterna i den fastställda staten för år 1914 (de tre första posterna äro sammanförda till en post) samt det belopp, som under varje post under året utbetalts, approximativt angivet:

	Den fastställda staten.	Utbetalda belopp, i avrundade tal.
1) Avlöning till extra ledamöter, lönetillägg till generaldirektören, arvode till sakkunniga hos styrelsen, ersättning till tjänstemän och biträden, vikariatserättningar o. d., förslagsvis	kronor 408,700: —	kronor 204,000: —
Transport	kronor 408,700: —	kronor 204,000: —

	Den fastställda staten.	Utbetalda belopp, i avrundade tal.
	kronor 408,700: —	kronor 204,000: —
2) Arvoden till av styrelsen förordnade instruktionsombud, förslagsvis.....	» 25,000: —	» 26,500: —
3) Ersättning till de av styrelsen i enlighet med 27 § i lagen om allmän pensionsförsäkring förordnade ombud, förslagsvis.....	» 150,000: —	» 100,000: —
4) Resekostnadsersättning till styrelsens chef och ledamöter samt dess tjänstemän, till sakkunniga hos styrelsen samt till instruktionsombuden, förslagsvis.....	» 30,000: —	» 51,700: —
5) Kostnad för anordnande av föredrag rörande folkpensioneringen och därmed jämförligt upplysningsarbete, förslagsvis.....	» 25,000: —	» 12,500: —
6) Hyra för ämbetslokal, städning, värme och belysning, förslagsvis.....	» 21,000: —	» 21,100: —
7) Inventarier, skriv- och räknemaskiner o. d., förslagsvis.....	» 30,000: —	» 30,300: —
8) Tryckningskostnader, skrivmaterialier, telefon, inköp av böcker, prenumeration å tidskrifter m. m., förslagsvis.....	» 125,000: —	» 83,100: —
Summa förslagsvis	kronor 814,700: —	Summa kronor 529,200: —

[62.]

Då pensionsstyrelsen, såsom ovan angivits, endast haft ofullständigt material att lägga till grund för sifferuppgifterna angående de utbetalda beloppen, äro siffrorna givetvis ej fullt tillförlitliga.

Den högst väsentliga besparingen å första posten uppgiver styrelsen hava sin grund däri, att *dels* arbetet med uppläggandet av det stora kortregistret, vilket arbete krävt en avsevärt ökad personal utöver den eljest anställda och beräknats kunna taga sin början omkring den 1 juli 1914, i anledning av mellankommande hinder först mot slutet av året blivit påbörjat och ännu icke bedrivits i någon större omfattning, *dels* ock antalet inkomna ansökningar om understöd varit väsentligt mindre, än som beräknats.

Vad angår fjärde posten har, såvitt de till styrelsen inkomna uppgifterna utvisa, det under denna post beräknade anslaget betydligt överskridits, men motväges denna ökade kostnad till stor del av besparing å anslaget till anordnande av föredrag (post 5), vartill kommer, att en högst betydande besparing sannolikt uppstått även å anslaget till ersättning åt ortsombuden (post 3).

Den å åttonde posten, »tryckningskostnader» m. m., uppkomna besparingen torde till avsevärd del bero därpå, att arbetet med kortregistret ej kunnat under år 1914 bedrivas såsom från början varit avsett.

I anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har 1914 års senare riksdag, jämte det riksdagen höjt det ordinarie anslaget till pensionsstyrelsen från 28,900 kronor till ovan upptagna belopp, 234,600 kronor, tillika för upprätthållande av styrelsens verksamhet m. m., utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1915 anvisat ett förslagsanslag å 381,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 1 oktober 1914 fastställt följande stat för de pensionsstyrelsens avlöningar och omkostnader för år 1915, som icke äro upptagna i ordinarie stat:

lönertillägg till generaldirektören	4,000	kronor
ersättning till sakkunniga hos styrelsen	12,000	»
avlöning åt tillfälliga ledamöter, extra tjänstemän och amanuenser samt andra extra biträden ävensom extra vaktmästare, förslagsvis	84,000	»
ersättning till medicinskt biträde hos styrelsen, högst ..	3,000	»
ersättning åt styrelsens ombud, förslagsvis	70,000	»
resekostnadsersättning åt nämnda ombud, förslagsvis ...	70,000	»

Transport 243,000 kronor

	Transport	243,000	kronor	[62.]
reskostnadsersättning åt styrelsen, högst		5,000	»	
hyra av ämbetslokal, förslagsvis		21,400	»	
städning av ämbetslokalen, värme och belysning, förslagsvis		8,000	»	
skrivmaterialier, telefon, böcker, bindning av kontorsböcker m. m., förslagsvis		20,000	»	
tryckningskostnader, förslagsvis		60,000	»	
inköp av inventarier, inklusive skriv- och räknemaskiner, samt diverse utgifter, förslagsvis		23,600	»	

Summa 381,000 kronor.

Genom samma beslut har Kungl. Maj:t, såsom i den till grund för riksdagens beslut liggande propositionen jämväl förutsattes, tillika föreskrivit, att hos pensionsstyrelsen tillsvidare under år 1915 skola utöver de i den ordinarie staten upptagna befattningshavare vara anställda ytterligare en byråchef, en sekreterare, två notarier samt tre kvinnliga biträden med följande arvoden:

till byråchefen 7,800 kronor, därav 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar;

till sekreteraren 5,600 kronor, därav 1,800 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar;

till notarierna vardera 3,900 kronor, därav 1,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar;

till ett kvinnligt biträde 1,550 kronor, därav 550 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar; samt

till de två andra kvinnliga biträdena vardera 1,150 kronor, därav 350 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Därjämte har Kungl. Maj:t föreskrivit, att dessa befattningshavares arvoden, tillhopa 25,050 kronor, skola utgå av det uti avlönings- och omkostnadsstaten för år 1915 uppförda anslaget å 84,000 kronor till avlöning åt tillfälliga ledamöter, extra tjänstemän och amanuenser samt andra extra biträden ävensom extra vaktmästare.

I skrivelse den 9 oktober 1914 har pensionsstyrelsen gjort framställning om anslag för år 1916 för upprätthållande av styrelsens verksamhet. Anslag för år 1916.

Styrelsen har därvid framhållit, att, enär av nyssberörda anslag å 84,000 kronor utgår jämväl avlöningen till omförmälda, tillsvidare anställda, extra befattningshavare hos styrelsen, till avlöning åt extra ledamöter och tjänstemän m. fl. följaktligen återstår ett belopp av 58,950 kronor. Sistnämnda belopp anser styrelsen med all sannolikhet komma att visa sig vara för knappt tilltaget, vilket enligt styrelsens mening möjligen kan komma att gälla jämväl en eller annan av övriga anslags-

- [62.] poster. Då någon noggrannare beräkning av dessa poster vid skrivel-
sens avlåtande icke kunnat göras, har styrelsen likväl icke för när-
varande ansett sig böra föreslå någon ökning av ifrågavarande förslags-
anslag å 381,000 kronor.

Departements-
chefen.

Av de utav pensionsstyrelsen meddelade upplysningarna angående utgifterna från detta anslag under år 1914 framgår, att högst avsevärda besparingar därå skett under nämnda år. Att med ledning av utgifts-
beloppen för år 1914 bilda sig ett säkert omdöme om kostnaderna för år 1916, torde emellertid svårigen låta sig göra. Det är i huvudsak å tre olika anslagsposter, som besparingar under år 1914 ägt rum. Av mindre vikt för frågans bedömande torde det vara, att besparing gjorts i fråga om ersättning till styrelsens ombud. Från och med år 1915 har nämligen ombudsinstitutionen helt och hållet lagts om, och för övrigt hava de i 1914 års stat upptagna anslagen till ersättningar åt ombud i 1915 års stat minskats med omkring 60,000 kronor. Däremot synes det i förevarande avseende vara av betydelse, att å de tre första posterna i 1914 års stat (post 1) i tablån), avseende avlöning till extra ledamöter, ersättning till tjänstemän och biträden m. m., och å den sista posten, tryckningskostnader m. m., så väsentliga besparingar uppstått. Enligt styrelsens uppgift skulle emellertid detta till stor del bero därpå, att arbetet med uppläggande av det stora kortregistret ej i vidare mån kommit i gång under år 1914 samt att antalet inkomna ansökningar om understöd varit mindre än som beräknats. Då styrelsens avsikt är att under år 1915 låta registerarbetet bedrivas i stor omfattning, för vilket ändamål torde erfordras talrik extra personal, måste härav följa avsevärt ökade kostnader för anlitande av extra tjänstemän och biträden ävensom ökade tryckningskostnader och dylikt. Vidare har från en stor del personer, som varit berättigade till understöd redan från 1914 års början, ansökningarna inkommit till styrelsen först mot slutet av året, varigenom arbetet förskjutits. Härjämte torde det för år 1915 beräknade antalet ansökningar om understöd komma att något överskridas, då antagligt är, att en del personer, som varit berättigade till understöd redan 1914, av en eller annan anledning ansett sig böra dröja med sina ansökningar till ett följande år. Även härigenom torde det erforderliga antalet extra arbetskrafter för år 1915 komma att ökas utöver det beräknade. Man får således vara beredd på, att en del av de besparingar, som ägt rum 1914, kommer att motsvaras av ökning å det extra anslaget för år 1915. Enligt vad styrelsen upplyst, har arbetet med granskning av de till styrelsen inkommande ansökningar om pension och understöd visat sig vara långt besvärligare och mera tidsödande, än man från början antagit. Detta måste givetvis medföra

något drygare kostnader för granskningsarbetets utförande, än som tidigare beräknats. Härtill kommer, att möjligen en eller annan av de särskilda anslagsposterna, såsom styrelsen antyder, kan komma att visa sig väl knappt tilltagen. Anslaget torde därför lämpligen böra bibehållas vid samma belopp som anvisats för år 1915. En synpunkt att taga i betraktande är ock, att man icke utan tillräcklig erfarenhet, som möjliggör säkrare beräkningar angående de nödiga utgiftsbeloppen, bör inlåta sig på ändring av anslaget. Dessa omständigheter synas mig innefatta bärande skäl att åtminstone icke föreslå någon nedsättning av anslagets belopp. [62.]

Jag har alltså intet att erinra mot styrelsens förslag att anslaget för år 1916 upptages till samma belopp som för år 1915 eller till 381,000 kronor.

Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m.*, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1916 anvisa ett förslagsanslag å 381,000 kronor.

21. Anslag till pensionsförsäkringens genomförande.

Enligt 10 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 bestrides kostnaden för de jämlikt samma lag utgående pensions- tilläggen till $\frac{3}{4}$ av staten och till $\frac{1}{4}$ av landstingen och kommunerna. Detsamma gäller i fråga om understöd, som utgå enligt 33 § i nämnda lag. [63.]

Angående pension på grund av frivilliga avgifter är i 34 § samma lag stadgat, att till den i 11 § av lagen omförmälda fond skall för varje år av statsmedel tillskjutas ett belopp, motsvarande $\frac{1}{8}$ av summan av de under året erlagda frivilliga avgifter. *Pensionsförsäkringens genomförande. (Extra anslag.)*

För år 1914 uppförde 1913 års riksdag på extra stat ett förslagsanslag av 2,660,000 kronor för bestridande av på staten belöpande kostnad för genomförande av en allmän pensionsförsäkring. Med detta anslag ansågs såväl statens andel av kostnaden för pensionstillägg och understöd som statens tillskott till den frivilliga försäkringen kunna bestridas.

Vid 1914 års senare riksdag skedde en uppdelning av ifrågavarande anslag i två särskilda anslag. I enlighet med Kungl. Maj:ts framställning i ämnet beviljade nämligen riksdagen för år 1915 på extra stat dels ett förslagsanslag av 3,600,000 kronor för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring dels ock ett förslagsanslag av 125,000 kronor till gäldande av statens bidrag för samma år till den jämlikt samma lag anordnade, på frivilliga avgifter grundade försäkring.

[63.]

I skrivelse den 9 oktober 1914 har pensionsstyrelsen gjort framställning om anslag för år 1916 för bestridande av de på staten belöpande kostnader för genomförande av den allmänna pensionsförsäkringen. Styrelsen anför därvid följande:

»För år 1916 har av regeringsrådet Lindstedt enligt på sin tid till första försvarsberedningen lämnad uppgift statens och kommunernas sammanlagda kostnad för pensionstillägg och understöd beräknats till 6,000,000 kronor. Av detta belopp skulle $\frac{3}{4}$ eller 4,500,000 kronor komma på staten.

Pensionsstyrelsen finner icke anledning att föreslå annat belopp. Jämlikt lagen den 11 september 1914 om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen om allmän pensionsförsäkring har det tillägg gjorts till 37 §, att vid bestämmande av årsinkomst enligt 7 § hänsyn icke skall tagas till understöd från Vadstena krigsmanshuskassa, genom flottans pensionskassa utgående pensioner till avskedade båtsmän och marinsoldater eller gratifikationer och pensioner från Invalidhusfonden. Härigenom ävensom genom de jämlikt samma lag införda ändringarna i 6 § om avrundning av pensionsbelopp samt i 31 § om tiden för pensions utgående kommer visserligen det allmännas kostnad för pensionstillägg och understöd att något ökas utöver enligt förut gällande grunder beräknat belopp, men denna ökning synes icke vara av den betydelse, att anslagsbeloppet behöver höjas utöver ovan angivna beräknade belopp.

Det är naturligtvis i hög grad vanskligt att göra något antagande om beloppet av de frivilliga avgifter, som komma att under år 1916 inbetalas. Hittills har anslutningen till den frivilliga försäkringen varit ganska obetydlig. Möjligt är att senare större belopp komma att inbetalas till densamma, särskilt om arbetsgivarna skulle finna fördelaktigt att anlita denna form av försäkring för att bereda hos dem anställd personal högre pension än eljest skulle tillkomma den från den allmänna pensionsförsäkringen.

Någon anledning att föreslå statens bidrag för år 1916 till den frivilliga försäkringen till annat belopp än det som anvisats för år 1915 synes emellertid icke föreligga.»

Med åberopande av vad sålunda anförts har pensionsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för år 1916 på extra stat bevilja dels ett förslagsanslag av 4,500,000 kronor för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd jämlikt omförmälda lag dels ock ett förslagsanslag av 125,000 kronor till gäldande av statens bidrag för samma år till den jämlikt samma lag anordnade, på frivilliga avgifter grundade försäkring.

Vad styrelsen sålunda hemställt har icke givit mig anledning till erinran.

Jag tillåter mig i detta sammanhang omnämna, att pensionsstyrelsen i skrivelse den 19 december 1914, som den 29 i samma månad inkommit till departementet, gjort framställning om ändring i 37 § av lagen om allmän pensionsförsäkring i syfte att åtskilliga invalidgrupper,

som för närvarande icke äro inbegripna i försäkringen, måtte komma i åtnjutande därav. Den knappa tiden har icke berett mig möjlighet att hitintills ägna detta mycket betydelsefulla spörsmål närmare granskning, vadan jag nu icke är i tillfälle att taga ståndpunkt till detsamma. Jag vill endast här erinra, att enligt pensionsstyrelsens hemställan något ytterligare anslag å 1916 års riksstat icke skulle erfordras för genomförande av dess förslag.

[63.]

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för år 1916 på extra stat bevilja *dels* ett förslagsanslag av 4,500,000 kronor för bestridande av *den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring dels* ett förslagsanslag av 125,000 kronor till gäldande av *statens bidrag för samma år till den jämlikt samma lag anordnade, på frivilliga avgifter grundade försäkring.*

22. Anslag för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet.

I 11 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring är stadgat, att de jämlikt samma lag utgående pensionsavgifterna skola ingå till en fond, vilken förvaltas enligt grunder, som bestämmas av konung och riksdag. Och i 34 § av samma lag föreskrives i fråga om frivilliga avgifter för beredande av pension utöver den eljest i lagen stadgade, att jämväl dessa avgifter skola ingå till nämnda fond, till vilken dessutom för varje år skall av statsmedel tillskjutas ett belopp, motsvarande $\frac{1}{8}$ av summan av de under året erlagda frivilliga avgifter.

[64.]

Anslag för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet. (Extra anslag.)

Frågan om fondens förvaltning var ej föremål för behandling vid 1913 års riksdag, men avsågs då, att frågan skulle föreläggas 1914 års riksdag.

Sedan pensionsstyrelsen i underdånig skrivelse den 1 maj 1914 framlagt förslag rörande fondens förvaltning, anmälde frågan inför Kungl. Maj:t den 24 juli 1914. Jag anförde därvid, att frågan om den stora pensionsförsäkringsfondens förvaltning och placering obestriddligen vore av en utomordentlig betydelse. Med hänsyn härtill och till de vittgående konsekvenser, frågans lösning i ena eller andra riktningen torde kunna medföra, hade jag för min del funnit, att, såsom ålderdoms- och invaliditetsförsäkringskommittén framhållit, frågan måste ägnas en alldeles särskilt noggrann och allsidig prövning. På grund av den synnerligen korta tid, som stått till förfogande efter det samt-

[64.] liga infordrade utlåtanden över pensionsstyrelsens förslag inkommit, hade en sådan prövning icke kunnat medhinnas. Det syntes mig därför icke rådligt att redan vid nämnda tidpunkt upptaga frågan till slutlig behandling, utan ansåg jag det vara mera välbetänkt att, innan frågan förelades riksdagen, göra densamma till föremål för ytterligare övervägande och utredning. Under sådana förhållanden var det emellertid nödvändigt att provisoriskt ordna frågan om fondens förvaltning, intill dess ett slutligt avgörande kunde träffas. Av skäl, jag närmare angav, förordade jag, att denna provisoriska förvaltning anförtroddes åt statskontoret.

I förberörda skrivelse gjorde pensionsstyrelsen tillika framställning därom, att överskott å fonden skulle användas till förebyggande och hävande av invaliditet, nämligen för beredande av sjukvård åt försäkrad, som hotas av invaliditet och alltså kan väntas falla försäkringen till last, samt för beredande av läkar- och sjukvård och dylikt åt den, som redan erhållit pension, om han kan väntas genom sådan vård helt eller delvis återvinna sin arbetsförmåga.

De skäl, som hade anförts för vidtagande av ett försöksarbete i den av pensionsstyrelsen angivna riktningen, syntes mig vara av den övertygande beskaffenhet, att jag icke tvekade att förorda, att medel för ändamålet ställdes till styrelsens förfogande. Att låta de erforderliga medlen utgå ur den i 11 § av pensionsförsäkringslagen omförmälda fond kunde icke, innan definitivt avgörande träffats om fondens förvaltning och placering, lämpligen ifrågakomma, utan syntes nödigt belopp böra utgå av anslagsmedel, i vilket avseende föreslogs, att de för ifrågavarande ändamål behövligen medlen skulle för åren 1914 och 1915 utgå av det på extra stat uppförda anslaget till pensionsförsäkringens genomförande.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda proposition (nr 257) beslöt 1914 års senare riksdag, att förvaltningen av den i 11 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda fond finge tillsvidare uppdragas åt statskontoret, samt medgav, att för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet finge jämlikt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelades, av pensionsstyrelsen disponeras ett belopp av högst 200,000 kronor, att utgå med högst 50,000 kronor av det för år 1914 av riksdagen på extra stat anvisade förslagsanslag för bestridande av på staten belöpande kostnad för genomförande av en allmän pensionsförsäkring samt med återstående belopp av det förslagsanslag för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd jämlikt ovannämnda lag, som riksdagen för år 1915 anvisat.

Därefter har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 14 september 1914 uppdragit åt statskontoret att tillsvidare förvalta omförmälda fond. [64.]

Sedan därefter pensionsstyrelsen inkommit med förslag i ämnet, har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 30 oktober 1914 (sv. förf. saml. nr 354) meddelat villkor och bestämmelser angående användningen av omförmälda, för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet anvisade medel.

Uti en i detta ämne ingiven skrivelse av den 9 oktober 1914 har pensionsstyrelsen anført att, ehuru ifrågavarande verksamhet då ännu icke kunnat påbörjas och styrelsen sålunda icke till stöd för en förnyad framställning kan åberopa vunnen erfarenhet, styrelsen dock ansett sig icke kunna underlåta att göra hemställan om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål jämväl för år 1916. Styrelsen gör emellertid denna sin hemställan allenast under förutsättning, att icke vid ordnandet av frågan om fondmedlens användning och förvaltning bestämmelser meddelas, som medgiva, att av fondens medel må användas erforderligt belopp för omförmälda ändamål.

Lämpligt synes styrelsen vara, att för år 1916 anvisas särskilt anslag och att detta icke begränsas till visst maximum. Vad storleken av detta anslag beträffar, torde detsamma enligt styrelsens mening böra bestämmas till samma belopp, som av 1914 års senare riksdag anvisats, eller 200,000 kronor.

Då det är svårt att på förhand fullt exakt beräkna de kostnader, som föranledas av redan inledd sjukbehandling eller dylikt, anser styrelsen nödvändigt, att anslaget icke begränsas till visst maximum, utan att detsamma erhåller karaktär av förslagsanslag.

Med åberopande av vad sålunda anförts har pensionsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för år 1916 på extra stat bevilja ett förslagsanslag av 200,000 kronor, att jämlikt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas, av pensionsstyrelsen användas för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet.

Såsom av det anförda framgår, har avsetts, att kostnaderna för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet framdeles skola bestridas av medel från den i 11 § av pensionsförsäkringslagen omförmälda fond. Med hänsyn till den utomordentliga vikt, som frågan om denna med tiden kolossala fonds förvaltning och placering obestriddligen äger, och då den noggranna och allsidiga prövning, som på grund därav med nödvändighet måste föregå frågans föreläggande

Departements-
chefen.

[64.] för riksdagen, givetvis tager åtskillig tid i anspråk, torde det måhända icke bliva möjligt att framlägga förslag i ämnet för årets riksdag. På sätt av mig tidigare uttalats läser det ej heller lämpligen böra ifrågakomma att anlita fonden för ifrågavarande ändamål, förrän denna fråga blivit definitivt löst. Nödigt belopp torde därför fortfarande böra utgå av anslagsmedel.

Såsom styrelsen framhållit, föreligger ännu ingen erfarenhet rörande den här avsedda verksamheten. Vid detta förhållande undandrager det sig givetvis allt bedömande, i vad mån det redan beviljade anslaget kommer att tagas i anspråk. Under förhandenvarande omständigheter har jag därför ingen anledning till erinran mot det ifrågasatta anslagsbeloppet. Pensionsstyrelsen har jämväl hemställt, att anslaget skulle erhålla förslagsanslags natur. Med hänsyn därtill, att nu omförmälda verksamhet alltjämt en tid framåt torde få karaktär av rent försöksarbete, synes det mig dock lämpligast, att de för ändamålet tillgängliga medel åtminstone tillsvidare begränsas till ett fixt belopp.

I detta sammanhang ber jag få omnämna en annan fråga. Vid avgivande av förslag till föreskrifter rörande användningen av de för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet anvisade medel hemställde styrelsen, att dessa medel borde få användas jämväl såsom bidrag till underhåll åt en sjukbehandlad persons familj. Såsom skäl härför anförde styrelsen, att det med all sannolikhet torde komma att inträffa fall, där det mötte svårighet att börja eller fullfölja sjukbehandling, därest icke den sjukas familj tilldelades något understöd under behandlingen. Visste däremot vederbörande, att hans familj ej under tiden vore lämnad på bar backe, ansåg styrelsen, att det skulle gå lättare att förmå honom att underkasta sig sjukbehandling. Jag har funnit detta styrelsens förslag i allo beaktansvärt, men då en dylik användning av de ifrågavarande medlen icke var avsedd eller ens på tal vid anslagsfrågans behandling i riksdagen, har jag ansett mig förhindrad tillstyrka, att föreskrift i enlighet med styrelsens förslag i denna del utfärdades, med mindre riksdagen haft tillfälle taga del av förslaget. Då emellertid en dylik utvidgad användning av ifrågavarande anslagsmedel skulle vara ägnad att icke oväsentligt befordra det med anslaget avsedda ändamål, är det min avsikt att, därest ej riksdagen har något att erinra mot förslaget, vid frågans upptagande till vidare behandling tillstyrka nådigt bifall till pensionsstyrelsens ifrågavarande framställning.

Med stöd av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att på extra stat för år 1916 anvisa ett anslag [64.]
av 200,000 kronor att i enlighet med de föreskrifter,
som av Kungl. Maj:t meddelas, användas för *vidta-*
gande av åtgärder till förebyggande och hävande av in-
validitet.

23. Ersättning till postsparbanken för bestyret med pensionsutbetalningar m. m.

På framställning av pensionsstyrelsen har Kungl. Maj:t genom beslut den 28 november 1913 förordnat, att utbetalning av pension eller understöd, som utgår på grund av bestämmelserna i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913, skall tillsvidare verkställas vid vederbörande postanstalt genom postsparbankens förmedling. Samtidigt har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse angående försäkring på grund av frivilliga avgifter jämlikt 34 § i pensionslagen och meddelat föreskrifter om postsparbankens bestyr med sistnämnda försäkring. [65.]

*Ersättning
till postspar-
banken för
bestyret med
pensions-
utbetalningar
m. m.
(Extraanslag.)*

Beträffande ersättningen till postsparbanken och posttjänstemännen för bestyren såväl med den allmänna pensionsförsäkringen som med pensioneringen på grund av frivilliga avgifter förklarade Kungl. Maj:t sig vilja framdeles meddela beslut.

Sedermera har 1914 års förra riksdag på extra stat för år 1915 till ersättning till postsparbanken för bestyret med pensionsutbetalningar samt biträde med den frivilliga försäkringens genomförande beviljat ett förslagsanslag av 50,000 kronor.

Genom nådigt brev den 27 juni 1914 har Kungl. Maj:t därefter föreskrivit, att följande bestämmelser skola från och med år 1914 tillsvidare lända till efterrättelse beträffande ersättning till postsparbanken och postverket för bestyret med pensionsutbetalningar samt biträde med den frivilliga pensionsförsäkringens genomförande:

Till postsparbanken skall såsom ersättning för dess bestyr med utbetalningarna av pensioner, pensionstillägg och understöd enligt ovan åberopade lag samt därmed sammanhängande göromål ävensom för kostnaden för av postsparbanken utfärdade formulär utgå ett belopp av tre öre för varje utbetalt pensionsbelopp samt två öre för varje till betalning förfallet utanordnat pensionsbelopp, som icke uttagits före utgången av kalenderåret näst efter det, under vilket beloppet förfallit till betalning. Till postverket skola såsom ersättning för dess bestyr med berörda utbetalningar utgå tre öre för varje utbetalt pen-

[65.] sionsbelopp, och skall för en var vid poststation skeende utbetalning poststationsföreståndaren av denna postverket tillkommande ersättning erhålla två öre, under det att den övriga delen av densamma skall komma postkassan till godo.

Såsom ersättning för bestyret med utfärdande av försäkringsböcker för frivillig pensionsförsäkring samt inkassering av avgifter för sådan försäkring skall till postsparbanken och postverket utgå:

fem öre för varje nyutfärdad försäkringsbok samt ytterligare fem öre, därest å boken blivit under det kalenderår, under vilket den utfärdats, inbetalt ett sammanlagt belopp av minst tio kronor;

ytterligare fem öre för varje utlämnad försäkringsbok med bättre utstyrsel, för vilken bok särskild avgift skall erläggas av försäkrings-sökande;

fem öre för såväl den första som ock för varje följande inbetalning å försäkringsbok; samt

$\frac{3}{10}$ procent å beloppet av inkasserade försäkringsavgifter.

Av nämnda ersättningsbelopp för bestyret med den frivilliga pensionsförsäkringen skall gottgörelse utgå till postanstalternas tjänstemän sålunda:

att den för varje nyutfärdad försäkringsbok utgående ersättningen tillfaller den tjänsteman, som utfärdat boken, dock att av den särskilda ersättningen för utlämnande av försäkringsbok med bättre utstyrsel allenast tre öre tillkomma vederbörande tjänsteman;

att såväl för den första inbetalningen som ock för varje följande inbetalning ett belopp av två öre tillfaller den tjänsteman, som i försäkringsboken kvitterat det inbetalda beloppet; samt

att för varje redovisningsperiod föreståndaren för den postanstalt, som till centralförvaltningen redovisar de influtna försäkringsmedlen, tillgodogöres en uppbördsprovision utgående med $\frac{1}{10}$ procent av de frivilliga försäkringsavgifter, som i redovisningen finnas debiterade såsom inbetalda, samt ytterligare $\frac{1}{10}$ procent av de försäkringsmedel, som enligt redovisningen varda till centralförvaltningen levererade, med iakttagande dock att sådan provision i såväl det ena som det andra fallet beräknas å varje fullt tiotal kronor, som i redovisningen ingår.

Därjämte har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att från det av riksdagen å extra stat för år 1914 anvisade förslagsanslaget å 547,100 kronor för upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet till styrelsen för postsparbanken på rekvisition utanordna vad som med tillämpning av de i ovanberörda bestämmelser angivna grunder erfordrades

för gäldande av ifrågavarande ersättningar för år 1914 till postsparbanken och postverket. [56.]

Slutligen har Kungl. Maj:t genom samma nådiga brev ställt förenämnda av riksdagen på extra stat för år 1915 anvisade förslagsanslag av 50,000 kronor till styrelsens för postsparbanken förfogande att för därmed avsett ändamål användas under iakttagande av omförmälda bestämmelser.

I skrivelse den 9 oktober 1914 har pensionsstyrelsen anmält, att anslag för ifrågavarande ändamål erfordras jämväl för år 1916. Storleken av detta anslag synes styrelsen böra bestämmas till samma belopp som för år 1915, enär verksamheten ännu icke varit i gång så lång tid, att någon mera noggrann beräkning av kostnaden kan göras.

Pensionsstyrelsen har därför hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att på extra stat för år 1916 till ersättning till postsparbanken för bestyret med pensionsutbetalningar samt biträde med den frivilliga försäkringens genomförande bevilja ett förslagsanslag av 50,000 kronor.

Därjämte har pensionsstyrelsen meddelat, att styrelsen rörande denna sak rådgjort med chefen för postsparbanken, som förklarat sig tillstyrka styrelsens förevarande hemställan.

I enlighet med vad pensionsstyrelsen hemställt och på de av styrelsen anförda skäl tillstyrker jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1916 till *ersättning till postsparbanken för bestyret med pensionsutbetalningar samt biträde med den frivilliga försäkringens genomförande* bevilja ett förslagsanslag av 50,000 kronor.

24. Ersättning till häradsskrivarna för uppgörande av den i 14 § av pensionsförsäkringslagen omförmälda förteckning m. m.

Jämlikt 14 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 åligger det mantalsskrivningsförrättare att varje år, sedan mantalslängden för kommunen blivit i stadgad ordning justerad, uppgöra förteckning enligt fastställt formulär över de i längden upptagna personer, som vid årets början uppnått 15 men icke 66 års ålder. I förteckningen skall för varje person angivas namn, födelseår och dag, civilstånd och yrke samt bostad, varjämte för envar, som under nästföregående år varit undantagen från avgiftsplikt, anteckning skall göras därom. [66.]

Ersättning till häradsskrivarna för uppgörande av den i 14 § av pensionsförsäkringslagen omförmälda förteckning m. m. (Extra anslag.)

[66.] Genom kungörelse den 21 november 1913 fastställde Kungl. Maj:t formulär till omförmälda förteckning.

Vid utarbetandet av detta formulär, vilket skedde i samråd med de för avgivande av förslag till fögderiförvaltningarnas omorganisation tillkallade sakkunniga, visade det sig, att en väsentlig besparing i arbete och således även i kostnad skulle vinnas, om en gemensam blankett komme till användning för förteckningen enligt 14 § och de uppgifter, som enligt 15 § i nämnda lag varje år före den 1 september enligt fastställt formulär av uppbördsmyndigheten skola till pensionsstyrelsen insändas angående de för nästföregående år jämlikt 15 § erlagda och indrivna pensionsavgifter. Denna anordning med gemensam blankett förutsatte emellertid, att den kommunala uppbördsmyndigheten, i stället för att enligt 14 § inom utgången av juli månad sända förteckningen till pensionsstyrelsen, finge avlämna densamma till kronouppbördsmyndigheten, som, sedan anteckning gjorts om de enligt 15 § erlagda eller indrivna pensionsavgifterna, före den 1 september skulle insända förteckningen till pensionsstyrelsen. För genomförandet av nämnda anordning fordrades emellertid en lagändring. Då det var önskvärt att redan under första året med dess forcerade arbete kunna göra den arbetsbesparing, som anordningen avsåg, hava de för år 1914 fastställda formulären dock avfattats så, att de upptaga kolumner både för förteckningen enligt 14 § och uppgifterna enligt 15 § av pensionslagen. För att undvika varje sken av att föregripa den tilltänkta lagändringen förordnade Kungl. Maj:t samtidigt med formulärens fastställande för år 1914, att de för kronouppbördsmyndighetens uppgifter avsedda kolumnerna tillsvidare och intill dess annorlunda kunde komma att förordnas icke skulle användas.

Sedan lag om ändrad lydelse av 6, 7, 9, 14, 15, 23, 26, 31 och 37 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring utfärdats den 11 september 1914, har Kungl. Maj:t den 5 december 1914 fastställt formulär till ifrågavarande förteckning för år 1915, jämväl upptagande omförmälda, för kronouppbördsmyndighetens uppgifter avsedda kolumner, som sålunda i 1915 års förteckningar komma till användning utan vidare föreskrifter. I samband härmed har Kungl. Maj:t tillika, med anledning av ändringen av 14 och 15 §§ i lagen, förordnat, att berörda förbud mot användningen av motsvarande kolumner i 1914 års förteckningar skall upphöra att gälla. Det är nämligen att märka, att dessa kolumner i 1914 års förteckningar, enligt vad i 15 § föreskrives, först under år 1915 skola ifyllas av kronouppbördsmyndigheterna.

I den till 1914 års förra riksdag avlåtna statsverkspropositionen föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för beredande av ersättning enligt i propositionen angivna grunder åt mantalsskrivningsförrättare för upprättande av de i 14 § av ifrågavarande lag omförmälda förteckningar samt avskrifter därav på extra stat för år 1915 bevilja ett förslagsanslag å 40,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1914 av tillgängliga medel utanordna beloppet. Beträffande tiden efter 1914 framhölls av dåvarande departementschefen, att särskild ersättning ej behövde utgå, om det då ifrågasatta förslaget till lönereglering för fögderiförvaltningarna antoges av riksdagen.

Denna framställning blev emellertid icke föremål för behandling av riksdagen.

I statsverkspropositionen till 1914 års senare riksdag anfördes, att förslaget till lönereglering för fögderiförvaltningarna icke komme att framläggas för den då sammanträdande riksdagen och att ifrågakomna ersättning fördenskull syntes böra utgå för såväl år 1914 som år 1915 med belopp, som av Kungl. Maj:t torde få bestämmas. I enlighet med min hemställan föreslog Kungl. Maj:t riksdagen, att för beredande av ersättning åt mantalsskrivningsförrättare för upprättande av omförmälda förteckningar samt avskrifter därav på extra stat för år 1915 bevilja ett förslagsanslag å 80,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1914 av tillgängliga medel utanordna erforderligt belopp.

Vad Kungl. Maj:t i sistnämnda statsverksproposition sålunda föreslog biföll riksdagen.

Det anslag, som sålunda anvisats, var, som nyss nämnts, avsett för bestridande av kostnaderna för förteckningarnas upprättande under åren 1914 och 1915. I detsamma ingick emellertid enligt de i den förstnämnda propositionen angivna grunderna även ett beräknat belopp av 15,000 kronor för beredande av ersättning åt mantalsskrivningsförrättarna för verkställande av avskrifter av förteckningarna för år 1914. Pensionsstyrelsen hade nämligen framhållit angelägenheten av att redan under sistnämnda år kunna igångsätta arbetet med det kortregister, styrelsen på grundvalen av dessa förteckningar skulle upplägga och som, därest avskrifter av förteckningarna ej erhöles, ej skulle kunna påbörjas förrän i augusti 1915.

För tiden efter år 1914 skulle däremot för pensionsstyrelsens räkning icke erfordras några avskrifter av omförmälda förteckningar, och ersättningen skulle då utgå allenast för originalförteckning.

[66.]

Ersättning för förteckningars upprättande och för avskrifter därav avsågs skola utgå allenast till mantalsskrivningsförrättare på landet. Beträffande städerna ansåg man dock, att, därest från något håll anspråk på ersättning för avskrifter av förteckningarna framställdes och befundes välgrundat, ett mindre belopp borde vara tillgängligt för ändamålet.

Såsom i statsverkspropositionen till 1914 års förra riksdag återgavs, hade pensionsstyrelsen föreslagit, att ersättning för förteckningarnas uppgörande skulle beräknas efter ett öre för varje person, som upptoges i förteckningen. I fråga om avskrifterna hade beräknats en ersättning av ett halft öre för varje däri antecknad person. Emellertid blev det redan snart nog tydligt, att den sålunda beräknade ersättningen icke kunde anses tillfyllest. I statsverkspropositionen till 1914 års senare riksdag återopades därför icke de tidigare angivna grunderna för ersättningen, utan förutsattes, att dessa skulle efter närmare utredning få bestämmas av Kungl. Maj:t.

Till åtlydnad av pensionsstyrelsen enligt nådigt beslut den 1 oktober 1914 given befallning avgav styrelsen sedermera i skrivelse den 22 oktober 1914 förslag rörande de grunder, enligt vilka ersättningen borde utgå.

Under hänvisning till hurusom styrelsen, såsom jag nyss nämnt, tidigare ansett ersättning till häradsskrivarna böra utgå med ett öre för varje i originalförteckningen upptagen person samt med ett halft öre för varje i avskriften upptagen person, anförde styrelsen följande:

»Sedermera har emellertid från häradsskrivarnas sida gjorts gällande, att den sålunda beräknade ersättningen vore alldeles för låg.

Sveriges häradsskrivarförening har till pensionsstyrelsen ingivit en skrivelse, däri hemställts om ersättning för de kontanta utgifter, häradsskrivarna måst vidkännas för förteckningarnas upprättande, med tre öre för varje i själva förteckningarna upptagen person samt ett öre för varje person i avskrifterna i de fall, då avskrifter särskilt och ej genom kopiering verkställets.

Vidare har till pensionsstyrelsen inlämnats ett av sju häradsskrivare undertecknat intyg, att de för varje i förteckningarna upptagen person utbetalat en ersättning av tre öre i alla de fall, där arbetet med förteckningarnas uppgörande måst överlämnas åt extra biträden. En av dessa sju häradsskrivare, häradsskrivaren i Gästriklands fogderi, har emellertid vid sin namnteckning fogat den anmärkning, att han ansåge, att ersättning borde utgå med 2½ öre för person.

Obestridligen hava häradsskrivarna genom skyldigheten att upprätta ifrågasvarande förteckningar fått sig pålagt ett högst betydligt arbete. Största noggrannhet och omtanke måste även iakttagas vid förteckningarnas upprättande.

Den först beräknade ersättningen, som föreslogs, innan ännu någon erfarenhet förelåg om arbetet, måste därför anses otillräcklig.

Det förefaller emellertid styrelsen, som om det i Sveriges häradsskrivarförenings ovannämnda skrivelse begärda beloppet vore väl högt. Ersättningen torde

skäligen böra bestämmas till det belopp, som av häradskrivaren i Gästriklands fögderi föreslagits uti förut berörda intyg eller till 2 1/2 öre för varje person och således 2 öre för i originalförteckningen upptagen person och 1/2 öre för i avskrift förekommande person. Någon skillnad i fråga om ersättningen torde icke böra göras för det fall, att avskrifterna åstadkommits genom kopiering.

Med ledning av de till pensionsstyrelsen inkomna avskrifterna av förteckningarna för landsbygden har gjorts en sammanställning rörande antalet personer, som äro upptagna i förteckningarna från varje fögderi.

Sammanlagda antalet i förteckningarna för landsbygden upptagna personer uppgår till omkring 2,456,000. Efter 2 1/2 öre för varje person skulle ersättningen till häradskrivarna uppgå till i runt tal 61,400 kronor.

Räkning å ersättningsbelopp torde av häradskrivarna böra ingivas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i vederbörande län och av nämnda myndighet likvideras.

Vidkommande avskrifter av städernas förteckningar har styrelsen till samtliga städer utom Stockholm gjort framställning om erhållande av avskrifter. Flertalet av de städer, som insänt avskrifter, hava lämnat dessa utan ersättning. Från tre städer har ersättning begärts med sammanlagt 279 kronor 50 öre. Några städer, som ännu icke inkommit med avskrifter, hava förklarat sig villiga lämna sådana, men allenast mot ersättning.

Ersättning till mantalsskrivningsförrättare i städerna för avskrifter torde

— — — — —
få gäldas med medel från ifrågavarande anslag.»

Sedermera har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 13 november 1914 föreskrivit, att ersättningen till häradskrivarna för upprättande av de i 14 § av återopade lag omförmälda förteckningar skall för åren 1914 och 1915 utgå med två öre för varje i förteckningarna upptagen person samt att för år 1914 ersättning tillika skall utgå för upprättande av avskrifter av samma förteckningar med ett halft öre för varje däri upptagen person.

Därjämte har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att till pensionsstyrelsen, på rekvisition, i mån av behov av ifrågavarande anslag utbetala de belopp, som kunna komma att erfordras till anskaffande av avskrifter av omförmälda förteckningar från mantalsskrivningsförrättare i städerna.

I särskild skrivelse den 22 oktober 1914 har pensionsstyrelsen gjort framställning om beredande av medel för här omförmälda ändamål för år 1916. Styrelsen har därvid meddelat, att de avskrifter, som år 1914 inkommit till pensionsstyrelsen från de olika fögderierna, sammanlagt upptaga omkring 2,456,000 personer. Därest ungefär samma antal kommer att upptagas i de förteckningar, som avgivas för år 1916, och ersättning beräknas efter 2 öre för varje person, vilket synes styrelsen

Anslag för år
1916.

[66.] vara ett skäligt belopp, skulle hela ersättningsbeloppet för år 1916 uppgå till omkring 50,000 kronor.

Styrelsen framhåller därjämte, att häradsskrivarna genom skyldigheten att upprätta ifrågavarande förteckningar obestriddigen pålagts ett högst betydligt arbete och att det fördenskull är billigt, att de erhålla skälig ersättning för detsamma.

Styrelsen anser därför, att, i händelse icke häradsskrivarnas löneförmåner skulle bli reglerade till år 1916 eller om vid en dylik reglering ersättning för nu ifrågavarande arbete icke inräknas i avlöningen, anslag bör hos riksdagen äskas för ifrågavarande ändamål, och har styrelsen på grund därav hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1915 års riksdag att på extra stat för år 1916 bevilja ett förslagsanslag av 50,000 kronor för beredande av ersättning åt mantalsskrivningsförrättare för upprättande av omförmälda förteckningar.

Departements-
chefen.

Såsom jag i annat sammanhang framhållit, torde frågan om lönerreglering för fögderiförvaltningarna ej heller nu komma att föreläggas riksdagen. Omförmälda ersättning torde därför böra utgå även under år 1916. Då avskrifter av ifrågavarande förteckningar allenast erfordrades för år 1914, men ersättning för upprättande av originalförteckningarna icke avsetts skola utgå till mantalsskrivningsförrättare i städerna, såsom framgår av omförmälda nådiga brev av den 13 november 1914, synes det mig lämpligt att nu uttryckligen begränsa anslagets användning till beredande av ersättning uti ifrågavarande avseende till mantalsskrivningsförrättare på landet och i de städer, där magistrat ej finnes, d. v. s. häradsskrivarna.

Någon anledning att frånga den nu tillämpade, av styrelsen jämväl för år 1916 föreslagna grunden för ersättningens beräkande, 2 öre för varje i förteckningen upptagen person, synes mig ej föreligga. Det föreslagna anslagsbeloppet har ej heller givit mig anledning till anmärkning.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av *ersättning åt häradsskrivarna för upprättande av de i 14 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda förteckningar* på extra stat för år 1916 bevilja ett förslagsanslag å 50,000 kronor.

Diverse sociala ändamål.

25. Anslag till nationalföreningen mot emigrationen.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen för vart och ett av åren 1909—1915 beviljat ett anslag på extra stat av 10,000 kronor för understödjande av nationalföreningens mot emigrationen verksamhet. [67.]

Anslag till
nationalföre-
ningen mot
emigrationen.
(Extra anslag.)

I skrivelse den 3 november 1914 har centralstyrelsen för nämnda förening gjort framställning om enahanda anslag för år 1916. I ansökningen anför styrelsen följande: Framställning
av föreningen.

»Föreningen har kunnat glädja sig åt alltjämt ökad anslutning från allmänhetens sida. Medlemsantalet, som vid årsskiftet 1912—1913 utgjorde c:a 12,000 och vid årsskiftet 1913—1914 stigit till nära 13,000, har under förra hälften av året visat ytterligare tillväxt; härutinnan komma dock säkerligen den sista tidens händelser att vålla föreningen ett avsevärt avbräck. En ny länsavdelning har under 1914 tillkommit, nämligen å Gottland, där föreningen ävenledes kommer att med det snaraste upptaga verksamhet.

I fråga om föreningens *upplysningsarbete* är särskilt att erinra om den insats, föreningen gjort för att avvända den hotande australiska emigrationspropagandan. Frånsett ett stort antal tidningsartiklar, till vilka material lämnats, har föreningen utgivit tvenne skrifter, dels om »Australien som emigrationsland», en mera grundlig framställning, närmast avsedd som ledning för pressens uttalanden, dels en mindre agitationsskrift: »Ett nytt emigrationsäventyr. Efter Brasilien—Australien?»

Föredragsverksamhet och *skriftspridning* fortgå som förut. På föreningens tidskrift »Hem i Sverige» nedlättes allt större omsorg. I föreningens olika skriftserier förberedas och utkomma mot slutet av året värdefulla publikationer om sparverksamheten bland svensk-amerikanerna och om arbetsintensiteten inom den mekaniska verkstadsindustrien; sistnämnda utredning bygges på mycket ingående undersökningar och torde vara förtjänt av särskild uppmärksamhet.

Ett glädjande uppsving visade under 1913 *byråverksamheten*, själva tyngdpunkten i föreningens arbete. Såsom i berättelsen för detta år blivit visat, ökades totalantalet vid byråerna under året handlagda ärenden med över 100 % eller från c:a 4,600 till c:a 9,400. Denna ökning berodde dels på tillkomsten av flera nya byråer, dels och framför allt på ett bättre utbyte av de äldre byråernas arbete. Den gynnsamma utvecklingen har fortgått under 1914. Under det första halvåret handlades å byråerna sammanlagt 6,202 ärenden mot 4,093 samma tid 1913. Första halvåret 1914 visar alltså en ökning av c:a 50 % mot 1913 års i och för sig höga siffra. Härvid är dessutom att märka, att det i båda fallen är samma antal byråer, siffrorna avse. Under 1914 har visserligen tillkommit en ny byrå i Uppsala, men har å andra sidan verksamheten vid byrån i Linköping

[67.] legat nere. I stället öppnades från och med den 1 augusti ny byrå för Östergötland i Norrköping

Svagare har av naturliga skäl arbetsresultatet blivit under årets tredje kvartal. Juli månad visar alltså kraftig ökning, augusti åter en avsevärd tillbakagång, som emellertid redan i september fått ge rum för ny tillväxt. Slut-siffran för antalet handlagda ärenden under kvartalet uppgår till 3,389 mot 2,809 samma kvartal 1913; ökningen stannar sålunda vid c:a 20 % mot, såsom redan anförts, c:a 50 % under första halvåret.»

Detaljerade siffror hava av föreningen meddelats i en särskild tablå, omfattande månaderna januari—september av vart och ett av åren 1912—1914. Denna tablå har på min begäran fullständigats att omfatta nämnda år i deras helhet och har följande utseende:

Frekvensen å nationalföreningens mot emigrationen byråer:

Ärendenas natur.	Januari—Juni.			Juli—December.			Januari—December.		
	1912.	1913.	1914.	1912.	1913.	1914.	1912.	1913.	1914.
1. Jordförmedling:									
a) Fastigheter till salu	356	653	776	371	671	587	727	1,324	1,363
b) Fastighetsköpare	355	1,170	1,597	552	1,404	1,635	907	2,574	3,232
Förmedlade köp *)	29	74	158	43	144	146	72	218	304
2. Egnahemslån	388	770	1,411	430	1,094	1,165	818	1,864	2,576
3. Arbetsförmedling:									
a) Arbetsstillfällen	48	83	155	48	156	177	96	239	332
b) Arbetssökande	207	369	543	352	476	681	559	845	1,224
Förmedlade platser *)	31	65	115	48	119	160	79	184	275
4. Svensk medborgarrätt	59	98	214	90	186	186	149	284	440
5. Rätt att idka näring eller be-sitta fast egendom	40	60	105	59	113	85	99	173	190
6. Värnpliktsförhållanden	133	184	347	160	253	370	293	437	717
7. Fall, som ej höra under någon av ovanstående rubriker	477	706	1,054	497	983	1,245	974	1,689	2,299
Summa	2,063	4,093	6,202	2,559	5,336	6,131	4,622	9,429	12,333
		+ c:a	+ c:a		+ c:a	+ c:a		+ öfver	+ c:a
		100 %	50 %		100 %	15 %		100 %	30 %

*) Antalet »Förmedlade köp» och »Förmedlade platser» äro ej inräknade i summäsiffrorna.

Föreningen yttrar vidare:

*Ökningen i byråverksamheten faller särskilt på jordförmedlingen — antalet förmedlade köp under första halvåret 1914 hade sålunda i förhållande till 1913 mer än fördubblats — och på rättsligt biträde åt hemvändande svensk-amerikaner rörande medborgarrätt m. m., i vilket fall ökningen jämväl närmar sig fördubbling. Över huvud visar antalet utlandssvenskar, som anlita byråerna, en jämn och kraftig tillväxt. Även föreningens arbetsförmedling, närmast avsedd för utlands-svenskar, har bedrivits med framgång. Den har dessutom på sina ställen under kristiden anlåtats i ökad utsträckning även av hemmasvenskar, så i Älvsborgs län, där offentlig arbetsförmedling saknas och föreningens byrå i Vänersborg enligt Kungl. Maj:ts befallningshavandes uppdrag fungerat som arbetsförmedlingsanstalt.

Det synes centralstyrelsen, som om denna starkt växande frekvens å byråerna i sin mån ådagalägger, att dessa verkligen ha en betydelsefull uppgift, som de också efter måttet av sina små ekonomiska resurser fylla.

Nya byråer äro under året planerade i Falun och Visby och torde kunna träda i verksamhet från och med 1915.

Föreningens tidigare strävanden att genom bildandet av *egnahemsbolag*, som arbeta med stöd av statens jordförmedlingsfond, söka främja en i allmännyttigt syfte driven styckning av jord för egnahem ha från och med 1914 övertagits av ett på föreningens initiativ bildat förlagsbolag under auktoritativ ledning, aktiebolaget svensk jordförmedling, rörande vilket företag närmare redogörelse lämnas i berättelsen för 1913.

I fråga om föreningens *egnahemsfond* hänvisas likaledes till 1913 års styrelseberättelse.

Föreningens *egnahemsutställning* har under den gångna delen av året tillförts värdefullt nytt material. Å Baltiska utställningen deltog föreningen med en representativ utställning av egnahemsmaterial, belysande såväl småbruksbildningen som egnahemsrörelsen för bostadsändamål. En ny upplaga av föreningens 1912 utgivna egnahemshandbok är under utarbetning och skall föreligga färdig till utställningen i San Francisco, där föreningen med särskilt statsanslag svarar för Sveriges representation på detta område.

Det senaste årets erfarenhet ger sålunda centralstyrelsen anledning till de bästa förhoppningar om en gynnsam utveckling av föreningens verksamhet. Dessvärre hämmas dock denna i avsevärd mån genom föreningens svaga och särskilt på grund av det växande byråarbetet i hög grad ansträngda ekonomi. Centralstyrelsen hoppas emellertid, att de praktiska resultaten av föreningens arbete numera börja bli så klart ådagalagda, att föreningen skall kunna påräkna det ekonomiska understöd, som kräves för en i lugn fortsatt verksamhet och utan vilket även frukterna av de gångna årens strävanden skulle äventyras.»

I en vid ansökningen fogad berättelse över föreningens verksamhet under år 1913, avgiven av centralstyrelsen, anföres, bland annat, följande:

Byråverksamheten.

Under 1913 ha 15 byråer varit i verksamhet, nämligen centralbyrån i Stockholm samt byråerna i Eskilstuna, Linköping, Jönköping, Växjö, Västervik, Kalmar, Malmö, Halmstad, Göteborg, Vänersborg, Skövde, Karlstad, Bollnäs och Umeå.

[67.]

Fem av dessa ha tillkommit under året, nämligen byråerna i Eskilstuna, Jönköping och Skövde från och med årets början, byrån i Umeå från och med juli månad och byrån i Bollnäs från och med den 1 december. Av de äldre tio byråerna ha fem — byråerna i Västervik, Malmö, Halmstad, Vänersborg och Karlstad — erhållit nya föreståndare, av vilka tre odelat ägna sig åt föreningsarbetet, varigenom givetvis dessa byråer nått en betydligt högre grad av effektivitet än tidigare. Centralledningens ansträngningar att sålunda dels få till stånd nya byråer, dels öka de äldres arbetsduglighet ha också gett ett i sanning glädjande resultat.

Omfattningen av byråernas verksamhet under året framgår av nedanstående summariska tablå över handlagda ärenden, vari för jämförelses skull intagits även 1911 och 1912 års siffror.

Antalet handlagda ärenden å föreningens byråer under åren 1911—1913.

Ärendenas natur.	Antal ärenden.		
	1911.	1912.	1913.
1. <i>Jordförmedling:</i>			
a. Fastigheter till salu	721	727	1,324
b. Fastighetsköpare	957	907	2,574
c. Anvisade fastigheter	1,004	1,375	3,638
d. Förmedlade köp	110	72	218
2. <i>Erhållande av egnahemslån</i>	954	818	1,864
3. <i>Arbetsförmedling:</i>			
a. Arbetstillfällen	129	96	239
b. Arbetssökande	594	559	845
c. Anvisade sökande	254	196	510
d. Förmedlade platser	34	79	184
4. <i>Erhållande av svensk medborgarrätt</i>	127	149	284
5. <i>Erhållande av rätt att idka näring eller besitta fast egendom</i>	78	99	173
6. <i>Värnpliktsförhållanden</i>	247	293	437
7. <i>Fall, som ej kunna anses höra under någon av ovanstående rubriker</i>	1,052	974	1,689
Summa ¹⁾	4,859	4,622	9,429

¹⁾ I dessa summor äro ej inräknade 1. c. och d. samt 3. c. och d.

Om de sekundära siffrorna för jord- och arbetsförmedlingen — d. v. s. siffrorna för respektive »anvisade fastigheter» och »förmedlade köp» samt för »anvisade sökande» och »förmedlade platser» — bortelimineras, blir slutsumman 9,429 mot 4,622 för 1912 och 4,859 för 1911. Slutsiffran för 1913 visar alltså i förhållande till 1912 en dryg *fördubbling* av arbetsresultatet, i den mån detta kan avläsas ur de statistiska uppgifterna.

Såsom redan antytts beror denna betydande utveckling dels av ökningen i antalet byråer, dels och framför allt av ett gynnsammare resultat av de äldre byråernas arbete. Att antalet byråer kunnat ökas och de äldre bättre utrustas beror åter i sin ordning på föreningens ökade ekonomiska resurser på detta område tack vare dels stegrade inkomster av medlemsavgifter, dels ock i än högre grad de särskilda statsbidrag för jordförmedlingsverksamheten, av vilka föreningen från och med 1913 kommit i åtnjutande. Utvecklingen av byråverksamheten kan sålunda ses som en direkt följd av ökade resurser att utrusta byråerna, och den visar, vilka utvecklingsmöjligheter dessa äga — det gäller blott att kunna göra dessa möjligheter till verklighet.

Ser man på de olika grenarna av byråernas arbete, är det särskilt *jordförmedlingen*, som visar stark utveckling. Jämför man siffrorna för 1913 och 1912, har antalet fastigheter till salu nära fördubblats, antalet fastighetsköpare nära tredubblats och antalet förmedlade köp drygt tredubblats. Något mer än var sju anmäld fastighet i genomsnitt har funnit köpare genom byråernas förmedling. Som vanligt är verkliga antalet försäljningar, som kommit till stånd genom byråernas arbete, utan tvivel avsevärt större än det i statistiken redovisade, beroende därpå, att försäljningar, som avslutats på grund av byråernas anvisningar, icke i vederbörlig ordning av parterna inrapporterats.

Tar man hänsyn endast till det resultat, som uttryckes i siffrorna för förmedlade köp, finner man, att centralbyrån och Malmöbyrån komma i första och andra rummen. Därefter kommer den väl inarbetade byrån i Växjö. De nybildade byråerna i Eskilstuna och Jönköping nå samma siffra, följda närmast av Göteborgsbyrån samt byråerna i Halmstad och Kalmar. Övriga byråer — några nygrundade såsom Skövde och Umeå, andra ombildade såsom Västervik, Vänersborg och Karlstad — visa lägre siffror.

Föreningens jordförmedlingspublikation »Svensk jord» har upphört att utkomma i och med utgivandet av en officiell förteckning över fastigheter till salu genom de med statsmedel understödda jordförmedlingsbyråerna. I denna förteckning utgjorde 1913 de genom föreningens byråer anmälda fastigheterna nära 90 % av samtliga.

I närmaste sammanhang med jordförmedlingen står byråernas uppgift som rådfrågningsorgan beträffande statens *egnahemslån*. Upplýsningar, råd och biträde härutinnan lämnades under 1913 i 1,864 fall mot 818 1912, alltså mer än en fördubbling av antalet ärenden.

Hur jordförmedlingsarbetet fördelar sig på de olika byråerna framgår av nedanstående tablå:

[67.]

*Nationalföreningens mot emigrationen jordförmedling
under åren 1911—1913.*

B y r å n i	Fastigheter till salu.			Fastighetsköpare.			Förmedlade köp.		
	1911.	1912.	1913.	1911.	1912.	1913.	1911.	1912.	1913.
Stockholm	63	216	168	172	195	698	16	19	46
Eskilstuna	—	—	50	—	—	146	—	—	17
Linköping	36	30	31	44	41	131	10	5	4
Jönköping	—	—	97	—	—	178	—	—	17
Växjö	242	60	80	169	76	121	46	17	19
Västervik	13	5	26	28	19	51	4	—	9
Kalmar	32	75	70	31	45	56	5	5	10
Malmö	39	33	267	27	37	286	—	7	40
Halmstad	16	17	39	25	21	66	2	3	11
Göteborg	201	238	238	265	312	413	18	8	15
Vänersborg	66	34	56	113	85	170	6	6	8
Skövde	—	—	55	—	—	65	—	—	9
Karlstad	13	19	88	83	76	144	3	2	9
Bollnäs ¹⁾	—	—	—	—	—	8	—	—	—
Umeå ²⁾	—	—	59	—	—	41	—	—	4
Samma	721	727	1,324	957	907	2,574	110	72	218

¹⁾ I verksamhet endast under december månad.

²⁾ I verksamhet endast under senare halvåret.

Föreningens *arbetsförmedling* avser så gott som uteslutande utlandssvenskar, i första rummet hemvändande svensk-amerikaner, och kommer väsentligen på byråerna i Stockholm, Göteborg och Malmö, företrädesvis de båda sistnämnda, förlagda till de egentliga in- och utvandringshamnarna. Även denna gren av föreningens verksamhet visar avsevärd utveckling. Från 1912 har antalet arbetstillfällen ökat från 96 till 239. Motsvarande siffror äro för arbetssökande 559 och 845 och för besatta platser 79 och 184. Ökningen av arbetsresultatet, innebärande nära nog en tredubbling, måste givetvis sättas i förhållande till de förbättrade konjunkturerna och det jämförelsevis gynnsamma tillståndet på arbetsmarknaden. Trots ökningen är ju siffran för förmedlade platser liten, men bör ses ur den synpunkten, att föreningens arbetsförmedling så gott som uteslutande avser placering av kvalitetsarbetare — mekaniska arbetare, verkmästare — affärsbiträden o. d.

Under 1913 har föreningen i två fall i sammanhang med sina byråer och i samarbete med intresserade lokala institutioner underhållit offentlig arbets-

förmedling, nämligen i Västervik i samarbete med landsting, hushållningssällskap och Västerviks stadsfullmäktige för Norra Kalmar län och i Kalmar för Södra Kalmar län tillsammans med landstinget. Dessa anstalters förmedlingssiffror äro *icke* upptagna i ovan meddelade tablå.

Frekvensen av *svensk-amerikaner* å byråerna under 1913 har varit högst betydande, sammanhängande med de talrika besöken i hemlandet under 1912 års olympiska spel. En bild av denna frekvens ge siffrorna under kol. 4—6 i tabellen å sid. 174, vilka visa genomgående och avsevärda stegringar i förhållande till 1912. Specialtablån här nedan visar frekvensen av utlandssvenskar, till övervägande antalet svensk-amerikaner, å byråerna åren 1910—1913.

Tablå över antalet utlandssvenskar, som åren 1910—13 anlitat föreningens byråer.

Handlagda ärendens natur.	1910.	1911.	1912.	1913.	Summa.
<i>Jordförmedling:</i>					
Antalet fastighetsköpare	166	267	315	584	1,332
Antalet förfrågningar om egnahemslån	135	123	127	251	636
<i>Arbetsförmedling:</i>					
Antalet arbetssökande	292	198	317	401	1,208
<i>Övrig förmedlings- och upplysningsverksamhet:</i>					
Antalet förfrågningar	174	215	285	596	1,270
<i>Rättsligt biträde:</i>					
Antalet förfrågningar	311	389	504	876	2,080
Summa	1,078	1,192	1,548	2,708	6,526

Denna tablå ger en god bild av byråernas betydelse i vår återinvandring. Summasiffrorna visa för åren 1910—1912 en jämn och vacker stegring; med 1913 inträder emellertid en ökning på nära 1.200 ärenden eller motsvarande ungefär *hela* frekvensen 1911. Av särskilt intresse är här siffran för *rättsligt biträde*, inneslutande råd och biträde i värnpliktsfrågor, rörande medborgarrätt, rätt att idka näring och besitta fast egendom o. s. v. Rubriken »Övrig förmedlings- och upplysningsverksamhet» omfattar de mest skilda ämnen, om vilka utlandssvenskar kunna behöva råd och hjälp: förmedling av affärer, råd om kapitalplacering o. s. v.

Under åren 1910—1913 ha enligt tablån sammanlagt 6,526 utlandssvenskar anlitat byråerna, varav under 1913 2,708, vilken siffra närmar sig hälften av Sveriges genomsnittliga totala invandring för ett år.

[67.]

Ser man närmare på de enskilda byråernas andel i årets samlade arbetsresultat, finner man för centralbyrån 2,015 handlagda ärenden under 1913 mot 874 under 1912, således mellan två- och tredubbling av frekvensen.

Centralbyråns expedition har under året omfattat 3,648 kopierade skrivelser, mot 2,469 för 1912, förutom flera tiotusental cirkulärskrivelser, distribuering av utredningar, publikationer, småskrifter o. s. v.

Byrån har alltjämt sina lokaler i fastigheten Birgerjarlsgatan 29. Den år efter år växande omfattningen av föreningens verksamhet har emellertid nödvändiggjort en betydande lokalutvidgning, som under det nu tilländagångna året genomförts. Därigenom att en bredvidliggande våning lagts till föreningens förutvarande lokaler, har ett mer än dubbelt så stort utrymme vunnits. På samma gång har det blivit möjligt att i direkt sammanhang med centralbyrån anordna lokaler för föreningens egnahemsutställning, som hittills varit inrymd i en annan fastighet vid Birgerjarlsgatan. Centralbyrån disponerar på så sätt för närvarande för byråarbetet 6 rum. Utställningen för sin del förfogar över en större sal och två mindre rum.

Personalen har liksom under 1912 utgjorts av ombudsmannen med en assistent, en särskild föreståndare för jordförmedlingsverksamheten och fem kontorsbiträden.

Å centralbyrån ha *A.-B. Bankesta Småbruk*, *A.-B. Upplandshem* och det nybildade *A.-B. Svensk Jordförmedling* sina kontor.

Vad beträffar Göteborgsbyrån har denna mindre del i den eljest nästan genomgående starka utvecklingen inom byråverksamheten. Totalantalet ärenden har visserligen ökats från 1,554 år 1911 och 1,730 under 1912 till 1,972 för år 1913, alltså en jämn ökning. Men själva förmedlingsresultatet är svagare än för vissa av de mindre, betydligt enklare rustade byråerna. Byråns expedition har omfattat 1,134 kopierade skrivelser mot 982 år 1912 förutom cirkulärskrivelser, distribution av publikationer o. d.

Den tredje av de större byråerna åter, byrån i Malmö, har under året visat en synnerligen vacker utveckling, fullt motsvarande de förhoppningar, som knutits till byråns i föregående årsberättelse omnämnda, då förestående omorganisation. Frekvensen å byrån har sålunda under året nära nog fyrdubblats. Antalet ärenden har nämligen ökats från 399 under 1912 till 1,492 under 1913. Förmedlingsresultatet är vad såväl jord- som arbetsförmedling beträffar mycket gott. Antalet expedierade skrivelser uppgår till 451. Byrån har under 1913 åtnjutit förmånen av fri lokal i Malmö stad tillhörig fastighet.

Av de äldre mindre byråerna ha, såsom redan omnämnts, under året icke mindre än fyra ombytt föreståndare, av vilka två odelat ägna sig åt arbetet i föreningens tjänst, nämligen föreståndarna för byråerna i Karlstad och Vänersborg. Resultatet av årets arbete ger anledning till goda förhoppningar för framtiden. Detsamma gäller byråerna i Västervik och Halmstad, som likaledes kommit under ny ledning och hädanefter torde komma att arbeta under gynnsammare villkor än tidigare. I Halmstad samarbetar föreningen med hushållningssällskapet beträffande byråns jordförmedling.

Bland de återstående tre äldre byråerna ha Växjö- och Kalmarbyråerna väl hävdad sin ställning. Byrån i Linköping, som jämväl visar bättre resultat än 1912, torde komma att under 1914 omorganiseras.

I föregående årsberättelse påpekades den vansklighet, som under de gångna åren gjort sig starkt gällande i fråga om byråverksamheten: att på grund av för-

eningens begränsade ekonomiska resurser det mångsidiga och delvis krävande byråarbetet i de flesta fall måst skötas såsom en obetydligt avlönad bisyssla av personer, som lagt sitt mesta arbete på och haft sin mesta inkomst av andra befattningar. Arbetsresultatet har blivit därefter. Såsom redan antytts håller denna svårighet på att övervinnas. Numera har det av grunder, som redan påvisats, blivit föreningen möjligt att på de flesta av de äldre byråerna — sex av tio — erhålla arbetskraft, som helt avlönas och helt ägnar sig åt byråarbetet. Betydelsen härav är tydlig och ådagalägges av det gångna årets erfarenhet.

De med början av 1913 nyöppnade tre byråerna i Eskilstuna, Jönköping och Skövde visa alla gott resultat. Om byråerna i Umeå och Bollnäs, som arbetat endast respektive ett halft år och en månad, är det tydligen för tidigt att göra något uttalande.

Under 1913 äro förberedelser träffade för att två nya byråer skola kunna träda i verksamhet strax i början av 1914, nämligen i Uppsala och Falun.

Slutligen har föreningen under 1913 haft ett avlönat ombud i Minneapolis. Ombudet har haft till uppgift att på samma sätt som byråerna här hemma stå svensk-amerikaner, som önska återvända till Sverige, till tjänst med råd och upplysningar. Verksamheten, som annonserats i en del svensk-amerikanska tidningar, har dock icke någon större omfattning: antalet skriftliga förfrågningar har uppgått till 55; de muntliga ha icke redovisats. Erfarenheten från det gångna året synes ge bestämt vid handen, att något ymnigare resultat icke är att vänta utan en verklig byråorganisation, för vilken föreningen f. n. saknar ekonomiska resurser.

Egnahemsfonden.

Egnahemsfonden uppgick enligt bifogade räkenskapssammandrag den 31 december 1913 till 131,597 kronor 3 öre, varav 2,050 kronor 9 öre disponibla medel. Inkomsterna under året ha överstigit utgifter och avskrivningar med 1,054 kronor 64 öre, vartill kommer från föregående år kvarstående 752 kronor 89 öre eller sammanlagt 1,807 kronor 53 öre, som överförts till nästa års vinst- och förlustkonto.

Att nettoöverskottet för 1913 icke blivit större beror därpå, att de disponerade medlen dels i avsevärd utsträckning varit utlämnade som räntefria eller synnerligen billiga lån till egnahemsbyggare, dels placerats i egnahemsbolag, av vilka endast tre lämnat utdelning för 1912; slutligen ha i två fall avskrivningar måst företagas.

I egnahemsbolag voro placerade vid årsskiftet 73,200 kronor, fördelade på följande bolag:

A.-B. Bankesta småbruk	kr. 31,000: —
A.-B. svenska småbruk	» 4,680: —
A.-B. Jönköpings läns egnahem	» 12,000: —
Värends egnahems A.-B.	» 10,020: —
A.-B. Norra Kalmar läns egnahem	» 500: —
Vestgöta-Dals egnahems A.-B.	» 5,000: —
A.-B. Medelpads egnahem	» 5,000: —
A.-B. Jämtlands läns egnahem	» 5,000: —
	kr. 73,200: —

[67.]

I fyllnadslån, företrädesvis mot säkerhet i in-teckningar, liggande över statens egnahemslån, voro utlånade den 31 december 1913 44,159 kronor 31 öre till 57 låntagare. Dessutom disponerade Östergötlands länsförening för samma ändamål 5,000 kronor.

Två lån äro under året återbetalda i sin helhet, härav ett å en lägenhet i den under föreningens medverkan och med stöd ur egnahemsfonden bildade kolonien å egendomen Bollerup i Kristianstads län. En större avbetalning på över 600 kronor har gjorts av en annan av kolonisterna därstädes. Två hem ha under året bytt ägare, varav ett å Bollerup. Utvecklingen i denna koloni är gynnsam.

Detsamma gäller kolonien å Tubbetorp i Älfsborgs län.

Egnahemsfonden har under året förvaltats av en särskild nämnd, bestående av föreningens ordförande, skattmästare och ombudsman jämte häradshövdingen E. Kinander och riksdagsmannen J. P. Jespersen, samtliga från centralstyrelsen, samt utanför centralstyrelsen stående generaldirektören och chefen för k. socialstyrelsen H. Elmquist och Redaktören A. Örne. Nämnden har under året sammanträtt fyra gånger.

Rörande de f. v. spårvägsfunktionärer, som genom föreningen erhållit småbruk, har under året ingen annan förändring inträtt, än att en kolonist i Vråkolonien och en å Bankesta övergått till annan verksamhet.

Spårvägsfonden har förvaltats av en nämnd på tre personer: föreningens ordförande och sekreterare jämte verkmästaren N. P. Olsson.

Egnahemsbolagen.

Nedanstående tabell visar fluktuationerna i de med föreningen samverkande egnahemsbolagens omsättning av gårdar och lägenheter under åren 1908 till och med 1912.

Egnahemsbolagens omsättning åren 1908—1913.

Bolagets namn:	Antal försålda lägenheter:						
	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.	1913.	1908—1913.
A.-B. Bankesta småbruk	—	—	35	10	15	29	89
A.-B. Upplandshem	—	—	—	—	—	7	7
A.-B. Jönköpings läns egnahem	—	—	—	16	3	—	19
Värends egnahems-A.-B.	—	—	25	34	5	11	75
A.-B. Norra Kalmar läns egnahem	—	—	5	2	—	11	18
A.-B. småbruk i Västra Sverige	4	9	8	6	—	—	27
Västgöta-Dals egnahems-A.-B.	—	—	—	—	5	3	8
A.-B. Värmlandshem	12	12	9	3	1	—	37
A.-B. Medelpads egnahem	—	—	—	—	—	—	—
A.-B. Jämtlands läns egnahem	—	—	—	5	18	4	27
Summa	16	21	82	76	47	65	307

Såsom av tablån framgår, har under året omsättningen ökat i förhållande till 1912 utan att dock nå 1910 och 1911 års siffror. Årets försäljningar komma på sex av de tio bolagen; de återstående 4 ha varit sysselsatta med äldre kolonier och icke hunnit igångsätta nya styckningsföretag.

Största omsättningen har *A.-B. Bankesta småbruk* haft. Antalet försäljningar uppgår till 29, varav ett mindre antal å egendomarna *Bankesta* och *Mora*, de flesta å den under året inköpta egendomen *Högantorp* vid segelleden Stockholm—Södertälje, 7 å 8 km. från sistnämnda stad. Totalarealen utgör c:a 2,400 tnd, varav c:a 550 tnd åker. Priset på egendomen med inventarier uppgick till 800,000 kronor. Ifrågavarande egendomsaffär är sannolikt den största, som hittills gjorts för eignahemsändamål. De nybildade eignahemmen, ett tiotal trädgårdsbruk och c:a 25 småbrukslägenheter, ha ett utmärkt läge; jorden är i yppersta kultur.

A.-B. Upplandshem, som uppstått genom en under föreningens medverkan företagen rekonstruktion av ett äldre eignahemsbolag, *A.-B. svenska småbruk*, har under året sålt sju lägenheter i sina kolonier *Rickebasta* och *Hallkved*.

Av smålandsbolagen har *Värends eignahems-A.-B.* gynnsamt avvecklat *Dädesjö*-affären och *A.-B. Norra Kalmar läns eignahem* slutfört kolonisationen av *Sörebo*. Antalet försålda lägenheter är i båda fallen elva.

Västgöta-Dals eignahems aktiebolag har fortsatt försäljningarna från egendomarna *Herrstad* och *Fristorp*. Tre lotter ha under året avyttrats.

A.-B. Jämtlands läns eignahem slutligen har under året försålt fyra eignahemslotter.

Underhandlingar om inköp av egendomar för styckning pågå vid årsskiftet för bolagen i Jönköpings och Kronobergs län.

Under hösten 1913 uppkom i eignahemsfrågan en ganska livlig diskussion, som i någon mån rönt intryck av en mot föreningen fientlig kritik över vissa de föreningen närstående eignahemsföretagen. Då ifrågavarande diskussion synts centralstyrelsen i många fall sakna nödigt sakligt underlag, har den låtit genom sin sekreterare utarbета en orienterande framställning rörande det särskilt omdebatterade spörsmålet om nybildningen av mindre jordbruk, vilken framställning på samma gång är ett försvar för föreningens eignahemsarbete, därutinnan kompletterad med uttalanden av auktoritativa sakkunniga om de kritiserade eignahemsföretagen.

Såväl förtjänsterna som svagheter i de med föreningen samarbetande eignahemsbolagens arbete berördes ganska utförligt i föregående årsberättelse med ledning av de gångna årens erfarenhet, sådan föreningen uppfattat densamma. En av de största svårigheterna i arbetet har varit bristen på kapital. För att avhjälpa denna brist uppstod tanken på ett *centralt förlagsbolag*, varigenom det skulle bli möjligt att få till stånd kraftigare, kapitalstarkare lokala bolag som organ för verksamheten och en enhetlig ledning av och samverkan mellan dessa lokala bolag.

I anslutning till dessa synpunkter utfärdades våren 1913 en av ett tiotal centralstyrelseledamöter undertecknad inbjudan till bildande av *aktiebolaget svensk jordförmedling*, med följande uppgifter:

att taga initiativ till, förlägga och förmedla kredit åt lokala eignahemsbolag av samma typ som de bolag, vilka hittills tillkommit under medverkan av nationalföreningen mot emigrationen;

att i sista hand leda och organisera nödig samverkan mellan dessa olika lokala företag i syfte att åstadkomma en jämn tillgång på småbruksjord,

[67.] främja utbyte av erfarenheter, förebygga onödiga experiment, särskilt onyttiga styckningar i bygder med övervägande småbruksstruktur och nödig tillgång på småbruk;

att tillhandahålla nödiga experter: värderingsmän, lantmätare, jordbruks- och byggnadskonsulent, jurist o. s. v.;

att själv övertaga affärer av den omfattning, att de överstiga de lokala bolagens resurser, särskilt i den form, att själva »storstyckningen», fränskiljandet av större gårdar, skogskomplex o. s. v. övertages av bolaget, varefter realiseringen av de egentliga egnahemsområdena överlätas på det lokala egnahemsbolaget;

att i övrigt driva i samband härmed stående affärsverksamhet, som åsyftar främjande av en rationell småbruksrörelse.

Det planerade företaget möttes med ett sådant intresse, att konstituerande sammanträde med bolagets delägare kunde hållas den 9 oktober. Minimikapitalet 250,000 kronor var då övertecknat med cirka 10.000 kronor. Av bolagets minimikapital äro 100,000 kronor preferensaktier, vilka samtliga övertagits av Oscar Ekmans stiftelse för immigrationens, främjande samt motverkande av emigrationen.

Till ledamöter i det nya bolagets styrelse utsågos hovstallmästaren *Gösta Tamm*, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren *J. P. Jespersen*, v. häradshövdingen *E. Kinander*, friherre *K. Langenskiöld* och fil. d:r *Adrian Molin* med lantbrukarna, riksdagsmännen *O. A. Berg* och *J. Engkvist* som suppleanter. Till revisorer utsågos bankdirektören *Edmond Carlsson* och verkmästaren *N. P. Olsson* med byråchefen *Gunnar Huss* och direktören *Paul Bergholm* som suppleanter. Vid därefter hållet styrelsesammanträde utsågs till ordförande i styrelsen hovstallmästaren *Tamm* och till verkställande direktör d:r *Molin*.

Aktieteckningen i bolaget fortgår intill 1914 års ordinarie bolagsstämma. Nationalföreningen kommer att på bolaget överlåta samtliga sina aktier i de redan bildade egnahemsbolagen, varigenom vinnes, att hela den i samband med föreningens verksamhet stående affärsmässiga jordförmedlingen sammanföres i en enhetlig organisation.

På samma gång blir den s. a. s. affärsmässiga jordförmedlingen fullständigt skild från nationalföreningens arbete, under det föreningen dock alltjämt genom sin ställning till det centrala förlagsbolaget kommer att bibehålla ett visst inflytande på de lokala bolagens verksamhet.

Föreningens ekonomiska ställning framgår av följande tablåer:

Föreningens ekonomiska ställning den 31 december 1913.

Inkomster:

Avgifter till centralbyrån av stödjande medlemmar	4,512: 50	
» » » » ordinarie »	16,968: 50	21,481: —
Anslag av staten för föreningens allmänna verksamhet	10,000: —	
» » landstingen	7,150: —	
» » hushållningssällskapen	4,750: —	21,900: —
		Transport 43,381: —

Sjätte huvudtiteln.

185

	Transport	43,381: —	[67.]
Statsbidrag för jordförmedlingsverksamheten		7,000: —	
Anslag av Stockholms stadsfullmäktige		800: —	
Bidrag av Ekmanska fonden	10,000: —		
Gåvor av diverse personer	542: —	10,542: —	
Vinst å aktier		1,095: —	
Bidrag av Akt.-Bol. Bankesta småbruk för dess admini- strations- och kontorskostnader	600: —		
D:o av Akt.-Bol. svenska småbruk för d:o	975: —		
D:o av egnahemsfonden för d:o	200: —	1,775: —	
Broschyrer m. m.	127: 29		
Kvartalsbladet: annonser m. m.	2,703: 80		
Publikationer, sålda ex.	565: 75		
D:o osålda ex. samt utlägg för 1914 ...	536: —	1,101: 75	
		3,932: 84	
Egnahemsutställningen, inträdesavgifter		23: 30	
Egnahemsutställningen i Hudiksvall, bidrag	150: —		
D:o i Kalmar	200: —	350: —	
Egnahemsmärket: sålda ex.		129: 60	
Ritningar till försäljning: sålda ex.	144: 75		
å lager	311: 04	455: 79	
Ränteöverskott		602: 70	
	Summa kronor	70,087: 23	

Utgifter:

Löner vid centralbyrån:			
Ombudsmannen	5,500: —		
Övriga löner	8,385: —	13,885: —	
Omkostnader vid centralbyrån:			
Hyra för lokal	2,300: —		
Bränsle och belysning	356: 19		
Städning m. m.	523: 83		
Böcker, tidningar, skrivmaterialier m. m.	616: 68		
Telefoner	553: 80		
Porton och telegram	2,455: 38		
Diverse omkostnader	3,437: 12	10,243: —	
Ombudsmötet och representationskostnader		231: 05	
Resor för ombudsmötet och organisationsarbetet m. m.		2,233: 21	
Föredragsverksamheten		37: 50	
Tryckning, redigering m. m. av kvartalstidskriften »Hem i Sverige»		6,486: 04	
Jordförteckningen »Svensk jord», tryckning m. m.		82: 30	
Broschyrserien		891: 86	
Publikationer		1,722: 45	
	Transport	35,812: 41	

[67.]

Trycksaker	Transport	35,812: 41
Egnahemskatalogen		2,677: 25
Egnahemsutställningen: diverse omkostnader		318: 05
Egnahemsutställningen i Hudiksvall: diverse omkostnader		2,815: 43
D:o i Kalmar	205: 31	
D:o i Landskrona	260: 94	
D:o i Landskrona	185: 10	
D:o i Vänersborg	116: 51	
		767: 86
Avskrivningar:		
å medlemsanskaffningen 25 % av kostnaderna för		
1912	3,022: 04	
å medlemsanskaffningen av 1913 års kostnader	1,095: —	
å centralbyråns inventarier	267: 44	
å egnahemsutställningens inventarier	510: 44	
å annonsfordringar	10: —	
å »Svenska allmogehem», 35 ex. à 2 kr.	70: —	
å egnahemsmärken	51: 67	
		5,026: 59
Byrån i Eskilstuna		1,157: 50
» » Linköping		400: —
» » Jönköping		1,000: —
» » Växjö		1,700: —
» » Västervik		900: —
» » Kalmar		1,100: —
» » Malmö		2,013: —
» » Halmstad		650: —
» » Göteborg		3,946: 57
» » Vänersborg		2,954: 81
» » Skövde		1,200: —
» » Karlstad		3,349: 82
» » Umeå		750: —
Norra Kalmar läns arbetsförmedling		600: —
Ombudet i Minneapolis		564: 65
Ritningar till försäljning		383: 29
	Summa kronor	70,087: 23

Tillgångar:

Kontant i kassan		515: 58
Inventarier:		
I Stockholm å centralbyrån	6,000: —	
I » » egnahemsutställningen	2,650: 66	
I Göteborg	1: —	8,651: 66
Aktier:		
246 st. à kronor 100: — i A.-B. Värmlandshem	24,600: —	
167 » » nom. kronor 100: — i Hotell-A.-B. hembyg-		
den à 50 %	8,350: —	32,950: —
	Transport	42,117: 24

Sjätte huvudtiteln.

187

[67.]

	Transport	42,117: 24
Svenska allmogehem: 123 ex. à 2 kronor		246: —
Annonssfordringar		658: 92
A.-B. Stockholms diskontobank, checkräkning		1,153: 83
Diverse personers konto		23,147: 01
Medlemsanskaffningens konto		4,569: 11
Beläggingsstämplar		5: —
Egnahems katalogen: 620 exemplar à 75 öre		465: —
Ritningar till försäljning		311: 04
Värmlands länsförenings redovisnings konto		510: —
Utredningars konto		1,215: 75
Baltiska utställningen, förberedande utlägg		29: 50
Malmöbyråns förskott		200: —
Sköfdebyråns »		275: —
Karlstadsbyråns »		200: —
Ombudet i Minneapolis		105: 11
Utestående medlemsavgifter		3,054: —
Publikationer		536: —
Summa kronor		78,798: 51

Skulder:

Egnahemsfonden för Värmland	24,400: —
Ständiga medlemmars fond	38,500: —
Obetalda räkningars konto	4,230: 98
Outbetalda anslags konto	1,450: —
Vanliga medlemmars konto 1914	36: —
Stödjande » » 1914	20: —
	56: —
A.-B. Stockholms diskontobank, kassakreditiv	10,161: 53
Summa kronor	78,798: 51

Egnahemsfondens ställning den 31 december 1913.

Inkomster:

Räntors konto.....	3,161: 52
Summa kronor	3,161: 52

Utgifter:

Avskrivningar å utlämnade lån	1,794: 33
Omkostnads konto	112: 55
Administrations konto	200: —
Årets vinst	1,054: 64
Summa kronor	3,161: 52

[67.]

Tillgångar:

Kassakonto	1,868: 76
Aktiers konto	73,200: —
Ej inbetald teckning till fonden	200: —
Aktiebolaget Stockholms diskontobank, checkräkning	181: 33
Diverse personers kapitalskuld	57,084: 26
D:o ränteskuld	1,070 21
Summa kronor	133,604: 56

Skulder:

Egnahemsfonden	131,597: 03
Nationalföreningen mot emigration, administrationsbidrag för 1913 ..	200: —
Vinst- och förlustkonto	1,807: 53
Summa kronor	133,604: 56

Den så kallade spårvägsfondens ställning den 31 december 1913.

Inkomster:

Räntors konto	36: 37
---------------------	--------

Utgifter:

Omkostnads konto	56: 40
------------------------	--------

Tillgångar:

Kassakonto	6: 48
Aktiers konto	4,000: —
A.-B. Stockholms diskontobank, checkräkning	395: 27
Diverse personers konto	20,757: 58
Summa kronor	25,159: 33

Skulder:

Spårvägsfonden	25,000: —
Vinst- och förlustkonto	159: 33
Summa kronor	25,159: 33

Social-
styrelsen.

Socialstyrelsen har i infortrat utlåtande av den 7 december 1914, med konstaterande att föreningens verksamhet även under år 1914 varit stadd i livlig tillväxt, tillstyrkt bifall till centralstyrelsens framställning.

Departements-
chefen.

Även vid 1914 års förra riksdag ifrågasattes liksom under näst-föregående år från enskilda riksdagsmän befogenheten av särskilt statsanslag till understödjande av föreningens verksamhet. Jag torde därför böra något närmare yttra mig i saken.

Området för föreningens arbete sönderfaller, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, i följande ärendesgrupper: jordförmedling, biträde vid anskaffande av egnahemslån, arbetsförmedling, upplysnings- och agitationsverksamhet samt rättshjälp. Därjämte är föreningen intresserad i egnahemsbolag i vissa delar av landet. [67.]

Min företrädare i ämbetet lämnade vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 14 januari 1914 av föreningens framställning om statsanslag för år 1915 en ingående redogörelse för föreningens verksamhet i samtliga ovanberörda avseenden, vilken fortfarande i allt väsentligt lär äga full giltighet. Det torde emellertid icke vara erforderligt att här återgiva denna redogörelse, utan må det tillåtas mig att allenast hänvisa till densamma. Därutöver ber jag emellertid att få anföra följande.

Vad först beträffar *egnahemsverksamheten* har, som bekant, på föreningens initiativ eller under dess medverkan under de gångna åren i ett tiotal län bildats i allmännyttigt syfte arbetande egnahemsbolag för nybildning av mindre jordbruk med stöd av statens jordförmedlingsfond. Föreningens ifrågavarande verksamhet har, såsom förut antytts, från och med år 1914 övertagits av aktiebolaget svensk jordförmedling. Bolagets aktiekapital utgör enligt lämnad uppgift 350,000 kronor, varav föreningen insatt 80,000 kronor och Oscar Ekmans stiftelse för immigrationens främjande samt motverkande av emigrationen 100,000 kronor. Denna gren av föreningens verksamhet har sålunda från och med 1914 fått en självständig, från föreningen fristående organisation.

Vad beträffar de lokala bolagens verksamhet föreligga ännu inga slutgiltiga uppgifter för 1914. Styckningsegendomar hava emellertid under året inköpts av bolagen i Stockholms, Uppsala, Jönköpings och Västernorrlands län. Antalet försålda lägenheter torde på grund av minskad efterfrågan under sensommaren och hösten endast obetydligt överstiga 1913 års siffra.

Vad slutligen de äldre kolonierna beträffar har årets genomgående svaga skörderesultat förorsakat egnahemsbyggarna svårigheter, men äro bolagen, efter vad jag inhämtat, beredda att, där så befinnes erforderligt, träda stödande emellan. Någon anledning till oro för ifrågavarande egnahemsbyggare föreligger sålunda icke.

I fråga om *jordförmedlingsverksamheten* har bidrag för 1915 av härför anvisade statsmedel sökts för 17 byråer till ett sammanlagt belopp av 11,050 kronor. I avseende å utvecklingen av jordförmedlings-

- [67.] verksamheten under de år, 1913 och 1914, som föreningen åtnjutit särskilt statsbidrag för densamma, tillåter jag mig hänvisa till den å sid. 178 återgivna tabblån, som jämväl visar omfattningen av föreningens kraftigt växande byråverksamhet i övrigt.

I avseende slutligen å frågan, huruvida det föreningen numera tillkommande jordförmedlingsbidraget helt eller delvis borde utesluta meddelandet av statsanslag i övrigt åt föreningen, ber jag få framhålla, att statens understöd åt jordförmedlingsbyråernas verksamhet avser allenast en, om också en betydelsefull gren av föreningens arbete. Detta understöd gäller vidare uteslutande den *lokala* verksamheten ute i länen och kan tillgodogöras av föreningen endast under förutsättning, att denna själv förmår anslå för verksamheten inom respektive län minst samma belopp som statsbidraget.

Trots bidragen i fråga har föreningen emellertid ännu icke förmått få till stånd mer än 16 byråer, verksamma för 15 län i riket. Föreningen beräknar dock att dessutom kunna med egna resurser och stöd av ifrågavarande statsbidrag under 1915 upprätta ytterligare två byråer, nämligen en i Falun för Kopparbergs län och en i Visby för Gotthland.

För uppehållande av dessa byråers jordförmedling erhålles, såsom redan framhållits, statsbidrag endast med samma belopp, föreningen själv förmår anslå, dock högst 700 kronor. I övrigt tagas för detta ändamål i anspråk de anslag, föreningen åtnjuter från rikets landsting ochushållningssällskap, vilka anslag sålunda komma det lokala arbetet till godo, ävensom en avsevärd del av medlemsavgifterna. För föreningens centrala ledning och hela den övriga verksamheten disponibla medel utgöras därefter i stort sett av statsanslaget, för närvarande 10,000 kronor, ett anslag från Ekmanska emigrationsfonden å samma belopp och en del av de till centralbyrån inflytande medlemsavgifterna. Denna övriga verksamhet omfattar centralbyråns allmänna uppgift *att följa i sammanhang med emigrationen stående angelägenheter, föredragsverksamheten* och föreningens övriga *propaganda* genom ströskrifter, tidningsartiklar m. m. med närmaste syfte att motverka den direkta och indirekta agitationen *för* emigrationen från emigrantagenter, utländska kolonisationsbolag o. s. v., utgivande av föreningens *tidskrift*, vilken är medlemmarnes enda valuta för medlemsavgiften, föreningens *utredningar* i olika ämnen, vilka offentliggöras i olika publikationsserier, den till vissa av föreningens byråer knutna speciella verksamheten att genom *rättshjälp* och *förmedling av sysselsättning* stödja utlandssvenskar, företrädesvis

svensk-amerikaner, i deras strävan att vinna nytt fotfäste i hemlandet, vilken verksamhet under 1913 berörde icke mindre än omkring 2,700 personer, samt centralbyråns *egnahemsutställning* och den till denna knutna ganska omfattande *konsulterande verksamhet* vid planerandet av egnahemsanläggningar såväl jordbruk som bostäder.

[67.]

Vad sålunda anförts synes mig ådagalägga, att föreningen fortfarande är förtjänt och, för att kunna uppehålla och vidare utveckla sin verksamhet, jämväl i behov av statsunderstöd.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *understödjande av nationalföreningens mot emigrationen verksamhet* på extra stat för år 1916 bevilja ett anslag av 10,000 kronor.

26. Anslag till hemmet Fristad.

Med bifall till Kungl. Maj:ts propositioner i ämnet har riksdagen till understöd åt stiftelsen Hemmet Fristad på extra stat för vartdera av åren 1914 och 1915 anvisat ett belopp av 10,000 kronor att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t bestämde.

[68.]

*Anslag till
hemmet
Fristad.*

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har styrelsen för hemmet anhållit om anslag med nyssnämnda belopp även för år 1916.

(Extra anslag.)

Till stöd härför har styrelsen anført:

»De skäl, som år 1912 föranledde styrelsen för Stiftelsen Hemmet Fristad att hänvända sig till Kungl. Maj:t, äga allt fortfarande och i samma utsträckning sin giltighet. Verksamheten fortgår efter samma plan som hittills, och antalet hjälpsökande är fortfarande stort. Den 1 januari 1914 funnos å hemmets bägge avdelningar tillsammans 43 skyddslingar och intill den 15 september s. å. hava ytterligare 21 upptagits. Under samma tid hava 8, som under 3 år åtnjutit uppfostran och undervisning å hemmet, utgått i tjänst, 15 hava av olika anledningar lämnat hemmet, varjämte en avlidit. Den 15 september kvarstå å hemmet sammanlagt 40 skyddslingar. Utgifterna hava under sådana förhållanden och då livsförnödenheternas pris i åtskilliga fall stegrats icke kunnat minskas. Inga inkomster utöver de förut existerande finnas eller äro att påräkna för fyllande av hemmets behov.»

Vid skriften har fogats revisionsberättelse angående hemmets räkenskaper och förvaltning för år 1913. Ur denna torde följande utdrag få meddelas:

[68.]

Utgifter under året:

Hushållet	10,152: 28	
Kläder.....	1,235: 41	
Arbetsmaterialer	587: 34	
Tvätt och rengöring	1,156: 47	
Bränsle	4,458: 11	
Diverse omkostnader	2,499: 70	
Frakt och porto	186: 20	
Löner och arvoden	5,033: 33	
Utskylder och skatter	375: 11	
Utrustning	2,291: 87	
Brandförsäkring	146: 30	
Lyse	1,004: 17	
Reparationer	14: 68	
Trädgården	36: 11	29,177: 08
		Kronor 29,177: 08

Inkomster under året:

Årsavgifter	2,689: 70	
Gåvor	5,562: 51	
Gåvor till skyddslingarnas utrustningar	2,291: 87	
Fängvårdsstyrelsen	700: —	
Fattigvårdsnämnden	2,986: 65	
Norrköpings fattigvård.....	1,400: —	
Gävle fattigvård	498: 08	
Malmö fattigvård.....	1,104: —	
Diverse inkomster	15: —	
Arbetsförtjänst	3,027: 91	
Inackordering	756: 63	
Jordbruket	1,399: 58	22,431: 93
		vadan sålunda en brist uppstått av
		kronor 6,745: 15

Ställningen den 31 december 1913.

Tillgångar:

Tomter och byggnader	280,142: 07	
Inventarier och möbler	13,259: 64	
Hos kassaförvaltaren	1,475: —	294,876: 71

Mottagningshemmet:

Fastigheten Elim	13,500: —	
D:o Klippan	8,500: —	22,000: —
		Kronor 316,876: 71

Skulder:

[68.]

Fru Alice Cervins gåvofond (åtgått till inköp av stiftelsen tillhörande områden, byggnaders uppförande m. m.)	300,000: —	
Checkräkning	973: 25	
Gåvor till skyddslingarnas utrustning	1,483: 13	302,456: 38

Mottagningshemmet:

Checkräkning	846: 71	
Inteckning i fastigheten Elim	4,100: —	
Räntefritt lån från Diakonissanstaltens Magdalenahems byggnadsfond	7,000: —	11,946: 71
Å Vinst- och Förlustkonto kvarstående		2,473: 62
		Kronor 316,876: 71

Till följd av nådig remiss har Kungl. Maj:ts befallningshavande i Stockholms län med utlåtande av den 14 oktober 1914 överlämnat yttrande av kronofogden i Svartsjö fögderi, som anför, att hemmet fortfarande på ändamålsenligt sätt utövade sin samhällsgagnande verksamhet och för dess fullföljd vore i behov av det begärda anslaget, vadan kronofogden hemställde, att Kungl. Maj:ts befallningshavande ville förorda ansökningen till nådigt bifall.

För egen del har Kungl. Maj:ts befallningshavande, med vitsordande att den bästa ordning fortfarande upprätthölles vid hemmet och att hemmets verksamhet med gott resultat fortginge i samma syfte och efter samma grunder som förut, tillstyrkt bifall till ansökningen.

Till följd av nådig remiss har socialstyrelsen avgivit utlåtande i ärendet av den 7 december 1914; och har styrelsen därvid, då verksamheten syntes fortgå efter samma grunder och i samma omfattning som förut, och hemmet vore i stort behov av det begärda statsunderstödet, tillstyrkt bifall till framställningen.

Enligt vad jag inhämtat, hava under år 1914 hemmets inkomster uppgått till 19,982 kronor 53 öre samt dess utgifter till 29,738 kronor 32 öre, vadan vid årets utgång en brist å 9,755 kronor 79 öre förelåg.

Hemmet synes således alltjämt vara i starkt behov av ekonomiskt understöd för sin behjärtansvärda verksamhet. Och då samma skäl, som förut föranlett statsmakterna att lämna sådant understöd, fortfarande synas gälla, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt stiftelsen Hemmet Fristad på extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av 10,000 kronor att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t bestämmer.

[68.]

H. Försäkringsinspektionen.

Till upprätthållande av försäkringsinspektionens verksamhet, att
av bidrag till försäkringsinspektionen direkt utgå, *oförändrat ordinarie*
anslag, reservationsanslag kronor 53,000: —

I. Diverse.

1. Skematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall.

[69.]

*Skematisk
förteckning
och beskriv-
ning över
Sveriges
vattenfall.*

(Extra anslag.)

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen alltsedan år 1910 anvisat särskilda anslag till verkställande av undersökningar och arbeten för åstadkommande av en skematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall.

Ifrågavarande arbeten verkställas av vattenfallsstyrelsen, hydrografiska byrån samt den under vetenskapsakademien lydande meteorologiska centralanstalten.

De av riksdagen för ändamålet beviljade anslagsbeloppen framgå av följande tablå, varuti även deras fördelning å de särskilda institutio-
nerna angivits.

Å r.	Anslagsbelopp.			Summa.
	Vattenfalls- styrelsen.	Hydrografiska byrån.	Meteorologiska centr. anst.	
1910	7,000 *)	13,500	3,000	23,500
1911	7,000	13,500	1,500	22,000
1912	7,000	16,000	4,000	27,000
1913	—	17,500	5,500	23,000
1914	—	35,000	7,500	42,500

*) Därjämte 3,500 kr. att förskottsvis utgå under år 1910.

Ändamålet med den skematiska förteckningen och beskrivningen över Sveriges vattenfall, torde kunna angivas vara erhållandet av en möjligast tillförlitlig inventering av landets tillgångar på vattenkraft.

Genom nådigt brev den 22 juni 1911 har Kungl. Maj:t fastställt av vattenfallsstyrelsen upprättat förslag till plan för ifrågavarande arbete. Sedermera har Kungl. Maj:t, efter av vattenfallsstyrelsen därom framställt förslag, genom nådigt brev den 30 juni 1913 fastställt viss ändring i denna plan. Då i statsverkspropositionen till nästlidet års första riksdag en utförlig redogörelse lämnades såväl för denna plan som för omfattningen av de av arbetet berörda undersökningsområdena och av längdprofileringen, torde det icke vara erforderligt att nu upprepa densamma. Här må allenast erinras, att enligt förstnämnda nådiga brev förteckning och beskrivning först skall upprättas rörande Dalälvens och de större norrländska älvarnas flodområden, dock att, i den mån den hydrografiska byråns undersökningar i allt fall komma att omfatta flodsystem i landets södra delar, dessa undersökningar böra kompletteras i syfte att kunna publiceras i vattenfallsförteckningen.

Denna förteckning kommer att bestå i ett antal blad, som beräknas för Dalälvens och de större norrländska älvarnas flodområden till omkring 200, vartill kommer, att omkring 50 torde kunna jämsides utföras rörande södra och mellersta Sverige.

Bladen kunna utkomma i vilken ordning som helst, men ordnas sedan till ett helt, vare sig för flodområde eller landet i sin helhet. De förses med ett nummer, som betecknar såväl flodområdet som biflodsområdena och flodsträckan. Varje blad skall innehålla beskrivning, tabell och plansch, för vilket allt föreståndaren för hydrografiska byrån närmare redogjort i en till statsutskottet vid 1913 års riksdag ingiven och dess utlåtande nr 6 vidfogad P. M., till vilken jag härutinnan tillåter mig hänvisa.

Vad tiden för arbetets fullbordande vidkommer, har man tänkt sig, att förteckningen skulle föreligga avslutad till omkring år 1921. Härvid har man utgått från att arbetet skall inskränka sig till de norrländska vattendragen och Dalälven samt där omfatta de 27 områden, vilkas areal överstiger 1,000 km.², och huvudsakligen de delar av dessa, som ligga nedom de stora sjöarna.

Av de i arbetet å upprättandet av den skematiska förteckningen och beskrivningen ingående detaljerna har längdprofileringen från början antagits bliva mest tidsödande. Följande av föreståndaren för hydrografiska byrån, filosofie doktor Axel Wallén meddelade översikt visar, i vad mån arbetet med längdprofileringen fortskridit.

[69.]

V a t t e n d r a g.	Till och med 1913.		Under 1914.		Till och med 1914.	
	Avvägd sträcka km.	Motsva- rande antal kartblad.	Avvägd sträcka km.	Motsva- rande antal kartblad.	Avvägd sträcka km.	Motsva- rande antal kartblad.
Luleälv från Stora Lulevatten till havet	220	6	—	—	220	6
Umeälv från Storuman till havet	260	7	—	—	260	7
Vindelälven från Storvindeln till utfödet	—	—	300	8	300	8
Ångermanälven från Faxälvens inflöde till havet	—	—	10	1	10	1
Faxälven från Ramsele till utfödet	—	—	80	2	80	2
Indalsälven från Storsjön till havet	220	6	—	—	220	6
Dalälven från Siljan till Brunnbäck	120	3	40	1	160	4
Västerdalälven från Malung till utfödet	60	2	60	1	120	3
Lagan från källan till havet	220	6	—	—	220	6
Bolmån från Bolmen till utfödet	40	1	—	—	40	1
Gullspångsälven från källan till Åtorp	200	5	—	—	200	5
Summa	1,340	36	490	13	1,830	49

Sammanlagda längden av de vattendrag, över vilka längdprofiler skola upprättas, utgör enligt den fastställda planen 7,370 kilometer.

I skrivelse den 2 oktober 1914 har vattenfallsstyrelsen gjort framställning om anvisande av för ifrågavarande ändamål erforderligt anslag för år 1916. Vattenfallsstyrelsen erinrar därvid till en början, att det för år 1915 av riksdagen anvisade anslaget var avsett att användas på följande sätt:

Till hydrografiska byrån med under densamma omedelbart lydande observationsstationer.

Extra biträden, förslagsvis	kronor 11,000: —
Publikationer, »	» 1,000: —
Expenser, »	» 1,000: —
Resekostnaderna, »	» 13,000: —
Utrustning, »	» 4,500: —
Observatörers arvoden, »	» 4,500: —
	<u>35,000: —</u>

Till meteorologiska centralanstalten.

Observatörers arvoden, förslagsvis.....	kronor	5,500: —	
Nya stationer,	»	2,000: —	7,500: —
		Summa kronor	42,500: —

Något anslag för år 1915 har icke under år 1914 av riksdagen anvisats för de arbeten för vattenfallsförteckningen, vilka skola utföras genom *vattenfallstyrelsens* försorg. De belopp om tillhopa 24,500 kronor, som för åren 1911—1913 anvisats för vattenfallstyrelsens ifrågavarande arbeten hava nämligen ansetts vara tillräckliga för bestridande av kostnaderna jämväl för enahanda arbeten inom vattenfallstyrelsen under åren 1914 och 1915.

Denna beräkning, säger styrelsen i nyssnämnda skrivelse, torde även komma att visa sig riktig, men kan det antagas, att ovannämnda anslagssumma om tillhopa 24,500 kronor vid utgången av år 1915 skall vara till största delen förbrukad.

I anslutning härtill yttrar styrelsen vidare:

»Under sådana förhållanden måste för bestridande av kostnaderna för de å vattenfallstyrelsen ankommande arbetena för vattenförteckningen under år 1916 erforderligt anslag för nämnda år ställas till styrelsens förfogande.

Dessa kostnader bestå efter den ändring i planen för vattenfallsförteckningen, som fastställdes genom nådigt brev den 30 juni 1913, till en betydande del av utgifter för tryckning o. d. Då publiceringen av nya blad av vattenfallsförteckningen med all sannolikhet kommer att under 1915 och följande år ske i betydligt raskare takt än det förut varit möjligt att åstadkomma, bliver anslagsbehovet givetvis även relativt stort. Med säkerhet kan visserligen icke bedömas huru högt belopp, som bör för ändamålet stå till disposition, men bör enligt styrelsens uppfattning åtminstone anvisas ett anslag av 10,000 kronor, om icke publiceringen av vattenfallsförteckningen skall bliva onödigtvis fördröjd.»

Vad därefter angår de arbeten, vilkas utförande ankommer på *hydrografiska byrån* samt *meteorologiska centralanstalten*, anför vattenfallstyrelsen följande:

»Enligt ovannämnda plan skulle hydrografiska byråns arbeten med anordnandet av de för vattenfallsförteckningens utarbetande behövlige pegel- och nederbördsstationerna vara avslutade med utgången av år 1915. Av hydrografiska byråns anslag under posten utrustning torde därför en summa av 2,000 kronor kunna utgå. 1915 års anslag till utrustning omfattar även en summa av 1,500 kronor till vissa nyinköp av instrument o. d., behövlige för de nya biträdena. Av detta belopp bliver även för framtiden någon del nödvändig i och för ökat underhåll och komplettering av instrument och pegelstationer, för vilka ändamål

[69.] 1,000 kronor synas böra beräknas. Anslaget till utrustning för år 1916 synes alltså kunna sänkas med 2,500 kronor eller från 4,500 kronor till 2,000 kronor.

Enligt planen för arbetenas successiva utvidgning skulle anslaget till observatörer från år 1915 till år 1916 behöva ökas med 1,000 kronor i samband med avslutandet av nyorganisationen av stationer. I enlighet härmed torde anslaget till observatörers arvoden få höjas från 4,500 kronor till 5,500 kronor. Det torde därvid böra framhållas, att de nu rådande förhållandena i landet medfört, att arbetena med anordnandet av nya stationer av brist på arbetskraft måst i hög grad inskränkas. Huruvida dessa arbeten kunna i stället utföras under loppet av nästa år, torde vara osäkert. Det kan alltså hända, att dessa arbeten måste fortgå även under år 1916, varigenom utrustningskostnaderna för detta år bliva större. Å andra sidan blir därav följden, att anslaget till observatörers arvoden icke bör bliva helt förbrukat, utan att dessa utgifter alltså utjämna varandra. Med anslagens karaktär av förslagsanslag synes det då icke nödvändigt att ändra de från början planerade kostnadsberäkningarna av denna anledning, helst avvikelseerna icke kunna bliva av större betydelse.

Övriga anslagsposter till de å hydrografiska byrån ankommande arbetena synas böra sättas till samma belopp som beräknats för år 1915.

Styrelsen vill därvid framhålla, att ett kraftigt bedrivande av arbetena med vattenfallsförteckningens utförande synes vara väl påkallat, då vattenfallsförteckningen torde kunna i sin mån bidra till att i framtiden genom vattenfallens tillgodogörande skapas nya värden.

Under år 1916 skulle enligt planen icke heller för meteorologiska centralanstaltens räkning anslag behövas för anordnandet av nya stationer, vadan anslaget å 2,000 kronor för detta ändamål skulle kunna utgå. Emellertid är det nödvändigt att också i detta fall för framtiden beräkna en del utgifter för underhåll och komplettering, vadan ett belopp av 500 kronor föreslås böra upptagas för år 1916 till nämnda stationers underhåll. En ökning är däremot enligt planen nödvändig i anslagsposten till observatörers arvoden och är denna ökning beräknad till 1,000 kronor, vadan ifrågavarande anslagspost för år 1916 torde böra beräknas till 6,500 kronor.»

För fortsättande under år 1916 av de å hydrografiska byrån och meteorologiska centralanstalten ankommande arbetena för vattenfallsförteckningen skulle sålunda erfordras följande belopp, nämligen:

till hydrografiska byrån med under densamma omedelbart lydande observationer:

Extra biträden, förslagsvis	kronor	11,000: —
Publikationer, »	»	1,000: —
Expenser, »	»	1,000: —
Resekostnader, »	»	13,000: —
Utrustning, »	»	2,000: —
Observatörers arvoden, »	»	5,500: —
		33,500: —

till de meteorologiska observationerna:

[69.]

Observatörers arvoden, förslagsvis.....	kronor	6,500: —	
Stationernas underhåll, »	»	500: —	7,000: —
		eller tillhopa kronor 40,500: —	

I anslutning till vad sålunda anförts har vattenfallsstyrelsen hemställt, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå 1915 års riksdag att för fortsättande av undersökningarna och arbetena för åstadkommande av en skematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall i enlighet med av Kungl. Maj:t fastställd plan för år 1916 anvisa ett anslag av 50,500 kronor.

Den av vattenfallsstyrelsen föreslagna ökningen respektive minskningen i de särskilda posterna under förevarande anslag torde tydligast framgå av följande tablå: Departements-
chefen.

	1915.	1916.	Ökning.	Minskning.
Hydrografiska byrån: Extra biträden.....	11,000	11,000	—	—
Publikationer	1,000	1,000	—	—
Expenser	1,000	1,000	—	—
Resekostnader	13,000	13,000	—	—
Utrustning... ..	4,500	2,000	—	2,500
Observatörers arvoden...	4,500	5,500	1,000	—
Summa	35,000	33,500	1,000	2,500
Meteorologiska centralanstalten: Observatörers arvoden ..	5,500	6,500	1,000	—
Nya stationer	2,000	500	—	1,500
Summa	7,500	7,000	1,000	1,500
Vattenfallsstyrelsen: Tryckningskostnader m.m.	—	10,000	10,000	—
Totalsumma	42,500	50,500	12,000	4,000

De ändringar, vattenfallsstyrelsen föreslagit i fråga om de för hydrografiska byråns och meteorologiska centralanstaltens arbeten avsedda beloppen, stå i huvudsaklig överensstämmelse med den tablå över

[69.] omkostnaderna för vissa av dessa arbeten, som finnes intagen i statsverkspropositionen till 1914 års första riksdag och hava ej från denna synpunkt föranlett någon erinran från min sida.

Vad därefter beträffar den för vattenfallsstyrelsens vidkommande upptagna posten, 10,000 kronor, är den till största delen avsedd för bestridande av kostnader för tryckning och dylikt. Enligt styrelsens uppgift kommer publiceringen av nya blad av vattenfallsförteckningen sannolikt att under år 1915 och följande år kunna ske betydligt snabbare än förut och har därför för ifrågavarande ändamål ett så relativt stort belopp begärts.

Med hänsyn till nu rådande förhållanden har det syntts mig nödvändigt att undersöka, huruvida ej den förut beräknade tidpunkten för ifrågavarande arbetens fullbordande kan framflyttas och därigenom det för år 1916 erforderliga anslagsbehovet minskas.

Jag hyser emellertid den även av min företrädare i ämbetet uttalade uppfattningen, att det med hänsyn till de rent praktiska behov, som förteckningen i första hand avser att främja, framför allt en ekonomisk och planmässig användning av staten och enskilda tillhörig vattenkraft, skulle vara olämpligt att helt och hållet förskjuta planen. Därvid bör ej heller lämnas obeaktat, att såväl hydrografiska byrån som meteorologiska anstalten organiserat sina arbeten och anställt arbetskrafter med beräkning att den en gång uppgjorda planen skulle fullföljas. Om denna allt för mycket förskjutes, skulle följden därav bli, att dessa verk måste i väsentlig mån omlägga sina arbeten och avskeda åtskilliga extra biträden, något som ur många synpunkter givetvis är mindre önskvärt. Emellertid har jag av vattenfallsstyrelsen inhämtat, att den på grund av anordnandet av nya stationer för hydrografiska byrån ifrågasatta ökade personalen med hänsyn till rådande förhållanden tillsvidare icke skulle behöva anställas, varigenom det bleve möjligt att minska anslaget till extra biträden och resekostnader med tillhopa högst 6,000 kronor. Vidare har chefen för styrelsen meddelat mig, att det äskade tryckningsanslaget till styrelsen skulle kunna minskas med högst 3,000 kronor. Båda dessa nedsättningar av de föreslagna beloppen skulle kunna ske utan att medföra sådana menliga följder, som ovan antytts. Anslagets uppdelning i de särskilda posterna skulle då bli följande:

[69.]

	1916.	Ökning.	Minskning.
Hydrografiska byrån: Extra biträden	8,000	—	3,000
Publikationer	1,000	—	—
Expenser	1,000	—	—
Resekostnader	10,000	—	3,000
Utrustning	2,000	—	2,500
Observatörers arvoden	5,500	1,000	—
Summa	27,500	1,000	8,500
Meteorologiska centralanstalten: Observatörers arvoden	6,500	1,000	—
Nya stationer	500	—	1,500
Summa	7,000	1,000	1,500
Vattenfallsstyrelsen: Tryckningskostnader m. m.	7,000	7,000	—
Totalsumma	41,500	9,000	10,000
		minskning 1,000	

I enlighet med vad hittills ägt rum torde beloppet såsom ett gemensamt anslag böra uppföras under sjätte huvudtiteln.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av 41,500 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förlo-
gande för *verkställande av undersökningar och arbeten
för åstadkommande av en skematisk förteckning och be-
skrivning över Sveriges vattenfall i huvudsaklig över-
ensstämmelse med av Kungl. Maj:t fastställd plan.*

2. Anordnande av inspektion över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring.

För anordnande av inspektion över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1905—1912 anvisat 20,000 kronor till arvoden under samma år åt fyra inspektörer med 5,000 kronor till var, för år räknat.

Till ett skriv- och ritbiträde åt bemälda inspektörer har riksdagen därjämte anvisat medel med 1,200 kronor om året för åren 1906—1911 samt med 1,400 kronor för år 1912.

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 1 saml. 1 häft.

[70.]

*Anordnande
av inspektion
över elektriska
anläggningar
för belysning
eller arbets-
överföring.
(Extra anslag.)*

[70.]

Därefter har 1912 års riksdag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om provisorisk lönereglering för nämnda inspektörer, för ifrågavarande ändamål på extra stat för år 1913 anvisat dels 24,800 kronor till arvoden under samma år åt fyra inspektörer med 6,200 kronor till envar av dem, för år räknat, dels ock 1,400 kronor till ersättning till ett skriv- och ritbiträde åt bemälda inspektörer ävensom förklarat, att för åtnjutande av denna provisoriska lönereglering skulle i tillämpliga delar gälla vad för befattningshavare i kommerskollegium i sådant avseende vore stadgat. Enahanda belopp hava av riksdagen för berörda ändamål anvisats för åren 1914 och 1915.

Anslag för anordnande av inspektion över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring erfordras även för år 1916. Beträffande anslaget till skriv- och ritbiträde har föreslagits viss förhöjning.

Uti en till kommerskollegium i ämnet ingiven skrift hava nämligen de elektriska inspektörerna anfört följande:

Den ständiga ökningen av de göromål, som tillkomma de elektriska inspektörernas skriv- och ritbiträde, har förorsakat, att dessa arbeten ej längre kunna medhinnas av en person. Det har därför länge varit ett önskemål att kunna få anlita ytterligare hjälp särskilt vid tillfällen, då arbetet av en eller annan anledning hopar sig.

Av efterföljande data torde framgå, att nämnda göromål under de senare åren avsevärt tilltagit. Sedan 1906, då medel för detta ändamål först beviljades, har antalet av Kungl. Maj:ts meddelade koncessioner för elektriska anläggningar, som stå under inspektörernas tillsyn, ökats från 348 till 1,384, alltså ungefär fyrdubblats. Antalet koncessionsansökningar och dylika ärenden, som år 1906 utgjorde 96, har år 1913 uppgått till 165 och tills dato under år 1914 utgjort 227 stycken. All inspektörernas korrespondens rörande dessa anläggningar, deras besiktningsprotokoll och utlåtanden över koncessionsansökningar m. m. skall utskrivas av ifrågavarande biträde, som dessutom även skall handha registrering av dithörande handlingar.

Efter att hava redogjort för storleken av nu utgående anslag till skriv- och ritbiträde, framhålla inspektörerna, att den nuvarande svårigheten närmast skulle kunna avhjälpas genom att till en början 600 kronor per år kunde få disponeras för tillfällig hjälp.

Inspektörerna hava därför hemställt, att till erforderliga skriv- och ritbiträden åt inspektörerna måtte för år 1916 anslås en summa av 2,000 kronor samt att för år 1915 måtte utöver redan beviljade medel få disponeras ett belopp av likaledes 600 kronor.

Inspektörerna hava till slut betonat, att ovannämnda framställning ej berör det behov av ett tekniskt utbildat biträde åt inspektörerna, som länge gjort sig gällande.

[70.]

Kommerskollegium har med skrivelse den 18 december 1914 överlämnat inspektörernas framställning och därvid, med den kännedom kollegium vunnit om den arbetsbörda, som åvilar ifrågavarande skriv- och ritbiträde, uttalat, att det framlagda förslaget syntes kollegium innefatta allenast den minsta ökning, anslaget måste undergå, för att det därmed avsedda ändamålet fortfarande skulle vinnas. Anslagskravet hade ock, enligt vad kollegium inhämtat, uteslutande med hänsyn till de fordringar på största möjliga sparsamhet, vilka rådande förhållanden betingade, av inspektörerna begränsats till de begärda beloppen.

För egen del har kommerskollegium anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärd för anvisande på extra stat för år 1916 av 2,600 kronor till ersättning åt skriv- och ritbiträden åt inspektörerna över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring, med rätt för Kungl. Maj:t att av nämnda anslag redan under år 1915 utanordna sexhundra kronor för samma ändamål.

Vad angår arvodena till omförmälda inspektörer, torde de böra utgå med samma belopp som för närvarande eller med 6,200 kronor till en var av dem. För åtnjutande av den provisoriska löneregleringen lär vad för befattningshavare i kommerskollegium är i sådant avseende stadgat böra fortfarande förklaras skola i tillämpliga delar gälla.

Departements-
chefen.

Framställningen om ökning av anslaget till rit- och skrivbiträde från 1,400 kronor till 2,000 kronor, för år räknat, anser jag mig jämväl böra förorda. Såsom framgår av den av inspektörerna lämnade redogörelsen, har deras arbete på de senare åren väsentligen ökats. Det är därför av vikt, att dem beredes tillräckligt biträde för utförande av enklare skriv- och ritgöromål, så att handläggningen av ärendena icke fördröjes. Mot förslaget, att det förhöjda anslaget skall bli tillgängligt redan under innevarande år har jag intet att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *anordnande av inspektion över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring* på extra stat för år 1916 anvisa dels 24,800 kronor till arvodet under samma år åt fyra inspektörer med 6,200 kronor till envar av dem, för år räknat, dels ock 2,600 kronor till ersättning åt skriv- och ritbiträden åt bemälda inspektörer, med rätt för Kungl. Maj:t att av sistnämnda anslag förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna 600 kronor.

3. Statens biografbyrå.

[71.] Till bestridande av utgifterna för statens biografbyrå har 1912 års riksdag på extra stat för år 1913 anvisat ett förslagsanslag av 23,000 kronor att utgå i första hand av inflytande avgifter för granskning av biografbilder.

Statens
biografbyrå.
(Extra anslag.)

För år 1914 har 1913 års riksdag på extra stat till samma ändamål anvisat ett förslagsanslag av 26,000 kronor att likaledes i första hand utgå av inflytande avgifter för granskning av biografbilder.

Vidare har Kungl. Maj:t, med bifall till därom gjorda framställningar, av ovannämnda anslag för år 1914 till byrån anvisat den 13 mars 1914 4,000 kronor och den 28 augusti 1914 1,500 kronor. I bägge fallen hade framställningarna föranletts därav, att på grund av minskat granskningsarbete under viss del av år 1914 brist förväntades komma att uppstå å inkomsterna av byråns verksamhet under nämnda tid.

För år 1915 har nästlidet års förra riksdag på extra stat till enahanda ändamål, som ovan nämnts, anvisat ett förslagsanslag av 26,000 kronor att i första hand utgå av inflytande avgifter för granskning av biografbilder.

Under det gångna året har statens biografbyrå erhållit en i viss mån utsträckt verksamhet. Kungl. Maj:t har nämligen den 23 oktober 1914 utfärdat kungörelse om ändrad lydelse av §§ 4, 6, 7 och 13 i förordningen angående biograf föreställningar den 22 juni 1911, varigenom bland annat granskningen av biografbilder utsträckts att även omfatta, huruvida förevisande av film kan anses olämpligt med hänsyn till rikets förhållande till främmande makt eller kan lända till upplysning beträffande arméns eller marinens styrka, tillstånd, ställning eller operationer eller andra krigsmakten vidkommande förhållanden, för så vitt uppenbarandet därav kan skada rikets försvar.

I samband därmed har samma dag utfärdats kungörelse om ändrad lydelse av §§ 1, 4 och 5 av föreskrifterna angående granskning av biografbilder den 22 juni 1911, varigenom bestämmelse meddelats, att en av de extra granskningsmännen, så ock suppleanten för honom skall vara en i militärt avseende sakkunnig person, ävensom stadgats, att den militäre extra granskningsmannen eller suppleanten för honom städse skall deltaga i granskning av biografbilder, i vad desamma beröra förhållanden vid krigsmakten samt att det tillkommer denne ensam att besluta om godkännande eller underkännande av de delar av film, som beröra dylika förhållanden.

I skrivelse den 31 oktober 1914 har föreståndaren för statens biografbyrå avgivit förslag till stat för byrån för år 1915 och därvid i fråga om inkomstberäkningen anfört följande:

[71.]

Vid statens biografbyrås tillkomst och allt framgent har det förutsatts, att kostnaderna för den nödvändiga kontrollen å filmmaterialet skulle vila på den i övrigt här i landet från extra pålagor skonade biografbranschen. Så har också, om man bortser från engångsutgifterna för byråns igångsättande, i stort sett varit förhållandet, särskilt om man inberäknar den inkomst som genom stämpelbeläggningen av byråns tillståndskort tillförts statsverket. Senast fann den angivna principen uttryck vid underdånig fördragning den 31 december 1913 i anledning varav Kungl. Maj:t tacktes besluta en höjning av granskningsavgifterna för inspelade filmer, vilken höjning trädde i kraft den 1 april innevarande år. Vid avgivandet av statförslag för 1914 hade nämligen anmärkts, att i följd av en viss skönjbar reglering av filmtillförseln granskningsavgifterna befarades icke komma att täcka utgifterna för statens biografbyrå, varför ock från det för året beviljade förslagsanslaget förutsattes ett tillskott från statsverket om 4,350 kronor. Genom höjningen av granskningsavgiften för inspelade filmer, om denna tänkts inträdd från och med 1914 års början och sålunda påverkande den på årets första kvartal belöpande högsäsongen i biografrörelsen, skulle skillnaden mellan inkomster och utgifter kunna förmodas hava blivit väsentligen utjämnad. Då emellertid taxehöjningen icke kunnat träda i kraft förr än med ingången av april månad, har i enlighet med Kungl. Maj:ts anvisning i nådiga brevet den 31 december 1913 angående staten för Statens biografbyrå för år 1914 framställning måst göras först om anvisande av 4,000 kronor för mötande av den döda sommarsäsongens utgifter och därefter av 1,500 kronor i följd av det genom världskriget försenade inträdet av höstsäsong. Under normala förhållanden i filmbranschen skulle dessa förskotter, i varje fall det förstnämnda, med sannolikhet ha täckts av ett motsvarande överskott under återstående höstsäsong, men huruvida så kommer att under nuvarande omständigheter bliva fallet, låter sig icke ännu med någon visshet beräknas. På fullständig täckning lär icke räkning kunna göras. Emellertid har det visat sig, att filmmarknaden efter någon tids stagnering tenderat att återinlöpa i normala spår, ehuru givetvis en del ojämnheter alltjämt göra sig gällande. Själva biografrörelsen synes dock ostörd eller kanske till och med stimulerad av krisförhållandena, sådana de hittills gestaltat sig, och det tvång till anskaffning av bildmaterial, som underhålles härav, skall säkerligen besegra svårigheterna i åstadkommandet av nya filmer — bland annat till främjande av inländsk tillverkning — därhän, att granskningsmaterialet åtminstone icke torde böra beräknas bliva nedbringat under det av förutnämnda reglering och den allmänna situationen betingade nu rådande minimum. Med reservation endast för en nu oberäknelig ytterligare tillspetsning av krisen i världsmarknadens filmbransch som följd av en likaså oberäknelig världspolitisk händelseutveckling torde därför en sådan filmtillförsel kunna förutsättas för nästkommande år och närmast därpå följande, som ger skäl för den beräknade intäktens av avgifter för granskning av biografbilder sättande till fulla det belopp, riksdagen för år 1915 anslagit, eller 26,000 kronor. Men med hänvisning till samma reservation torde även för 1915 få förutsättas samma bemyndigande för byråns föreståndare som i nu gällande stat att, i den mån nämnda avgifter ej

[71.] lämna tillgång till bestridande av byråns utgifter, hos Kungl. Maj:t göra framställning om anvisande av erforderliga medel.

Beträffande den utom marginalen fallande inkomsten av stämplat att redovisas till statskontoret hava erfarenheterna, särskilt innevarande års, givit vid handen, att i mån som byråns verksamhetstid tillväxer gör sig gällande ett stegradt behov av äldre tillståndskorts förnyande eller förkomna sådanas ersättande, varav följer en ökad stämpelomsättning. Såväl för innevarande år som än mera för 1915 lära stämpelmedlen komma att överstiga beräknade kronor 2,500 och för år 1916 torde denna post kunna höjas till 3,000 kronor.

I fråga om utgiftsberäkningen innebar densamma så till vida avvikelser från 1914 års stat, att till arvoden åt den militära extra granskningsmannen och dennes suppleant upptagits respektive 400 och 200 kronor samt att posten arvode till biträdande personal, hyra m. m. beräknats till förslagsvis 6,200 kronor eller 1,000 kronor mer än i staten för år 1914.

Genom nådigt brev den 28 november 1914 har Kungl. Maj:t därefter för år 1915 för byrån fastställt följande

Stat:

1 ordinarie granskningsman	kronor	6,000: —
1 ordinarie granskningsman	»	6,000: —
och skola för vardera ordinarie granskningsmannen 4,000 kronor anses motsvara lön samt 2,000 kronor tjänstgöringspenningar;		
byråföreståndaren, tilläggsarvode, vilket anses såsom lön	»	500: —
extra granskningsman, arvode, förslagsvis	»	1,000: —
ordinarie granskningsmännens suppleant, arvode, förslagsvis ..	»	1,000: —
extra granskningsmannens suppleant, arvode, förslagsvis	»	200: —
militär extra granskningsman, arvode, förslagsvis	»	400: —
militäre extra granskningsmannens suppleant, arvode, förslagsvis	»	200: —
kassörskan	»	1,500: —
1 maskinist	»	1,500: —
1 maskinist	»	1,500: —
skolande för kassörskan och vardera maskinisten 1,000 kronor anses motsvara lön och 500 kronor tjänstgöringspenningar, arvode till biträdande personal, hyra m. m. förslagsvis	»	6,200: —
Summa kronor		26,000: —

Därjämte har stadgats villkor för avlöningens åtnjutande.

Den för biografbyrån fastställda utgiftsstaten för år 1914 slu-

tade på en summa av 24,400 kronor. Det har emellertid, enligt vad jag av föreståndaren för byrån inhämtat, vid årsskiftet visat sig, att genom besparingar å en del anslagsposter utgiftssumman för året stannar vid ungefär 22,350 kronor. Å andra sidan hava — till följd av, bland annat, de av världskrisen vållade oregelbundenheterna i filmmarknaden — influtna avgifter för granskning av biografbilder stannat vid ett totalbelopp för året av 20,133 kronor 25 öre.

Vad beträffar anslagsbehovet för år 1916 har föreståndaren för biografbyrån i en ytterligare skrivelse av den 31 oktober 1914, med åberopande av ovan omnämnda inkomst- och utgiftsberäkningar för år 1915, vilka, så vitt kunde bedömas, syntes äga giltighet även för år 1916, hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes av 1915 års riksdag för ifrågavarande ändamål för år 1916 äska ett anslag på extra stat av 26,000 kronor.

Därjämte har meddelats, att inkomsten av försålda stämplat i statens biografbyrås verksamhet torde för år 1916 bära beräknas till 3,000 kronor.

Mot vad sålunda föreslagits har jag ej funnit anledning till erinran. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av utgifterna för statens biografbyrå på extra stat för år 1916 anvisa ett förslagsanslag av 26,000 kronor att utgå i första hand av inflytande avgifter för granskning av biografbilder.

4. Understödande av det frivilliga brandväsendet.

Jämlikt särskilda nådiga brev den 20 september 1912 och den 27 juni 1914 har åt Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer med anlitande av sjätte huvudtiteln's allmänna besparingar beretts understöd med 2,500 kronor för vart och ett av åren 1912—1914.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift anhöll förbundet sedermera, att Kungl. Maj:t täcktes hos riksdagen göra framställning om ett årligt understöd åt riksförbundet av 5,000 kronor under vardera av åren 1915 till och med 1919, att användas med fyra femtedelar till arvode åt en brandkonsulent med åliggande att mot åtnjutande av dagtraktamente och reseersättning biträda kommunala myndigheter vid upprät-

[71.]

[72.]

*Understö-
dande av det
frivilliga
brandvä-
sendet.*

(Extraanslag.)

[72.] tandet av brandordningar och vid vården om brandväsendet på landet, samt med en femtedel till andra riksförbundets verksamhet rörande utgifter.

Föredragande departementschefen, som fann förbundets verksamhet i hög grad behjärtansvärd och fortsatt bistånd från statens sida med hänsyn till förbundets ekonomiska ställning påkallat, ansåg emellertid statsunderstöd böra beviljas allenast för ett år i sänder. Departementschefen fann därjämte på anförda grunder lämpligast, att ett blivande anslag gäves den storlek och benämning, att jämväl annan organisation än riksförbundet kunde erhålla bidrag från detsamma. I enlighet med departementschefens hemställan föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen av den 14 januari 1914 riksdagen att till understödjande av det frivilliga brandväsendet på extra stat för år 1915 bevilja ett anslag av 5,000 kronor.

I skrivelse den 27 februari 1914, nr 6, anförde riksdagen, att den i ärendet förebragta utredningen givit vid handen, att dylikt understöd vore påkallat. Då det emellertid huvudsakligen syntes böra ankomma på de olika brandförsäkringsanstalterna att befordra utvecklingen av det frivilliga brandväsendet, syntes ett statsbidrag lämpligen böra inskränkas till berörda förbund och för den skull kunna begränsas till ett belopp av 2,500 kronor. Riksdagen hade sålunda till understöd åt Sverges riksförbund av frivilliga brandkårer på extra stat för år 1915 anvisat ett anslag av 2,500 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har riksförbundet anhållit, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen göra framställning om ett statsbidrag för år 1916 av 2,500 kronor för möjliggörande av förbundets fortsatta verksamhet.

Förbundets ekonomiska ställning framgår av följande vid ansökningen fogade, av förbundets skattmästare upprättade tablå:

**Sammandrag av Sveriges riksförbunds av frivilliga brandkårer
kassaräkenskaper för år 1914.**

	Debet.		Kredit.	
Inkomster:				
Behållning från år 1913	2,695	84	—	—
Statsanslag	2,500	—	—	—
Medlemsavgifter	346	—	—	—
Annonser i kalendern	250	—	—	—
Utgifter:				
Avlöning åt förbundets konsulent	—	—	3,116	66
» » sekreteraren	—	—	250	—
» » skattmästaren	—	—	250	—
Resekostnader	—	—	1,587	—
Tryckningskostnader	—	—	757	67
Porton och frakter m. m.	—	—	42	99
Diverse utgifter	—	—	242	58
Omkostnader för instruktionskursen	—	—	74	25
Brist, att fylla med 1915 års inkomster	529	31	—	—
Summa kronor	6,321	15	6,321	15

I den från år 1913 överförda behållningen, 2,695 kronor 84 öre, ingår 1914 års anslag från tarifföreningen 1,000 kronor, från Östergötlands läns brandstodsbolag 500 kronor och från Allmänna brandförsäkringsverket för byggnader å landet 500 kronor. Departements-
chefen.

Beträffande brandkårsförbundets organisation, dess ändamål och verksamhetsformer torde det vara tillräckligt att här allenast hänvisa till den utförliga redogörelse härför, som lämnades vid föredragning av statsverkspropositionen till 1914 års förra riksdag. De skäl, som lågo till grund för beviljande av understöd åt riksförbundet för år 1915, torde i enahanda omfattning alltjämt föreligga. Jag anser mig alltså böra tillstyrka framställningen.

I enlighet därmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer på extra stat för år 1916 bevilja ett anslag av 2,500 kronor.

5. Ersättning för av statskontoret gjorda förskott.

[73.]	Enligt vad statskontoret anmält, har nämnda ämbetsverk förskjutit följande belopp, vilka torde böra anmälas till ersättning av riksdagen under sjätte huvudtiteln, nämligen:		
Ersättning för av statskonto- ret gjorda förskott. (Extra anslag.)			
enligt nådiga breven den 28 juni 1907, 23 augusti 1907, 12 september 1913 samt 2 april 1914 utbetalda kostnader för järnvägstaxekommittén			kronor 14,895: 08
enligt nådiga breven den 11 september 1909 samt den 11 april 1913 utbetalda kostnader för hälsovårdsstadgekommittén			» 2,482: 75
enligt nådiga breven den 23 september 1912, 9 maj 1913, 24 januari 1914, 13 mars 1914, 20 mars 1914, 19 juni 1914 samt 24 september 1914 utbetalda kostnader för apotekskommittén			» 20,555: 85
enligt nådiga breven den 13 december 1907, 28 februari 1908, 16 december 1910, 25 juli 1912, 7 mars 1913, 14 november 1913 samt 2 april 1914 utbetalda kostnader för ålderdomsförsäkringskommittén			» 18,474: 67
enligt nådiga breven den 22 juni 1911, 29 mars 1912, 27 september 1912, 6 december 1912, 11 april 1913, 25 juli 1913, 3 oktober 1913, 31 oktober 1913 samt 10 juli 1914 utbetalda kostnader för kommittén för utarbetande av förslag till tryggande av avnämnares rätt till kontraktsevenligt åtnjutande av elektrisk kraft m. m.			» 11,846: 86
enligt nådiga brevet den 20 juni 1913 utbetalda kostnader för 1912 års järnvägskommission angående trafiksäkerheten			» 3,350: 33
enligt nådiga breven den 5 december 1913, 20 mars 1914, 13 maj 1914 samt 23 maj 1914 utbetalda kostnader för kommittén för kommunala nybildningar			» 2,222: 52
enligt nådiga breven den 6 mars 1914, 1 maj 1914, 27 juni 1914 samt 17 juli 1914 utbetalda			
Transport kronor			73,828: 06

	Transport kronor	73,828: 06	[73.]
kostnader för 1914 års kommitté för reglering av vissa löneförhållanden vid statens järnvägar	»	8,138: 18	
enligt nådiga brevet den 22 augusti 1914 utbetalda kostnader för statens industrikommission	»	2,000: —	
enligt nådiga brevet den 22 augusti 1914 utbetalda kostnader för statens arbetslöshetskommission...	»	2,000: —	
enligt nådiga brevet den 20 mars 1908 utbetalda kostnader för sakkunniga för utredning beträffande emigrationsfrågan	»	10,205: 13	
enligt nådiga breven den 22 november 1912, 24 oktober 1913 samt 5 februari 1914 utbetalda kostnader för sakkunniga biträden inom civildepartementet vid beredning av frågan om fögderiförvaltningens omorganisation	»	10,039: 12	
enligt nådiga brevet den 12 december 1913 utbetalda kostnader för sakkunniga för uppgörande av förslag till allmänna polisförfattningar för rikets städer m. m.	»	2,286: 37	
enligt nådiga brevet den 11 oktober 1912 utbetalda kostnader för sakkunniga vid utredning om förändrade bestämmelser i avseende å länskungörelserna	»	1,035: —	
enligt nådiga breven den 12 september 1913, 31 december 1913 samt 18 september 1914 utbetalda kostnader för sakkunniga för utredning angående pensionering av statens järnvägars och telegrafverkets extra personal	»	7,701: 40	
enligt nådiga brevet den 12 september 1913 utbetalda kostnader för sakkunniga för omorganisation och löne reglering av medicinalstyrelsen	»	1,863: —	
enligt nådiga breven den 25 november 1910 samt 28 november 1913 utbetalda kostnader för sakkunniga inom medicinalstyrelsen för avgivande av yttrande över förslag till ändrade stadganden för rättsmedicinska undersökningar m. m.	»	706: 94	
enligt nådiga breven den 31 december 1913, 1 maj 1914 samt 3 juli 1914 utbetalda kostnader för			

Transport kronor 119,803: 20

[73.]

	Transport kronor	119,803: 20 •
sakkunniga för utredning i fråga om åtgärder mot kronisk arsenikförgiftning	»	15,132: 50
enligt nådiga breven den 18 oktober 1912 samt 31 december 1913 utbetalda kostnader för sakkunniga biträden inom medicinalstyrelsen vid utredning rörande skyddskoppymningen i riket	»	4,075: 70
enligt nådiga breven den 5 december 1913, 5 februari 1914, 28 februari 1914 samt 6 juni 1914 utbetalda kostnader för sakkunniga för verkställande av utredning i fråga om vård av skolungdomens tänder	»	6,706: 10
enligt nådiga brevet den 31 december 1913, utbetalda kostnader för sakkunniga inom medicinalstyrelsen för revision av bestämmelser vid undersökning av färgblindhet	»	2,000: —
enligt nådiga breven den 12 september 1913 samt 19 december 1913 utbetalda kostnader för sakkunniga för revision av stadgan angående sinnessjuka m. m.	»	4,571: 30
enligt nådiga breven den 11 juli 1913, 17 oktober 1913 samt 24 oktober 1913 utbetalda kostnader för sakkunniga för verkställande av utredning rörande den lägre hospitalspersonalens uppförande på ordinarie stat m. m.	»	6,747: 37
enligt nådiga brevet den 31 oktober 1913 utbetalda kostnader för sakkunniga för utredning i fråga om kostnaderna för ett hospital å biskopsbostället Sundby i Strängnäs socken	»	1,000: —
enligt nådiga breven den 23 februari 1912, 24 oktober 1913, 28 november 1913, 21 februari 1914 samt 2 april 1914 utbetalda kostnader för sakkunniga för utredning i fråga om användning av överkvalificerad arbetskraft inom förvaltningen av statens järnvägar m. m.	»	18,452: 44
enligt nådiga breven den 28 juni 1913, 10 oktober 1913, 31 oktober 1913, 28 november 1913, 5 december 1913, 31 december 1913 (2 st.), 5		

Transport kronor 178,488: 61

	Transport kronor 178,488: 61	[73.]
februari 1914, 28 februari 1914, 18 april 1914, 12 juni 1914, 27 juni 1914 samt 18 september 1914 utbetalda kostnader för sakkunniga för utredning rörande de mindre bemedlade klas- sernas bostadsförhållanden	»	51,835: 58
enligt nådiga breven den 6 juni 1912, 14 februari 1913 samt 31 december 1913 utbetalda kost- nader för sakkunniga inom civildepartementet för utredning i fråga om med sjukvård syssel- satta kvinnors arbetsförhållanden m. m.	»	3,871: 40
enligt nådiga breven den 12 september 1913, 17 och 24 oktober 1913, 12 december 1913 samt 28 mars 1914 utbetalda kostnader för sakkun- niga för viss utredning rörande alkoholist- anstalter	»	10,118: 32
enligt nådiga breven den 19 juni 1914 och 27 juni 1914 utbetalda kostnader för sakkunniga för ut- redning angående uppförande av en alkoholist- anstalt vid Venngarns kungsgård	»	5,995: 80
enligt nådiga brevet den 29 maj 1914 utbetalda kostnader för sakkunniga för utredning rörande kiselmanagan m. m.	»	717: 60
enligt nådiga brevet den 21 november 1913 utbe- talda kostnader för biträde inom civildeparte- mentet med utarbetande av förslag till ändrin- gar i kommunalförordningarna m. m.	»	1,962: 90
enligt nådiga brevet den 19 december 1913 utbe- talda kostnader för statistisk utredning om juridiska personers kommunala rösträtt m. m. ...	»	5,589: 97
enligt nådiga brevet den 31 december 1913, utbe- talda kostnader för biträde inom civildeparte- mentet vid avfattning av formulär till vissa val- protokoll m. m.	»	616: —
enligt nådiga brevet den 2 april 1914 utbetalda kostnader för biträde inom civildepartementet med utarbetande av förslag till ändrade bestäm- melser rörande det administrativa besvärsförfa- randet	»	936: 27

Transport kronor 260,132: 45

[73.]

	Transport kronor 260,132: 45	
enligt nådiga breven den 21 november 1913 samt 10 juli 1914 utbetalda kostnader för biträden inom civildepartementet vid utarbetande av förslag till lag angående förbud för vissa utlänningar att i riket vistas m. m.	»	5,414: 83
enligt nådiga breven den 19 januari 1912 samt 28 november 1913 utbetalda kostnader för biträde för utredning rörande arbetslöshetsförsäkringens utveckling samt nuvarande läge i Sverige och utlandet m. m.	»	3,850: —
enligt nådiga brevet den 30 januari 1914 utbetalda kostnader för ersättning till sekreteraren S. Staël von Holstein för föredragning av visst ärende inför lagrådet m. m.	»	600: —
enligt nådiga brevet den 29 maj 1914 (2 st.) utbetalda kostnader för ersättning till professorn T. Engströmer för vissa uppdrag inom civildepartementet	»	1,320: —
enligt nådiga brevet den 10 juli 1914 utbetalda kostnader för ersättning till extra ledamoten i pensionsstyrelsen H. I. Elliot för visst uppdrag inom civildepartementet	»	200: —
enligt nådiga brevet den 17 juli 1914 utbetalda kostnader för ersättning till sekreteraren J. A. E. Molin för biträde inom civildepartementet vid utredning rörande yrkesinspektionen	»	300: —
enligt nådiga brevet den 31 juli 1914 utbetalda kostnader för ersättning till landssekreteraren D. Ekelund för mistade avlöningsförmåner vid tjänstledighet för fullgörande av offentligt uppdrag	»	1,420: 83
enligt nådiga brevet den 24 september 1914 utbetalda kostnader för ersättning till advokaten E. Ljungholm för vissa uppdrag inom civildepartementet	»	100: —
enligt nådiga breven den 28 mars 1914 samt 14 september 1914 utbetalda kostnader för ersättning till biträden vid röstsammanräkningar i anledning av riksdagsmannaval	»	1,768: —

Transport kronor 275,106: 11

	Transport kronor 275,106: 11	[73.]
enligt nådiga brevet den 9 juni 1911 utbetalda kostnader för ordnandet av överståthållarämbetets kanslis arkiv m. m.	»	520: —
enligt nådiga brevet den 2 maj 1913 utbetalda kostnader för ordnande av vissa delar av Norrbottens läns landskanslis arkiv	»	100: —
enligt nådiga breven den 28 november 1912, 11 juli 1913 (6 st.) samt 3 oktober 1913 (2 st.) utbetalda kostnader för trupptransporter m. m. med anledning av skogsbrand	»	21,567: 44
enligt nådiga breven den 31 maj 1878, 29 juni 1912 (2 st.), 1 november 1912, 7 mars 1913 samt 9 maj 1913 utbetalda kostnader för lönefyllnad till länsmän	»	3,298: 20
enligt nådiga brevet den 7 februari 1896 utbetalda kostnader för ersättning för mark från länsmansbostället Valsberga n:r 2	»	69: 82
enligt nådiga brevet den 20 augusti 1897 utbetalda kostnader för ersättning för mark från länsmansbostället Blackstad n:r 3	»	52: 85
enligt civildepartementets skrivelse den 6 mars 1903 utbetalda kostnader för ersättning för mark från länsmansbostället Fråstad n:r 5 Arvidsgården ...	»	10: —
enligt nådiga brevet den 9 maj 1902 utbetalda kostnader för ränta å expropriationsmedel för länsmansbostället Brunna n:r 1	»	101: 10
enligt nådiga brevet den 4 maj 1906 utbetalda kostnader för ersättning för mark från länsmansbostället St. Hammar nr 14	»	56: 77
enligt nådiga brevet den 4 april 1913 utbetalda kostnader för ersättning för biträde vid utredning angående de områden, som vid avvittning böra bibehållas eller förvärvas åt lapparna	»	1,095: 15
enligt nådiga brevet den 11 juli 1913 utbetalda kostnader för anställande av renräkning	»	18,425: 44
enligt nådiga brevet den 24 september 1914 utbetalda kostnader för tryckning av en utav 1906 års renbeteskommission utgiven berättelse	»	773: 75

Transport kronor 321,176: 63

[73.]	Transport	kronor 321,176: 63
enligt nådiga breven den 9 december 1910, 18 juli 1913, 21 november 1913, 28 februari 1914 samt 19 juni 1914 utbetalda kostnader för införskaffande av vissa uppgifter rörande lappbefolkningen samt för verkställande av biologiska och etnografiska undersökningar bland lapparna	»	21,677: 26
enligt nådiga breven den 5 september 1913 samt 28 november 1913 utbetalda kostnader för uppförande av stängsel mellan sjöarna Gräsvattnet och Stora Umevatten i Tärna socken...	»	2,333: 20
enligt nådiga brevet den 18 juli 1912 utbetalda kostnader för arvode för utarbetande av regeringsrättens årsbok	»	4,317: 50
enligt nådiga brevet den 18 september 1914 utbetalda kostnader för en redogörelse rörande vissa postanordningar i utlandet	»	200: —
enligt nådiga brevet den 3 augusti 1912 utbetalda kostnader för skötande av en koloxidapparat vid Käsö för utrotande av råttor ombord å fartyg	»	1,324: —
enligt nådiga breven den 10 juni 1912, 30 maj 1913 (2 st.) samt 24 oktober 1913 utbetalda kostnader för gäldande av vissa kostnader vid undersökning av gränslinjen mot Ryssland	»	10,784: 22
enligt nådiga brevet den 30 maj 1913 utbetalda kostnader för utmärkande av viss del av sjögränsen mellan Sverige och Norge m. m.	»	340: —
enligt nådiga brevet den 25 juli 1913 utbetalda kostnader för ersättning till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för vissa undersökningar rörande järnvägsspår mellan Rönninge och Järna	»	2,103: 66
enligt nådiga brevet den 24 juli 1914 utbetalda kostnader för undersökning rörande hamn- och stuveriarbetarnas arbets- och löneförhållanden ..	»	2,500: —
enligt nådiga brevet den 21 februari 1913 utbetalda kostnader för utredning inom socialstyrelsen rörande skogsarbetarnas ställning och levnadsförhållanden i Norrland m. m.	»	3,000: —
	Transport	kronor 369,756: 47

enligt nådiga brevet den 31 december 1913 utbetalda kostnader för utredning i fråga om personalens å rakstugor m. fl. ställen arbetsförhållanden m. m.	»	5,800: —	[73.]
---	---	----------	-------

Summa kronor 375,556: 47

Med iakttagande av grundsatsen om anslags bestämmande till jämnt tal av kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av omförmälda *av statskontoret förskottsvis bestridda utgifter* på extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av 375,557 kronor.

6. Extra lönetillägg.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden denna dag anfört i fråga om beredande åt vissa statens tjänstemän och betjante av extra lönetillägg för år 1915, att uppföras i riksstaten för år 1916, hemställer jag, att Kungl. Maj:t behagade föreslå riksdagen

[74.]

*Extra
lönetillägg.
(Extra anslag.)*

att till beredande, i enlighet med de i nyssnämnda statsrådsprotokoll angivna grunder, av *extra lönetillägg för innevarande år* åt en del tjänstemän och betjante i de till civildepartementet hörande ämbetsverk och kårer å extra stat för år 1916 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av 20,000 kronor.

7. Till ålderstillägg <i>oförändrat ordinarie anslag, förslagsanslag</i>	kronor	375,000: —
--	--------	------------

8. Rese- och traktamentspenningar, <i>oförändrat ordinarie anslag, förslagsanslag</i>	»	150,000: —
---	---	------------

9. Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser, <i>oförändrat ordinarie anslag, förslagsanslag</i>	»	1,000,000: —
---	---	--------------

10. Extra utgifter, <i>oförändrat ordinarie anslag, reservationsanslag</i>	»	12,000: —
--	---	-----------

11. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. <i>oförändrat ordinarie anslag, förslagsanslag</i>	»	350,000: —
---	---	------------

12. Tryckningskostnader.

[75.] Beträffande anslaget till tryckningskostnader, som för år 1915 är
Trycknings- upptaget till 198,279 kronor, torde för utjämning av huvudtitelns slut-
kostnader. summa en ökning böra ske med 691 kronor.
 (Ordinarie
 anslag). Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att från och med år 1916 höja det *för bestridande*
av tryckningskostnader under sjätte huvudtiteln uppförda
 ordinarie förslagsanslaget av 198,279 kronor med 691
 kronor till 198,970 kronor.

Beträffande de här ovan upptagna ordinarie anslag, vid vilka jag
 icke gjort något yrkande, har jag ingen ändring att föreslå.

Sjätte huvudtitelns ordinarie anslag , som för innevarande år upp- gå till	kronor 13,478,047:—
komma, vid bifall till de av mig framställda förslag, att <i>ökas</i> med	» 204,391:—
och sålunda för år 1916 att uppgå till	» 13,682,438:—
Summan av de extra anslagen , som för inneva- rande år uppgår till	» 14,070,753:—
kommer, därest de av mig framställda för- slagen vinna bifall, att <i>minskas</i> med	» 100,191:—
och kommer sålunda för år 1916 att uppgå till	» 13,970,562:—
Huvudtitelns slutsumma för innevarande år	» 27,548,800:—
skulle, under förutsättning av bifall till de av mig framställda förslag, för år 1916 uppgå till	» 27,653,000:—
vilket innebär en ökning av	» 104,200:—

I vad föredragande departementschefen hemställt
 och föreslagit beträffande anslagen under sjätte huvud-
 titeln instämde statsrådets övriga ledamöter; och be-
 hagade Hans Maj:t Konungen bifalla, vad sålunda

blivit av statsrådet tillstyrkt, samt förordnade tillika, enligt statsrådets hemställan, att utdrag av detta protokoll skulle till finansdepartementet överlämnas till ledning vid författandet av Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov.

Ur protokollet:

Niklas A. Lindhult.

Sammandrag och register

till

Sjätte huvudtiteln.

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
				Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
A. Departementet.											
	4	1	Statsministern, lönefyllnad, <i>förslagsanslag</i> , högst	6,500	—	—	—	—	—	—	—
	4	2	Statsråden utan departement, 3 à 15,000 kronor	45,000	—	—	—	—	—	—	—
	4	3	Departementschefen	17,000	—	—	—	—	—	—	—
	4	4	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli	93,300	—	—	—	—	—	—	—
1	5	5	Till avlönande av en handsekreterare hos stats- ministern	—	—	3,000	—	—	—	—	—
2	5	6	Provisorisk lönereglering för departementet, <i>förslagsanslag</i>	—	—	13,785	—	—	—	—	—
3	6	7	Till avlönande av en extra föredragande inom departementet	—	—	7,000	—	—	—	—	—
4	6	8	Till avlönande av en andre särskild föredra- gande inom departementet	—	—	4,000	—	—	—	—	—
5	6	9	Till avlönande av en tredje särskild föredra- gande inom departementet	—	—	3,000	—	—	—	—	—
6	9	10	Till avlönande av en biträdande föredragande inom departementet	—	—	3,000	—	—	—	—	—
7	10	11	Till förhöjning av de inom departementet an- ställda amanuensernas arvoden m. m.	—	—	24,000	—	—	—	—	—
Säger för departementet				—	—	—	—	161,800	—	57,785	—
B. Regeringsrätten.											
10	1		Regeringsrätten	93,700	—	—	—	—	—	—	—
Säger för regeringsrätten				—	—	—	—	93,700	—	—	—
C. Överståthållarämbetet.											
8	10	1	Överståthållarämbetet	107,822	—	—	—	—	—	—	—
9	11	2	Till provisorisk förbättring av de hos över- ståthållarämbetet anställda manliga och kvinnliga extra tjänst innehavares avlö- ningsförmåner	—	—	10,600	—	—	—	—	—
Transport				107,822	—	10,600	—	255,500	—	57,785	—

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
				Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
			Transport	107,822	—	10,600	—	255,500	—	57,785	—
10	13	3	Till utgivande av tidningen »Polisunderrättelser»	—	—	26,400	—	—	—	—	—
11	14	4	Till bestridande av utgifterna för registrering av automobiler, <i>förslagsanslag</i> , att utgå i första hand av inflytande avgifter för registrering av automobiler	—	—	46,000	—	—	—	—	—
			Säger för överståthållarämbetet	—	—	—	—	107,822	—	83,000	—
			D. Landsstaten.								
	16	1	Landshövdingarna	318,500	—	—	—	—	—	—	—
12	16	2	Tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna	922,725	—	—	—	—	—	—	—
	19	3	Övergångsstat	56,800	—	—	—	—	—	—	—
	19	4	Till arvoden åt extra länsnotarier, extra länsbokhållare och övriga extra biträden vid länsstyrelserna, till avlöning åt extra vaktbetjäning därstädes samt till vikariatsersättning under semester för därtill berättigade tjänstemän m. m., <i>reservationsanslag</i>	213,000	—	—	—	—	—	—	—
	19	5	Fogderiförvaltningarna	1,625,635	—	—	—	—	—	—	—
13	19	6	Till beredande av tillfällig löneförbättring åt kronofogdar, häradsskrivare och länsmän, <i>förslagsanslag</i>	—	—	793,500	—	—	—	—	—
14	21	7	Till avlöning och underhåll av särskild polistyrka på landet, <i>förslagsanslag</i>	—	—	425,000	—	—	—	—	—
15	22	8	Till ersättning för juridiskt biträde åt de svenska lapparna i Norge samt till lappfogdar och lappförmän ävensom ordningsmän inom lappbyarna	—	—	20,500	—	—	—	—	—
			Säger för landsstaten	—	—	—	—	3,136,660	—	1,239,000	—
			E. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.								
			Väg- och vattenbyggnadsstaten:								
22	1 a		<i>Bestämt anslag</i>	137,800	—	—	—	—	—	—	—
			<i>Reservationsanslag:</i>								
22	1 b		Till expenser för allmänna arbeten	45,000	—	—	—	—	—	—	—
22	1 c		Till vägundersökningar	45,000	—	90,000	—	—	—	—	—
			Transport	227,800	—	—	—	3,499,982	—	1,379,785	—

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
				Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
			Transport	227,800	—	—	—	3,499,982	—	1,379,785	—
16	23	2	— — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—
17	23	3	Till tillfällig förstärkning av arbetskrafterna hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ...	—	—	3,600	—	—	—	—	—
18	26	4	Till anordnande av inspektion å enskilda järn- vägars rullande materiel	—	—	7,400	—	—	—	—	—
	26	5	Vägar och kommunikationer	12,000	—	—	—	—	—	—	—
19	27	6	Till undersökningar av mindre hamnar och farleder m. m.	—	—	10,000	—	—	—	—	—
20	27	7	Till understödjande av brobyggnader och, före- trädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprepning av åar och farleder	—	—	600,000	—	—	—	—	—
21	28	8	Till Sandvikens hamn å Öland	—	—	50,000	—	—	—	—	—
22	28	9	Till utförande av vissa skyddsåtgärder för Falkenbergs yttre hamn	—	—	50,000	—	—	—	—	—
23	42	10	Till bidrag för anläggning av nya samt för- bättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar	—	—	2,500,000	—	—	—	—	—
24	48	11	Till anläggande av enklare vägar i Norr- bottens, Västerbottens och Jämtlands län	—	—	500,000	—	—	—	—	—
	48	12	Jordförluster genom kanal- och väganlägg- ningar, <i>förslagsanslag</i> : Direkt anvisning 2,700 Ersättningar 4,567	7,267	—	—	—	—	—	—	—
	48	13	Till gäldande av Sveriges bidrag till den stän- diga internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet, <i>förslagsanslag</i>	365	—	—	—	—	—	—	—
			Säger för väg- och vattenbyggnadsväsendet	—	—	—	—	247,432	—	3,721,000	—
			F. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.								
			Medicinalstyrelsen med dithörande stater.								
	49	1	Medicinalstyrelsen	193,100	—	—	—	—	—	—	—
26	49	2	Till personliga avlöningstillägg till vissa be- fattningshavare i medicinalstyrelsen	—	—	2,100	—	—	—	—	—
			Transport	193,100	—	2,100	—	3,747,414	—	5,100,785	—

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
				Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
			Transport	193,100	—	2,100	—	3,747,414	—	5,100,785	—
27	50	3	Statsmedicinska anstalten	69,150	—	—	—				
28	50	4	Farmaceutiskt laboratorium vid statsmedicinska anstalten	—	—	15,600	—				
	51	5	Förste provinsialläkare och provinsialläkare	865,200	—	—	—				
	52	6	Till resestipendier åt förste provinsialläkare, provinsialläkare, extra provinsialläkare, biträdande provinsialläkare och stads-läkare, <i>reservationsanslag</i>	2,500	—	—	—				
	52	7	Till avlöning åt femton civila läkarstipendiater, <i>reservationsanslag</i>	22,500	—	—	—				
	52	8	Bidrag till extra provinsialläkares avlöande, <i>förslagsanslag</i>	30,000	—	—	—				
29	52	9	Tilläggsarvoden åt extra provinsialläkarna i Malå och Bjurholms distrikt	—	—	1,300	—	1,182,450	—	19,000	—
Sjukvårdsanstalterna.											
<i>Sinnessjukvårdsanstalterna:</i>											
	53	10	Hospitals underhåll, <i>förslagsanslag</i>	3,850,000	—	—	—				
30	53	11	— — — — —	—	—	—	—				
	57	12	Till resestipendier åt vid rikets hospital och asyler anställda läkare, <i>reservationsanslag</i>	500	—	—	—				
31	57	13	Till uppförande av ett nytt hospital vid Strängnäs	—	—	800,000	—				
	60	14	Anstalter för obildbara sinnesslöa, <i>förslagsanslag</i>	180,000	—	—	—				
	60	15	Anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, <i>förslagsanslag</i>	331,000	—	—	—				
	60	16	Epileptikeranstalter, <i>förslagsanslag</i>	22,000	—	—	—	4,383,500	—	800,000	—
<i>Öriga sjukvårdsanstalter:</i>											
	60	17	Lasarets underhåll	15,774	—	—	—				
	60	18	Till resestipendier åt ordinarie läkare vid länslasarett och därmed likställda sjukhus, <i>reservationsanslag</i>	1,500	—	—	—				
	61	19	Till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska	22,000	—	—	—				
32	62	20	Till bidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter	—	—	400,000	—				
			Transport	39,274	—	400,000	—	9,313,364	—	5,919,785	—

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
				Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
			Transport	39,274	—	400,000	—	9,313,364	—	5,919,785	—
33	65	21	Till bidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter, <i>förslagsanslag</i>	—	—	500,000	—				
34	72	22	Resebidrag till vissa patienter vid kustsanatorierna, <i>förslagsanslag</i>	—	—	10,000	—				
35	72	23	Till stipendier för läkare, som genomgå utbildningskurser i tuberkulossjukvård...	—	—	2,700	—				
	73	24	Resestipendier åt läkare för studier i tuberkulossjukvård, <i>reservationsanslag</i>	1,000	—						
36	73	25	Till upprätthållande av verksamheten vid de genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade folksanatorierna	—	—	200,000	—				
37	74	26	Statsbidrag till understödjande av dispenserverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	—	—	60,000	—				
38	75	27	Till bekostande av behandling enligt den s. k. ljusmetoden av medellösa, med sjukdomen »lupus vulgaris» behäftade personer från landsorten, <i>förslagsanslag</i>	—	—	15,000	—	40,274	—	1,187,700	—
			Vanföreväsendet:								
39	76	28	Till anordnande av kliniker och polikliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg	—	—	85,650	—				
40	77	29	Till underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra	—	—	8,400	—				
41	82	30	Bidrag till resor för vanföra jämte vårdare, <i>förslagsanslag</i>	—	—	15,000	—				
42	83	31	Till understöd åt de i Göteborg, Hälsingborg och Stockholm av föreningarna för bistånd åt vanföra inrättade undervisningsanstalterna för vanföra ävensom till bekostande av dessa anstalters inspektion, <i>förslagsanslag</i>	—	—	45,000	—	—	—	154,050	—
			Hälsovård i allmänhet.								
	88	32	Till bestridande av kostnader för allmän hälso- och sjukvård, <i>förslagsanslag</i>	225,000	—	—	—				
	88	33	Ortopediska institutet	8,250	—	—	—				
43	88	34	Skyddskoppypningens anordnande, <i>förslagsanslag</i>	46,000	—	—	—				
	89	35	Karantänsinrättningen på Känsö, <i>förslagsanslag</i> , högst	16,600	—	—	—				
			Transport	295,850	—	—	—	9,353,638	—	7,261,535	—

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
				Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
			Transport	295,850	—	—	—	9,353,638	—	7,261,535	—
44	89	36	Till bestridande av kostnaderna för skötseln av den å karantänsinrättningen på Kängö befintliga koloxidapparaten	—	—	1,000	—	—	—	—	—
45	91	37	Personligt lönetillägg åt karantänsläkaren på Kängö G. E. Hjortzberg	—	—	500	—	—	—	—	—
	91	38	Svenska läkarsällskapet	3,000	—	—	—	—	—	—	—
	92	39	Resestipendier åt civila läkare	3,500	—	—	—	—	—	—	—
	93	40	Till galdande av Sveriges andel i kostnaderna för den internationella hälsovårdsbyrån i Paris, <i>förslagsanslag</i>	7,000	—	—	—	309,350	—	1,500	—
			Säger för medicinalstaten samt hälso- och sjukvården	—	—	—	—	5,915,574	—	2,162,250	—
			G. Sociala verk och inrättningar.								
			Riksförsäkringsanstalten:								
46	93	1	Till upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet, <i>förslagsanslag</i>	—	—	244,870	—	—	—	—	—
47	114	2	Till ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med uppbörd och utbetalningar för riksförsäkringsanstalten, <i>förslagsanslag</i>	—	—	35,900	—	—	—	—	—
	115	3	Till bestridande av statens bidrag till fiskares försäkring, <i>förslagsanslag</i>	16,000	—	—	—	16,000	—	280,770	—
			Socialstyrelsen:								
	116	4	Socialstyrelsen	148,200	—	—	—	—	—	—	—
48	118	5	Till upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet	—	—	44,300	—	—	—	—	—
49	119		-----	—	—	—	—	—	—	—	—
50	122	6	Medling i arbetstvister, <i>förslagsanslag</i>	—	—	25,000	—	—	—	—	—
51	122	7	Till befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket, <i>förslagsanslag</i>	—	—	65,000	—	—	—	—	—
52	124	8	Till underlättande av medellösa arbetssökandes resor för tillträdande av plats, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats å annan ort, <i>förslagsanslag</i>	—	—	10,000	—	—	—	—	—
			Transport	148,200	—	141,300	—	9,678,988	—	7,543,805	—

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
				Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
			Transport	148,200	—	144,300	—	9,678,988	—	7,543,805	—
53	125	9	Bidrag till det mellanfolkliga arbetsamtet i Basel	—	—	750	—	148,200	—	145,050	—
			Arbetarskydd:								
	125	10	Yrkesinspektionen	81,680	—	—	—				
54	128	11	Till upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet	—	—	88,000	—				
55	128	12	Bidrag till bestridande av kostnaderna under år 1916 för den av föreningen för arbetarskydd i Stockholm anordnade permanenta utställningen av skyddsanordningar mot olycksfall och ohälsa i arbetet	—	—	4,000	—	81,680	—	92,000	—
			Socialförsäkring:								
56	131	13	Till sjukkasseeväsendets befrämjande, förslagsanslag	1,400,000	—	—	—				
57	134	14	Till understödjande av sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd, förslagsanslag	—	—	50,000	—				
58	136	15	Till uppehållande av tillsyn över understödsföreningarna	—	—	6,000	—				
59	148	16	Bidrag till den internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande	—	—	750	—	1,400,000	—	56,750	—
			Nykterhetsverksamhet:								
60	149	17	Anslag till alkoholistvården	—	—	244,000	—	—	—	—	—
61	150	18	Främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder	—	—	70,000	—	—	—	314,000	—
			Allmänna pensionsförsäkringen:								
	153	19	Pensionsstyrelsen	234,600	—	—	—				
62	153	20	Till upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m., förslagsanslag	—	—	381,000	—				
63	159	21	Till bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring, förslagsanslag	—	—	4,500,000	—				
"	159	"	Till statsbidrag till den jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring anordnade, på frivilliga avgifter grundade försäkring, förslagsanslag	—	—	125,000	—				
			Transport	234,600	—	5,006,000	—	11,308,868	—	8,151,605	—

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
				Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
			Transport	234,600	—	5,006,000	—	11,308,868	—	8,151,605	—
64	161	22	Till vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet	—	—	200,000	—	—	—	—	—
65	165	23	Ersättning till postsparbanken för bestyret med pensionsutbetalningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	—	—	50,000	—	—	—	—	—
66	167	24	Ersättning till häradsskrivarna för pensionsförteckningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	—	—	50,000	—	234,600	—	5,306,000	—
			Diverse sociala ändamål.								
67	173	25	Till understödjande av nationalföreningens mot emigrationen verksamhet	—	—	10,000	—	—	—	—	—
68	191	26	Understöd åt stiftelsen »Hemmet Fristad» ...	—	—	10,000	—	—	—	20,000	—
			Säger för sociala verk och inrättningar	—	—	—	—	1,880,480	—	6,214,570	—
			H. Försäkringsinspektionen.								
194	1	1	Till upprätthållande av försäkringsinspektionens verksamhet, <i>reservationsanslag</i> , att av bidrag till försäkringsinspektionen direkt utgå	53,000	—	—	—	—	—	—	—
			Säger för försäkringsinspektionen	—	—	—	—	53,000	—	—	—
			I. Diverse.								
69	194	1	Till verkställande av undersökningar och arbeten för åstadkommande av en skematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall	—	—	41,500	—	—	—	—	—
70	201	2	Till anordnande av inspektion över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring m. m.	—	—	27,400	—	—	—	—	—
71	204	3	Till bestridande av utgifterna för statens biografbyrå, <i>förslagsanslag</i> , att utgå i första hand av inflytande avgifter för granskning av biografbilder	—	—	26,000	—	—	—	—	—
72	207	4	Till understöd åt Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer	—	—	2,500	—	—	—	—	—
73	210	5	Till betäckande av vissa utav statskontoret förskottsvis bestridda utgifter	—	—	375,557	—	—	—	—	—
			Transport	—	—	472,957	—	11,596,468	—	13,477,605	—

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
				Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
			Transport	—	—	472,957	—	11,596,468	—	13,477,605	—
74	217	6	Extra lönetillägg för år 1915, <i>förslagsanslag</i>	—	—	20,000	—	—	—	—	—
	217	7	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>	375,000	—	—	—	—	—	—	—
	217	8	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	150,000	—	—	—	—	—	—	—
	217	9	Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser, <i>förslagsanslag</i>	1,000,000	—	—	—	—	—	—	—
	217	10	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	12,000	—	—	—	—	—	—	—
	217	11	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i>	350,000	—	—	—	—	—	—	—
75	218	12	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	198,970	—	—	—	—	—	—	—
			Säger för diverse	—	—	—	—	2,085,970	—	492,957	—
			Summa	—	—	—	—	13,682,438	—	13,970,562	—

Summa för huvudtiteln kronor 27,653,000: —

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
VID
LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM
ÅR 1915.

FÖRSTA SAMLINGEN.

FÖRSTA BANDET. III.

Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition Nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov:
sjunde och åttonde huvudtitlarna.

Sjunde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:st Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14
januari 1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Vennersten föredrog härefter de frågor, som tillhörde regleringen av riksstatens sjunde huvudtitel för år 1916 och anförde därvid:

Jag anhåller att i anslutning till vad jag tidigare i dag vid behandling av inkomsterna yttrat angående uppskjutande av vissa utgifter under år 1915 få redogöra för ett par åtgärder i detta avseende, som beröra anslag under sjunde huvudtiteln.

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 1 saml.

Då det nu rådande krigstillståndet visat sig göra det särdeles vanskligt och i många fall omöjligt att företaga studieresor till flertalet främmande europeiska länder, har beslutats inställande tillsvidare av åtgärder för utdelande av vissa resestipendier och understöd för år 1915.

Genom nådiga kungörelsen den 17 december 1914 har sålunda Kungl. Maj:t förordnat, att det skall tillsvidare anstå med åtgärder för utdelning för år 1915 av, bland annat, följande under sjunde huvudtiteln upptagna reseunderstöd och stipendier, nämligen reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri, reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena, reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien och handelsstudiestipendier för förvärvande utomlands av praktiska insikter i handelsyrket.

Dessutom har Kungl. Maj:t i nådigt brev till kommerskollegium samma den 17 december föreskrivit, att det skall tillsvidare anstå med åtgärder för utdelning för år 1915 av vissa belopp av anslaget till reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshanteringen hör, samt av anslaget till reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, vilka icke ägna sig åt bergshanteringen. De genom sistnämnda beslut innehållna medlen utgöra halva beloppet av vardera anslaget. De återstående beloppen av samma anslag avses för understöd till studieresor till Amerika. Anslagen uppgå i sin helhet till respektive 6,000 kronor och 25,000 kronor.

Genom nu omförmälda beslut komma följande belopp att tillsvidare innehållas, nämligen

1) reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri	kronor	18,000:—
2) reseunderstöd åt arbetare	»	50,000:—
3) reseunderstöd åt verkmästare och förmän	»	15,000:—
4) handelsstudiestipendier	»	20,000:—
5) reseunderstöd åt tekniker inom bergshanteringen...	»	3,000:—
6) reseunderstöd åt andra tekniker	»	12,500:—
Summa kronor		118,500:—

Av dessa medel ingå de under 1), 3) och 6) upptagna som reservationsanslag och det under 2) upptagna som fast anslag i sjunde huvudtiteln's ordinarie anslag om 121,500 kronor till befrämjande i allmänhet av slöjderna. Handelsstudiestipendierna under 4) utgöra ett självständigt extra reservationsanslag i 1915 års riksstat; och reseunder-

stöden under 5) ingå i det reservationsanslag å 6,000 kronor, som tillhör det ordinarie anslaget å 8,700 kronor till befrämjande i allmänhet av bergsbruket.

Då sannolikt är, att nu ifrågavarande medel, handelsstipendierna möjligen till någon del undantagna, icke komma att utdelas under år 1915, lära de kunna för sina ändamål disponeras under år 1916, de under 2) upptagna dock allenast efter riksdagens medgivande. Med hänsyn härtill torde de anslag, som äro av saken berörda, kunna i staten för år 1916 minskas med mot besparingarna svarande belopp.

Jag anhåller att få återkomma till denna fråga vid behandlingen av respektive anslag.

Innan jag ingår på redogörelsen för de särskilda frågorna under sjunde huvudtiteln, ber jag att här få beröra ytterligare ett ärende.

Det har varit min förhoppning, att den viktiga frågan om inrättande av ett riksrevisionsverk skulle kunna föreläggas den nu stundande riksdagen. Emellertid har vid frågans behandling inom finansdepartementet visat sig angeläget att i vissa avseenden ytterligare utreda densamma; och då det icke kan med någon säkerhet förutses, huruvida denna nu pågående utredning hinner slutföras i sådan tid, att förslag i ärendet kan i år framläggas för riksdagen, anser jag mig icke böra ifrågasätta, att anslag för det nya verket nu beräknas. Skulle utredningen bliva i god tid färdig, torde med hänsyn till den jämförelsevis ringa kostnadsökning, verkets inrättande påkallar, hinder ej möta att framdeles under riksdagen i samband med förslaget framläggande göra nödiga anslagsäskanden.

A. Departementet.

1. Departementschefen, *oförändrat ordinarie anslag* kronor 17,000.
2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, *oförändrat ordinarie anslag* kronor 58,000.

3. Provisorisk lönereglering i departementet.

[1.]
*Provisorisk
 lönereglering
 för departe-
 mentet.*
 (extra anslag.)

Till provisorisk lönereglering för befattningshavare i finansdepartementet har för ett vart av åren 1911—1915 på extra stat anvisats förslagsanslag, som i riksstaten upptagits för vardera av åren 1911 och 1912 med 7,820 kronor, för år 1913 med 7,770 kronor, för år 1914 med 7,965 kronor och för innevarande år med 7,865 kronor, därav högst 175 kronor varit avsedda till höjning av vikariatsersättning under semester. Skillnaden i anslagsbeloppen beror dels därpå, att anslagsbehovet i viss mån är beroende av, i vilken omfattning ålderstillägg å den ordinarie avlöningen utgå, och dels, vad beträffar 1914 års anslag, på 1913 års riksdags beslut i fråga om provisoriska ålderstillägg åt förste vaktmästare och vaktmästare. För år 1915 torde anslagsbehovet komma att uppgå till 7,965 kronor.

Under återopande av vad chefen för justitiedepartementet till statsrådsprotokollet över justitiedepartementets ärenden denna dag anfört i fråga om provisorisk lönereglering för nämnda departement och med tillkännagivande, att, enligt vad jag inbämtat, registratorns i finansdepartementet sportelinkomst under de senaste åren icke överstigit 500 kronor om året, får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till provisorisk lönereglering för befattningshavare i finansdepartementet, i enlighet med de i berörda statsrådsprotokoll angivna grunder och på de i detsamma förordade villkor, på *extra stat* för år 1916 bevilja ett förslagsanslag av kronor 7,965, därav högst » 175 må användas till höjning av vikariatsersättning under semester.

4. Extra föredragande i finansdepartementet.

[2.]
*Extra föredragande i
 finansdepartementet.*
 (extra anslag.)

För uppehållande av en del utav den finansdepartementet åliggande föredragningskyldigheten hos regeringsrätten har riksdagen för åren 1913, 1914 och 1915 anvisat extra anslag, som för innevarande år utgår med 7,000 kronor och användes till arvode åt en extra föredragande. Av beloppet anses 2,500 kronor motsvara tjänstgöringspenningar.

Då behov av extra föredragande för regeringsrättsmål lär komma att föreligga jämväl nästa år, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [2.]

att för beredande av ersättning åt en extra föredragande i finansdepartementet å *extra stat* för år 1916 anvisa ett anslag av kronor 7,000.

5. Extra kanslisekreterare i finansdepartementet.

På framställning av Kungl. Maj:t beviljade 1913 års riksdag till arvode åt en extra kanslisekreterare i finansdepartementet med tjänstgöringsskyldighet enligt grunder, angivna i det 1913 års statsverksproposition åtföljande protokollet örer finansärenden för den 14 januari samma år, å *extra stat* för år 1914 ett belopp av 7,975 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att därav redan under år 1913 disponera 2,725 kronor. [3.]

Extra kanslisekreterare i finansdepartementet.

(extra anslag.)

Med detta anslag avsågs att bereda medel för anställande från och med den 1 juli 1913 av bemälda extra tjänsteman med avlöning av 5,050 kronor om året, varjämte till ersättning åt vikarie för honom under semester beräknades 200 kronor för vartdera av åren 1913 och 1914.

För enahanda ändamål har riksdagen jämväl på *extra stat* för år 1915 beviljat ett anslag av 5,250 kronor.

Då jag nu går att begära medel till arvode åt en extra kanslisekreterare för år 1916, ber jag få erinra, att enligt de i ovan åberopade protokoll över finansärenden för den 14 januari 1913 angivna grunder bemälda tjänsteman skulle dels bereda och föredraga ärenden angående kommunernas finanshushållning samt angående statens byggnader och förhyrande av lokaler åt ämbetsverk och kommittéer, dels ock biträda expeditionschefen med beredningen särskilt av ärenden, som vore avsedda att framläggas för riksdagen. Jag erinrar tillika därom, att vid arbetets fördelning inom finansdepartementet under innevarande höst det visat sig lämpligt, att den av Kungl. Maj:t den 25 sistlidne september utnämnde kanslisekreteraren, vilken dittills såsom extra kanslisekreterare fullgjort med sistnämnda befattning förenade föredragningskyldighet och övriga åligganden, fortfarande finge bestrida enahanda tjänstgöring, i följd varav Kungl. Maj:t sistnämnda dag tillika förordnade, att under tiden till innevarande års slut bemälda kanslisekreterare

- [3.] skulle förrätta den extra kanslisekreterartjänsten och att den samtidigt förordnade extra kanslisekreteraren skulle sköta den ifrågavarande ordinarie tjänsten.

Då det sålunda visat sig under vissa förhållanden kunna vara önskvärt, att innehavaren av den extra kanslisekreterartjänsten icke utför just de åligganden, för vilkas förrättande tjänsten tillkommit, utan att dessa åligganden, vilka i regel äro mer krävande än det arbete, som vanligen fordras av en kanslisekreterare, uppdragas åt någon av departementets ordinarie kanslisekreterare, synes det mig vara lämpligast, att den extra kanslisekreteraren, som fortfarande är mer än väl behöflig till följd av departementets stora arbetsbörda, icke förbindes med någon bestämd tjänstgöringsskyldighet.

I detta sammanhang anser jag mig böra erinra om den tillfälliga förstärkning av finansdepartementets arbetskrafter, som på senaste tiden vidtagits.

Enligt statsrådsprotokollet över finansärenden för den 6 november 1914 anförde jag följande:

»Finansdepartementets arbetsbörda under den senast förflutna tiden har varit osedvanligt stor. Den omständigheten, att flertalet av 1914 års senare riksdags beslut icke kunnat expedieras förrän under den tid, då förarbetena till nästkommande års riksdag måste mera intensivt bedrivas, har naturligen i betydlig mån härtill bidragit, men den huvudsakliga orsaken är att söka å annat håll. Enligt departementets diarium utgjorde antalet nummer å nyinkomna ärenden under månaderna januari—oktober nästlidet år 2,241, varvid märkes att med varandra sammanhängande, ehuru självständigt ingivna framställningar ofta pläga antecknas under ett och samma nummer. Under motsvarande månader detta år utgjorde antalet diarienummer 3,086, således en ökning på 845 nummer. Största delen av denna ökning eller omkring 600 nummer utgöres av en nytillkommen grupp av ärenden nämligen ärenden rörande utfärdande av utförsel förbud, upphävande av dylika förbud eller meddelande av dispens från desamma. Det är företrädesvis denna grupp av ärenden, som nedtyngt arbetet inom finansdepartementet. Härtill har icke blott bidragit ärendenas antal utan även den omständigheten, att de så gott som uteslutande utgöra sådana, som för sin behandling kräva största skyndsamhet. Det har också mött högst betydande svårigheter att med tillgängliga arbetskrafter på ett tillfredsställande sätt uppehålla arbetets jämna gång; och det har icke varit möjligt att undgå, att emellanåt dispensärenden icke fått den skyndsamma behandling, som varit önsk-

värd. Då nu dessa ärenden likasom övriga med uppehållandet av utförselförbud sammanhängande frågor tendera att starkt ökas — ifrågasättande ärenden utgjorde under augusti 104, under september 119 och under oktober 368 nummer, därav flera samlingsnummer — synes det vara nödvändigt, även i betraktande därav, att det vanliga löpande arbetet och arbetet å riksdagsärendena givetvis blir under de närmaste månaderna stegrat, att särskilda anordningar vidtagas för att sätta departementet bättre i stånd att bära den å detsamma vilande arbetsbördan. Den utväg, som i sådant syfte synes mig böra vidtagas, är att tillsvidare åt en särskild tjänsteman lämnas uppdrag att med uteslutande av andra frågor taga den närmaste befattningen med beredning och föredragning av alla med utförselförbud sammanhängande ärenden, ävensom att för detta ändamål departementets arbetskrafter tillfälligt förstärkas. [3.]

Då det för närvarande icke finnes någon lämplig person inom departementet, åt vilken, utan att andra viktiga arbetsuppgifter åsidosättas, kan lämnas uppdraget att handlägga nyssberörda slag av ärenden, torde därtill få förvärfvas någon annan lämplig kraft.

Med hänsyn såväl till det högst betydande och i många fall krävande arbete, som kommer att fordras av den tjänsteman, åt vilken det ifrågasatta uppdraget skulle givas och vilken säkerligen icke kan med detsamma förena någon annan sysselsättning, som ock till uppdragets tillfälliga beskaffenhet torde arvodet för uppdraget i fråga icke böra sättas lägre än till samma belopp som arvodet till departementets extra föredragande i regeringsrätten, d. v. s. till 7,000 kronor, för år räknat.

För underlättande av här ifrågasättande ärendens behandling synes mig ändamålsenligt, att över desamma får föras ett särskilt inkommande diarium.

Till innehavare av det nu ifrågasatta uppdraget torde vid bifall till förslaget få förordnas tillförordnade sekreteraren i kommerskollegium, filosofie licentiaten Einar Modig. Denne torde tillförbindas att avstå alla sina löneförmåner i kommerskollegium.

Modigs förordnande torde böra begränsas till innevarande år.»

Denna hemställan, blev av Kungl. Maj:t bifallen. Sedermera har Kungl. Maj:t den 31 december 1914 förnyat Modigs förordnande att gälla tillsvidare intill utgången av mars månad 1915.

Med hänsyn till den tillfälliga karaktären av denna förstärkning av finansdepartementets arbetskrafter och då det är att hoppas, att den ej skall behöva bli alltför långvarig, synes något särskilt anslag ej böra för ändamålet nu begäras av riksdagen, utan torde de för ändamålet

- [3.] förskotterade utgifterna få i vanlig ordning för riksdagen anmälas till ersättande.

På grund av vad jag här ovan anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att till arvode åt en extra kanslisekreterare samt till ersättning åt vikarie för honom under semester å *extra stat* för år 1916 bevilja ett anslag av kronor 5,250.

6. Höjning av anslaget till biträde inom finansdepartementet vid beredning av ärenden rörande bankväsendet m. m.

[4.]
Höjning av
anslaget
till biträde
inom finans-
departementet
vid beredning
av ärenden
rörande bank-
väsendet m. m.
(ordinarie
anslag.)

I skrivelse till chefen för finansdepartementet den 14 december 1911 framhöll bankinspektören på anförda skäl såsom önskvärt, att det å sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till biträde inom finansdepartementet vid beredning av ärenden rörande bankväsendet samt med upprättande av statistiska uppgifter rörande bank- och hypoteks-inrättningar, högst 4,000 kronor, förhöjdes med 500 kronor. Departementschefen fann emellertid ökningen icke behöva beräknas högre än till 300 kronor, i enlighet varmed Kungl. Maj:t föreslog 1912 års riksdag att höja ifrågavarande förslagsanslag, högst 4,000 kronor, till högst 4,300 kronor; och blev denna hemställan av riksdagen bifallen.

I en till chefen för finansdepartementet ställd skrivelse av den 30 september 1914 har nu bankinspektören gjort framställning om ytterligare höjning av ifrågavarande anslag, därvid han anfört bland annat följande:

»Ur nämnda anslag utgår dels ett arvode å 2,600 kronor till sekreteraren i bankinspektionen i hans egenskap av föredragande i bankärenden, dels en ersättning av 1,400 kronor till statistiskt biträde, dels ock gottgörelse till vikarie för sekreteraren.

Redan år 1913 visade sig anslaget icke förslå till att bereda ersättning åt vikarie för sekreteraren under av denne åtnjuten långvarig ledighet för sjukdom; och tillerkändes med hänsyn härtill vikarien särskild ersättning med 166 kronor 67 öre att utgå av sjunde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Ersättningen till det statistiska biträdet utgår från och med innevarande år med ett belopp, som är 200 kronor högre än vid tiden för anslagets höjning.

[4.]

Sistnämnda förhållande utgör i och för sig tillräckligt motiv för anslagets ökning med 200 kronor. Även om ett anslag å 4,500 kronor skulle komma att i vanliga fall förslå, är det emellertid tydligt, att det skulle lämna en allt för liten marginal för att möta de ökade anspråk, som tillfälligtvis kunde komma att ställas på detsamma vid längre ledighet för sekreteraren eller verkställande av särskilda statistiska utredningar.

Den lämpligaste anordningen ernås, synes det mig, genom att i samband med anslagets höjning till 4,500 kronor giva detsamma förslagsanslags natur, varigenom möjlighet vore beredd att möta de tillfälligt ökade anspråk, vilka av herr statsrådet prövades befogade.

Skulle emellertid betänkligheter möta häremot lärers av angivna grunder en höjning till minst 4,700 kronor vara erforderlig.

Jag tillåter mig slutligen erinra om önskvärdheten av att ifrågasätta ändring med avseende å berörda anslag kunde vinna tillämpning redan under år 1915.»

Av vad bankspektören sålunda yttrat synes mig framgå, att en höjning av ifrågavarande anslag är erforderlig. Det av bankspektören i första hand framställda förslaget att höja anslaget till 4,500 kronor och därjämte giva det natur av obegränsat förslagsanslag kan jag emellertid icke biträda. Däremot finner jag det alternativa förslaget att, med bibehållande av anslagets natur av begränsat förslagsanslag, höja detsamma med 400 kronor till 4,700 kronor, väl motiverat av de krav, som enligt vad bankspektören påvisat ställas på anslaget såväl för det statistiska arbetet, särskilt vid utförandet av speciella statistiska utredningar, som för bestridande av sekreterartjänsten under ledighet för dess ordinarie innehavare. Ett förstärkande av ifrågavarande anslag redan innevarande år med nämnda belopp, 400 kronor, torde ock vara önskvärt; och vill jag härom under särskild punkt till dagens protokoll göra framställning.

*Departements-
chefen.*

Jag får alltså hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att från och med år 1916 höja det å sjunde huvudtiteln uppförda *ordinarie förslagsanslaget* till biträde inom finansdepartementet vid beredning av ärenden rörande bankväsendet samt med upprättande av statistiska uppgifter rörande bank- och hypoteksinrättningar, nu högst kronor 4,300, med » 400 till högst » 4,700.

7. Förstärkning av anslaget till biträde inom finansdepartementet vid beredning av ärenden rörande bankväsendet m. m.

[5.]
Förstärkning
av anslaget
till biträde
inom finans-
departementet
vid beredning
av ärenden
rörande bank-
väsendet
m. m.
(extra anslag.)

Med åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av det å sjunde huvudtiteln för innevarande år uppförda förslagsanslaget till biträde inom finansdepartementet vid beredning av ärenden rörande bankväsendet samt med upprättande av statistiska uppgifter rörande bank- och hypoteksinrättningar, högst 4,300 kronor, på extra stat för år 1916 anvisa ett anslag av kronor 400, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera detsamma.

B. De centrala ämbetsverken.

Kammarkollegium.

1. Kammarkollegium.

1 a. Kammarkollegium, *oförändrat ordinarie anslag* kronor 128,000.

[6.]
Ang. ålders-
tillägg för
kvinnlige bi-
träden hos
kammarkolle-
gium.

1 b. Under åberopande av vad jag tidigare denna dag vid behandlingen av ärendena under rubriken »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrat angående ålderstillägg för vissa kvinnliga biträden, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att beträffande de i staten för kammarkollegium upptagna kvinnliga biträdena av högre och lägre avlöningsgrad besluta sådan ändring i gällande föreskrifter, att biträde av lägre grad, som efter intjänande av båda ålderstilläggen i denna grad befordras till biträdesbefattning av högre grad, må omedelbart komma i åtnjutande av ett ålderstillägg i den högre graden.

2. Anställande av en extra advokatfiskal hos kammarkollegium.

I en den 29 mars 1912 avlåten proposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen, bland annat, att för anställande hos kammarkollegium av en extra advokatfiskal på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag av 9,200 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1912 av anslaget disponera 3,200 kronor.

[7.]
Anställande
av en extra
advokatfiskal
hos kammar-
kollegium.

(extra anslag.)

En fullständig utredning i detta ärende återfinnes i det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden berörda den 29 mars, vartill jag ber att få hänvisa.

Jag tillåter mig nu endast erinra om följande.

Frågan om förstärkning av arbetskrafterna å kammarkollegii advokatfiskalskontor väcktes i samband med det aktuellt vordna spörsmålet om tillvaratagandet av kronans tvistiga rätt till vattenfall. I sådant avseende meddelade Kungl. Maj:t under år 1911 särskilda uppdrag för vice häradshövdingen Ernst Hagelin och revisionssekreteraren greve H. A. H. Hamilton att utföra rättegångar angående vissa vattenfall och verkställa undersökningar angående kronans rätt till vatten i övrigt i vissa älvar. Dessa uppdrag avsågo, för Hagelin förhållanden i Dalälven samt för Hamilton förhållanden i Indalsälven ävensom i Ume och Lule älvar.

Enligt nådigt brev till kammarkollegium den 1 december samma år meddelade Kungl. Maj:t sedermera beslut av huvudsakligen följande innehåll.

Det skulle åligga kammarkollegium att tillsvidare och intill dess annorlunda kunde varda förordnat i fall, där icke undantag enligt det nådiga beslutet vore särskilt bestämda, låta med biträde av kammaradvokatfiskalskontoret verkställa undersökning rörande den rätt, kronan kunde äga beträffande samtliga vattendrag inom Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, ävensom de delar av Dalälven, som tillhörde Uppsala och Västmanlands län, samt att, i den mån tillgången på arbetskrafter det medgäve, jämväl verkställa undersökning av kronans rätt till strömfall söder om Dalälven, ävensom att, där verkställd undersökning därtill föranledde, låta genom kammaradvokatfiskalsämbetet anhängiggöra och utföra kronans talan i fråga om bättre rätt till vatten och grund jämte utmål.

Revisionssekreterarna greve Hamilton och N. Wihlborg förordnades att tillsvidare tjänstgöra såsom extra advokatfiskaler hos kammarkolle-

[7.] gium. Därvid skulle till en början Hamilton hava att fullfölja de honom av Kungl. Maj:t i förevarande ämne förut meddelade uppdrag. Wihlborg återigen skulle närmast hava att verkställa undersökning för utrönande, huruvida i fråga om vattenfallen i Dalälven och de norrländska älvarna fara för tjuguarig hävd föreläge. I övrigt skulle fördelningen av arbetet mellan advokatfiskalen och de båda extra advokatfiskalerna bestämmas av collegium.

De vice häradshövdingen Hagelin i ämnet meddelade uppdrag skulle fortfarande bestå. Dessa uppdrag skulle dock icke anses innebära, att undersökning skulle verkställas av honom för utrönande, huruvida fara för hävd föreläge.

Vice häradshövding Hagelin har sedermera under år 1912 entledigats från sitt ovanberörda uppdrag; och har Kungl. Maj:t i stället förordnat revisionssekreteraren C. G. T. Borell att tillsvidare tjänstgöra såsom advokatfiskal hos kammarkollegium med den tjänstgöringsskyldighet, collegium bestämde.

Sedan kammarkollegium i skrivelse den 30 december 1911 framhållit, att collegii ordinarie advokatfiskal oaktat förutnämnda av Kungl. Maj:t vidtagna åtgärder att uppdraga utförandet av vissa på advokatfiskalskontoret ankommande arbeten åt särskilt förordnade personer vore alltför betungad, och förty hemställt om förstärkning av arbetskrafterna å advokatfiskalskontoret, medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 26 januari 1912, att hos collegium finge tillsvidare intill den 1 juli 1912 anställas en extra advokatfiskal att biträda med de på advokatfiskalsämbetet ankommande åtgärder, med den arbetsfördelning mellan ordinarie och extra advokatfiskalen, som av collegii chef bestämdes; och förordnades en hos collegium anställd amanuens att uppehålla nämnda extra advokatfiskalsbefattning, med rätt för honom — vilken skulle hava att åt den, som under tiden uppehölle hans amanuensbefattning, avstå de därmed förenade löneförmåner — att uppbära arvode efter 5,600 kronor för år räknat, därav 1,800 kronor skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar.

I sammanhang därmed uppdrog Kungl. Maj:t åt löneregleringskommittén att verkställa utredning, huruvida och i vad mån ett mera varaktigt behov av förstärkning av arbetskrafterna å kammarkollegii advokatfiskalskontor föreläge, samt avgiva det utlåtande, vartill utredningen kunde föranleda.

I avgivet utlåtande förklarade sig löneregleringskommittén hava kommit till den uppfattning, att en varaktigare förstärkning av arbetskrafterna å kammarkollegii advokatfiskalskontor vore av behovet påkallad.

Kommittén tillstyrkte alltså, att, i anslutning till den av Kungl. Maj:t för tillfället träffade anordning, en extra advokatfiskal hos kammarkollegium fortfarande för tiden från och med den 1 juli 1912 och tillsvidare, så länge behov därav förefunnes, måtte hos kollegium anställas.

[7.]

I skrivelse den 30 maj 1912 angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel anförde riksdagen, såvitt nu är i fråga, att den i ärendet förebrogta utredningen syntes riksdagen hava till fullo ådagalagt, att de advokatfiskalsämbetet åliggande viktiga och invecklade ärenden, även med de särskilda åtgärder, som redan vidtagits för behandling av frågor angående tillvaratagandet av kronans rätt till vattenfall, krävde en förstärkning av ämbetets arbetskrafter. Särskilt torde en dylik förstärkning bli nödvändig för ett rätt bedrivande av undersökningarna rörande kronans bättre rätt till fast egendom. Det syntes nämligen av vikt, att dessa undersökningar oaktat den skyndsamt, med vilken de måste utföras, dock bleve så omsorgsfullt och noggrant utförda, att talan om återvinnande av sådan egendom icke bleve i något fall anställd, utan verkliga skäl och sakliga grunder. Vid sådant förhållande ansåge riksdagen sig böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag i denna del så mycket mer, som riksdagen i övrigt icke funnit något att erinra däremot.

För anställande hos kammarkollegium av en extra advokatfiskal anvisade riksdagen alltså på extra stat för år 1913 ett anslag av 9,200 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1912 av anslaget disponera 3,200 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar, har riksdagen sedermera för ifrågavarande ändamål å extra stat för vart och ett av åren 1914 och 1915 beviljat ett anslag av 6,000 kronor.

Den extra advokatfiskalen uppbär arvode efter 5,600 kronor, för år räknat, därav 1,800 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar. Återstoden av det utav riksdagen för varje år för ändamålet anvisade beloppet, 400 kronor, är avsedd till vikariatsersättningar under semester. För den extra advokatfiskalen gälla i tillämpliga delar de jämlikt kungörelsen den 26 maj 1909 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med den 1 juni 1909 fastställda nya avlöningsförmånerna för kammarkollegium.

I skrivelse den 30 september 1914 har nu kammarkollegium gjort framställning om anslag jämväl för år 1916 till förstärkning av arbetskrafterna å kollegii advokatfiskalskontor. Till styrkande av att behov i sådant avseende fortfarande föreläge har kollegium anført huvudsakligen följande.

*Kammar-
kollegium.*

[7.]

Antalet till advokatfiskalskontoret under år 1914 intill den 1 september inkomna mål och ärenden, oberäknat de på handläggning av revisionssekreterarna greve H. A. H. Hamilton och K. G. Th. Borell samt häradshövdingen N. Wihlborg beroende, utgjorde 694. Totalsumman av de sistnämnda dag oavgjorda uppginge till 781, därav 114 rättegångsmål och 56 administrativa besvärsmål; och rörde sig av återstående 611 mål och ärenden 93 om skatteköp och skatteomföring, 183 om lagfart, 25 om bättre rätt till jord och vatten och 47 om byggande i kungsådra och om vattensyner. Till jämförelse ville kollegium framhålla, att antalet av de under år 1913 under tiden intill den 1 september inkomna mål och ärenden, vilka icke tillhört de särskilt förordnade extra advokatfiskalernas handläggning, utgjorde 549 ävensom att antalet av de under hela åren 1911 och 1912 till ämbetet inkomna ärenden med samma undantag uppgått till respektive 402 och 498.

Kollegium hemställde alltså, det tacktes Kungl. Maj:t hos riksdagen göra framställning, att för fortsatt anställande hos kollegium av en extra advokatfiskal på extra stat för år 1916 måtte beviljas ett anslag av 6,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Vid tillstyrkande av den nådiga propositionen i förevarande ämne till 1912 års riksdag yttrade dåvarande chefen för finansdepartementet, att av vad i ärendet förekommit syntes framgå, att ett mera varaktigt behov av förstärkning av arbetskrafterna å kammarkollegii advokatfiskalskontor förefunnnes. Då de omständigheter, som lågo till grund för denna uppfattning, åtminstone ännu någon tid torde komma att förefinnas, vill jag tillstyrka kammarkollegii nu gjorda framställning i berörda syfte. Vid bifall härtill skulle sålunda för en extra advokatfiskal hos kollegium för år 1916 utgå ett arvode med 5,600 kronor, varav 1,800 kronor skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar; och bör därjämte ett belopp av 400 kronor beräknas för de med den extra advokatfiskalens rätt till semester förenade kostnader för vikarie.

I likhet med vad nu är medgivet, torde den extra advokatfiskalen jämväl böra tillerkännas rätt till aktoratsarvode.

De jämlikt kungörelsen den 26 maj 1909 gällande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med den 1 juni 1909 fastställda nya avlöningsförmånerna för kammarkollegium lära såsom hittills i tillämpliga delar böra gälla även den extra advokatfiskalen.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anställande hos kammarkollegium av en extra advokatfiskal på *extra stat* för år 1916 bevilja ett anslag av kronor 6,000.

3. Ordnande av vissa kammarkollegii aktuariiekontor tillhörande handlingar.

Med anledning av en av kammarkollegium i skrivelse den 1 december 1911 gjord framställning om beredande av medel till ersättning åt ett tillfälligt biträde å kollegii aktuariiekontor för ordnande av vissa äldre handlingar, föreslog Kungl. Maj:t i en den 29 mars 1912 avlåten proposition riksdagen, bland annat, att på extra stat för år 1913 för berörda ändamål anvisa ett belopp av 1,500 kronor.

[8.]
Ordnande av
vissa kam-
markollegii
aktuarie-
kontor till-
hörande
handlingar.

Beträffande den utredning, som i detta hänseende förebragtes, och vad av dåvarande chefen för finansdepartementet i ärendet yttrades, anhåller jag att få hänvisa till det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden berörda den 29 mars.

I skrivelse den 30 maj 1912 angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel anförde riksdagen, att det syntes riksdagen för bringande av ordning och reda i de till aktuariiekontoret hörande handlingar nödvändigt att, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, därför anställa särskild person, då det med hänsyn till det omfattande arbete, som synbarligen vore därmed förbundet, icke kunde förväntas, att detsamma skulle kunna medhinnas av ämbetsverkets ordinarie personal utan åsidosättande av övriga göromål. I fråga om den ersättning, som ansetts böra utgå till en dylik person, hade riksdagen intet att erinra; och anvisade riksdagen alltså på extra stat för år 1913 för ordnande av vissa till kammarkollegii aktuariiekontor hörande handlingar ett belopp av 1,500 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar, har riksdagen sedermera för vartdera av åren 1914 och 1915 anvisat enahanda belopp för ifrågavarande ändamål; och har, vad beträffar det för sistnämnda år anvisade anslaget, kammarkollegium genom Kungl. Maj:ts beslut den 2 april 1914 anbefallts att vidtaga nödiga åtgärder för anslagets användning för avsett ändamål, varjämte statskontoret erhållit befallning att till kammarkollegium på rekvisition i mån av behov utanordna anslagsbeloppet.

Utförandet av ifrågavarande arbete har av kammarkollegium anförtrotts åt filosofie licentiaten Wilh. Westling, vilken, med en daglig arbetstid å tjänsterummet av fem timmar, därför åtnjuter ett arvode av 125 kronor för månad.

(extra anslag.)

[8.]

*Kammar-
kollegium.*

Med förmälan att arbetet fortskridit så långt, att såväl de svenska som de finska skattebrevskoncepten blivit ordnade samt register över dem i koncept upprättats och till en väsentlig del i färdigt skick utskrivits, har nu kammarkollegium i skrivelse den 30 september 1914 gjort framställning om beredande av ytterligare medel för ifrågavarande ändamål. Kollegium har därvid, under erinran att ämbetsverket i sin ovanberörda skrivelse den 1 december 1911 framhållit, att arbetet syntes komma att kräva några år, såvitt då kunde bedömas fem år, förklarar, att på grund av den erfarenhet, som vunnits under den tid, som gått, sedan arbetet begyntes, numera med visshet kunde förutses, att arbetet komme att kräva åtminstone sex år; och har kollegium, under hänvisning till den redogörelse för arbetets omfattning, som lämnats i kollegii skrivelse av den 1 december 1911 och finnes närmare omförmäld i förutnämnda statsrådsprotokoll för den 29 mars 1912, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ifrågavarande arbetes fortsättande och avslutning på extra stat för vart och ett av åren 1916, 1917 och 1918 anvisa ett belopp av 1,500 kronor.

Tillika har kollegium hemställt om bemyndigande att från och med år 1915 bevilja den person, åt vilken uppdraget att utföra ifrågavarande arbete komme att för helt kalenderår lämnas kostnadsfri semester under högst tre veckor.

*Departements-
chefen.*

Såsom kammarkollegium erinrat, var den tid, inom vilken ifrågavarande arbete skulle kunna beräknas bliva avslutat, från början endast approximativt angiven till fem år. Den nu vunna erfarenheten synes emellertid visa, att därutöver åtminstone ett års arbete kräves och att de åsyftade handlingarna sålunda skulle kunna bliva slutligt ordnade tidigast under år 1918. Att redan nu hos riksdagen begära anslag för mer än år 1916 synes mig dock icke lämpligt, utan torde det få ankomma på kollegium att för vartdera av åren 1917 och 1918 göra ny framställning om för ändamålet erforderliga medel.

Vad därefter angår frågan om semester för den person, som på grund av kammarkollegii för helt kalenderår lämnade förordnande har att utföra ifrågavarande arbete, vill jag erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 24 november 1914 bemyndigat kollegium att bevilja dylik semester under år 1915; och torde jag framdeles få anledning återkomma till frågan om beviljande av enahanda semester för år 1916. Genom medgivande av sådan rätt kommer icke statsverket att åsamkas någon särskild kostnad, enär någon vikarie under semestertiden icke lämpligen lär kunna förordnas.

På grund av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [8.]

att för ordnande av vissa till kammarkollegii aktuarietkontor hörande handlingar på *extra stat* för år 1916 anvisa ett belopp av kronor 1,500.

4. Anställande hos kammarkollegium av en adjungerad ledamot, en extra notarie och en extra arkivarie.

I skrivelse den 30 september 1914 har kammarkollegium, bland annat, hemställt, att för avarbetande av uppkommen balans i de på kollegii handläggning beroende ärenden och för att möta väntad tillströmning av ärenden måtte under åren 1915 och 1916 hos kollegium anställas en adjungerad ledamot samt att denne måtte under samma tid lämnas biträde av en extra notarie.

[9.]
Anställande
hos kammar-
kollegium av
en adjungerad
ledamot, en
extra notarie
och en extra
arkivarie.

Därjämte har kammarkollegium i samma skrivelse anhållit, att hos kollegium måtte under nämnda två år anställas en extra arkivarie för fullgörande av vissa delar av det utredningsarbete, som jämlikt kungörelsen den 24 juli 1914 om ändring i vissa delar av förordningen den 13 juni 1908 angående jordregister åläge kollegium.

(extra anslag.)

Genom nådigt beslut den 24 november 1914 har Kungl. Maj:t medgivit, att hos kammarkollegium finge under tiden från 1915 års början intill den 1 därpå följande juli anställas en adjungerad ledamot och en extra notarie. Tillika har Kungl. Maj:t uppdragit åt löneregleringskommittén att verkställa utredning, huruvida och i vad mån förstärkning av kammarkollegii arbetskrafter för tiden efter utgången av juni månad 1915 med dels en adjungerad ledamot och en extra notarie, dels ock en extra arkivarie kunde anses föreligga samt avgiva det utlåtande, vartill utredningen kunde föranleda.

Löneregleringskommitténs utlåtande härutinnan har ännu icke inkommit men är att förvänta inom den närmaste tiden. Under sådana förhållanden är jag icke beredd att nu inför Kungl. Maj:t framlägga förslag i detta ämne.

De av kammarkollegium ifrågasatta åtgärderna synas mig emellertid vara av sådan beskaffenhet, att, därest utredningen giver vid handen, att desamma böra genomföras, anslag av riksdagen erfordras. Enligt den av kammarkollegium följda beräkningsgrunden skulle för ändamålet åtgå 19,350 kronor, därav 6,825 kronor skulle belöpa på år 1915.

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 1 saml.

[9.] På grund av vad jag sålunda anført, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition om anvisande av medel för ändamålet, som kan bliva förelagd riksdagen, för anställande hos kammarkollegium under tiden från och med den 1 juli 1915 till och med utgången av år 1916 av en adjungerad ledamot, en extra notarie och en extra arkivarie bland de *extra anslagen* under sjunde huvudtiteln för år 1916 beräkna ett belopp av kronor 19,350.

Statskontoret.

5. Statskontoret.

1 a. Statskontoret, *oförändrat ordinarie anslag* ... kronor 173,500.

[10.] 1 b. Under återopande av vad jag tidigare denna dag vid behandlingen av ärendena under rubriken »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrat angående ålderstillägg för vissa kvinnliga biträden, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Ålderstillägg
för kvinnliga
biträden hos
statskontoret.*

att beträffande de i staten för statskontoret upptagna kvinnliga biträdena av högre och lägre avlöningsgrad besluta sådan ändring i gällande föreskrifter, att biträde av lägre grad, som, efter intjänande av båda ålderstilläggen i denna grad, befordras till biträdesbefattning av högre grad, må omedelbart komma i åtnjutande av ett ålderstillägg i den högre graden.

6. Anställande av en extra revisor å statskontorets riksbokslutsbyrå.

[11.] Till förstärkning av arbetskrafterna inom statskontoret anvisade 1913 års riksdag på framställning av Kungl. Maj:t å extra stat för år 1914 ett belopp av 13,250 kronor, därav 3,000 kronor för anställande av en extra revisor å statskontorets riksbokslutsbyrå. I nådigt brev till statskontoret den 14 november 1913 angående användningen av nämnda anslag föreskrevs bland annat, att av det till avlöning åt den extra revisorn avsedda beloppet 1,200 kronor skulle anses såsom tjänstgörings-

*Anställande
av en extra
revisor å
statskontorets
riksboksluts-
byrå.
(extra anslag.)*

penningar samt att i fråga om tjänstledighet och vikariat för den extra revisorn skulle i tillämpliga delar gälla vad om tjänsteman i första lönegraden hos statskontoret vore i berörda avseenden stadgat. [11.]

Vid äskandet av medel till förstärkning av arbetskrafterna inom statskontoret för år 1915 hemställde statskontoret i skrivelse den 24 oktober 1913 vidkommande den extra revisorn å riksbokslutsbyrå, att bemälda tjänsteman måtte beredas en månads kostnadsfri semester, och skulle vid bifall härtill utöver förut anvisade medel erfordras ytterligare ett belopp, motsvarande vad som beräknats såsom tjänstgöringspenningar för bemälda extra revisor under en månad eller 100 kronor. Då statskontoret ansåge, att den extra revisorn borde komma i åtnjutande av den ifrågasatta semesterförmånen redan under år 1914, upptog statskontoret i det för år 1915 begärda anslaget till förstärkning av arbetskrafterna inom ämbetsverket jämväl 100 kronor, som vore avsedda att disponeras under år 1914.

Sedan Kungl. Maj:t i anslutning till vad statskontoret sålunda hemställt föreslagit riksdagen att för anställande av en extra revisor å statskontorets riksbokslutsbyrå på extra stat för år 1915 anvisa ett belopp av 3,200 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav under år 1914 disponera 100 kronor, har riksdagen för berörda ändamål på extra stat för år 1915 anvisat nyssnämnda belopp av 3,200 kronor.

I skrivelse den 29 september 1914 har nu statskontoret, då anställandet av en extra revisor å riksbokslutsbyrå jämväl under år 1916, såvitt kunde bedömas, komme att erfordras för att de sagda byrå påvilande göromål skulle kunna på ett tillfredsställande sätt utföras, gjort framställning om anvisande av 3,100 kronor för nästkommande år till avlönande av ifrågavarande tjänsteman ävensom till beredande åt honom av semester.

I fråga om behovet av en extra revisorstjänst å statskontorets riksbokslutsbyrå tillåter jag mig hänvisa till vad det vid 1913 års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet över finansärenden härom innehåller. I likhet med vad 1914 års riksdag medgivit, torde i anslaget böra upptagas erforderligt belopp för beredande av semester åt den extra revisorn.

Jag får sålunda hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anställande av en extra revisor å statskontorets riksbokslutsbyrå på *extra stat* för år 1916 anvisa ett belopp av..... kronor 3,100.

Mynt- och justeringsverket.

7. Bestridande av de med mynt- och justeringsverkets drift förenade kostnader, *oförändrat ordinarie reservationsanslag* kronor 915,000.

Kommerskollegium.

8. Kommerskollegium, *oförändrat ordinarie anslag* kronor 144,165.

9. Provisorisk lönerreglering för befattningshavare i kommerskollegium.

[12.]
*Provisorisk
 lönerreglering
 för kommers-
 kollegium.
 (extra anslag.)*

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen till provisorisk lönerreglering för kommerskollegium, i enlighet med angivna grunder och på vissa villkor, såsom förslagsanslag på extra stat för år 1915 anvisat ett belopp av 12,440 kronor, av vilket högst 375 kronor avsetts till höjning av vikariatsersättning under semester.

Nämnda grunder och villkor återfinnas i kungörelse i ämnet den 2 april 1914.

I skrivelse den 24 december 1914 har nu kommerskollegium gjort framställning om provisoriskt lönetillägg åt befattningshavare i ämbetsverket jämväl för år 1916.

Den provisoriska lönerregleringen för kommerskollegium har tillkommit i avbidan å den definitiva reglering av löneförhållandena i ämbetsverket, som väntas komma till stånd i samband med förändrad organisation av detsamma. Dylig reglering och omorganisation har redan genomförts för kollegii avdelning för näringsstatistik, att gälla från och med år 1913, och befattningshavare å nämnda avdelning komma till följd därav icke längre i åtnjutande av provisoriska lönetillägg. Frågan om omorganisation av kommerskollegium i övrigt och därmed sammanhängande reglering av löneförhållandena inom ämbetsverket återstår emellertid ännu oavgjord. Denna fråga har varit föremål för utredning av en för ändamålet tillsatt kommitté, och den åvägabragta utredningen föreligger numera i ett under år 1913 avgivet betänkande, varöver kom-

merskollegii utlåtaende inforrats. Då emellertid med hänsyn till nödvändigheten att under nuvarande förhållanden i möjligaste mån undvika utgiftsökningar frågan om omorganisation av kommerskollegium icke torde böra föreläggas innevarande års riksdag, synes följaktligen anslag för provisorisk lönerreglering åt de befattningshavare i kommerskollegium, som icke redan kommit i åtnjutande av definitiv lönerreglering, böra äskas jämväl för år 1916.

För ändamålet torde erfordras 12,345 kronor. Under år 1915 kommer nämligen bland kollegii personal att inträffa den förändringen, att en vaktmästarbefattning skall besättas med ny innehavare, varigenom det till befattningens förutvarande innehavare upptagna provisoriska ålderstillägget kommer att bortfalla och i följd härav ändring ske i fråga om den för nämnda befattningshavare beräknade pensionsavgiften. De för beredande av de provisoriska avlöningstilläggen nödiga beloppen framgå av följande beräkning:

På ordinarie stat uppförda befattningshavare	Nuvarande begynnelse- avlöning			Provisoriskt avlöningstillägg (oreducerat)				Till provisoriskt ålderstillägg beräknat belopp	Pensionsavgift motsvarande belopp			Till höj- ning av vikariats- ersättning under semester avsett belopp	
	Lön	Tjänst- görings- pennin- gar	Summa	Lön	Tjänst- görings- pennin- gar	Ortstillägg	Summa		Beräknat efter pen- sionslagen	Avrundat			
1 generaldirektör och chef ..	6,200	2,800	9,000	800	200	1,000	2,000	—	360	—	400	25	—
1 kommerseråd och byråchef ..	4,400	2,000	6,400	600	500	600	1,700	—	313	60	350	62	50
1 » » ..	4,400	2,000	6,400	600	500	600	1,700	—	313	60	350	62	50
1 » » ..	4,400	2,000	6,400	600	500	600	1,700	—	280	—	300	62	50
1 sekreterare	3,000	1,500	4,500	600	300	400	1,300	—	211	60	250	37	50
1 »	3,000	1,500	4,500	600	300	400	1,300	—	188	60	200	37	50
1 »	3,000	1,500	4,500	600	300	400	1,300	—	165	60	200	37	50
1 registrator och arkivarie ...	1,800	1,200	3,000	400	300	300	1,000	—	99	90	100	25	—
1 kassör och sjöpassnotarie ..	1,800	1,200	3,000	400	300	300	1,000	—	81	40	100	25	—
1 förste vaktmästare	800	300	1,100	100	150	150	400	100	27	—	30	—	—
1 vaktmästare	500	300	800	200	50	150	400	—	24	—	25	—	—
1 »	500	300	800	200	50	150	400	—	24	—	25	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	14,200	100	—	—	2,330	375	—

De provisoriska avlöningsbeloppen skulle alltså, inberäknat det provisoriska ålderstillägget åt en vaktmästare, uppgå till 14,300 kronor.

[12.]

- [12.] Efter avdrag av pensionsavgifter motsvarande belopp men med tillägg av det belopp, som avsetts till höjning av vikariatsersättning under semester, skulle återstoden eller 12,345 kronor sålunda, såsom jag nyss nämnt, utgöra det belopp, vartill anslaget för ändamålet torde bära bestämmas.

De för åtnjutande av de provisoriska lönetilläggen för år 1915 fastställda villkor och bestämmelser i övrigt bära givetvis bliva gällande jämväl ifråga om den provisoriska lönereglering för kommerskollegium för år 1916, som må komma till stånd.

På grund av vad jag anfört hemställer jag nu, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till provisorisk lönereglering för befattningshavare i kommerskollegium, i enlighet med av mig tillstyrkta grunder och på av mig förordade villkor, på *extra stat* för år 1916 bevilja ett förslagsanslag av kronor 12,345
därav högst » 375
må användas till höjning av vikariatsersättning under semester.

10. Förstärkning av arbetskrafterna å kommerskollegii industribyrå.

- [13.] Genom den år 1891 genomförda omorganisationen av kommerskollegium blev kollegii administrativa verksamhetsområde uppdelat å tre byråer, varav en för handläggning av ärenden angående bergshanteringen och andra industriella näringar. Enligt den samma år fastställda stat för kollegium erhöll denna byrå, liksom envar av de båda andra, en ordinarie personal, bestående av ett kommerseråd såsom byråchef och en sekreterare. Därjämte hava städse å byrån tjänstgjort extra ordinarie tjänstemän till växlande antal.

*Förstärkning
av arbets-
krafterna å
kommers-
kollegii indu-
stribyrå.
(extra anslag.)*

Emellertid visade sig arbetskrafterna på industribyrån med tiden otillräckliga, och en tillfällig förstärkning av desamma måste tid efter annan åvägbringas.

När vikten och omfattningen av göromålen på byrån medfört behov av ökad arbetskraft, har det närmast varit biträde med ärendenas fördragning, som erfordrats. Givet är nämligen, att huvudparten av byråns arbetsbörda faller på byråchefen, vilken måste handlägga samtliga ärenden, antingen dessa äro av natur att kunna avgöras av honom ensam

eller av honom skola för avgörande föredragas i kollegii plenum eller inför generaldirektören. År 1906 såg sig också kollegium med hänsyn till antalet och beskaffenheten av de till byråns handläggning hörande ärenden nödsakat att i skrivelse den 21 augusti hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes dels förordna en av kollegii sekreterare att under en tid av högst fyra månader under samma år såsom adjungerad ledamot biträda kollegium med föredragning och handläggning i övrigt av de till byrån hörande ärenden, som av kollegium till honom för ändamålet överlämnades, dels ock bemyndiga kollegium att förordna lämplig person att under samma tid såsom sekreterare biträda den adjungerade ledamoten. Denna hemställan bifölls av Kungl. Maj:t och erforderliga medel för ändamålet anvisades.

[13.]

Efter därom av kollegium för varje år gjord framställning, medgav Kungl. Maj:t sedermera förstärkning av arbetskrafterna å byrån på samma sätt för år 1907 under tre månader samt för vart och ett av åren 1908, 1909 och 1910 under fyra månader. Genom nådigt beslut den 30 december 1910 förordnade slutligen Kungl. Maj:t om samma åtgärders vidtagande även för år 1911 under högst sex månader.

Med förmälan att dessa åtgärder icke längre kunde fylla byråns behov av arbetskrafter, hemställde kollegium i skrivelse den 11 november 1911 om andra anordningar till förstärkning av arbetskrafterna å byrån och förordade i sådant hänseende, att för tiden från och med den 1 april 1912 till och med den 31 december 1913 en extra byråchef och en sekreterare åt denne ställdes till kollegii förfogande. Till avlöning åt dessa föreslog kollegium ett belopp av 7,800 kronor åt den extra byråchefen, för år räknat, och ett belopp av 3,000 kronor årligen åt sekreteraren, varjämte kollegium hemställde om ett särskilt anslag till vikariatsersättning under den extra byråchefens semester.

Detta förslag lades till grund för en Kungl. Maj:ts framställning till 1912 års riksdag, dock att tidpunkten, från vilken det erforderliga anslaget begärdes, därvid sattes till den 1 juli samma år. Kungl. Maj:t föreslog alltså riksdagen att å extra stat för år 1913 till förstärkning av arbetskrafterna å kommerskollegii industribyrå anvisa ett belopp av 16,513 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav för år 1912 disponera 5,400 kronor.

I skrivelse den 30 maj 1912 angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel förmälde riksdagen beträffande förevarande anslagsfråga, att behovet av en extra föredragande å kommerskollegii industribyrå under de år, som återstode till dess det pågående utredningsarbetet angående kollegii ombildning kunde leda till genom-

[13.] förandet av en definitiv omreglering av ämbetsverket, syntes vara till fullo ådagalagt. Då emellertid med hänsyn till det åsyftade utredningsarbetet de åtgärder, som nu kunde komma i fråga för beredande av ökade arbetskrafter åt byrån, måste bliva av temporär varaktighet och helt provisoriska, syntes det riksdagen icke vara lämpligt att tillgodose byråns förenämnda behov av en extra föredragande genom en så fast anordning som uppförandet av en extra byråchef. I överensstämmelse med de grunder, efter vilka ersättning utgått till den av kollegii sekreterare, som haft tillfälliga förordnanden som adjungerad ledamot å industribyrån, satte riksdagen avlöningen till 7,250 kronor, därav 2,250 kronor borde anses såsom tjänstgöringspenningar. Emot Kungl. Maj:ts förslag till ersättning åt en extra sekreterare hade riksdagen icke något att erinra.

För ifrågavarande ändamål anvisade riksdagen förty ett belopp av 15,657 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav för år 1912 disponera 5,125 kronor.

I den del av anslaget, som var avsett för år 1913, eller 10,532 kronor, hade till vikariatsersättning under den extra föredragandens semester beräknats ett till 282 kronor avrundat belopp.

I skrivelse den 11 oktober 1912 anmälde kommerskollegium, att med hänsyn till den ständigt växande arbetsbördan å kollegii industribyrå omförmälda extra tjänstemän behövdes även för år 1914. Beträffande den extra föredraganden hemställdes i en senare från kollegii dåvarande chef till chefen för finansdepartementet avlåten skrivelse på anförda skäl om den ändring, att till avlöning åt en extra byråchef under år 1914 måtte anvisas ett belopp av 7,800 kronor, ävensom att 312 kronor 50 öre måtte få utgå såsom vikariatsersättning under den extra byråchefens semester. I fråga om ersättningen åt den extra sekreteraren föreslog kollegium i skrivelsen av den 11 oktober 1912, att denne måtte erhålla samma löneförmåner som kollegii ordinarie sekreterare enligt de för ordinarie sekreterare gällande grunder.

Vid föredragning den 14 januari 1913 inför Kungl. Maj:t av frågan om anslag för år 1914 för ifrågavarande ändamål framhöll dåvarande chefen för finansdepartementet såsom otvivelaktigt, att de extra arbetskrafter, som genom 1912 års förenämnda riksdagsbeslut tillfördes kommerskollegii industribyrå, vore behövliga jämväl under år 1914. Departementschefen förordade, att för anställande av en extra byråchef måtte anvisas dels till arvode sagda belopp av 7,800 kronor dels ock det begärda beloppet av 312 kronor 50 öre till vikariatsersättning. Vad beträffade den av kommerskollegium föreslagna ökningen av den extra

sekreterarens avlöning fann sig departementschefen däremot ej kunna, åtminstone för det dåvarande, förorda denna ökning, utan räknade med att hans arvode jämväl för år 1914 skulle utgå med 3,000 kronor.

[13.]

I överensstämmelse härmed gjordes av Kungl. Maj:t framställning i ämnet till 1913 års riksdag.

I skrivelse den 30 maj 1913 erinrade riksdagen om sitt vid frågans behandling föregående år gjorda uttalande, samt framhöll, att de anförda skälen för frångående av denna riksdagens då uttalade uppfattning icke syntes riksdagen avgörande; och anvisade riksdagen för år 1914 enahanda belopp, som beviljats för år 1913, att användas i överensstämmelse med förut tillämpade grunder.

Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och i enlighet med kollegii hemställdan beviljade riksdagen jämväl för år 1915 för samma ändamål enahanda belopp eller tillhoppa 10,532 kronor.

I skrivelse den 24 december 1914 har nu kommerskollegium gjort framställning om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål för år 1916; och har kollegium därvid anfört följande:

Kommerskollegium.

»Den organisatoriska anordning, för vars genomförande riksdagen sålunda beviljat anslag, har visat sig medföra betydande fördelar för kollegii ämbetsverksamhet och väl fyllt det därmed avsedda ändamålet. Därigenom har nämligen möjliggjorts att vidtaga en jämväl av göromålens växande omfattning sedan länge betingad, efter omständigheterna lämpad uppdelning av det redan i och för sig alltför vidlyftiga arbetsområde, som tillhör kollegii industribyrå. Såsom resultat härav har kollegium blivit satt i tillfälle att ägna industriens och bergshanteringens spörsmål en både mera ingående och snabb behandling, än som förr kunnat ske.»

Vid kollegii skrivelse har fogats en förteckning å de huvudsakliga ärendesgrupper, som enligt den hittills tillämpade arbetsfördelningen under åren 1913 och 1914 tillhört den extra föredragandens handläggning. Denna förteckning är av följande lydelse:

[13.]

	Oavgjorda den 31 dec. 1912	Inkomna under 1913	Oavgjorda den 31 dec. 1913	Inkomna under 1 jan.—30 sept. 1914
Införsel av apoteksvaror	—	13	—	4
Materialprovvningsanstalterna	—	1	—	1
Manufakturförlagslån: ansr.	9	37	3	32
Anstånd med amortering och dyl.	3	8	—	8
Diverse	—	15	—	23
Utställningar	4	10	3	6
Kongresser	1	4	—	4
Stipendier:				
Bergstekniker	—	20	—	13
Tekniker	3	137	4	105
Idkare	95	112	109	117
Verkmästare	—	148	148	—
Arbetare	51	728	85	479
Till Leipzigerutställningen	—	9	9	426
Till San Franciscoutställningen	—	—	—	147
Dispenser	7	46	2	56
Reseberättelser	14	154	26	130
Borgensförbindelser	—	84	—	107
Förfrågningar	2	155	—	103
Diverse	2	180	3	151
Yrkesundervisning, hantverkets förkovran	—	6	—	2
Lagstiftningsfrågor och dispenser	6	1	2	9
Anslagsfrågor	3	47	4	27
Rapporter från beskickningar, konsuler och dyl.	—	10	—	7
Diverse förfrågningar	1	17	—	7
Torvindustrifrågor	22	22	1	16
Hantverkslänefonden	1	8	—	6
Diverse	3	34	—	32
Tullrestitution	1	55	9	57
Kvitto å tidskrifts emottagande	—	51	—	34
Baltiska utställningen	—	31	21	103
Uppgift å bensinlager och dyl.	—	—	—	28
Sulfitspritutredningen	—	—	—	7
	228	2,143	429	2,247

Under hänvisning till nämnda förteckning fortsätter kollegium i sin skrivelse:

•Av förteckningen framgår, att den extra föredraganden haft att handlägga en mängd för industrien i hög grad betydelsefulla frågor. Likaledes framgår, att antalet av dessa ärenden under år 1914 undergått en ansevärd stegring. Uppläsningsvis må i detta sammanhang meddelas, att den ordinarie ledamoten å industribyrån har att handlägga, förutom den viktiga ärendesgrupp, som utgöres av bergs-ärenden och vilken enligt föreliggande organisationsförslag framdeles skulle kräva inrättande av en självständig byrå, dessutom, bland annat, ärenden angående elektriska anläggningar, explosiva varor, eldfarliga oljor och lotterier.

I ovan åberopade av kommerskollegiikommittén och departementalkommitterade gemensamt afgivna förslag om, bland annat, kommerskollegii omorganisation

är ifrågasatt, utan att någon meningsskiljaktighet därom yppat sig, att den nuvarande industribyrån skulle uppdelas i två fristående byråer, nämligen en industribyrå och en bergsbyrå. Dessa byråer skulle enligt förslaget erhålla en personalutrustning väsentligt större än den, som stått till den nuvarande gemensamma byråns förfogande. Kollegium hyser ej heller för sin del något tvivel om lämpligheten av en sådan tudelning.

Enligt kollegii uppfattning bör, med utgångspunkt härifrån, ingen meningsskiljaktighet råda därom, att den framtida personalutrustningen för varje fall ej kan tänkas bliva mindre än den, för vilken anslag nu utgår från riksdagen. Något föregripande av det slutliga organisationsbeslutet kan därför ej rimligen förebäras ligga däri, att den å extra stat uppförda personalen å industribyrån redan nu erhåller löneförmåner och tillerkännes en ställning, som skulle åtminstone i någon mån utjämna den väsentliga olikformighet i jämförelse med byråns övriga personal, vilken redan saknaden av ordinarie anställning för allt fall innebär. Då det arbete och det ansvar, som påvilar den extra föredraganden, uppenbarligen är fullt jämförligt med den ordinarie ledamotens, anser sig kollegium ej kunna underlåta att hemställa, att, under förutsättning att definitiv lönereglering för kommerskollegium icke blir genomförd att gälla för år 1916, dels till avlöning åt en extra byråchef i kollegium under sistnämnda år måtte anvisas ett belopp av 7,800 kronor, varav 5,300 kronor skola utgöra lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar, dels ett belopp av 312 kronor 50 öre måtte anvisas såsom vikariatsersättning under den extra byråchefens semester.

Vad angår avlöningen åt den extra sekreteraren har kollegium redan i sin år 1912 avlätna framställning anført, att enligt kollegii åsikt ärendenas antal och beskaffenhet å byrån nödvändigtvis krävde full tjänstgöring jämväl av sekreteraren, men att sådan tjänstgöring icke torde kunna åläggas denne, utan att han komme i åtnjutande av full sekreterarlön. Vederbörande departementschef uttalade med avseende härå, att kollegii framställning om ökning av den extra sekreterarens avlöning icke syntes sakna fog. Den tid den av 1912 års riksdag beslutade anordningen i fråga om industribyrån dittills varat, vore emellertid enligt departementschefens mening väl kort. för att man av därunder vunnen erfarenhet skulle kunna bilda sig en säker uppfattning om behovet av förändring av anordningen i fråga.

Den erfarenhet, som inom kollegium vunnits efter det nämnda uttalande gjordes, bestyrker till fullo behovet av den tidigare ifrågasatta ändringen. Av den extra sekreteraren har nämligen tidvis måst krävas längre tjänstgöringstid än som honom ålagts med hänsyn till det för honom utmätta arvudet, vilket ej ens uppgått till den för tjänsteman i första lönegraden sedvanliga avlöningen. Då ett sådant förhållande synes innebära en obillighet och behov föreligger av konstant längre tjänstgöringstid för denne tjänsteman, får kollegium under ovan angivna förutsättning hemställa, dels att Kungl. Maj:t måtte till avlöning åt en extra sekreterare i kollegium under år 1916 anvisa ett belopp av 5,600 kronor, varav 3,800 kronor skola utgöra lön och 1,800 kronor tjänstgöringspenningar, dels att 225 kronor måtte anvisas såsom vikariatsersättning under den extra sekreterarens semester.»

Att de extra arbetskrafter, som genom riksdagens beslut åren 1912—1914 tillförts kommerskollegii industribyrå, äro behövliga jämväl

*Departements-
chefen.*

[13.] under år 1916 torde vara otvivelaktigt. Erforderliga medel böra därför beredas för tillgodoseende av ifrågavarande behov för sistnämnda år.

Kollegii framställning om ökning av anslaget för att möjliggöra höjning av avlöningen till den extra föredraganden och den extra sekreteraren anser jag mig, med hänsyn till riksdagens två särskilda gånger gjorda uttalanden i detta avseende och i betraktande därav, att frågan om reglering av löneförhållandena inom kommerskollegium i en nära framtid torde få upptagas till avgörande, icke för närvarande kunna tillstyrka. Anslaget torde sålunda böra upptagas till samma belopp som för innevarande år, eller till 10,532 kronor. De för anslagets användning hittills gällande grunder och de vid avlöningarna nu fästade villkor och bestämmelser torde alltså böra äga giltighet.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å *extra stat* för år 1916 till förstärkning av arbetskrafterna å kommerskollegii industribyrå, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig angivna grunder och på de av mig förordade villkor, anvisa ett belopp av kronor 10,532.

11. Avlöande av en teknisk konsulent å kommerskollegii industribyrå.

[14.] I den till 1913 års riksdag avlåtna statsverkspropositionen föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att å *extra stat* för år 1914 till avlöande av en teknisk konsulent å kommerskollegii industribyrå, i huvudsaklig överensstämmelse med de av chefen för finansdepartementet vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 14 januari 1913 angivna grunder och på de av honom därvid förordade villkor, anvisa ett belopp av 5,825 kronor. Av detta belopp beräknades 5,600 kronor till avlöning åt nämnda tjänsteman och 225 kronor till ersättning åt vikarie för honom under semester.

Sedan riksdagen i skrivelse den 30 maj 1913 angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel anmält, att Kungl. Maj:ts berörda framställning vunnit riksdagens bifall, har Kungl. Maj:t den 14 november 1913 — jämte förklarande, att den tekniska konsulenten skulle tillsättas av Kungl. Maj:t medelst förordnande tills vidare efter förslag av kommerskollegium — låtit utfärda instruktion för den tekniska konsulenten, att träda i kraft med ingången av år 1914.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, har även [14.] 1914 års riksdag för samma ändamål på extra stat för år 1915 anvisat enahanda belopp.

I skrivelse den 24 december 1914 har nu kommerskollegium gjort framställning om anvisande av medel jämväl för år 1916 till avlönande av en teknisk konsulent å kollegii industribyrå.

Då anslag för ifrågavarande ändamål torde böra utgå även för år 1916 med samma belopp och under samma villkor som för innevarande år, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å *extra stat* för år 1916 till avlönande av en teknisk konsulent å kommerskollegii industribyrå anvisa ett belopp av kronor 5,825.

12. Handläggning hos kommerskollegium av ärenden rörande svenska fartygs registrering m. m.

Till bestridande av kostnaderna för handläggning hos kommerskollegium av ärenden rörande svenska fartygs registrering har riksdagen [15.] för vart och ett av åren 1905—1908 å extra stat anvisat ett belopp av 7,500 kronor. *Handläggning hos kommerskollegium av ärenden rörande svenska fartygs registrering m. m. (extra anslag.)*

I sammanhang med att kostnaderna för utgivande av »Sveriges skeppslista» anvisades att utgå ur nämnda anslag, höjde riksdagen anslaget för år 1909 till 11,100 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav redan år 1908 disponera ett belopp av 1,400 kronor, vadan följaktligen på år 1909 beräknades ett belopp av 9,700 kronor.

Jämväl för år 1910 anslag riksdagen för ifrågavarande ändamål ett belopp av 9,700 kronor.

För vart och ett av åren 1911—1914 har anslaget beviljats att utgå med 10,850 kronor, vilken ökning föranletts av den provisoriska löneregleringen för befattningshavare inom kommerskollegium.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen för år 1915 för ifrågavarande ändamål anvisat ett anslag av 10,050 kronor. Sänkningen av anslaget har föranletts därav, att den till 800 kronor beräknade kostnaden för tryckning av »Sveriges skeppslista» icke inbegripits i anslagsbeloppet. På därom av kommerskollegium gjord framställning, har sedermera Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 9 oktober 1914 föreskrivit, att berörda kostnad från och med år 1915

[15.] skulle bestridas från det under riksstatens sjunde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till bestridande av tryckningskostnader.

Beträffande användningen av det för innevarande år avsedda anslaget för kommerskollegii fartygsregistreringsavdelning har, på förslag av kommerskollegium, Kungl. Maj:t enligt ovannämnda nådiga brev den 9 oktober 1914 — jämte det kollegium erhållit bemyndigande att åt någon av kollegii sekreterare eller de hos kollegium anställda extra ordinarie tjänstemän, vilka kollegium ägde förordna till vikarie för kommerseråd, uppdraga att såsom adjungerad ledamot tills vidare under innevarande år handlägga ärenden angående svenska fartygs registrering och vad därmed stode i samband, och i sammanhang därmed meddelats föreskrifter angående den adjungerade ledamotens åligganden — förordnat, dels att bemålde adjungerade ledamot skulle äga uppbära ett arvode för år räknat av 5,600 kronor, därav 3,800 kronor skulle anses såsom lön och 1,800 kronor såsom tjänstgöringspenningar, men att, därest den adjungerade ledamoten åtnjöte två ålderstillägg, arvodet skulle för år utgå med 5,550 kronor, därav 3,750 kronor skulle anses såsom lön, och dels att de jämlikt nådiga kungörelserna den 5 juni 1891 och den 2 april 1914 för åtnjutande av de kollegii ordinarie personal tillkommande löneförmåner gällande villkor och bestämmelser skulle för den adjungerade ledamoten i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Vidare har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att av förenämnda anslag, 10,050 kronor, i mån av rekvisition, till kommerskollegium utbetala såväl berörda till arvode åt den adjungerade ledamoten avsedda belopp, högst 5,600 kronor, som ock till vikariatsersättning åt den, som under den adjungerade ledamotens semester uppehölle hans befattning, 225 kronor samt till gottgörande av erforderligt biträde åt den adjungerade ledamoten 4,225 kronor eller tillhopa högst 10,050 kronor.

I skrivelse den 24 december 1914 har kommerskollegium gjort framställning om anvisande av enahanda belopp, 10,050 kronor, för ifrågavarande ändamål för år 1916.

Då nämnda belopp torde böra för ändamålet anvisas även för år 1916, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnader för handläggning hos kommerskollegium av ärenden rörande svenska fartygs registrering m. m. på *extra stat* för år 1916 anvisa ett belopp av kronor 10,050.

13. Förhandskontroll å fartygs sjövärdighet.

I en den 29 maj 1914 till riksdagen avlåten proposition föreslog Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden samma dag, riksdagen att för anordnande av utvidgad statskontroll å fartygs sjövärdighet m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med de av chefen för finansdepartementet i nämnda protokoll angivna grunder å extra stat under sjunde huvudtiteln för år 1915 bevilja ett anslag å 171,400 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav redan under år 1914 förskottsvis av tillgängliga medel anvisa 3,275 kronor, samt att besluta, att från och med år 1915 det i riksstaten under sjunde huvudtiteln upptagna ordinarie anslaget å 11,500 kronor till befrämjande i allmänhet av handel och sjöfart skulle ur riksstaten utgå.

[16.]
Förhands-
kontroll å
fartygs sjö-
värdighet.
(extra anslag.)

Ifrågavarande statskontroll skulle enligt nyssnämnda grunder vara dels preventiv och dels repressiv.

Organen för den preventiva statskontrollen skulle utgöras av dels en central tillsynsmyndighet, dels ock lokala tillsynsmyndigheter under den centrala myndighetens ledning.

Den centrala tillsynsmyndigheten skulle bliva kommerskollegium, vars byrå för ärenden angående utrikes handeln och sjöfarten (utrikesbyrån) skulle förstärkas med en särskild avdelning för berörda ärendemål. I spetsen för avdelningen skulle ställas en chef, överinspektören. Denne skulle visserligen närmast sortera under chefen för kommerskollegii utrikesbyrå, men i övrigt vara beklädd med den vidsträckt beslutanderätt, som ärendenas ofta brådskande beskaffenhet krävde. Övriga föreslagna tjänstemän voro en sekreterare, en förste byråinspektör och en byråinspektör. Denna organisation skulle dock vara provisorisk i avbiden på genomförandet av kommerskollegii omorganisation.

Den lokala inspektionen skulle anförtros åt ett antal lokala fartygsinspektörer. På grund av göromålsens beskaffenhet föreslog Kungl. Maj:t anställande av dels sex förste inspektörer med ingenjörsutbildning, dels ock sexton andre inspektörer, placerade å förslagsvis angivna orter, av vilka inspektörer tre skulle hava ingenjörsutbildning. Fartygsinspektörerna med ingenjörsutbildning skulle förnämligast verkställa sjövärdighets- och passagerarfartygs besiktningar, övriga fartygsinspektörer, vartill skulle utses personer med praktisk erfarenhet inom det nautiska och fartygsmaskinella området, skulle företrädesvis hava till

[16.] åliggande att dels biträda de förstnämnda förste inspektörerna var med sin speciella kompetens vid de av dem utförda förrättningar, dels ock på egen hand, men under de förres förmanskap verkställa fortlöpande inspektion i synnerhet å fartygens underhåll, utrustning och lastning samt rörande de sociala förhållandena ombord. Vidare skulle, särskilt i fråga om arbetsinrättningar för lastning och lossning ombord å fartyg, anordnas ett visst samarbete mellan fartygsinspektionens och yrkesinspektionens myndigheter, därvid för undvikande av dubbelinspektion i nyssnämnda avseende borde tillses, i vad mån fartygsinspektörerna kunde förordnas att utöva jämväl yrkesinspektionens tillsynsverksamhet. Tillsyn å bemanningen skulle åligga förutom fartygsinspektörerna, jämväl ombudsmännen vid sjömanshusen. De sistnämnda skulle sålunda inom av sjölag och utfärdade författningar angivna gränser särskilt vid mönstringsförrättningar utöva sin kontrollerande verksamhet rörande besättningens tillräcklighet och kvalifikationer.

Organen för den repressiva kontrollens utövande skulle utgöras av dels såsom hittills kommerskollegii sjötekniska biträde, dels ock en inom kollegium nyanställd sjöåklagare.

Beträffande grunderna i övrigt för den nya organisationen ber jag att få hänvisa till den utredning, som finnes intagen i det vid förutnämnda proposition fogade utdraget av protokollet över finansärenden.

De särskilda belopp, som skulle ingå i det av Kungl. Maj:t hos riksdagen äskade anslaget fördelade sig på följande sätt:

Arvode till 1 överinspektör och chef för fartygsinspek-	tionsavdelningen kronor	7,500: —
» » 1 sekreterare å	» »	5,600: —
» » 1 förste byråinspektör å	» »	5,600: —
» » 1 byråinspektör å	» »	3,900: —
Arvoden » 2 amanuenser å	» »	3,300: —
Arvode » 1 kvinnligt biträde å	» »	1,550: —
» » 1 » » å	» »	1,150: —
Vikariatsersättningar och extra biträden, allt för far-		
tygsinspektionsavdelningen (1,100+1,000+200)	»	2,300: —
Ersättning för arbetshjälp åt kommerskollegii sjötek-		
niska biträde	»	1,500: —
Arvode till särskild sjöåklagare hos kommerskollegium	»	3,000: —
Arvoden till 6 förste fartygsinspektörer å 5,950 kr.	»	35,700: —
» » 16 andre » å 3,000 kr.	»	48,000: —
Transport kronor		119,100: —

	Transport kronor	119,100: —	[16.]
Ortstillägg till i Stockholm stationerade fartygsinspektörer	»	1,300: —	
Rese- och traktamentsersättning till fartygsinspektörerna	»	29,800: —	
Ersättning för skrivmaterialier, lokalhyra och andra kontorskostnader åt fartygsinspektörerna, kostnaderna för överdragskostymer inberäknade (6,300+6,600)	»	12,900: —	
Ersättning till vikarier för fartygsinspektörerna	»	3,000: —	
Sakkunniga biträden vid förrättningar inom Sverige	»	2,000: —	
	kronor	168,100: —	
varjämte beräknades arvode för tiden 1 oktober—31 december 1914 åt fartygsinspektionsavdelningens chef och sekreterare	»	3,275: —	
	Summa kronor	171,375: —	
eller i mera avrundat tal	»	171,400: —	

I skrivelse den 4 september 1914 anmälde riksdagen, att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition beslutat, dels att i huvudsaklig överensstämmelse med de av Kungl. Maj:t angivna grunder å extra stat under sjunde huvudtiteln för år 1915 bevilja ett anslag å 171,400 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att därav redan under år 1914 förskottsvis av tillgängliga medel anvisa 3,275 kronor, dels ock att från och med år 1915 det i riksstaten under sjunde huvudtiteln upptagna ordinarie anslaget å 11,500 kronor till befrämjande av handel och sjöfart skulle ur riksstaten utgå.

Beträffande placeringen av de olika inspektörerna anförde riksdagen emellertid, att vid behandlingen av denna fråga inom riksdagen framstälts en del anmärkningar, men att riksdagen icke velat göra något annat uttalande än att, då denna placering måste allenast anses vara provisoriskt uppgjord, Kungl. Maj:t måtte före fastställandet av den slutliga placeringen taga i förnyat övervägande, i vad mån någon ändring borde ifrågakomma. I detta sammanhang förklarade sig riksdagen vilja särskilt understryka, att, då Kungl. Maj:t föreslagit 16 andre fartygsinspektörer med en lön av 3,000 kronor, det möjligen kunde visa sig lämpligt att i vissa fall anställa inspektörer med mindre arvoden för att i stället kunna öka antalet eller på annat sätt förstärka inspektionen. Härigenom skulle man, förmenade riksdagen, kunna erhålla

[16.] inspektionen representerad på en del orter, där med den tilltänkta organisationen detta icke läte sig göra.

Sedan kommerskollegium den 23 september 1914 avgivit infortrat utlåtande angående vissa delar av riksdagens berörda skrivelse, förordnade Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 25 i samma månad att i kommerskollegium skulle tillsvidare från och med år 1915 vara inrättad en fartygsinspektionsavdelning, och att å denna avdelning skulle — förutom andra befattningshavare, om vilka Kungl. Maj:t ämnade framtiden förordna — finnas en överinspektör och chef för avdelningen, en sekreterare, en förste byråinspektör och en byråinspektör, var och en med det arvode, som i förenämnda stat beräknats, samt att de jämlikt kungörelserna den 5 juni 1891 och den 2 april 1914 i fråga om åtnjutande av de kollegii personal tillkommande löneförmåner gällande villkor och bestämmelser skulle för omförmälda fyra befattningshavare å fartygsinspektionsavdelningen i tillämpliga delar lända till efter rättelse.

Överinspektörs- och sekreterarbefattningarna blevo av Kungl. Maj:t besatta redan från och med den 1 oktober 1914.

I skrivelse den 28 oktober 1914 avgav kommerskollegium utlåtande i fråga om tillsättande hos kollegium av övriga för förhandskontrollen å fartyg erforderliga befattningar samt av sjoåklagare ävensom beträffande den närmare organisationen av de lokala tillsynsmyndigheterna.

Därvid anförde kollegium, att, vad beträffade det av riksdagen gjorda uttalandet i fråga om fartygsinspektörernas placering i allmänhet, kollegium ville erinra därom, att enligt vad i Kungl. Maj:ts proposition i ämnet blivit förutsatt, bestämmandet av inspektörernas förläggningsorter skulle, i motsvarighet till vad som gällde inom yrkesinspektionen, ankomma på kollegium. Någon ändring härutinnan syntes med riksdagens anförda uttalandes ordalydelse knappast vara från riksdagens sida åsyftad. Vidare yttrade kollegium, att kollegium funne vad riksdagen uttalat i fråga om kontrollpersonalens förstärkning till sitt syfte beaktansvärt, men att, med hänsyn till vikten av att erhålla tillräckligt kvalificerade andre fartygsinspektörer, det ej syntes kollegium tillrådligt att söka vinna detta ändamål genom en ökning av antalet sådana inspektörer på bekostnad av de för dem föreslagna arvodesbeloppen. I stället ville kollegium föreslå, att jämte de förut avsedda kontrolltjänstemännen, efter minskning dock av antalet andre fartygsinspektörer till femton, lägre avlönade tjänstemän skulle anställas till ett antal av högst trettiofem, vilka skulle benämnas tillsynsmän för fartyg.

Kungl. Maj:t ansåg emellertid inrättande, på sätt kommerskollegium föreslagit, av ytterligare en klass tjänstemän för den lokala tillsynen å fartyg icke stå i överensstämmelse med den uppgjorda planen för statskontrollen å fartyg samt anbefalldes genom nådigt brev den 6 november

1914 kommerskollegium att taga i förnyat övervägande frågan om möjligheten av att i enlighet med riksdagens ovan anförda uttalande och på den av riksdagen antydda vägen åstadkomma en ökning av antalet inspektörer eller på annat sätt förstärka inspektionen samt där-
[16.] efter till Kungl. Maj:t inkomma med utlåtande i ämnet.

I samma nådiga brev förordnade Kungl. Maj:t, att inom vart och ett av de sex distrikt, vari riket för utövande av den lokala statskontrollen å fartyg skulle vara indelat, skulle anställas, förutom förste fartygsinspektörer till förut nämnt antal och med förut angivna arvoden, sexton andre fartygsinspektörer, vilka sistnämnda skulle åtnjuta årsarvoden, var och en med *högst* 3,000 kronor, därav 1,000 kronor skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar och återstoden lön.

Härjämte lämnade Kungl. Maj:t, som förklarade sig framdeles vilja besluta rörande tillsättande av sjöåklagare, ytterligare föreskrifter angående användningen av de utav riksdagen anvisade medlen i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts i förutnämnda proposition angivna och av riksdagen i dessa delar godkända plan samt förordnade, i enlighet med vad i samma proposition förutsatts, att i den mån besparing vunnes å den lokala tillsynen avseende utgiftspost, med andra dylika poster åsyftade utgifter finge efter kommerskollegii närmare bestämmande till totalsumman ökas.

Med anledning av ovannämnda föreskrift avgav kommerskollegium i skrivelse den 2 december 1914 förnyat utlåtande.

Därvid förklarade sig kollegium vidhålla sin förut uttalade mening, att ett vinnande av kontrollpersonalens förstärkning genom en ökning av antalet andre fartygsinspektörer på bekostnad av de för sådana befattningshavare föreslagna arvodesbeloppen ej vore tillrådligt med hänsyn till vikten av att erhålla tillräckligt kvalificerade sökande. Kollegium ansåge sig förty icke kunna förorda ett förverkligande i berörda form av de från riksdagens sida uttalade önskemålen.

Genom nådigt brev den 11 december 1914 förordnade Kungl. Maj:t därefter, att, med ändring av vad genom nådiga brevet den 6 nästföregångna november föreskrivits, för envar av de sexton andre fartygsinspektörer, som enligt berörda nådiga brev skulle tillsättas, årsarvodet skulle utgå med tretusen kronor, därav tvåtusen kronor skulle anses motsvara lön och ettusen kronor tjänstgöringspenningar.

I skrivelse den 24 december 1914 har nu kommerskollegium gjort framställning om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål för år 1916.

[16.]

Kollegium har därvid, bland annat, framhållit, att kollegium, då någon erfarenhet angående det föreslagna kontrollsystemets verkningar ej ännu kunnat vinnas, saknade anledning att, beträffande de flesta i anslaget ingående posterna, föreslå någon ändring ifråga om de belopp, som för år 1916 borde anvisas. I ett fall, nämligen beträffande biträde för uppläggande av ett kortregister över svenska fartyg, för vilket ändamål under »vikariatersättningar och extra biträden, allt för fartygsinspektionsavdelningen» beräknats ett belopp av 200 kronor, torde emellertid det förefintliga medelsbehovet ej komma att sträcka sig utöver år 1915. Anslaget syntes därför för år 1916 böra sänkas med nämnda belopp. Vidare syntes under anslaget böra inbegripas allenast de utgifter, som direkt hänförde sig till den preventiva fartygskontrollen. Från anslaget borde således avföras de poster å respektive 1,500 kronor och 3,000 kronor, vilka avsåge ersättning för arbetshjälp åt kommerskollegii sjötekniska biträde samt arvode till särskild sjöåklagare hos kollegium. Angående beredande av medel för dessa båda sistnämnda ändamål ämnade kollegium i annat sammanhang göra framställning.

Anslagets titel borde i överensstämmelse med det ovan anförda lämpligen kunna förändras till »Förhandskontroll å fartygs sjövärdighet».

Under förutsättning, såvitt anginge de för centralmyndigheten avsedda poster, att omorganisation av kollegium icke komme till stånd från och med år 1916, ville alltså kollegium hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes vidtagna åtgärder för beredande av anslag för år 1916 till förhandskontroll å fartygs sjövärdighet att utgå med ett belopp av etthundrasextiotretusen fyrahundra kronor. Tillika ville kollegium i anslutning till vad Kungl. Maj:ts beslut den 6 november 1914 på denna punkt innehölle framhålla såsom önskvärt, att, i den mån besparing vunnes å den lokala tillsynen avseende utgiftspost, med andra dylika poster åsyftade utgifter finge till totalsumman ökas.

Departements-
chefen.

Emot kommerskollegii ifrågavarande framställning har jag icke funnit någon anledning till erinran. Såsom jag redan förut framhållit kan nämligen frågan angående omorganisation av kommerskollegium icke föreläggas innevarande års riksdag.

De villkor och bestämmelser i övrigt, som äro gällande för användningen av anslaget för innevarande år, torde böra äga giltighet jämväl för anslaget för år 1916.

Till frågan om beredande av anslag till ersättning för arbetshjälp åt kommerskollegii sjötekniska biträde samt arvode till särskild sjöåklagare hos kollegium, vilka poster jag i likhet med kollegium anser böra avföras från nu förevarande anslag, torde jag senare få återkomma.

På grund härav får jag sålunda hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till anordnande av förhandskontroll å fartygs sjövärdighet i huvudsaklig överensstämmelse med av mig angivna grunder å *extra stat* under sjunde huvudtiteln för år 1916 bevilja ett anslag å kronor 163,400.

14. Arvode till ett sjötekniskt biträde hos kommerskollegium m. m.

Till arvode åt ett sjötekniskt biträde hos kommerskollegium har riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställningar i ämnet, på extra stat anvisat för vardera av åren 1906 och 1907 ett belopp av 2,000 kronor och för vart och ett av åren 1908—1915 ett belopp av 3,000 kronor.

[17.]
Arvode till
ett sjötekniskt
biträde hos
kommers-
kollegium
m. m.

Vad angår det för nämnda ändamål för innevarande år beviljade anslaget, har, i likhet med vad för de nio nästföregående åren ägt rum, Kungl. Maj:t, efter av kommerskollegium avgivet förslag, meddelat förordnande tills vidare för år 1915 för ett sjötekniskt biträde hos kollegium. Med anledning av de delvis förändrade arbetsuppgifter, som efter den nya sjösäkerhetslagstiftningens tillämpning skulle åligga det sjötekniska biträdet, har Kungl. Maj:t den 31 december 1914 för denne befattningshavare utfärdat ny instruktion.

(extra anslag.)

Såsom jag vid anmälan av frågan om anslag för år 1916 för förhandskontrollen å fartygs sjövärdighet m. m. redan haft tillfälle att beröra, föreslog Kungl. Maj:t i propositionen den 29 maj 1914 riksdagen att i samband med anslag för fartygskontrollen anvisa medel till ersättning för arbetshjälp åt kommerskollegii sjötekniska biträde. Enligt planen för ifrågavarande kontrollverksamhet skulle nämligen de åligganden, som skulle komma att påvila det sjötekniska biträdet, utgöra ett så stort arbetstillskott, att för deras fullgörande syntes böra till biträdets förfogande ställas viss underordnad personal. Särskilt skulle detta gälla arbetet med sammanförande av de statistiska uppgifterna rörande sjöolyckorna ävensom införing i liggare och andra mindre kvalificerade uppgifter.

I enlighet med Kungl. Maj:ts berörda framställning beräknade riksdagen även under det å riksstatens sjunde huvudtitel för år 1915 å extra stat uppförda anslaget till anordnandet av utvidgad statskontroll å fartygs sjövärdighet m. m. ett belopp av 1,500 kronor såsom ersättning för arbetshjälp åt kommerskollegii sjötekniska biträde.

Genom nådigt brev den 6 november 1914 anbefallde Kungl. Maj:t statskontoret att till kommerskollegium utbetala sistnämnda belopp.

Enligt vad jag redan meddelat, har kommerskollegium i sammanhang med framställning om anslag för år 1916 till förhandskontrollen å fartygs sjövärdighet m. m. hemställt, att under sistnämnda anslag

- [17.] måtte upptagas allenast sådana utgifter, som direkt hänförde sig till den preventiva fartygskontrollen, och att i enlighet härmed bland annat ersättningen för arbetshjälp åt det sjötekniska biträdet måtte från samma anslag avföras.

*Kommers-
kollegium.*

Nu har kollegium i skrivelse den 24 december 1914 gjort framställning om beredande av anslag för år 1916 till ej mindre ett sjötekniskt biträde hos kollegium än även ersättning för arbetshjälp åt nämnda biträde.

Därvid har kollegium anfört, bland annat, följande:

»Införandet med 1915 års ingång av utvidgad statskontroll å fartygs sjövärdighet medför ej något minskat behov av ifrågavarande befattning inom kollegium. Fastmer innebär den nya sjöfartssäkerhetslagstiftningens tillämpning i vissa avseenden en ökning av det sjötekniska bitrådets arbetsuppgifter, något som kollegium ock för sin del låtit komma till synes i det förslag till ny instruktion för det sjötekniska biträdet, vilket kollegium med skrivelse av den 19 december 1914 till Kungl. Maj:t avlämnat. Med hänsyn till denna ökning har 1914 års senare riksdag till ersättning för arbetshjälp åt ifrågavarande tjänsteman å extra stat för år 1915 anvisat ett belopp av 1,500 kronor.

I sitt under år 1913 avgivna betänkande i fråga om inrättandet av ett handelsdepartement hava kommerskollegiukommittén och departementalkommitterade föreslagit, att ifrågavarande tjänsteman, som skulle erhålla benämningen nautisk assistent, skulle uppföras på ordinarie stat med avlöning i första lönegraden. Vidare skulle enligt kommittéernas förslag det åligga nautiska assistenten att inför vederbörande byråchef föredraga de ärenden angående sjöolyckor, i vilka assistenten enligt utfärdad instruktion hade att avgiva yttrande. Beslutanderätten i dylika ärenden skulle nämligen i allmänhet överflyttas från generaldirektören till byråchefen och endast i fall av ifrågasatt åtal vara förbehållen den förstnämnde. I sådant fall skulle föredragningen verkställas av byråchefen i närvaro av assistenten. I det anförande till statsrådsprotokollet, som åtföljde Kungl. Maj:ts proposition till 1914 års senare riksdag angående anordnande av utvidgad statskontroll å fartygs sjövärdighet m. m., har föredragande departementschefen under åberopande att årets tidigare riksdag redan för år 1915 fastställt sjötekniska bitrådets avlöningsförmåner till samma belopp, som under det föregående senare år, uttalat, att med ovan antydda förändringar i bitrådets ställning borde tills vidare anstå.

Under förutsättning att definitiv omorganisation av kommerskollegium ej kommer till stånd från och med år 1916, synes jämväl för sistnämnda år någon ändring i angivna förhållanden i allmänhet ej böra inträda. Likaväl som för de nyinrättade tjänsterna inom kollegii fartygsinspektionsavdelning synes nämligen här ifrågavarande befattnings extra ordinarie natur böra bibehållas i avvaktan på verkets fullständiga omreglering. Då under nyss angivna omständigheter det sjötekniska biträdet ej lär kunna avfordras den för ordinarie befattningshavare stadgade arbetstiden å tjänsterummet, torde för det närvarande, och intill dess erfarenhet vunnits angående omfånget av den genom den nya lagstiftningens tillämpning ökade arbetsbördan, någon ökning av arvodesbeloppet ej böra begäras. Däremot bör givet-

vis under år 1916 ersättning för arbetshjälp åt det sjötekniska biträdet utgå med det för år 1915 anvisade belopp.

[17.]

Kollegium får alltså på grund av det förut anförda hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för beredande av anslag dels till arvode för år 1916 åt ett sjötekniskt biträde att utgå med tretusen kronor, dels ock till ersättning för arbetshjälp åt det sjötekniska biträdet med ettusen femhundra kronor.»

Då collegium fortfarande har behov av ett sjötekniskt biträde, och arbetshjälp åt nämnda biträde måste anses erforderligt för år 1916 i lika stor utsträckning som för innevarande år, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Departements-
chefen.

dels till beredande av arvode åt ett sjötekniskt biträde hos kommerskollegium på *extra stat* för år 1916 anvisa ett belopp av kronor 3,000,
dels ock till ersättning för arbetshjälp åt det sjötekniska biträdet likaledes på *extra stat* för år 1916 anvisa ett belopp av kronor 1,500.

15. Arvode till särskild sjöåklagare hos kommerskollegium.

I det av riksdagen till »anordnande av utvidgad statskontroll å fartygs sjövärdighet» beviljade, för år 1915 avsedda anslaget å 168,100 kronor ingår bland annat arvode till särskild sjöåklagare hos kommerskollegium med ett belopp av 3,000 kronor.

[18.]

Arvode till
särskild sjö-
åklagare hos
kommers-
kollegium.

Såsom jag redan haft tillfälle att meddela, har kommerskollegium i samband med framställning om anslag för år 1916 till förhandskontrollen å fartygs sjövärdighet m. m. hemställt, att under nämnda anslag måtte upptagas allenast sådana utgifter, som direkt hänförde sig till den preventiva fartygskontrollen, och att i enlighet härmed bland annat arvodet till särskild sjöåklagare hos kollegium måtte från samma anslag avföras.

(extra anslag.)

I enlighet härmed har kommerskollegium i skrivelse den 24 december 1914 gjort särskild framställning angående beredande av medel för ifrågavarande ändamål för år 1916 till samma belopp som för innevarande år.

Genom beslut den 31 december 1914 har Kungl. Maj:t förordnat, att för år 1915 skall hos kommerskollegium vara anställd en sjöåklagare. Tillika har Kungl. Maj:t för denne tjänsteman fastställt instruktion, i

- [18.] huvudsak upprättad efter de grunder, som i sådant avseende finnas angivna i det vid Kungl. Maj:ts proposition till 1914 års riksdag om anordnande av utvidgad statskontroll å fartygs sjövärdighet m. m. fogade statsrådsprotokollet över finansärenden. I enlighet härmed skulle sjöåklagaren icke äga att på eget ansvar anställa åtal, utan vara befogad att utföra talan endast i de särskilda fall, då kommerskollegium därom förordnade.

Det har emellertid befunnits lämpligt att underkasta frågan om åklagarens ställning ett förnyat överbäggande, och har på grund härav kommerskollegium anbefallts inkomma med utlåtande i sådant avseende. Detta utlåtande har ännu ej avgivits.

Då eventuellt efter utredningens avslutande riksdagens yttrande torde behöva inhämtas, hemställer jag för närvarande allenast, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på proposition i ämnet, till beredande av arvode till en särskild sjöåklagare hos kommerskollegium bland de *extra anslagen* under sjunde huvudtiteln för år 1916 beräkna ett belopp av kronor 3,000.

16. Utgivande av en periodisk publikation, "kommersiella meddelanden".

- [19.] I anledning av Kungl. Maj:ts i 1913 års statsverksproposition gjorda framställning i ämnet har riksdagen, för utgivande genom kommerskollegii försorg av en periodisk publikation »kommersiella meddelanden», i huvudsaklig överensstämmelse med en av chefen för finansdepartementet förordad, i det vid berörda statsverksproposition fogade utdraget av protokollet över finansärenden den 14 januari 1913 angiven plan, å extra stat för år 1914 anvisat ett belopp av 10,000 kronor.

Utgivande av
en periodisk
publikation,
"kommersiella
meddelanden".
(extra anslag.)

Genom nådigt beslut den 20 juni 1913 anbefallde Kungl. Maj:t därefter kommerskollegium att till Kungl. Maj:t inkomma med utlåtande och förslag i anledning av riksdagens berörda beslut.

I skrivelse den 30 därpå följande september avgav kommerskollegium det begärda förslaget och förordade därvid beträffande planen för tidskriftens utgivande, att tidskriften skulle redan från sin första början komma att innehålla:

1. Konsulernas årliga och tillfälliga berättelser samt handelsattachéernas rapporter.

2. Översikt av den ekonomiska situationen i överensstämmelse med av Kungl. Maj:t den 18 juli 1913 fastställd plan. [19.]

3. Månadsstatistiken över utrikeshandeln.

4. Uppgifter rörande nyanmälningar och förändringar i industriregistret.

5. Månads- och kvartalsuppgifter från fartygsregistret angående svenska handelsflottans nyförvärv och ur densamma avförda fartyg.

6. Förtryck ur de statistiska årsberättelserna över industri och bergshantering, sjöfart samt handel.

7. Översikter över vissa varu- och penningmarknader.

8. Översikt över svenska bankers förhållande till utlandet.

9. Grosshandelsprisernas förändringar i Sverige och utlandet.

10. Referat av utländska konjunkturöversikter.

11. Från konsuler, svenska handelskammare m. fl. insända eller i utländska publikationer, tillgängliga meddelanden angående leveransanbud, exporttillfällen m. m.

12. Meddelanden om utländska marknaders behov och köpkraft, förändrade tulltaxor och skeppsavgifter, hamnförhållanden, industriella nyanläggningar m. m.

13. På konsulernas berättelser m. fl. rapporter och statistiska uppgifter grundade komparativa sammanställningar i syfte att i största möjliga utsträckning belysa den svenska produktionens slutliga avsättningsorter.

14. Meddelanden från redaktionen för de storindustriella specialundersökningarna, medan berättelse över desamma ännu ligger under utarbetning.

15. Referat och bearbetningar av utländsk närings- enkannerligen handelsstatistik, artiklar i ekonomiska och näringspolitiska tidningar och tidskrifter samt utdrag ur utländska konsulsberättelser.

16. Referat av svensk och utländsk näringslagstiftning, av in- och utländska kommittébetänkanden samt av vissa kollegii beslut och utlåtanden samt Kungl. Maj:ts beslut i motsvarande ämnen.

Kommerskollegium, som ansåg, att frågan om upplagens storlek borde tillsvidare hållas öppen, förordade vidare, att publikationen måtte utgivas i samma format som Sveriges officiella statistik, samt framhöll, att dess utgivningstid lämpligen borde bestämmas till var fjortonde dag, varjämte vid sidan av de sålunda utkommande huvudhäftena dessemellan efter föreliggande behov häften och blad borde utgivas för meddelande av sådana upplysningar, vilka för att bliva till praktiskt gagn för affärsvärlden måste så skyndsamt som möjligt offentliggöras.

[19.]

Tillika föreslog kommerskollegium, som förutsatte, att kostnaderna för tryckning och papper finge bestridas av det å riksstaten under sjunde huvudtiteln för sådana ändamål uppförda förslagsanslag samt att en del av dessa kostnader skulle kunna återbäras genom införande i publikationen av enskilda firmors och företags annonser, att övriga för tidskriftens redigering och utgivande nödiga kostnader borde för år 1914 bestridas med de av riksdagen anvisade medlen, 10,000 kronor, enligt av kollegium i skrivelsen angiven specifikation.

Genom nådigt brev den 24 oktober 1913 uppdrog Kungl. Maj:t därefter åt kommerskollegium att i överensstämmelse med den av kollegium angivna planen föranstalta om utgivande med minst två nummer i månaden från 1914 års början av en periodisk publikation, »kommerciella meddelanden». Därjämte ställde Kungl. Maj:t till kollegii förfogande det av riksdagen å extra stat för år 1914 för ifrågavarande ändamål anvisade belopp, tiotusen kronor, att användas i enlighet med ovanberörda specifikation, samt medgav, att kostnaderna för tidskriftens tryckning och därtill erforderligt papper finge bestridas av det å riksstaten under sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslag till bestridande av tryckningskostnader, varjämte Kungl. Maj:t bemyndigade kollegium att till införande i tidskriften mottaga annonser från enskilda firmor och företag.

I den till nästlidet års riksdag den 14 januari 1914 avlåtna statsverkspropositionen föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att höja ifrågavarande anslag till 12,000 kronor. Nämda belopp var avsett att användas i huvudsaklig överensstämmelse med följande specifikation:

Arvode åt en huvudredaktör	kronor	5,600: —
» » » amanuens med minst 5 timmars daglig tjänstgöring	»	2,500: —
Ett kvinnligt räkne- och skrivbiträde med kvalificerad kompetens och 6 timmars daglig arbetstid	»	1,600: —
Arvoden åt speciella sakkunniga för utarbetande av översikter över viktigare varu- och penningmarknader samt arvode för översättningar	»	2,300: —

Summa kronor 12,000: —

I skrivelse den 3 mars 1914 i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställningar anmälde riksdagen, att riksdagen för ifrågavarande ändamål på extra stat för år 1915 anvisat ett belopp av 12,000 kronor, men erinrade därvid, att det i specifikationen uppförda arvodet för ett kvinnligt räkne-

och skrivbiträde borde minskas med ett belopp, motsvarande avgift för egen pensionering, vilken minskning riksdagen emellertid ansåg icke behöva föranleda ändring i det begärda anslagets storlek. [19.]

Genom nådigt brev den 2 april 1914 ställde Kungl. Maj:t det av riksdagen sålunda anvisade beloppet till kommerskollegii förfogande att användas i enlighet med ovan intagna specifikation, dock med iakttagande därav, att det i specifikationen upptagna arvodet å 1,600 kronor till ett kvinnligt räkne- och skrivbiträde skulle minskas med ett belopp, motsvarande avgift för bitrådets pensionering. Tillika medgav Kungl. Maj:t, enligt av kommerskollegium gjord framställning, att kostnaderna för tidskriftens tryckning och därtill erforderligt papper finge bestridas av det å riksstaten under sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till bestridande av tryckningskostnader.

I skrivelse den 24 december 1914 har nu kommerskollegium gjort framställning om anvisande av enahanda belopp jämväl för år 1916 för utgivande av ifrågavarande publikation.

Kommerskollegii berörda framställning får jag tillstyrka. Liksom under innevarande år torde det erforderliga beloppet 12,000 kronor böra användas enligt ovan intagna specifikation, dock att det kvinnliga bitrådets arvode bör minskas med ett belopp, motsvarande avgift för bitrådets egen pensionering.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för utgivande genom kommerskollegii försorg av en periodisk publikation, »kommersiella meddelanden», i huvudsaklig överensstämmelse med fastställd plan, på *extra stat* för år 1916 anvisa ett belopp av kronor 12,000.

17. Arvode till en vaktmästare i kommerskollegium.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar, har riksdagen till beredande av arvode åt en vaktmästare hos kommerskollegium på *extra stat* anvisat dels för vart och ett av åren 1905—1910 ett belopp av 800 kronor, dels ock för vart och ett av åren 1911—1915 ett belopp, som med hänsyn till den av riksdagen beslutade provisoriska löneregleringen för kommerskollegii ordinarie personal bestämts till 1,175 kronor. [20.]

Arvode till en
vaktmästare i
kommerskolle-
gium.

(extra anslag.)

I skrivelse den 24 december 1914 har nu kommerskollegium, med förmälan att behov av dylikt vaktmästarbiträde komme att före-

- [20.] ligga även för år 1916, gjort framställning om beredande jämväl för nämnda år av medel för anställande av en extra vaktmästare i ämbetsverket.

I anledning härav och då arvode till en dylik vaktmästare, under förutsättning att provisorisk lönereglering varder jämväl för år 1916 genomförd för befattningshavare i kommerskollegium, synes böra bestämmas till enahanda belopp som för år 1915 eller till 1,175 kronor, därav 350 kronor skola anses såsom tjänstgöringspenningar, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av arvode åt en vaktmästare hos kommerskollegium på *extra stat* för år 1916 anvisa ett belopp av kronor 1,175.

Kammarrätten.

18. Kammarrätten.

- 1 a. Kammarrätten, *oförändrat ordinarie anslag*... kronor 258,300.

- [21.] 1 b. Under åberopande av vad jag tidigare denna dag vid behandlingen av ärendena under rubriken »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrat angående ålderstillägg för vissa kvinnliga biträden, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Ålderstillägg
för kvinnliga
biträden hos
kammarrätten.

att beträffande de i staten för kammarrätten upptagna kvinnliga biträdena av högre och lägre avlöningsgrad besluta sådan ändring i gällande föreskrifter, att biträde av lägre grad, som, efter intjänande av båda ålderstilläggen i denna grad, befordras till biträdesbefattning av högre grad, må omedelbart komma i åtnjutande av ett ålderstillägg i den högre graden.

19. Förstärkning av arbetskrafterna hos kammarrätten.

- [22.] Genom särskilda nådiga beslut den 31 december 1913 och den 12 juni 1914 har Kungl. Maj:t medgivit, att kammarrätten för tiden från och med den 1 januari till och med den 15 juni och från och med den 16 september till och med den 31 december 1914 finge åtnjuta biträde av två adjungerade ledamöter med enahanda tjänstgöringsskyldighet

Förstärkning
av arbetskrafterna hos
kammarrätten.
(extra anslag.)

som kammarrättsråd samt från och med den 16 juni till och med den 15 september samma år av en adjungerad ledamot med samma tjänstgöringsskyldighet, varjämte till deras avlöning ävensom till den förstärkning av kammarrättens kansli och den ökade renskrivningskostnad, som av anordningen blivit en följd, anvisats anslag av högst 8,525 kronor.

[22.]

I skrivelse den 18 september 1914 har nu kammarrätten, enär kammarrättens behov av förstärkning av ledamots- och kanslipersonalen vore permanent, hemställt, att frågan härom nu måtte underställas riksdagen, och i sådant avseende anhållit, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen göra framställning därom att, för beredande under tiden från och med den 1 juli 1915 till utgången av år 1916 av förstärkning av kammarrättens arbetskrafter med två adjungerade ledamöter och där emot svarande förstärkning av kanslipersonalen samt ökning av renskrivningskostnader, riksdagen måtte på extra stat för år 1916 bevilja ett anslag av 16,275 kronor.

För tiden den 1 januari—30 juni 1915 har Kungl. Maj:t den 17 november 1914 i enlighet med kammarrättens därom i berörda skrivelse gjorda hemställan, förordnat två adjungerade ledamöter med kammarrättsråds tjänstgöringsskyldighet samt till gäldande av härav föranledda kostnader anvisat ett belopp av 5,425 kronor.

Vidkommande arbetskrafterna å kammarrättens revisionsavdelning har kammarrätten vidare i sin förenämnda skrivelse, under erinran att sedan den 1 juli 1912 där varit anställda tre extra revisorer och fyra räknebiträden, till vilkas avlöning medel av riksdagen anvisats å extra stat, sedan år 1913 efter 15,800 kronor för år, på anförda skäl hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å extra stat för år 1916 för anställande å revisionsavdelningen av fyra extra revisorer och fyra räknebiträden bevilja 18,933 kronor 33 öre.

Kungl. Maj:t har anbefallt löneregleringskommittén att avgiva utlåtande med anledning av kammarrättens förevarande framställning, i vad den avser äskande hos riksdagen av medel till förstärkande av kammarrättens arbetskrafter. Så snart utlåtande härom inkommit från nämnda kommitté, torde jag få ånyo anmäla ärendet.

Jag hemställer nu, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition om anvisande av medel för ändamålet, som kan bliva förelagd riksdagen, till förstärkning av arbetskrafterna hos kammarrätten bland de extra anslagen under sjunde huvudtiteln för år 1916 beräkna ett belopp av kronor 35,210.

Statistiska centralbyrån.

20. Avlöningsmedel för statistiska centralbyrån,
oförändrat ordinarie anslag..... kronor 76,900.

21. Arvoden åt tillfälliga biträden samt vikariats-
ersättningar, *oförändrat ordinarie reservationsanslag* kronor 22,790.

22. Provisorisk lönereglering för befattningshavare i statistiska centralbyrån.

[23.]
Provisorisk
lönereglering
för statistiska
centralbyrån.
(extra anslag.)

På grund av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen till provisorisk lönereglering för befattningshavare i statistiska centralbyrån i enlighet med angivna grunder och på vissa villkor på extra stat för vartdera av åren 1914 och 1915 beviljat ett förslagsanslag av 10,370 kronor, därav högst 325 kronor finge användas till höjning av vikariatsersättning under semester.

Nädig kungörelse innefattande de för åtnjutande av de för år 1915 beviljade provisoriska avlöningstilläggen stadgade villkor utfärdades den 2 april 1914.

I skrivelse den 30 september 1914 har statistiska centralbyrån gjort framställning om beredande av erforderliga medel för ifrågavarande ändamål jämväl för år 1916, vilka medel med hänsyn därtill, att en förste aktuarie, som åtnjöt två ålderstillägg, numera avgått ur tjänsten, av ämbetsverket beräknats till 10,420 kronor, eller ett belopp, som sålunda med 50 kronor överstiger det för innevarande år beviljade anslaget.

Då förslag till definitiv lönereglering för statistiska centralbyrån icke lärer av Eders Kungl. Maj:t komma att föreläggas innevarande års riksdag, bör anslag till provisorisk lönereglering för befattningshavare i centralbyrån beräknas även för år 1916. Anslaget torde på grund av vad i statistiska centralbyråns ovan omförmälda skrivelse anförts böra höjas med 50 kronor, motsvarande det belopp, varmed det hittills utgående provisoriska avlöningstillägget till den avgångna förste aktuarien varit reducerat för de å de två ålderstilläggen belöpande pensionsavgifterna. Anslaget skulle sålunda komma att utgå med 10,420 kronor. Den provisoriska löneregleringen för år 1916 bör givetvis genomföras i enlighet med de grunder och på de villkor, som i ifrågakomna hänseende äro gällande för år 1915.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen [23.]

att till provisorisk lönereglering för befattningshavare i statistiska centralbyrån, i enlighet med de av mig tillstyrkta grunder och på de av mig förordade villkor, på *extra stat* för år 1916 bevilja ett förslagsanslag av kronor 10,420
därav högst » 325
må användas till höjning av vikariatsersättning under semester.

23. Arvoden åt en extra ordinarie förste aktuarie och fyra extra ordinarie aktuarier i statistiska centralbyrån.

I samband med det förslag till provisorisk omorganisation av statistiska centralbyrån, som Kungl. Maj:t förelade 1912 års riksdag, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att å extra stat för år 1913 anvisa ett anslag av 17,300 kronor till arvoden åt en extra ordinarie förste aktuarie och tre extra ordinarie aktuarier i nämnda ämbetsverk. [24.]

Arvoden åt en
e. o. förste
aktuarie och
fyra e. o.
aktuarier.

(extra anslag.)

Riksdagen, som beslöt, att i stället för att uppföra en av Kungl. Maj:t föreslagen byråchef å centralbyråns ordinarie stat med en begynnelseavlönning av 6,400 kronor å extra stat anvisa arvode åt en extra ordinarie aktuarie med 3,900 kronor, biföll därför ej oförändrad Kungl. Maj:ts nyssnämnda framställning, utan anvisade på extra stat för år 1913 dels till arvode åt en extra ordinarie förste aktuarie i statistiska centralbyrån ett anslag av 5,600 kronor, varav 1,800 kronor skulle motsvara tjänstgöringspenningar, dels till arvoden åt fyra extra ordinarie aktuarier i samma ämbetsverk ett anslag av 3,900 kronor för vardera, varav 1,500 kronor skulle motsvara tjänstgöringspenningar, eller tillsammans till arvoden åt en extra ordinarie förste aktuarie och fyra extra ordinarie aktuarier i statistiska centralbyrån ett anslag av 21,200 kronor.

Jämväl för vardera av åren 1914 och 1915 anvisade riksdagen för enahanda ändamål å extra stat ett belopp av 21,200 kronor.

I skrivelse den 30 september 1914 har nu statistiska centralbyrån hemställt, att jämväl för år 1916 måtte för ändamålet beredas medel till samma belopp, som därtill beräknats för åren 1913, 1914 och 1915.

Då behovet av ifrågavarande å extra stat inrättade tjänster alltjämt kvarstår, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

[24.]

att på *extra stat* för år 1916 anvisa dels till arvode åt en extra ordinarie förste aktuarie i statistiska centralbyrån ett anslag av kronor 5,600, dels till arvoden åt fyra extra ordinarie aktuarier i samma ämbetsverk ett anslag av, för vardera, ... kronor 3,900, eller tillsammans till arvoden åt en extra ordinarie förste aktuarie och fyra extra ordinarie aktuarier i statistiska centralbyrån ett anslag av ... kronor 21,200.

24. Förstärkning av de till arvoden åt tillfälliga biträden m. m. hos statistiska centralbyrån anslagna medel.

[25.]

*Förstärkning
av de till ar-
voden åt till-
fälliga biträ-
den m. m. hos
statistiska cen-
tralbyrån an-
slagna medel.*

(extra anslag.)

Enär det å ordinarie stat uppförda reservationsanslaget till arvoden åt tillfälliga biträden hos statistiska centralbyrån samt till vikariatersättning därstädes under en följd av år visat sig otillräckligt, har riksdagen å extra stat för vart och ett av åren 1906—1915 till förstärkning av nämnda anslag anvisat medel till växlande belopp. Det å extra stat för år 1915 i sådant avseende beviljade anslaget utgör 9,900 kronor.

I skrivelse den 30 september 1914 har statistiska centralbyrån anhållit, att medel för ifrågavarande ändamål måtte för år 1916 beredas till samma belopp som för innevarande år.

Jämväl för år 1916 är givetvis anslag för ifrågavarande ändamål erforderligt, och synes anslaget böra utgå med samma belopp som för innevarande år. Med avseende å beräkningarna av nämnda belopp tillåter jag mig hänvisa till den utredning i ärendet, som finnes intagen i det vid 1914 års senare statsverksproposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 14 maj samma år.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av det till arvoden åt tillfälliga biträden hos statistiska centralbyrån samt till vikariatersättning därstädes å ordinarie stat anvisade anslag å *extra stat* för år 1916 anvisa ett anslag av kronor 9,900.

25. Bibliotekets underhållande, *oförändrat ordinarie reservationsanslag* kronor 2,000.

Överintendentsämbetet.

26. Överintendentsämbetet, *oförändrat ordinarie*
anslag..... kronor 50,600.

27. Provisorisk lönereglering för befattningshavare i överintendentsämbetet.

Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har [26.]
 1914 års riksdag till provisorisk lönereglering för befattningshavare i *Provisorisk lönereglering för överintendentsämbetet.*
 överintendentsämbetet, med undantag av kassören och bokhållaren, i
 enlighet med angivna grunder och på vissa villkor, på extra stat för
 år 1915 anvisat såsom förslagsanslag ett belopp av 6,695 kronor, därav (extra anslag.)
 högst 145 kronor finge användas till höjning av vikariatsersättning
 under semester.

Den 18 september 1914 utfärdades nådig kungörelse angående
 provisoriska avlöningstillägg för år 1915 åt befattningshavare i över-
 intendentsämbetet, vilken kungörelse innehåller nämnda grunder och
 villkor.

I underdånig skrivelse den 3 november 1914 har överintendents-
 ämbetet anhållit, att, därest icke ny ordinarie stat bleve för ämbetsverket
 fastställd, framställning till riksdagen måtte göras om anvisande med
 hittills utgående belopp av medel för beredande av provisoriska av-
 löningstillägg för tjänst innehavare i ämbetsverket jämväl för år 1916.

Då framställning om definitiv lönereglering för överintendents-
 ämbetet, vartill förslag ännu ej avgivits av de för ändamålet tillkallade
 sakkunniga, ej lärer komma att göras till innevarande års riksdag, torde
 provisorisk lönereglering för befattningshavare i ämbetsverket böra åväga-
 bringas jämväl för år 1916. En sådan lönereglering bör givetvis åga
 rum i enlighet med de grunder och på de villkor, som äro i enahanda
 hänseende gällande för år 1915.

Det för ifrågakvarande lönereglering för år 1916 erforderliga beloppet
 är detsamma, som blivit för samma ändamål i 1915 års stat anvisat,
 eller 6,695 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå
 riksdagen

att till provisorisk lönereglering för befattnings-
 havare i överintendentsämbetet, med undantag av

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 1 saml.

[26.]

kassören och bokhållaren, i enlighet med de av mig tillstyrkta grunder och på de av mig i övrigt förordade villkor, på *extra stat* för år 1916 bevilja ett förslagsanslag av..... kronor 6,695, därav högst » 145 må användas till höjning av vikariatsersättning under semester.

28. Förstärkning av arbetskrafterna hos överintendentsämbetet.

[27.]

*Förstärkning
av arbetskraf-
terna hos över-
intendents-
ämbetet.*

(extra anslag.)

Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har 1914 års riksdag till förstärkning av arbetskrafterna hos överintendentsämbetet i huvudsaklig överensstämmelse med angivna grunder på extra stat för år 1915 beviljat ett anslag av 10,000 kronor.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 28 november 1914 har på grund härav förordnats, att under år 1915 skall hos överintendentsämbetet anställas *dels* å den tekniska avdelningen en extra föredragande med ett arvode av 5,600 kronor *dels ock* å den administrativa avdelningen en extra notarie med arvode av 3,900 kronor; och har rörande dessa tjänstemän vidare förordnats bland annat, att för dem skola lända till efter rättelse i tillämpliga delar bestämmelserna i kungörelsen den 18 september 1914 angående provisoriska avlöningsförmåner för befattningshavare i överintendentsämbetet, samt att ifrågakvarande tjänstemän må åtnjuta semester, varunder må utgå såsom ersättning till vikarie för den extra föredragande 225 kronor och till vikarie för den extra notarien 125 kronor. Härjämte har medgivits, att vad som av förevarande anslag återstår, sedan såväl avlöningsförmåner som ock ersättning för bestridd semestertjänstgöring utgått, må användas till förstärkning av överintendentsämbetets anslag till vikariatsersättning, arvoden åt extra biträden och extra ordinarie arkitekter samt renskrivningskostnad m. m.

I underdånig skrivelse den 3 november 1914 har överintendentsämbetet anhållit, att, därest icke ny stat bleve för ämbetsverket beviljad, framställning till innevarande års riksdag måtte göras om anvisande på extra stat jämväl för år 1916 av ett anslag å 10,000 kronor till förstärkning av arbetskrafterna hos överintendentsämbetet.

Då förslag till definitiv omorganisation av överintendentsämbetet icke lär bli framlagt till instundande riksdag, torde en förstärkning

av arbetskrafterna inom ämbetsverket jämväl för år 1916 böra äga rum och verkställas i enlighet med de grunder, som äro gällande för innevarande år.

[27.]

Jag får alltså hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till förstärkning av arbetskrafterna hos överintendentsämbetet i huvudsaklig överensstämmelse med av mig härövan angivna grunder på *extra stat* för år 1916 bevilja ett anslag av kronor 10,000.

Patent- och registreringsverket.

29. Upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet, *oförändrat ordinarie reservationsanslag* ... kronor 540,600.

30. **Kostnader, som föranledas av överståthållarämbetets och länsstyrelsernas befattning med vissa slag av registrering.**

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar, har riksdagen till bestridande av kostnaderna för den överståthållarämbetet och länsstyrelserna åliggande befattning med registreringar och anmälningar till förenings-, försäkrings- och handelsregistren å *extra stat* för vart och ett av åren 1912—1915 anvisat ett förslagsanslag å 4,000 kronor ävensom medgivit, att de till nämnda myndigheter inflytande avgifter för sådana registreringar och anmälningar finge tillföras detta anslag såsom särskilda uppbördsmedel.

Då enahanda anslag på grunder, som finnas närmare utvecklade i det vid statsverkspropositionen till 1911 års riksdag fogade statsrådsprotokoll över finansärenden för den 13 januari samma år, jämväl för nästkommande år är av behovet påkallat, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för den överståthållarämbetet och länsstyrelserna åliggande befattning med registreringar och anmälningar till förenings-, försäkrings- och handelsregistren å *extra stat* för år

[28.]

Kostnader, som föranledas av överståthållarämbetets och länsstyrelsernas befattning med vissa slag av registrering.

(extra anslag.)

[28.]

1916 anvisa ett förslagsanslag å kronor 4,000 ävensom medgiva, att de till nämnda myndigheter inflytande avgifter för sådana registreringar och anmälningar må tillföras detta anslag såsom särskilda uppbördsmedel.

Bankinspektionen.

31. Upprätthållande av bankinspektionens verksamhet, *oförändrat ordinarie reservationsanslag* kronor 58,000.

C. Bergsbruket.

1. Bergsstaten, *oförändrat ordinarie anslag* kronor 33,000.

2. Provisorisk lönereglering för bergmästarna.

[29.] Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar, har riksdagen för beredande av provisorisk lönereglering för bergmästarna i enlighet med särskilt angivna grunder och på vissa villkor å extra stat beviljat förslagsanslag av 11,150 kronor för år 1913, 11,200 kronor för år 1914 och 11,250 kronor för år 1915.

Provisorisk
lönereglering
för berg-
mästarna.
(extra anslag.)

De för åtnjutande av de sålunda för innevarande år avsedda provisoriska avlöningstilläggen åt bergmästarna fastställda villkoren jämte övriga bestämmelser i ämnet återfinnas i kungörelse den 2 april 1914, till vilken jag tillåter mig att hänvisa.

I skrivelse den 24 december 1914 har nu kommerskollegium gjort framställning om beredande av provisoriska lönetillägg åt bergmästarna jämväl för år 1916.

Ifrågavarande lönetillägg hava tillkommit i avvaktan på en definitiv lönereglering för bergsstaten. Enär förslag till sådan lönereglering icke lärer föreläggas innevarande års riksdag, torde åtgärder nu böra vidtagas för att jämväl för år 1916 tillförsäkra bergmästarna provisoriska lönetillägg. Härför erfordras samma belopp som för år 1915 anslagits till ändamålet.

De villkor och bestämmelser i övrigt, som föreskrivits för åtnjutande av de provisoriska lönetilläggen åt bergmästarna för innevarande år, torde böra gälla jämväl för år 1916. [29.]

På grund av vad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av provisorisk lönereglering åt bergmästarna, i enlighet med av mig tillstyrkta grunder och på av mig förordade villkor, å *extra stat* för år 1916 bevilja ett förslagsanslag av..... kronor 11,250.

3. Befrämjande i allmänhet av bergsbruket.

Under åberopande av vad jag i inledningen till sjunde huvudtiteln yttrat, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [30.] *Befrämjande i allmänhet av bergsbruket.*

att för år 1916 nedsätta det *ordinarie* reservationsanslaget till reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshanteringen hör, (ordinarie anslag.)

nu	kronor 6,000,
med	» 3,000
till	» 3,000.

Vid bifall härtil skulle det ordinarie anslaget till befrämjande i allmänhet av bergsbruket,

nu	kronor 8,700,
för år 1916 nedsättas med	» 3,000
till	» 5,700.

4. Bergsskolorna i Filipstad och Falun.

Alltsedan år 1873 har riksdagen årligen på extra stat anvisat anslag såsom bidrag till uppehållande av undervisningen vid bergsskolorna i Filipstad och Falun. Detta anslag, som för vart och ett av åren 1874—1904 utgått med ett belopp av 14,000 kronor, blev på Kungl. Maj:ts förslag av 1904 års riksdag höjt till 23,000 kronor. Med sistnämnda belopp beviljades anslaget jämväl för vart och ett av åren 1905—1912. Anslagets förhöjning föranleddes därav, att skolorna på [31.] *Bergsskolorna i Filipstad och Falun.* (extra anslag.)

[31.] grund av brukssocietetens under år 1903 fattade beslut organiserats enligt en i åtskilliga avseenden förändrad och ökade omkostnader medförande plan, för vilken en närmare redogörelse lämnats i det utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 12 januari 1904, som fogats vid den till samma års riksdag avlätna statsverkspropositionen. Statsanslaget har från och med år 1904 beviljats under villkor, att skolorna fortsatte sin verksamhet i huvudsaklig överensstämmelse med omförmälda plan och underkastade sig den inspektion, Kungl. Maj:t funne skäligt bestämma. Årliga totalkostnaden för de båda skolorna har enligt för dem av brukssocieteten fastställda stater utgjort under åren 1874—1903 23,000 kronor och under åren 1904—1911 38,000 kronor. Skillnaden mellan statsanslaget och totalkostnaden har bestritts av järnkontolets medel.

Vid allmän ordinarie sammankomst den 30 maj 1911 antog emellertid brukssocieteten nya stater för ifrågavarande två bergsskolor att, under förutsättning av statsanslagets vederbörliga ökande, gälla från och med år 1912. De nya staterna inneburo nämligen en höjning av totalkostnaden för de båda skolorna. Denna kostnad skulle för år 1912 utgöra 43,000 kronor och för år 1913 uppgå till 44,000 kronor.

På grund av Kungl. Maj:ts framställning anvisade 1912 års riksdag å extra stat för år 1913 26,650 kronor att utgå såsom bidrag till uppehållandet av undervisningen vid bergsskolorna. Denna ökning i anslaget avsåg i främsta rummet, att de vid skolorna anställda lärarna skulle komma i åtnjutande av fyra ålderstillägg, ett vart å 500 kronor. Berörda för år 1913 beviljade anslag utgjorde ungefär $\frac{23}{38}$ av de för sistnämnda år för skolorna beräknade kostnaderna, eller så stor del av kostnaderna för dessa skolor, varmed staten alltsedan år 1904 brukat bidraga.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar anvisade riksdagen dels år 1913 å extra stat för år 1914 25,400 kronor såsom bidrag till uppehållande av undervisningen vid bergsskolorna, dels ock år 1914 å extra stat för år 1915 för samma ändamål 25,100 kronor. Riksdagen medgav därjämte såväl år 1913 som år 1914, att vad som kunde varda besparat å det för beredande av understöd av ifrågavarande slag å vart och ett av sistnämnda års riksstat anvisade anslag finge i mån av behov under nästpåföljande år för ändamålet tagas i anspråk. Att besparing å de för åren 1913 och 1914 anvisade anslagen beräknades kunna ifrågakomma, hade sin grund däri, att de såsom totalkostnader för de båda skolorna uppgivna beloppen, efter vilka statsbidragen för nämnda två år avpassats, enligt vad sedermera utrönts, upptagits för högt. Däri

hade nämligen för vart och ett av nämnda två år ingått 1,000 kronor för beredande av ålderstillägg åt lärare, vilka emellertid av vissa anledningar icke kommit i åtnjutande av de avsedda löneförhöjningarna. [31.]

I anledning av sedermera inträffade förhållanden hava bruks-societetens fullmäktige i järnkontoret i en till Kungl. Maj:t ingiven skrift av den 29 maj 1914 gjort framställning om en förhöjning av eller ett tilläggsanslag till det sålunda redan beviljade anslaget för år 1915.

Innan jag närmare ingår på fullmäktiges berörda framställning, anser jag mig böra erinra därom, att, enligt det av bruks-societetens fullmäktige i järnkontoret den 9 september 1903 fastställda gemensamma reglemente för de båda bergsskolorna i Filipstad och Falun, dessa haft till ändamål att bibringa teoretiska och praktiska elementära kunskaper åt dem, som velat ägna sig åt järnhanteringen, vare sig i egenskap av bruksförvaltare eller bruksbetjante eller ock såsom förmän eller arbetare.

I överensstämmelse med detta ändamål har vardera bergsskolan omfattat två avdelningar, en övre för dem, som velat utbilda sig till bruksförvaltare och bruksbetjante, samt en nedre eller bergsarbeterskola för dem, som velat utbilda sig till förmän eller arbetare. Enligt berörda reglemente hava fordringarna för vinnande av inträde i de båda skolorna och i deras olika avdelningar varit gemensamma för skolorna. Lärokursen har omfattat ett års tid och har fortgått varje år från och med den 1 november, då nya elever inskrivits, till och med den 21 december samt från och med den 9 januari till och med den 15 oktober; dock har det ankommit på vederbörande skoldirektion att tillåta elev, som därom hos föreståndaren sig anmält, att i ett eller flera ämnen begagna ytterligare högst ett års undervisning. Praktiskt taget lära emellertid kurserna vid de båda bergsskolorna hava varit ett-åriga, såväl i den övre som i den nedre avdelningen. Endast undantagsvis har det nämligen förekommit, att en lärjunge kvargått längre tid än ett år i samma avdelning, eller att lärjunge, som genomgått den lägre avdelningen, sedan fortsatt i den högre.

Till en början var undervisningen vid de båda bergsskolorna nästan undantagslöst gemensam för båda avdelningarnas lärjungar. Då denna anordning medförde stora olägenheter, i synnerhet för lärjungar i den nedre avdelningen, genomfördes 1903 den förändringen, att den övre och nedre avdelningen erhöilo särskild undervisning i matematik, mekanik, fysik och kemi. I övriga ämnen lär däremot samundervisning för de båda avdelningarna hava ägt rum i rätt stor utsträckning.

Enligt stadgarna har skoldirektionen bestämt det antal lärjungar, som i varje lärokurs kunnat få åtnjuta undervisning, med iakttagande

- [31.] av, att sammanlagda antalet fått utgöra högst omkring 30 med företrädare till ett antal av högst 20 för kompetenta sökande till nedre avdelningen.

Lärjunge, som vunnit inträde i högre avdelningen, har varit skyldig erlægga en avgift av 50 kronor, och lärjunge, som intagits i den lägre avdelningen, en avgift av 10 kronor, med rätt för direktionen att, då medellöshet eller andra omständigheter därtill givit anledning, vid läroårets slut återställa avgiften eller någon del därav.

Undervisningen i var och en av bergsskolorna har bestritts av tre av järnkontolets styrelse, efter förslag av direktionen, förordnade lärare, nämligen en förste lärare, som tillika varit skolans föreståndare, och två andre lärare. I den mån behovet påkallat och skolans tillgångar medgivit, hava även extra lärare kunnat förordnas att biträda vid undervisningen i särskilda ämnen. I hittills gällande, för vardera skolan av bruks societeten fastställd stat finnes upptaget ett anslag av 1,000 kronor till extra lärare.

Kontrollen å skolorna från statens sida har utövats genom årligen företagna inspektioner, vilka verkställts av en av Kungl. Maj:t, efter kommerskollegii förslag, utsedd person. Berättelserna över inspektionsförrättningarna hava ingivits till kollegium, som efter verkställd granskning överlämnat desamma till Kungl. Maj:t. Till inspektor har brukat omväxlande utses någon av professorerna vid Tekniska högskolans fackskola för bergsvetenskap.

Bruks societetens fullmäktiges i järnkontolet skrivelse den 29 maj 1914.

I sin förutnämnda skrift av den 29 maj 1914 hava bruks societetens fullmäktige i järnkontolet anfört huvudsakligen följande.

I sin berättelse till bruks societeten vid dess allmänna ordinarie sammankomst år 1913 hade järnkontolets styrelse omförmålt, att det ville synas, som om den ett-åriga undervisningstiden vid bergsskolorna även efter en år 1909 beslutad utsträckning från den 15 oktober till november månads slut för tentamina och kompletteringar, vore väl kort, och att professoren E. G:son Odelstierna i sin inspektionsberättelse rörande läsåret 1910—1911 väckt fråga om kursens förlängning till två-årig.

Såsom även omförmäldes i styrelsens förenämnda berättelse till bruks societeten år 1913, hade direktionerna för de båda skolorna, till vilka professoren Odelstiernas inspektionsberättelse remitterats för yttrande, förklarat, att de icke kunde förorda, att kursen vid bergsskolorna förlängdes till två år. Direktionen för bergsskolan i Filipstad hade i stället framlagt förslag om lärotidens utökning för övre avdelningen med 3 månader, varigenom kursens längd skulle bli 16 månader. För nedre avdelningen skulle lärotiden däremot bli 11 till 12 månader. I sammanhang därmed hade också föreslagits, att nedre avdelningen skulle specialiseras, vid Filipstad till en gruvarbetare- eller skjutare skola och vid Falun till en hyttarbetarskola.

Sedan direktionen för bergsskolan i Falun delgivit detta förslag och för-

klarat sig i huvudsak instämma i detsamma, hade ärendet av fullmäktige hänskjutits till de delegerade, bruksdisponenten Carl Sahlin, överingenjören i järnkontoret, filosofie doktorn J. A. Brinell och ingenjören Axel Lindblad, som erhållit fullmäktiges uppdrag att avgiva förberedande yttranden över ett till fullmäktige remitterat betänkande angående ordnandet av den lägre tekniska undervisningen.

Uti avgivet utlåtande hade nämnda delegerade förordat den av direktionen för bergsskolan i Filipstad föreslagna förlängningen av kurstiden för övre avdelningarna och specialiseringen av de nedre.

Vid frågans avgörande den 28 oktober 1913 hade fullmäktige anslutit sig till förslaget om förlängning av övre kursen till 16 månader samt beslutat, att ändring i överensställmelse därmed skulle vidtagas från och med år 1915. Fullmäktige hade även godkänt förslaget om specialisering på det sätt, att en gruvyrkesskola (skjutarenskola) skulle inrättas vid bergsskolan i Filipstad och en hyttarbetarskola vid bergsskolan i Falun. I sammanhang därmed hade beslutats, att övningskursen i hyttskötsel, smide etc. skulle bortfalla ur läroplanen vid bergsskolan i Filipstad och att i stället fordran på föregående praktik vid gruvor och järnverk skulle skäras.

Samtidigt hade fullmäktige anmodat de båda skoldirektionerna att avgiva förslag till erforderliga ändringar i skolornas reglemente.

För att pröva de förslag i sådant avseende, direktionerna komme att avgiva, ävensom för att granska läroplaner och bestämmelser om ämnesfördelningen emellan skolornas lärare hade fullmäktige i början av år 1914 utsett särskilda delegerade, nämligen verkställande direktören i järnkontoret, vice häradshövdingen E. Kinander, bruksdisponenterna Carl Danielsson och Tord Magnuson, professoren Walfr. Petersson samt föreståndarne för de båda skolorna, ingenjören W. Hamnqvist och filosofie licentiaten Knut Winge.

Dessa delegerade hade under maj månad år 1914 anmält hos fullmäktige, att under delegerades förhandlingar enighet vunnits om behovet av särskild undervisning av de båda avdelningarnas elever, ej blott, såsom redan vid 1903 års reglering bestämts, i de grundläggande teoretiska ämnena matematik, mekanik, kemi och fysik, utan även i tillämpningsämnena, särskilt metallurgi och gruvbrytningslära. Ett sådant särskiljande av undervisningen kunde dock, enligt vad de båda skolornas representanter inom delegerade framhållit, icke åstadkommas med mindre medel bereddes till någon ökning av skolornas lärarkrafter.

För att undvika detta hade direktionen för bergsskolan i Falun föreslagit, att kurstiden även för nedre avdelningen, yrkesskolan, skulle bli densamma som för övre avdelningen, bergsskolan, eller 16 månader, i vilken händelse eleverna i båda avdelningarna skulle kunna gemensamt undervisas i metallurgi med tillhörande ämnen.

Då en förlängning av kurstiden för de för utbildning av förmän avsedda yrkesskolorna i övrigt icke vore önskvärd eller behövlig, hade det synts delegerade, som om enbart knappheten i lärarkrafter icke borde få utgöra skäl för elevernas kvarhållande i nämnda skolor under omkring fyra månader.

För genomförande av ovanberörda särskiljande av undervisningen även i metallurgi och gruvbrytningslära hade det av delegerade ansetts erforderligt, att vardera bergsskolans anslag till extra lärare höjdes med 2,500 kronor.

Fullmäktige hade funnit vad de delegerade anfört välgrundat och ansåge, att ett fortsättande av den gemensamma undervisningen i de praktiska huvudämnena med hänsyn till elevernas olika föregående utbildning och skilda framtidsuppgifter icke

[31.] vore att förorda, samt att det för järnhanteringen givetvis vore en fördel, att undervisningen i yrkesskolorna icke onödigtvis förlängdes.

Såsom av det hos bergslagens deputerade i järnkontoret den 19 maj 1914 hållna protokoll framginge, hade även nämnda deputerade givit uttryck åt samma uppfattning, att de båda avdelningarna i bergsskolorna borde särskiljas, för att den lägre avdelningen skulle komma att motsvara därmed avsett ändamål och den brist på dugliga verkmästare och förmän, som förefunnnes, så småningom därigenom skulle avhjälpas.

Vid sin allmänna ordinarie sammankomst den 28 berörda maj hade bruks societeten, under förutsättning av statsbidrags erhållande till den ifrågasatta ökningen av utgifterna för bergsskolorna i samma proportion, som staten plägar bidraga till utgifterna för dessa skolor, bifallit fullmäktiges i anledning av delegerades uttalande gjorda hemställan.

På grund av vad sålunda anförts, anhölle fullmäktige, att Kungl. Maj:t ville hos 1914 års senare riksdag hemställa, att staten måtte efter förut tillämpade grunder lämna bidrag till den sålunda uppkommande ökningen av 5,000 kronor i utgifterna för bergsskolorna och bevilja ett tilläggsanslag för ändamålet för år 1915 å 3,026 kronor 29 öre.

Kommerskollegium.

Över berörda framställning har kommerskollegium den 10 juni 1914 avgivit infortrat utlåtande, därvid kollegium yttrat:

»Kollegium finner för sin del de av bruks societeten, under förutsättning av ökat statsbidrag, beslutade förändringarna i fråga om anordningen av undervisningen vid de båda bergsskolorna innebära en ändamålsenlig utveckling av skolornas verksamhet. Vad särskilt beträffar det ytterligare skiljandet av undervisningen i skolornas olika avdelningar och specialiseringen av de nedre avdelningarnas undervisning, på sätt ovan nämnts, synes kollegium detta vara ägnat att å förevarande industriområde främja den så synnerligen viktiga industriella underbefälsutbildningen.

Av professoren Odelstierna, som enligt Kungl. Maj:ts förordnande jämväl under år 1913 inspekterat bergsskolorna och därom avgivit berättelse, vilken blivit av kollegium med skrivelse av den 17 april 1914 till Kungl. Maj:t överlämnad, har visserligen uttalats, bland annat, den mening, att den svenska bergshanteringen ej kunde vara väl betjänt, med mindre kursen i den lägre avdelningen, förmannsskolan, komme att omfatta minst 1 ½ år. I avseende härå må emellertid framhållas, att en strängare specialisering av undervisningen möjliggör en kortare lärokurs, och då en viktig förutsättning för arbetarnas besökande av yrkesskolor torde vara, att kurserna icke göras längre, än förhållandena verkligen kräva, synes kollegium, att i allt fall erfarenhet av resultatet av den specialiserade undervisningen bör avvaktas, innan någon vidare utsträckning av undervisningstiden inom bergsskolornas nedre avdelningar ifrågasättes.

Kommittén för den lägre tekniska undervisningens ordnande har i sitt den 11 juni 1912 avgivna utlåtande och förslag, vad angår bergsskolorna i Filipstad och Falun, bland annat, med anledning av dessa skolors privata natur och då de nyligen omorganiserats, icke ansett sig böra ingå på en närmare granskning av skolornas undervisning eller framlägga förslag till förändringar i deras organisation i annan mån, än att kommittén föreslagit, att bergsskolan i Falun utvidgas med en

avdelning för utbildning av gjutmästare. Kollegium, som enligt nådig remiss har att avgiva utlåtande över nyssnämnda kommittés utlåtande och förslag, har ännu icke haft tillfälle att till slutlig behandling företaga detta ärende. De av bruks-societeten ifrågasatta ändringarna beträffande undervisningen vid bergsskolorna utgöra emellertid givetvis i huvudsak icke hinder för en sådan utvidgning av bergsskolan i Falun, som kommittén föreslagit, därest denna i övrigt prövas lämplig.

Kollegium, som icke funnit anledning till erinran i avseende å beloppet av den ökade kostnaden för undervisningen vid bergsskolorna i Filipstad och Falun eller i fråga om beräkningen av statens andel i samma kostnad, får alltså tillstyrka, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att å extra stat för år 1915 anvisa såsom bidrag till uppehållande av undervisningen vid ifrågavarande skolor ett ytterligare anslag av i avrundat tal 3,000 kronor att utgå under huvudsakligen enahanda villkor, som hittills varit fästa vid statsunderstöd för ifrågavarande ändamål.»

I en till Kungl. Maj:t sedermera ingiven skrift av den 25 september 1914 hava bruks-societets fullmäktige i järnkontoret anhållit om bidrag till uppehållande av undervisningen vid bergsskolorna i Filipstad och Falun även under år 1916.

Bruks-societets fullmäktiges i järnkontoret skrivelse den 25 september 1914.

Enligt en i berörda skrivelse gjord beräkning skulle utgifterna för skolorna för år 1916 komma att bliva för

Bergsskolan i Filipstad:

tre lärare, var och en:			
lön	2,600: —		
tjänstgöringspenningar	1,400: —	4,000: —	12,000: —
lönstillökning för föreståndaren			1,000: —
varav 500 kronor lön och 500 kronor tjänstgöringspenningar,			
ålderstillägg			1,000: —
anslag till extra lärare			3,500: —
» » övriga utgifter för skolan			5,000: —
		Kronor	22,500: —.

Bergsskolan i Falun:

tre lärare, var och en:			
lön	2,600: —		
tjänstgöringspenningar	1,400: —	4,000: —	12,000: —
lönstillägg för föreståndaren			1,000: —
varav 500 kronor lön och 500 kronor tjänstgöringspenningar,			
ålderstillägg			1,000: —
anslag till extra lärare			3,500: —
» » övriga utgifter för skolan			7,000: —
		Kronor	24,500: —

eller tillhopa 47.000 kronor.

[31.]

I enlighet härmed hava fullmäktige, under åberopande av innehållet i fullmäktiges skrivelse den 29 maj 1914, anhållit, att Kungl. Maj:t tacktes utverka, att staten måtte till uppehållande av undervisningen vid bergsskolorna i Filipstad och Falun under år 1916 lämna anslag enligt samma grunder som förut eller $\frac{23}{38}$ av 47,000 kronor, eller 28,447 kronor 32 öre.

*Kommers-
kollegium.*

På grund av nådig remiss har kommerskollegium den 5 oktober 1914 avgivit infordrat utlåtande i ämnet, i vilket kollegium, bland annat, anförde:

»I sin nu föreliggande framställning om statsanslag för år 1916 hava fullmäktige beräknat omkostnaderna för bergsskolorna för år 1916 till 47,000 kronor. Att detta belopp med 4,500 kronor överskrider den såsom grund för det beviljade anslaget för år 1915 beräknade kostnaden beror därpå, att å ena sidan sistnämnda belopp beräknats ökat med 5,000 kronor för höjda avlöningar åt extra lärare i likhet med vad fullmäktige anförde i sin framställning av den 29 maj 1914 samt å andra sidan en minskning i utgifterna år 1916 beräknas uppstå därigenom, att ett för andre läraren vid bergsskolan i Filipstad Hj. A. Dahl från och med den 1 januari 1915 beräknat ålderstillägg å 500 kronor icke kommer att utgå, sedan Dahl efter sin utnämning till professor vid tekniska högskolan den 6 maj 1914 entledigats från sin andrelärarebefattning. Då likväl ifrågavarande ålderstillägg således ej heller behöver utgå under år 1915, har det som totalkostnad för skolorna beräknade belopp, efter vilket statsanslaget för sistnämnda år avpassats, nedgått med 500 kronor. Enär statsanslaget för år 1915 sålunda komme att med $\frac{23}{38}$ av nämnda summa eller 302 kronor 63 öre överskrida vad statsverket enligt angivna beräkningsgrund rätteligen bör vidkännas, anser kollegium, som i övrigt tillstyrker det begärda statsanslaget för år 1916, att detta bör minskas med sistnämnda belopp under förutsättning, att vad som varder besparat å anslaget för år 1915 får i mån av behov tagas i anspråk under år 1916. Som fullmäktige beräknat den å staten för år 1916 belöpande andelen i kostnaden till 28,447 kronor 32 öre, skulle med tillämpning härav berörda andel komma att utgå med i avrundat tal 28,100 kronor.

Kollegium hemställer alltså i underdånighet, att Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen, dels att å extra stat för år 1916 anvisa tjuguåttatusen etthundra kronor att under huvudsakligen enahanda villkor, som hittills varit fästa vid statsunderstöd för ifrågavarande ändamål, utgå såsom bidrag till uppehållande av undervisningen vid bergsskolorna i Filipstad och Falun, dels ock medgiva, att vad som kan varda besparat å det för beredande av understöd utav ifrågavarande slag å 1915 års rikstat anvisade anslaget må i mån av behov under år 1916 för förevarande ändamål tagas i anspråk.»

*Departements-
chefen.*

Förslaget att utsträcka tiden för lärokursen i övre avdelningen, bergsskolan, samt att särskilja undervisningen även i metallurgi och gruvbrytningslära i bergsskolornas olika avdelningar har jag funnit väl motiverad och torde dess förverkligande komma att lända undervisningen vid skolorna till stort gagn.

I detta sammanhang ber jag att få meddela, att järnkontorets

styrelse, enligt vad jag inhämtat, den 23 oktober 1914 fastställt nytt reglemente för bergsskolorna i Filipstad och Falun samt de med dem förenade yrkesskolorna. [31.]

§ 1 i detta reglemente innehåller, bland annat, följande:

Bergsskolorna i Filipstad och Falun hava till ändamål att bibringa elementära kunskaper åt dem, som vilja ägna sig åt bergshanteringen i egenskap av tjänstemän.

Med bergsskolan i Filipstad är förenad en gruvyrkesskola med ändamål att bereda undervisning åt dem, som vilja utbilda sig till förmän eller arbetare vid gruvor.

Med bergsskolan i Falun äro förenade dels en hyttyrkesskola och dels en bruksmekanisk yrkesskola med ändamål att bereda undervisning åt dem, som vilja utbilda sig till förmän eller arbetare vid järnverk.

Enligt reglementet skall vidare lärokursen i bergsskolan numera omfatta 16 månaders tid och börja omväxlande den 16 januari och den 1 september, så att två kurser medhinnas under loppet av tre år. Den kurs, som börjar den 16 januari, fortgår till och med den 15 maj följande år, och den kurs, som börjar den 1 september, till och med den 20 december följande år. Lärokursen vid yrkesskolan börjar samtidigt med kursen vid bergsskolan. Den kurs, som börjar den 16 januari, fortgår till och med den 20 december samma år och den kurs, som börjar den 1 september, till och med den 15 juni följande år.

Med avseende å undervisningen är stadgat, att bergsskolans och yrkesskolans elever så vitt möjligt skola särskilt för sig undervisas.

Genom dessa anordningar har emellertid kravet på bidrag från statens sida ökats. Vad därvid först angår framställningen om höjt statsbidrag för innevarande år, anser jag mig dock icke böra tillstyrka densamma. En dylik anslagsökning med i viss mån tillbakaverkande kraft bör såvitt möjligt undvikas. Däremot torde framställningen om anslag för år 1916 böra vinna beaktande. På de av kommerskollegium anförda skälen torde anslaget dock böra utgå med allenast 28,100 kronor. Härvid förutsätter jag, att vad som må varda besparat på anslaget för år 1915 får i mån av behov tagas i anspråk år 1916, varom emellertid framställning läres böra göras till riksdagen.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att å extra stat för år 1916

anvisa kronor 28,100,
att under huvudsakligen enahanda villkor, som hittills
varit fästa vid statsunderstöd för ifrågavarande ändamål,

[31.]

utgå såsom bidrag till uppehållande av undervisningen vid bergsskolorna i Filipstad och Falun,

dels ock medgiva, att vad som kan varda besparat å det för beredande av understöd av ifrågavarande slag å 1915 års riksstat anvisade anslag må i mån av behov under år 1916 för förevarande ändamål tagas i anspråk.

1). Handel och sjöfart.

1. Bidrag till underhållande av handelshögskolan i Stockholm.

[32.]
Statsbidrag
till handelshögskolan i
Stockholm.

(extra anslag.)

Till upprättande och underhållande av en handelshögskola i Stockholm har riksdagen på extra stat anvisat anslag av 30,000 kronor för vart och ett av åren 1910—1915.

Vid tillstyrkande den 19 februari 1909 av nådig proposition angående nämnda statsbidrag redogjorde dåvarande chefen för finansdepartementet närmare för en på föranstaltande av handelshögskoleföreningen i Stockholm utarbetad plan för en blivande handelshögskolas organisation och verksamhet. Jag tillåter mig hänvisa till vad departementschefen därvid anförde.

Tillika torde jag få erinra om, att Kungl. Maj:t fastställt dels den 27 maj 1909 grundstadgar för handelshögskolan i Stockholm, dels ock den 3 december 1909 stadgar för handelshögskoleföreningen i Stockholm, samt att direktionen för handelshögskolan den 13 oktober 1909 antagit ordningsstadga för samma skola. För grunddragen av dessa stadgar redogjorde vederbörande departementschef i yttrande till statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari 1910.

De slutsummor, å vilka handelshögskolans inkomster och utgifter balanserat, hava under de gångna åren ökats ganska väsentligt. Efter att för läsåret 1909—1910 hava beräknats, inkomsterna, statsanslaget ej inberäknat, till 82,500 kronor och utgifterna till 111,000 kronor, upp-togos samma poster i framställningen om anslag för läsåret 1910—1911 till 101,500 kronor respektive 122,000 kronor, i framställningen om anslag för läsåret 1911—1912 till 101,500 kronor och 134,500 kronor, i framställningen om anslag för läsåret 1912—1913 till 118,125

kronor och 148,800 kronor, i framställningen om anslag för läsåret 1913—1914 till 119,020 kronor och 149,340 kronor samt i framställningen om anslag för läsåret 1914—1915 till 121,950 kronor och 152,240 kronor.

[32.]

Vid beviljandet av anslagen till handelshögskolan har riksdagen fäst det villkoret, att vid högskolan skulle finnas visst antal friplatser, för de senare åren minst 12.

Nu har styrelsen för handelshögskoleföreningen i skrivelse den 1 december 1914 gjort framställning om statsanslag jämväl för verksamhetsåret 1 juli 1915—30 juni 1916.

*Handels-
högskole-
föreningens
framställning
om statsbidrag
för läsåret
1915—1916.*

I detta avseende meddelar styrelsen till en början, att den utgiftsstat, som av direktionen för handelshögskolan uppgjorts för nästkommande läsår, är av följande lydelse:

A) *Fasta löner och arvoden.*

Rector: lön kr. 6,700, tjänstgöringsp. kr. 3,300.....	kronor	10,000: --	
1 professor: lön kr. 5,700 »	»	8,500: —	
3 » » » 5,700 »	»	25,500: —	
Docent i nationalekonomi: arvode.....	»	5,000: —	
» i handelsteknik »	»	4,000: —	
» i ekonomisk geografi »	»	4,000: —	
1 lektor: arvode	»	3,000: —	
4 » »	»	12,000: —	
1 » » (ryska språket): arvode	»	4,000: —	
Tillfälliga kurser, <i>förslagsvis</i>	»	9,000: —	
Bibliotekarie: arvode	»	2,500: —	
1 amanuens: »	»	600: —	
2 » »	»	1,200: —	
Skrivbiträde (rektors): arvode	»	1,800: —	
Biträde i biblioteket »	»	1,080: —	
Vaktbetjäning.....	»	3,040: —	95,220: —

B) *Bok- och materialinköp, expenser m. m.*

Biblioteket	»	5,500: —	
Institutioner	»	3,000: —	
Skrivmaterialier, tryck, annonser m. m., <i>förslagsvis</i>	»	5,500: —	
Hyra, inklusive uppvärmning	»	27,000: —	
Belysning och rengöring m. m., <i>förslagsvis</i>	»	5,000: —	46,000: —
		Transport	141,220: —

[32.]

Transport 141,220: —

C) *Diverse utgifter för högskolan.*

Reseanslag till lärarna	kronor	3,000: —	
Inventariers underhåll	»	1,500: —	
Oförutsedda utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	2,500: —	
Direktionens expedition	»	1,500: —	8,500: —
			Summa kronor 149,720: —

Därefter anför styrelsen:

»Den angivna utgiftssumman överstiger med 9,480 kronor den i staten 1914 — 1915 upptagna summan, och beror denna ökning på att direktionen varit nödsakad utvidga högskolans lokaler, varjämte mindre väsentliga höjningar vidtagits i avlöningarna åt högskolans kvinnliga biträden. Däremot har styrelsen icke ansett sig böra — såsom de närmast föregående åren varit fallet — öka den av direktionen fastställda staten med någon beräknad avsättning till fonden för lärarpersonalens pensionering.

För bestridande av handelshögskolans utgifter har styrelsen huvudsakligen att räkna med räntemedel från handelshögskoleföreningen jämte avgifter från de studerande. Enligt de av högskolans rektor verkställda kalkyler kan man räkna med följande belopp:

Inskrivningsavgifter (70 st. à 25 kronor)	kronor	1,750: —
Terminsavgifter (140 st. à 250 kronor)	»	35,000: —
Examensavgifter	»	1,200: —
Extra elevers avgifter	»	1,500: —
		kronor 39,450: —

Läggas därtill räntemedel omkring 80,000 kronor, blir den summa, som styrelsen på ovan angivet sätt anser sig kunna åstadkomma, något över 119,000 kronor.

Då emellertid handelshögskolans utgifter måste, såsom ovan nämnts, beräknas till 149,720 kronor, är högskolan sålunda fortfarande i stort behov av statens understöd. Endast under förutsättning av att högskolan får i statsbidrag åtnjuta ett belopp av 30,000 kronor, kan verksamheten ordnas efter den av direktionen uppgjorda planen.

Vad beträffar det av riksdagen uttalade önskemålet om ett visst antal friplatser för de studerande, vill styrelsen meddela, att det jämväl för nu ifrågakvarande studieår beräknats, att 12 friplatser komma att finnas vid högskolan.

På grund av vad sålunda anförts får styrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes till nästkommande års riksdag göra framställning därom, att riksdagen måtte, såsom bidrag till underhållande av handelshögskolan i Stockholm, på extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av 30,000 kronor att till styrelsen utbetalas med ena hälften under senare halvåret 1915, och andra hälften under förra halvåret 1916.»

Kommerskollegium.

Över denna styrelsens framställning har kommerskollegium den 12 december 1914 avgivit infordrat underdånigt utlåtande. Efter att i ut-

låtandet hava återgivit vad styrelsen för handelshögskoleföreningen upp-
lyst rörande beräkningarna av högskolans inkomster och utgifter för
läsåret 1915—1916 anför kollegium följande:

[32.]

»Att handelshögskolan för bedrivande av verksamheten enligt hittills följd
plan är i behov av statsunderstöd jämväl under läsåret 1915—1916, synes kollegium
uppenbart.

De avvikelser från utgiftsstaten för läsåret 1914—1915, som föreslås, giva
icke kollegium anledning till något särskilt yttrande.

Kollegium har icke heller anledning att föreslå annat anslagsbelopp för läsåret
1915—1916 än för de sex föregående läsåren. Därvid åberopar kollegium vad
kollegium i detta avseende yttrat i sina skrivelser av den 16 november 1909 och
den 18 november 1910 rörande statsanslag till handelshögskolan.»

Visserligen anser jag icke alla utgiftsposter i det framlagda stat-
förslaget vara fullt lämpligt avvägda. Särskilt synes mig reseanslaget
till lärarna vara under nuvarande förhållanden något högt tilltaget. Men
då jag finner förslaget kunna i stort sett godtagas, hemställer jag, att
Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att, under förutsättning att verksamheten vid
handelshögskolan i Stockholm fortsättes efter i huvudsak
den nu följda planen, såsom bidrag till underhållande
av samma skola på *extra stat* för år 1916 anvisa ett
anslag av kronor 30,000,
att till handelshögskoleföreningens i Stockholm styrelse
utbetalas med hälften under höstterminen år 1915 och
återstående hälften under vårterminen år 1916, under
villkor att minst tolv friplatser för studerande vid hög-
skolan under läsåret 1915—1916 inrättas.

Handelsundervisningsanstalter.

2. Handelsgymnasier.

I 1914 års senare statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riks-
dagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till handelsgymnasier med
högst 22,500 kronor till högst 107,500 kronor samt att besluta, att av
nämnda anslag skulle för kalenderåret 1915 utgå till ett handelsgymnasium
i Örebro högst 11,250 kronor och till ett handelsgymnasium i Norr-

[33.]

*Handels-
gymnasier.
(ordinarie
anslag.)*

- [33.] köping högst 11,250 kronor, med skyldighet för vardera av nämnda städer att, så länge handelsgymnasiet därstädes åtnjöte statsunderstöd, själv eller genom enskilda donatorer tillhandahålla erforderliga lokaler för undervisningen samt årligen lämna ett kontant bidrag, motsvarande minst en tredjedel av statsunderstödet, samt på de villkor i övrigt, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt bestämma.

Denna framställning vann riksdagens bifall.

Härefter anbefalldes Kungl. Maj:t kommerskollegium genom nådigt brev den 18 september 1914 att utarbета och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till villkor och bestämmelser för åtnjutande av, bland annat, ifrågavarande anslag till handelsgymnasier i Örebro och Norrköping. I skrivelse den 19 nästlidna december har kollegium avgivit dylikt förslag, vilket emellertid ännu icke varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Såsom framgår av det vid förenämnda statsverksproposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 14 maj 1914, är avsett, att statsanslaget till ifrågavarande båda handelsgymnasier skulle efter det första övergångsåret höjas till högst 15,000 kronor för vardera anstalten och sålunda från och med år 1916 utgå med nämnda belopp. I enlighet härmed lär anslaget till handelsgymnasier bära höjas med 7,500 kronor till högst 115,000 kronor; och får jag sålunda hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels höja det *ordinarie förslagsanslaget* till handels-
gymnasier, nu högst kronor 107,500,
med..... » 7,500
till högst » 115,000;

dels ock besluta, att av nämnda anslag skola för
kalenderår utgå till ett handelsgymnasium i Örebro
högst 15,000 kronor och till ett handelsgymnasium i
Norrköping högst 15,000 kronor, med skyldighet för
vardera av nämnda städer att, så länge handels-
gymnasiet därstädes åtnjuter statsunderstöd, själv eller
genom enskilda donatorer tillhandahålla erforderliga
lokaler för undervisningen samt årligen lämna ett
kontant bidrag, motsvarande minst en tredjedel av
statsunderstödet, samt på de villkor i övrigt, som
Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma.

3. Handelsundervisningsinspektionen, *oförändrat ordinarie förslags-
anslag* högst kronor 1,500.

4. Understöd till Hälsingborgs handelsgymnasium.

I den år 1914 till riksdagen avlåtna senare statsverkspropositionen föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till understöd åt Hälsingborgs handelsgymnasium på extra stat för år 1915 bevilja ett anslag å 10,000 kronor, med skyldighet för Hälsingborgs kommun att själv eller genom enskilda donatorer till läroanstalten lämna understöd till minst samma belopp, som hittills utgått från kommunen, samt på de villkor i övrigt, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt bestämma. [34.]
Understöd till Hälsingborgs handelsgymnasium. (extra anslag.)

Beträffande den närmare utredning, som låg till grund för nämnda framställning, ber jag att få hänvisa till det utdrag av protokollet över finansärenden den 14 maj 1914, som fanns bifogat berörda proposition.

Den av Kungl. Maj:t sålunda gjorda framställningar blev av riksdagen bifallen.

Sedan Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 18 september 1914 anbefallt kommerskollegium att utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till villkor och bestämmelser för åtnjutande av, bland annat, ifrågavarande anslag, har kollegium i skrivelse den 19 därpåföljda december till Kungl. Maj:t avgivit dylikt förslag. Detta förslag har ännu icke varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Med skrivelse den 24 december 1914 har nu kommerskollegium överlämnat dels en till kollegium ställd skrift, däri styrelsen för Hälsingborgs handelsgymnasium hemställt, att handelsgymnasiet måtte beredas understöd jämväl för år 1916 till belopp av 10,000 kronor, dels ock ett av inspektören för de statsunderstödda handelsgymnasierna, rektorn Alfred Nordfelt, över nämnda framställning avgivet yttrande.

Rektor Nordfelt har i sitt berörda yttrande förordat framställningen, och till stöd därför anført, att anslag till samma belopp, som nu ifrågasatts, beviljats läroanstalten för år 1915; att någon ändring i anstaltens ekonomiska ställning för därpå följande år icke vore att förvänta utan tvärtom av förut tillgängliga och nu föreliggande upplysningar framginge, att gymnasiet även under år 1916 komme att vara i behov av nämnda understöd; samt att dess verksamhet, enligt vad rektor Nordfelt i egenskap av inspektör ansåge sig kunna intyga, fortfarande bedreves på ett förtjänstfullt sätt.

Kommerskollegium har även för egen del tillstyrkt ansöknungen under samma villkor, som äro gällande för det för innevarande år beviljade statsunderstödet.

[34.] *Departements-
chefen.* Då jag icke funnit anledning till erinran mot förevarande framställning, får jag, i enlighet med kommerskollegii förslag, hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt Hälsingborgs handelsgymnasium på *extra stat* för år 1916 bevilja ett anslag å kronor 10,000, med skyldighet för Hälsingborgs kommun att själv eller genom enskilda donatorer till läroanstalten lämna understöd till minst samma belopp, som hittills utgått från kommunen, samt på de villkor i övrigt, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma.

5 och 6. Export- och handelsstudiestipendier.

[35, 36.] *Export- och
handelsstudie-
stipendier.*
(extra anslag.) För vart och ett av åren 1897—1908 beviljade riksdagen på extra stat anslag till handelsstipendier. Anslaget utgick med 10,000 kronor för vardera av åren 1897 och 1898, 20,000 kronor för vart och ett av åren 1899—1904 och 30,000 kronor för vart och ett av åren 1905—1908.

I skrivelse den 30 december 1907 gjorde kommerskollegium framställning om förändrade föreskrifter i fråga om sättet och villkoren för utdelande av statens handelsstipendier samt hemställde därvid, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, med indragning av anslaget till handelsstipendier, anvisa tvenne anslag, vardera å 20,000 kronor om året, för att på i skrivelsen närmare angivet sätt användas, det ena till exportstipendier och det andra till handelsstudiestipendier.

Med bifall till en i anslutning härtill avlåten proposition, anvisade 1908 års riksdag å extra stat för år 1909

dels, såsom reservationsanslag, ett belopp av 20,000 kronor för att utdelas såsom understöd under benämning av exportstipendier till personer, som, utan officiell ställning, företrädesvis i Ryssland, på Balkanhalvön eller i länder utom Europa verkade för avsättning av svenska exportartiklar; samt

dels ett belopp av likaledes 20,000 kronor till handelsstudiestipendier, att tjäna såsom understöd för förvärvande utomlands av praktiska insikter i handelsyrket.

I fråga om nämnda stipendiernas utdelning och de fordringar, som borde ställas å deras innehavare, meddelade Kungl. Maj:t i nådigt brev

den 17 juni 1908 bestämmelser, för vilka redogörelse lämnats i statsrådsprotokollet den 14 januari 1910, bifogat samma års statsverksproposition. [35, 36.]

På därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar har riksdagen för vart och ett av åren 1910—1915 beviljat anslag till exportstipendier och handelsstudiestipendier till enahanda belopp, som anvisats för år 1909, varvid bör anmärkas, att vid 1911 års riksdag jämväl anslaget till handelsstudiestipendier erhållit reservationsanslags natur; och har härvidlag Kungl. Maj:t, senast genom nådigt brev av den 2 april 1914 rörande anslaget för år 1915, ej mindre förklarat, att i fråga om dessa stipendiars utdelning och de fordringar, som å deras innehavare borde ställas, skulle gälla vad i ovannämnda nådiga brev den 17 juni 1908 förordnats i avseende å dylika stipendier för år 1909, än även uppdragit åt kommerskollegium att, jämte utfärdande av vederbörlig kungörelse rörande sättet och villkoren för sökande av stipendium från ifrågavarande stipendieanslag, till Kungl. Maj:t, med bifogande av inkomna ansökningshandlingar, avgiva förslag till stipendiater, det belopp, som ansåges böra envar av dem tillkomma, och de närmare bestämmelser angående stipendiats verksamhet m. m., som kunde finnas böra meddelas.

Efter en av kommerskollegium i skrivelse den 23 november 1914 på grund av den rådande utrikespolitiska situationen gjord framställning har, såsom jag tidigare i inledningen till sjunde huvudtiteln omförmålt Kungl. Maj:t den 17 december 1914 förordnat, att med åtgärder för utdelning av handelsstudiestipendierna för år 1915 skulle tillsvidare anstå.

I samma skrivelse har kommerskollegium hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att jämväl för år 1916 bevilja anslag till export- och handelsstudiestipendier till enahanda belopp, som bestämts beträffande de för år 1915 anvisade anslagen.

I fråga om anslaget till exportstipendierna torde någon förändring för år 1916 icke böra äga rum. Däremot synes vad beträffar anslaget till handelsstudiestipendierna kunna ifrågasättas att helt och hållet indraga detsamma, i likhet med vad som torde bli fallet med flertalet anslag till uppskjutna stipendier, men då det synes vara angeläget, att de efter krigets slut rådande utländska handelsförhållandena snarast möjligt göras till föremål för studier och då sålunda sannolikt är, att handelsstudiestipendierna komma att tidigare utdelas än andra uppskjutna stipendier, vill jag förorda, att anslaget till handelsstudiestipendier under år 1916

*Departements-
chefen.*

[35, 36.] endast delvis indrages. Jag tillstyrker därför, att det upptages till ett belopp av 10,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att på *extra stat* för år 1916 anvisa

dels, såsom reservationsanslag, ett belopp av kronor 20,000 för att utdelas såsom understöd under benämning av exportstipendier till personer, som, utan officiell ställning, företrädesvis i Ryssland, på Balkanhalvön eller i länder utom Europa verka för avsättning av svenska exportartiklar,

dels ock, likaledes såsom reservationsanslag, ett belopp av kronor 10,000 till handelsstudiestipendier, att tjäna såsom understöd för förvärvande utomlands av praktiska insikter i handelsyrket.

7. Bidrag till Sveriges allmänna exportförening.

[37.] Sveriges allmänna exportförening, som alltsedan sin tillkomst år 1887 åtnjutit statsunderstöd, har i sådant avseende för vart och ett av åren 1910, 1911, 1912 och 1913 tilldelats ett sammanlagt belopp av 35,100 kronor för föreningens verksamhet ävensom tillerkänts rätt till ersättning för föreningens postavgifter med det belopp, vartill desamma enligt postbok och kvitterade räkningar visades hava under året uppgått, dock att nämnda ersättning icke fått överstiga för ettvar av åren 1910 och 1911 4,300 kronor samt för vartdera av åren 1912 och 1913 5,500 kronor.

För år 1914 har av statsmedel till föreningen anvisats — förutom ersättning för årets postavgifter med högst 5,500 kronor — ett belopp av endast 30,900 kronor. Statsunderstödet har utgått med 5,000 kronor ur handels- och sjöfartsfonden, med 9,100 kronor ur manufakturförlagslånefonden och med 16,800 kronor av utav riksdagen beviljade medel, varjämte ersättningen för postavgifter guldits ur sistnämnda fond.

Vid den år 1914 företagna sänkningen av det för de närmast föregående åren anvisade anslagsbeloppet togs hänsyn till den minskning i kostnaderna för utgivandet av föreningens tidskrift, som berodde

*Bidrag till
Sveriges all-
männa ex-
portförening.
(extra anslag.)*

på att föreningen från och med år 1914 befriades från skyldigheten att offentliggöra konsulernas berättelser och rapporter m. m., i det att denna publikationsverksamhet övertagits av kommerskollegium och anknutits till den av kollegii avdelning för näringsstatistik utgivna periodiska skriften »kommersiella meddelanden». Kostnadsminskningen beräknades till 6,000 kronor. Då emellertid föreningen skulle få vidkännas en höjning i sin lokalhyra med 1,800 kronor, vilket belopp ansågs bära täckas genom statsbidrag, bestämdes det belopp, varmed anslaget borde minskas, till 4,200 kronor eller skillnaden mellan ifrågavarande kostnadsminskning och hyresförhöjningen. [37.]

I en till Kungl. Maj:t den 14 oktober 1914 ingiven skrift har nu föreningens styrelse, med överlämnande av förslag till inkomst- och utgiftsstat för år 1915 ävensom styrelse- och revisionsberättelser för år 1913 hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes, för att sätta föreningen i tillfälle att även under år 1915 fortsätta sin verksamhet på enahanda sätt som under år 1914, för år 1915 bevilja föreningen dels för upprätthållande av dess byrå, tidskrift och bibliotek ett understöd av 30,900 kronor, dels ock som ersättning för föreningens postavgifter under samma tid ett ytterligare statsanslag av 5,500 kronor. *Exportföreningens styrelse den 14 oktober 1914.*

Den vid framställningen fogade förslagsstaten för år 1915 företer vissa mindre skiljaktigheter från 1914 års förslagsstat. Sålunda har inkomsten av ledamotsavgifter upptagits till det förhöjda beloppet av 14,700 kronor eller 1,700 kronor mera än för år 1914. Bland inkomsterna har jämväl tillkommit en ny post »Prenumeration å Svensk Export» med 400 kronor. Å utgiftssidan hava avlöningarna till tre korrespondenter ökats med 500 kronor, från 7,800 till 8,300 kronor, och posten »Inköp av litteratur, prenumeration å tidningar och tidskrifter» med 200 kronor, från 2,400 till 2,600 kronor, samt tryckningskostnaderna beräknats till 10,000 kronor, innebärande en förhöjning av denna utgifts-post med 1,000 kronor. Å andra sidan hava posten »Författararvoden, översättning, klichéer m. m.» upptagits med endast 2,100 kronor eller 300 kronor mindre än för år 1914 samt kostnaderna för papper minskats från 4,000 till 3,000 kronor eller med 1,000 kronor. Resultatet härav blir, att inkomsterna ökats med 2,100 kronor, medan den totala utgiftsökningen belöper sig till endast 400 kronor. Den nu ifrågavarande förslagsstaten för år 1915 utvisar sålunda, jämförd med 1914 års förslagsstat, en förbättring i föreningens ekonomiska ställning med en inkomstökning av 1,700 kronor.

[37.]
*Exportföre-
 ningens sty-
 relse den 25
 november
 1914.*

På grund av nådig remiss har kommerskollegium den 7 nästlidna december avgivit utlåtande över den ifrågavarande framställningen samt därvid överlämnat en till kollegium ingiven, den 25 november 1914 dagtecknad skrift, däri föreningens styrelse återkallat den vid ansökningen fogade förslagsstaten för år 1915 samt med åberopande av ett nytt, i vissa avseenden ändrat förslag till inkomst- och utgiftsstat för samma år, anhållit, att det för år 1915 begärda statsanslaget för föreningens verksamhet i allmänhet måtte beräknas i överensstämmelse med sistnämnda förslagsstat, enligt vilken det erforderliga statsbidraget skulle utgöra endast 28,925 kronor.

Denna förslagsstat skiljer sig från den förut ingivna därutinnan, att inkomstposten »Annonser i Svensk Export» ökats från 14,600 till 23,000 kronor samt att bland utgifterna tillkommit under rubriken »Annonsanskaffning» två poster å tillhopa 6,425 kronor.

Rörande härmed sammanhängande omständigheter framgår av styrelsens förenämnda skrift, kompletterad med upplysningar, som genom kommerskollegii försorg under hand införskaffats, huvudsakligen följande.

Föreningens kamrerare har sedan en lång följd av år ombesörjt annonsanskaffningen för föreningens tidskrift jämte tillhörande bokföring och såsom ersättning härför, utöver det i de årliga, av statsmakterna prövade staterna under rubriken »Avlöningar» för honom angivna beloppet — i senare årens stater och föreliggande statförslag upptaget till 5,000 kronor — uppburit 25 procent av bruttointäkten å annonserna. Därjämte har enligt styrelsebeslut verkställande direktören sedan den 1 januari 1908, jämte den avlöning av 10,000 kronor, som angivits i de årliga staterna och det årsarvode å 1,000 kronor, vilket han, enligt vad som varit bekant, uppburit i sin egenskap av redaktör för tidskriften, åtnjutit såsom ett slags lönetillägg, bland annat till representationskostnad, en tantième av 10 procent å annonsinkomsternas bruttosumma. Dessa av föreningens medel till kamrerarens och direktörens förfogande utgivna tillskott hava stigit till avsevärda belopp; så uppgingo de för år 1913 till kronor 5,563.74 för kamreraren och efter motsvarande beräkningsgrund till kronor 2,225.49 för direktören samt skulle för år 1915, efter enahanda proportioner och om den i den nya förslagsstaten för annonserna upptagna inkomstsumman, 23,000 kronor, lägges till grund, utgöra respektive 5,750 och 2,300 kronor.

I sin ovannämnda, till kommerskollegium ingivna skrift, meddelar nu föreningens styrelse, att den beslutit anställa en särskild annonschef för ombesörjande av annonsanskaffningen. I den nya staten har för denne beräknats en årsavlöning å 2,400 kronor. Men därjämte ingår i staten under rubri-

ken »Annonsanskaffning» en post, nämligen annonsprovision, till ett belopp av 4,025 kronor. Detta belopp, utgörande 17½ procent å den numera beräknade inkomstsumman för annonserna har styrelsen föreslagit skola fördelas mellan verkställande direktören och kamreraren, utan att dock någon fördelningsgrund anges. Till stöd för förslaget anför styrelsen, att ett omedelbart indragande av de förut till direktören och kamreraren utgående provisionerna utan motsvarande ökning av lönerna skulle för dem vara synnerligen kännbart, i all synnerhet som föreningen ej ägde någon pensionsfond för sina tjänstemän. Därtill komme ytterligare det skäl, att den person, som skulle nyanställas för annonsavdelningen, väl behövde det stöd och den erfarenhet, som direktören och kamreraren kunde och måste lämna honom för att det minimum av annonsintäkt, som i staten beräknats, också måtte komma föreningen tillgodo. Detta förslag vore att betrakta som gällande under en övergångstid, efter vilken styrelsen hade för avsikt att uppgöra förslag till omreglering av direktörens och kamrerarens löner.

[37.]

För egen del har kommerskollegium i sitt förutnämnda utlåtande, efter en redogörelse för de planerade förändringarna i avseende å organisationen av annonsanskaffningen för föreningens tidskrift, anfört följande:

Kommers-
kollegium.

»Det hade enligt kollegii mening varit lämpligast, om föreningens styrelse kunnat omedelbart vidtaga fullständig rättelse i de förhållanden, som här ovan berörts. Såsom saken nu emellertid föreligger, och då en omedelbar indragning, särskilt i deras helhet, av dessa extra inkomster vilka vederbörande löntagare fått så länge åtnjuta, kan medföra svårigheter för dem, anser kollegium det rådligast, att de för ännu någon tid komma i åtnjutande av ifrågavarande extra inkomster, ehuru efter lämplig minskning. Kollegium vill därför icke motsätta sig styrelsens förslag, men endast såvitt år 1915 avses. Det är alltså under den förutsättning, att anordningen slutar med år 1915, som kollegium kan biträda förslaget om att, under form av annonsprovision, därför i staten beräknade belopp tillgodokommer direktören och kamreraren.

Såsom ovan berörts, skulle, därest de ur annonsinkomsterna härflytande tilläggen åt verkställande direktören och kamreraren under år 1915 utgått med oförändrade belopp, desamma utgjort tillhopa 8,050 kronor, medan utgifterna för annonsanskaffningen enligt styrelsens förslag nu skulle inskränka sig till 6,425 kronor. Här uppstår sålunda en besparing i utgifterna av 1,625 kronor. Detta belopp ävensom den nytillkomna inkomstposten »Prenumeration å Svensk Export», upptagen till 400 kronor, torde böra avräknas å statsanslaget. Minskningen i sin helhet skulle alltså, då kollegium, under förutsättning att i ovan anmärkta del ett resultat av angivna innehåll vinnes, finner sig kunna i övrigt lämna utan erinran de mindre skiljaktigheter från 1914 års stat, som förevarande statsförslag företer, komma att utgöra 2,025 kronor; då i anslutning härtill statsanslaget för 1915 — ersättningen för postavgifterna oberäknad — skulle bestämmas till 28,875 kronor.

[37.]

På grund av ovanstående får kollegium hemställa, att Sveriges allmänna exportförening dels såsom bidrag till dess verksamhet i allmänhet under år 1915 tilldelas statsunderstöd å 28,875 kronor, dels ock tillerkännes rätt till ersättning av statsmedel för föreningens postavgifter under år 1915 med det belopp, vartill desamma enligt postbok och kvitterade räkningar visas hava under året uppgått, dock att nämnda ersättning icke må överstiga tillhopa 5,500 kronor; allt under villkor, att föreningen fortfarande bedriver sin verksamhet i huvudsakligen samma form som under år 1914 samt under villkor därjämte, att i granskningen av föreningens räkenskaper och verksamhet deltagar en av Eders Kungl. Maj:t förordnad revisor.

Rörande de medel, som böra komma till användning för anslaget, synes kollegium lämpligt, att ovan förutsatta minskning på 2,025 kronor beräknas på det från manufakturförslagslånefonden utgående beloppet, medan från handels- och sjöfartsfonden bör tagas samma belopp som under de föregående åren. Från den förstnämnda fonden skulle då för täckande av anslaget å 28,875 kronor icke utgå mera än 7,075 kronor samt från handels- och sjöfartsfonden 5,000 kronor. Ersättningen för postavgifter torde såsom hittills kunna i dess helhet anvisas från manufakturförslagslånefonden.»

Departementschefen.

Genom den i ärendet förebragta utredningen har upplysning vunnits om det för statsmakterna hittills obekanta förhållandet, att exportföreningens direktör och kamrerare, under en följd av år åtnjutit betydande tillägg till sina i de företedda statförslagen upptagna avlöningar i form av tantième å bruttoinkomsterna på de i föreningens tidskrift införda annonserna. Något dylikt har vid beviljandet av statsbidrag för uppehållande av föreningens verksamhet säkerligen icke varit av statsmakterna avsett, utan det lär fastmer kunna tagas för givet, att såväl Kungl. Maj:t som riksdagen vid bestämmandet av statsbidragets storlek utgått ifrån, att ersättningarna till föreningens direktör och kamrerare icke skulle överstiga de i statförslagen upptagna beloppen.

Nu synes också föreningens styrelse att döma av det senast inlämnade statförslaget komma att övergiva sin nuvarande praxis.

För att föreningens ifrågavarande tvenne tjänstemän icke på en gång skola drabbas av en så betydande nedsättning i inkomsterna, som ett omedelbart indragande av hela annonsprovisionen skulle innebära, har föreningens styrelse emellertid föreslagit, att provisionen, vilken förut utgått med 35 procent å annonsinkomsternas bruttosumma, för år 1915 icke måtte helt borttagas utan endast sänkas till hälften eller 17½ procent å samma summa; och har i enlighet härmed i det senast upprättade statförslaget å utgiftssidan upptagits en post »annonsprovision 4,025 kronor», vartill hänsyn tagits vid beräkandet av det för föreningen erforderliga statsbidraget. Denna anordning har kommerskollegium, visserligen under den uttryckliga förutsättningen att densamma skulle gälla endast för år 1915, ansett sig kunna biträda.

Föregendelär jag emellertid av den uppfattningen, att fullständig rättelse i de förhållanden, som vid behandlingen av exportföreningens framställning om statsbidrag för år 1915 kommit i dagen, omedelbart bör, i vad på statsmakterna ankommer, vidtagas. Jag anser sålunda, att det av kommerskollegium förordade statsbidraget bör minskas med lika stort belopp som nyssnämnda post till annonsprovision eller med 4,025 kronor.

Då jag icke i övrigt har något att erinra mot storleken av det av kommerskollegium ifrågasatta statsbidraget för år 1915, bör sålunda detsamma enligt min mening utgå med 24,850 kronor, ersättningen för postavgifterna oberäknad.

Beträffande sättet för anvisande av medel till statsunderstödet anser jag, lika med kommerskollegium, att hela den ifrågasatta minskningen bör beräknas på det från manufakturförlagslånefonden utgående beloppet, medan från handels- och sjöfartsfonden bör tagas samma belopp som under de föregående åren. För täckande av anslaget skulle sålunda från den förra fonden utgå 3,050 kronor samt från handels- och sjöfartsfonden 5,000 kronor. Ersättningen för postavgifter torde, såsom kommerskollegium hemställt, i sin helhet höra anvisas från manufakturförlagslånefonden.

I avseende å villkoren för åtnjutande av statsunderstödet biträder jag vad kommerskollegium föreslagit.

På grund av vad sålunda anförts, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes,

dels, under villkor att Sveriges allmänna exportförening fortfarande bedriver sin verksamhet i huvudsakligen samma form som under år 1914 samt att i granskningen av föreningens räkenskaper deltagar en av Kungl. Maj:t förordnad revisor, såsom bidrag till föreningens verksamhet under innevarande år tilldela föreningen ett statsunderstöd av kronor 8,050 ävensom tillerkänna föreningen rätt att erhålla ej mindre ersättning för föreningens postavgifter under samma år med det belopp, vartill desamma enligt postbok och kvitterade räkningar visas hava under året uppgått, dock att nämnda ersättning icke må överstiga ett belopp av kronor 5,500;

dels anbefalla statskontoret att till föreningens styrelse utbetala omförmälda statsbidrag kronor 8,050
med » 5,000
ur handels- och sjöfartsfonden och » 3,050

[37.]

ur manufakturförlagslånefonden, ävensom ersättning för föreningens postavgifter under innevarande år med högst kronor 5,500
ur sistnämnda fond;

dels ock föreslå riksdagen att under enahanda villkor, som nyss av mig angivits, såsom bidrag till föreningens verksamhet under innevarande år å *extra stat* för år 1916 utöver förut omförmälda belopp anvisa ytterligare ett belopp av kronor 16,800, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera detsamma.

8. Bidrag till en internationell byrå i Bryssel för handelsstatistik.

[38.]

*Bidrag till
en internationell
byrå i
Bryssel för
handels-
statistik.*

(extra anslag.)

Den 31 december 1913 avslöts mellan ett flertal länder, bland dem Sverige, ett avtal, enligt vilket i Bryssel skulle inrättas en internationell handelsstatistisk byrå, vilken skulle stå under belgiska regeringens överinseende och hava till ändamål att vid sidan av den särskilda, av varje land upprättade handelsstatistiken verkställa en på gemensam beteckning för ett visst antal av de viktigaste import- och exportvarorna med angivande av deras värde och om möjligt även vikt m. m. grundad statistik. Till byrån skulle varje till avtalet anslutet land årligen insända två exemplar av sin årsberättelse över handeln samt till Belgiens utrikesminister under första kvartalet av varje år inbetala sitt efter handelsomsättningens storlek bestämda bidrag till byråns underhåll, för Sverige för närvarande belöpande sig till 900 francs för år. Å andra sidan skulle varje land av byråns årsbulletin erhålla tio exemplar för varje summa av 100 francs, varmed det bidroge till byråns underhåll, jämte årsberättelse om byråns ekonomi och verksamhet. Avtalet vore gällande för en tid av sju år, räknat från den 1 juli 1914, med rätt för varje till avtalet anslutet land att tolv månader före utgången av nyssnämnda tid hos belgiska regeringen uppsäga sin anslutning till avtalet, i vilket fall likväl meddelaktighet i byråns gemensamma fond förlorades. Utebleve uppsägning inom nyss angiven tid, vore avtalet utan vidare gällande under ytterligare sju år och så undan för undan.

I den till 1914 års riksdag avlåtna senare statsverkspropositionen föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, under förutsättning av att förenämnda avtal bleve av vederbörande stater ratificerat, till tackande av den å Sverige belöpande delen av kostnaderna för en internationell byrå

i Bryssel för handelsstatistik såsom förslagsanslag på extra stat för år 1915 anvisa ett belopp av 650 kronor. [38.]

Med bifall till Kungl. Maj:ts berörda framställning och under den av Kungl. Maj:t omförmälda förutsättningen anslag riksdagen på extra stat för år 1915 ett belopp av 650 kronor för ifrågakvarande ändamål.

Den 27 juni 1914 beslöt Kungl. Maj:t, att förenämnda avtal skulle för Sveriges del ratificeras.

Jämväl för år 1916 torde anslag för samma ändamål bliva erforderligt; och får jag på grund härav hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen,

att till täckande av den å Sverige belöpande delen av kostnaderna för en internationell byrå i Bryssel för handelsstatistik såsom förslagsanslag på extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av kronor 650.

9. Bidrag till internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag.

I egenskap av medlem av det internationella statistiska institutet har överdirektören och chefen för statistiska centralbyrån Ludvig Widell till mig överlämnat en framställning från nämnda instituts president angående bidrag från Sverige till den internationella statistiska byrå, som institutet upprättat i Haag. Rörande denna framställning har överdirektör Widell meddelat mig följande promemoria:

[39.]
Bidrag till
internationella
statistiska
institutets
permanenta
byrå i Haag.
(extra anslag.)

»Vid användandet av den officiella statistikens siffror framträder synnerligen ofta behovet att belysa det egna landets förhållanden genom jämförelse med motsvarande i andra länder. Vid dylika internationella jämförelser möta dock betydande svårigheter, framförallt på grund av de mycket växlande principer, varefter statistiken utarbetas i de olika länderna. För erhållande av jämförbara tal måste de främmande ländernas siffror ofta undergå en kritisk bearbetning, som förutsätter en ingående kännedom om dessa länders statistik. För att i någon mån tillfredsställa behovet av internationellt jämförelsematerial bruka de statistiska årsböckerna meddela vissa internationella tabeller. Även i Sveriges statistiska årsbok förekomma sådana till ej ringa antal. För de nationella årsböckerna måste dock dessa tabeller städse bliva en bisak, och kunna de därför ej heller ersätta en verklig internationell årsbok. Försök att åstadkomma en sådan saknas visserligen icke; årligen utkomma åtskilliga publikationer, som i viss mån kunna betraktas såsom internationella statistiska årsböcker. Men alla dessa inskränka sig i regel till att meddela de olika ländernas officiella uppgifter; på den för åstadkommandet av verkligen jämförbara tal behövliga kritiska behandlingen inlåter man sig icke. En verkligt kritisk årsbok har hittills endast utgivits i Sverige. I årgångarna 1895—1903 av statistisk tidskrift offentliggjorde nämligen dåvarande

[39.] aktuarien i statistiska centralbyrån Gustav Sundbärg »statistiska översiktstabeller för olika länder», i vilken publikation de olika ländernas statistiska uppgifter underkastades en ingående granskning och bearbetning. Av dessa översiktstabeller hava sedermera såsom fristående publikationer utgivits ytterligare två årgångar under titel »aperçus statistiques internationaux», den sista bärande årtalet 1908. Det torde vara föga troligt, att Sundbärg, vilken som bekant numera ej tillhör de levandes antal, haft för avsikt att utgiva någon ny årgång av detta arbete. Med den oerhörda utveckling den officiella statistiken vunnit under de sista åren, måste det nämligen betraktas såsom liggande utanför möjlighetens gräns för en enskild vetenskapsman, hur framstående han än må vara, att behärska statistikens hela område i den grad, som fordras för utförande av ett sådant arbete. En tillfredsställande internationell statistisk årsbok lärer numera icke kunna åstadkommas annorlunda än genom en särskild internationell byrå, understödd av och i intimt samarbete med de statistiska ämbetsverken i de olika länderna. En sådan byrå är det, som internationella statistiska institutet nu beslutat upprätta.

Det år 1885 stiftade internationella statistiska institutet har till uppgift att såsom ett internationellt samfund befordra den administrativa och vetenskapliga statistikens framsteg. Institutet består av ett begränsat antal hedersledamöter och ledamöter, vilka det självt väljer inom de särskilda nationerna. Ehuru institutet sålunda egentligen är ett enskilt samfund, bruka de flesta länder vara företrädade av officiella ombud vid dess vart annat år återkommande möten, vilka hållas växelvis inom olika länder. Vad Sverige beträffar har det varit officiellt representerat vid samtliga möten med undantag av fyra. Genom att de olika staterna officiellt representeras vid institutets möten såväl som därigenom att cheferna för de centrala statistiska ämbetsverken så gott som alla äro medlemmar av institutet, är detta synnerligen väl ägnat att vara målsman för de internationella förbindelserna på statistikens område. Det har också utövat ett betydande inflytande på statistikens utveckling i många länder.

Frågan om utgivande genom institutets försorg av en internationell statistisk årsbok och i sammanhang därmed upprättande av en internationell byrå har vid flera möten varit föremål för överläggningar. Uppslaget till det nu fattade beslutet gavs genom ett förslag av dåvarande presidenten för kejserliga tyska statistiska ämbetsverket R. van der Borcht vid institutets möte i Paris år 1909. Efter förberedande överläggningar vid detta möte samt vid mötet i Haag år 1911 beslöts vid mötet i Wien i september 1913 upprättandet av en internationell statistisk byrå och utgivande av en årsbok. Sveriges ombud vid samtliga de nämnda tre mötena var jämte mig professor O. E. Fahlbeck.

Enligt det vid mötet i Wien antagna reglementet är byråns officiella benämning »Office permanent de Statistique sous l'autorité de l'Institut international de Statistique». Byrån har till ändamål: *att* samla ett internationellt statistiskt bibliotek och arkiv, *att* verka för enhetlighet i statistikens metoder m. m., för att resultaten av densamma må bliva i möjligaste mån jämförbara, *att* så snart som möjligt offentliggöra en internationell årsbok, en tidskrift och, om så finnes lämpligt, även andra publikationer, *samt att* biträda institutets ämbetsmän vid förberedande av mötesprogrammen. Publikationerna utgivas på franska språket. Byråns säte är detsamma som institutets eget, d. v. s. för närvarande och sannolikt för en lång framtid Haag. Ledningen av byrån är anförtrödd åt institutets general-

sekreterare, f. n. chefen för Nederländernas officiella statistik, direktör H. W. Methorst. Utgifterna för byrån skola betäckas genom 1:o bidrag av institutet, 2:o understöd, varom institutet skall göra framställning hos stater och samfund, 3:o gåvor och 4:o inkomst av försålda publikationer m. m. Byråns finansiella förhållanden skola vara fullständigt skilda från institutets, och intet belopp, som är anslaget till byrån, får användas till annat ändamål.

Den sålunda inrättade byrån är nu i full verksamhet med att förbereda utgivande av den internationella årsbokens första årgång. Redan under sistlidna sommar utsändes statistiska frågeformulär för att ifyllas av de olika ländernas statistiska ämbetsverk. Det omsorgsfulla sätt, varpå dessa formulär utarbetats, vittnar tillräckligt om, att byrån skall på ett synnerligen tillfredsställande sätt fylla sin uppgift. Härför är också dess nuvarande ledares framstående egenskaper den bästa garanti.

På grund av ovan berörda stadgande om bidrag från de olika staterna har institutets president, senator L. Bodio i Rom under sistlidne vår gjort erforderliga framställningar härom. Enligt meddelande till mig från direktör Methorst hade intill början av maj månad följande stater beviljat bidrag, nämligen: Österrike och Ungern 5,000 österrikiska kronor vardera, Nederländerna 6,000 francs, staden Haag 5,000 francs och Italien 5,000 francs, allt årligen. Beträffande bidrag från de skandinaviska länderna har jag varit i tillfälle att rådgöra med cheferna för de norska och danska statistiska centralbyråerna. Vi enades härvid alla om att livligt tillstyrka, att sådant bidrag måtte beviljas till ett årligt belopp av 1,000 kronor för Sverige och 800 kronor för vardera av de båda övriga länderna. Enligt vad jag inhämtat, har nyssnämnda belopp uppförts på det förslag till finanslag, som av danska regeringen avgivits till den riksdag, som sammanträdde i oktober, och har jag anledning antaga, att samma belopp kommer att föreslås på den budgetsproposition, som av norska regeringen kommer att framläggas för stortinget under innevarande månad. Den ärofulla plats Sverige intager i statistikens historia synes mig nästan göra till en hederssak, att vårt land icke saknas bland dem, som genom bidrag stödjade den internationella statistiska byrån.»

Den viktiga uppgift, som den av internationella statistiska institutet upprättade byrån i Haag är avsedd att fylla, synes mig utgöra fullt skäl för Sverige att i sin mån bidraga till densamma. Under nuvarande förhållanden i Europa lär det för övrigt vara i hög grad önskligt, att förefintliga internationella inrättningar i möjligaste mån stödjäs från de neutrala ländernas sida. Visserligen skulle jag funnit lyckligast, om förhållandet mellan de olika staternas bidrag och eventuellt även byråns normalstat kunnat fastställas genom överenskommelse staterna emellan; då emellertid sättet för byråns tillkomst och dess ställning till internationella statistiska institutet icke medgivit en sådan överenskommelse, kan jag icke häri se något hinder mot att ett skäligt bidrag beviljas från Sverige. Beträffande dettas storlek anser jag det av överdirektör Widell ifrågasatta beloppet av 1,000 kronor lämpligt, varvid jag emellertid förutsätter, att erforderligt antal exemplar av

*Departements-
chefen.*

[39.] byråns publikationer kostnadsfritt överlämnas till vederbörande svenska myndigheter. Åtminstone tillsvidare torde anslaget böra uppföras på extra stat.

I detta sammanhang ber jag få framhålla, att denna byrå är avsedd att samarbeta med övriga internationella institutioner av liknande slag.

Efter samråd med herr ministern för utrikes ärendena hemställer jag alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att såsom bidrag till internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag på *extra stat* för år 1916 anvisa ett belopp av kronor 1,000.

10. Ersättning till sjömanshusen.

[40.] Riksdagen har under rubrik »ersättning till sjömanshusen» å extra *Ersättning till sjömanshusen.* stat för vart och ett av åren 1900—1911 anvisat ett anslag å 30,000 kronor för beredande åt sjömanshusen av skälig ersättning för dem åliggande bestyr med värnpliktiges inskrivning och redovisning samt med utarbetande av sjöfartsstatistiska uppgifter, dock under villkor att avlöningarna till tjänstemännen vid sjömanshus, som erhöle sådan ersättning, icke finge utan kommerskollegii medgivande höjas. (extra anslag.)

På därom av Kungl. Maj:t i 1911 års statsverksproposition gjord framställning höjde samma års riksdag anslaget till 40,000 kronor. Kungl. Maj:ts berörda framställning föranleddes närmast av en den 29 oktober 1910 från kommerskollegium avlåten skrivelse, för vilken dåvarande chefen för finansdepartementet vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t närmare redogjorde. Jag tillåter mig hänvisa till vad nämnda departementschef därvid anförde.

Även för vart och ett av åren 1913—1915 har riksdagen för ifrågavarande ändamål på extra stat anvisat 40,000 kronor.

Vid de anslag, som riksdagen anvisat för åren 1914 och 1915 har emellertid icke varit fästade förutnämnda villkor, att avlöningarna till tjänstemännen vid sjömanshus, som erhöle ersättning av förevarande beskaffenhet, icke finge utan kommerskollegii medgivande höjas. Såsom dåvarande chefen för finansdepartementet vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 14 januari 1913 av frågan om beredande av anslag för ifrågavarande ändamål erinrade, åligger det nämligen numera enligt § 7 i förordningen den 13 juli 1911 angående sjömanshusen i riket m. m. sjömanshusdirektion att underställa kommerskollegium sjömanshusets

avlöningsstat samt, om ändring däri erfordras, göra framställning i ämnet hos kollegium. [40.]

I skrivelse den 18 december 1914 har nu kommerskollegium, under åberopande av vad kollegium anfört i ovan berörda skrivelse av den 29 oktober 1910, hemställt om beredande åt sjömanshusen jämväl för år 1916 av statsbidrag till belopp av 40,000 kronor.

Då nämnda belopp torde bära för ändamålet anvisas även för år 1916, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att å *extra stat* för år 1916 under benämning »ersättning till sjömanshusen» anvisa ett anslag av kronor 40,000 för beredande åt sjömanshusen av skälig ersättning för dem åliggande bestyr med värnpliktiges inskrivning och redovisning samt med utarbetande av sjöfartsstatistiska uppgifter.

11. Arvoden till två dispaschörsassistenter.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar, har riksdagen för vart och ett av åren 1912—1915, såsom anslag till dispaschörsväsendet, på extra stat anvisat till arvode åt två dispaschörsassistenter, anställda den ene i Stockholm och den andre i Göteborg, 2,000 kronor åt dem var eller tillhopa 4,000 kronor.

[41.]
Arvoden
till två
dispaschörs-
assistenter.
(extra anslag.)

Då enahanda anslag erfordras jämväl för nästkommande år, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom anslag till dispaschörsväsendet å *extra stat* för år 1916 anvisa till arvode åt två dispaschörsassistenter, anställda den ene i Stockholm och den andre i Göteborg, ... kronor 2,000
åt dem var eller tillhopa » 4,000.

12. Anordnande av stormvarningar vid rikets kuster.

Alltsedan år 1905 hava genom lantbruksstyrelsens försorg efter samråd med föreståndaren för meteorologiska centralanstalten stormvarningar blivit offentliggjorda å lämpliga platser vid rikets västra kust och sedermera även å landets sydkust. Kostnaderna för dessa stormvarningar hava bestritts av medel, som för varje år blivit av Kungl.

[42.]
Anordnande
av storm-
varningar vid
rikets kuster.
(extra anslag.)

[42.] Maj:t anvisade från handels- och sjöfartsfonden. För år 1913 anvisades sålunda för ifrågavarande ändamål ett belopp av 5,900 kronor.

I en den 11 april 1913 avlåten proposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att bevilja anslag för anordnande av stormvarningar å rikets hela kust. Därvid förutsattes, att det belopp av 5,900 kronor, som av Kungl. Maj:t från handels- och sjöfartsfonden dittills anvisats för bestridande av utgifterna för stormvarningarna å rikets västra och södra kust, fortfarande skulle komma att utgå. För ändamålet skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag under nämnda förutsättning erfordras i anläggningskostnad 23,550 kronor, därav för år 1914 10,000 kronor och för år 1915 13,550 kronor, samt i årlig driftkostnad år 1914 7,000 kronor, år 1915 15,090 kronor och för följande år 18,640 kronor om året.

I skrivelse den 30 maj 1913 angående regleringen av utgifterna under riksstatsens sjunde huvudtitel anmälde riksdagen, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts berörda framställning, *dels* till bestridande av anläggningskostnaderna för anordnande av stormvarningar vid Sveriges kuster, i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över finansärenden den 11 förutnämnda april tillstyrkta grunder, beviljat ett anslag av 23,550 kronor samt därav på extra stat under sjunde huvudtiteln för år 1914 anvisat ett belopp av 10,000 kronor, *dels ock* till bestridande av den med anledning härav erforderliga årliga driftkostnaden likaledes på extra stat under sjunde huvudtiteln för år 1914 beviljat ett anslag av 7,000 kronor.

På grund av nådig befallning avgåvo lantbruksstyrelsen, efter samråd med meteorologiska centralanstalten, samt lotsstyrelsen och kommerskollegium särskilda utlåtanden angående användningen av omförmälda anslag.

Lantbruksstyrelsen anförde därvid, att det till bestridande av anläggningskostnaderna för anordnande av stormvarningar beviljade anslag av 23,550 kronor beräknats skola räcka till inrättande av 49 nya och komplettering av 8 äldre stationer; och förklarade sig styrelsen anse lämpligast, att under år 1914 inrättades stationer med endast dag-signalering samt att först sedan erfarenheten visat, huruvida sättet för denna kunde anses lämpligt, de stationer, vid vilka även nattsignalering ifrågasatts, fullständiggades med anordningar härför.

Beträffande sättet för signalerering förordade lantbruksstyrelsen det s. k. internationella systemet samt hemställde, i fråga om redan befintliga stormvarningsstationer, att övergång till detta system måtte från och med år 1914 äga rum.

Styrelsen föreslog vidare inrättande å rikets ostkust av 34 nya stormvarningsstationer, av vilka 12 skulle tillika vara kontrollstationer, och dessutom av två nya stationer vid väst- och sydkusten samt lämnade specificerade uppgifter å de beräknade anläggnings- och driftkostnaderna för år 1914.

Genom nådigt brev den 30 januari 1914 förordnade Kungl. Maj:t, att, utöver redan förefintliga stormvarningsstationer, stationer för meddelande av stormvarningar skulle genom lantbruksstyrelsens försorg efter samråd med föreståndaren för statens meteorologiska centralanstalt under år 1914 anordnas av den beskaffenhet och å de platser, som av lantbruksstyrelsen föreslagits, samt föreskrev, att det skulle åligga dels lantbruksstyrelsen att hava överinseendet över samtliga för dessa stormvarningar erforderliga inrättningar samt de styrelsen underlydande fiskeritjänstemännen att utöva den närmare uppsikten över stationerna, och dels föreståndaren för statens meteorologiska centralanstalt att i huvudsaklig överensstämmelse med dittills gällande förhållanden vidtaga på anstalten ankommande åtgärder för stormvarningarnas uppsättande och meddelande till stationerna.

Vidare föreskrev Kungl. Maj:t, att dagsignalering vid ifrågavarande stormvarningsstationer skulle ske enligt det internationella systemet för dagsignalering, ävensom att detta system därefter skulle tillämpas jämväl vid de redan inrättade stationerna.

Slutligen ställde Kungl. Maj:t till lantbruksstyrelsens förfogande dels till bestridande av anläggningskostnaderna för anordnande av stormvarningar vid Sveriges kuster det av riksdagen på extra stat för år 1914 för ändamålet anvisade beloppet, 10,000 kronor, dels ock till bestridande av driftkostnaderna under samma år för såväl redan befintliga som blivande stormvarningsstationer ej mindre det av riksdagen anvisade anslaget å 7,000 kronor än även från handels- och sjöfartsfonden ytterligare ett belopp av 6,000 kronor eller sålunda ett sammanlagt belopp av 23,000 kronor att användas i huvudsaklig överensstämmelse med förenämnda planer och kostnadsberäkningar; och anbefalldes statskontoret att till lantbruksstyrelsen på rekvisition och mot redovisningsskyldighet utanordna berörda belopp.

Sedan lantbruksstyrelsen hemställt om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål för år 1915, föreslog Kungl. Maj:t i den till riksdagen den 14 januari 1914 avlätna statsverkspropositionen riksdagen dels att av det utav riksdagen till bestridande av anläggnings-

- [42.] kostnaderna för anordnande av stormvarningar vid Sveriges kuster beviljade anslag av 23,550 kronor på extra stat för år 1915 anvisa återstoden eller 13,550 kronor, dels till bestridande av den med anledning härav erforderliga årliga driftkostnaden likaledes på extra stat för år 1915 bevilja ett anslag av 15,090 kronor, dels ock medgiva, att vad av föregående års av riksdagen beviljade anslag för sagda ändamål vid 1914 års slut icke blivit taget i anspråk finge under år 1915 av Kungl. Maj:t för ändamålet användas.

Kungl. Maj:ts berörda framställning blev av riksdagen bifallen.

Med skrivelse den 1 oktober 1914 överlämnade sedermera lantbruksstyrelsen en till styrelsen från föreståndaren för statens meteorologiska centralanstalt, professorn Nils Ekholm inkommen skrift, däri meddelats, bland annat, att alltsedan den 5 därförutgångna augusti inga väderlekstelegram ankommit till meteorologiska centralanstalten från Island, Färöarna och brittiska öarna; att enligt inkommen upplysning brittiska rikets militärcensur förbjudit nämnda telegrams vidare befordran till kontinenten; att från Frankrike, Ryssland, Tyskland och Österrike åtskilliga väderlekstelegram visserligen fortfarande ankomme, men att av dessa endast de, som avsändes från Tyskland, vore fullständiga samt komme regelbundet och i rätt tid, under det att de övriga vore antingen så ofullständiga eller så försenade, att de vore till föga eller ingen nytta för anstaltens väderlekstjänst; samt att det under sådana förhållanden icke vore möjligt för anstalten att i tillräcklig tid utsända behövliga stormvarningar. Med anledning av vad professorn Ekholm sålunda anförut hemställde lantbruksstyrelsen om inställande tillsviðare av stormvarningarna.

Sedan kommerskollegium avgivit infordrat utlåtande, förordnade Kungl. Maj:t den 5 oktober 1914 att tills vidare och intill dess de för väderlekstjänstens behöriga skötande behövliga väderlekstelegrammen åter kunde erhållas, några stormvarningstelegram icke skulle utsändas vare sig till rikets väst- och sydkust eller till de nya stormvarningsstationer, vilka jämlikt nådiga brevet den 30 januari 1914 dels redan blivit inrättade dels ännu skulle inrättas under den återstående delen av år 1914.

I skrivelse den 4 december 1914 anmälde lantbruksstyrelsen, att samtliga de i nådiga brevet den 30 januari 1914 omförmälda stormvarningsstationerna redan blivit inrättade eller enligt ingångna överenskommelser övertagna till anläggning utom den station, som skulle in-

rättas på Spårö, samt hemställde, under erinran om Kungl. Maj:ts förutnämnda beslut den 5 oktober 1914, att med inrättandet av stormvarningsstationen å Spårö måtte få tills vidare anstå.

[42.]

Genom nådigt beslut den 19 december 1914 medgav Kungl. Maj:t det sålunda ifrågasatta anståndet.

Beträffande användningen av de av riksdagen för innevarande år anvisade medlen har lantbruksstyrelsen efter samråd med meteorologiska centralanstalten i skrivelse den 22 oktober 1914 avgivit infordrat förslag, varefter lotsstyrelsen avgivit utlåtande i ämnet.

I skrivelse den 27 oktober 1914 har lantbruksstyrelsen gjort framställning om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål för år 1916, och har lantbruksstyrelsen därvid anfört följande:

Lantbruksstyrelsen.

»I statsrådsprotokollet över finansärenden den 11 april 1913, som åberopas i nådiga propositionen av samma dag angående beviljande av anslag för anordnande av stormvarningar å rikets kuster, uppräknas bland stationer, som skulle få såväl förmiddags- som kvällsstormvarning och dag- samt nattsinalering, även Skanör och Sandhammaren. I Skanör finnes för närvarande stormvarningsstation med endast anslagstavla, vid Sandhammaren ingen station. Uti förberörda underdåniga utlåtande den 22 i denna månad har lantbruksstyrelsen på anförda skäl föreslagit, att dessa två stationer icke skulle inrättas, samt därjämte anmält, att den stormvarningsstation, som vore avsedd att inrättas på Härnöklubb utanför Härnösand, icke ännu kunnat anordnas, emedan den fyr, som skulle upprättas därstädes, icke blivit färdig. Däremot har lantbruksstyrelsen i samma utlåtande föreslagit, dels att en stormvarningsstation med signalmast måtte inrättas vid Hölick utanför Hudiksvall, dels ock att, då en stormvarningsstation vid Färösund komme att vara till nytta för fiskarna endast under förutsättning att den förlades till Norra Gattet, där telefon dock saknades, denna station skulle inrättas med två signalmaster, den ena vid Färösund och den andra vid Norra Gattet, på samma sätt som redan skett vid den stormvarningsstation, som inrättats med signalmaster vid Oxelösund och det utanför belägna Betten. Under förutsättning att Kungl. Maj:t godkänner förberörda förslag beträffande signalmasters uppsättande vid Färösund och Norra Gattet, skulle vid rikets kuster under år 1916 således finnas 99 stormvarningsstationer, därav 55 med signalmast (Betten och Norra Gattet räknade såsom särskilda stationer). Antalet stormvarningsstationer var i nådiga propositionen den 11 april 1913 beräknat till endast 96, således med 3 mindre än som upptagits i lantbruksstyrelsens underdåniga utlåtande den 22 oktober 1914. Däremot har lantbruksstyrelsen icke anledning föreslå ändring i antalet kontrollstationer, sådant detta angivits i nådiga propositionen den 11 april 1913, eller 21. Då antalet stormvarningsstationer under år 1916 borde vara detsamma som under år 1915 och således under förstnämnda år komma att med 3 överstiga det i åberopade nådiga propositionen av den 11 april 1913 avsedda, anser lantbruksstyrelsen, att det i propositionen för år 1915 beräknade årsanslaget 15,090 kronor för stormvarningsstationernas driftkostnad icke behöver överskridas, under förutsättning av att *dels* Kungl. Maj:t godkänner här ovan anförda förslag,

[42.] *dels* att vad av föregående års av riksdagen beviljade anslag för sagda ändamål vid 1915 års slut icke blivit taget i anspråk får under år 1916 användas för ändamålet. *dels ock* att medel för ändamålet fortfarande såsom hittills och till samma belopp komma att anvisas från handels- och sjöfartsfonden.

På grund härav får lantbruksstyrelsen under nu anförda förutsättningar hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes hos riksdagen göra framställning, att riksdagen må *dels* till bestridande av driftkostnader för anordnande under år 1916 av stormvarningar vid rikets kuster på extra stat för år 1916 bevilja ett anslag av 15,090 kronor,

dels ock medgiva, att vad av föregående års av riksdagen beviljade anslag för sagda ändamål vid 1915 års slut icke blivit taget i anspråk må under år 1916 av Kungl. Maj:t användas för ändamålet.»

Departements-
chefen.

Såsom jag redan erinrat hade i den av Kungl. Maj:t till 1913 års riksdag gjorda framställning i förevarande ämne de kostnader, vilka skulle bestridas av medel anvisade å riksstaten, för år 1916 beräknats till 18,640 kronor. Lantbruksstyrelsen har nu emellertid beräknat, att för ändamålet skulle av riksdagen behöva äskas allenast 15,090 kronor. Anledningen till denna minskning är att söka i de nu rådande internationella förhållandena, vilka, på sätt i det föregående berörts, förorsakat, att stormvarningsanordningarna icke kunnat komma i funktion i avsedd omfattning. Detta åter har haft och kommer sannolikt, så länge krigstillståndet varar, att hava till följd, att besparingar å de för förevarande ändamål hittills anvisade medel redan gjorts och även framdeles torde kunna göras. Med dessa besparade medel skulle, därest det av lantbruksstyrelsen ifrågasatta medgivandet lämnades för år 1916 liksom för innevarande år, kunna bestridas den ökning i kostnaderna, som möjligen efter inträde av lugnare yttre förhållanden kunna ifrågakomma. Anslaget torde sålunda böra bestämmas till det av lantbruksstyrelsen föreslagna belopp.

Jag hemställer sålunda, under förutsättning att medel för ändamålet fortfarande såsom hittills och till samma belopp komma att anvisas från handels- och sjöfartsfonden, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av driftkostnader för anordnande av stormvarningar vid rikets kuster på *extra stat* för år 1916 bevilja ett anslag av kronor 15,090,

samt att medgiva, att vad av föregående års av riksdagen beviljade anslag för sagda ändamål vid 1915 års slut icke blivit taget i anspråk må under år 1916 av Kungl. Maj:t för ändamålet användas.

13. Bidrag till byggandet av en flytdocka i Göteborg.

I anledning av en av Kungl. Maj:t i den till riksdagen år 1914 avlåtna senare statsverkspropositionen gjord framställning beviljade riksdagen till understöd för byggandet av en flytdocka i Göteborg ett anslag å 500,000 kronor, att disponeras enligt de av chefen för finansdepartementet i det vid nämnda proposition fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 maj 1914 angivna grunder och på vissa av riksdagen föreskrivna villkor, samt anvisade till beredande av sådant understöd under år 1915 på extra stat för samma år ett belopp av 200,000 kronor.

[43.]
*Bidrag till
 byggandet av
 en flytdocka i
 Göteborg.*
 (extra anslag.)

Riksdagen förutsatte därvid, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, att statsbidraget skulle utbetalas i tre terminer, nämligen

- 1) sedan kölplåten lagts,
- 2) sedan dockan sjösatts, och
- 3) sedan dockan anmälts färdig och blivit avsynad.

Fråga har nu uppstått om vissa ändringar i terminerna för statsbidragets utbetalande, men den erforderliga utredningen härom har ännu icke slutförts, vadan jag icke är beredd att nu underställa denna fråga Kungl. Maj:ts prövning.

Då det torde bli erforderligt, att medel för här ifrågakvarande ändamål till ett belopp av 50,000 kronor beredas för år 1916, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition om anvisande av medel för ändamålet, som kan bli förelagd riksdagen, av det utav riksdagen till understöd för byggandet av en flytdocka i Göteborg beviljade anslag å 500,000 kronor bland de *extra anslagen* under sjunde huvudtiteln för år 1916 beräkna ett belopp av kronor 50,000.

14. Bidrag till internationell patrulleringstjänst i Norra Atlanten.

[44.]
*Bidrag till
 internationell
 patrullerings-
 tjänst i
 Norra
 Atlanten.
 50000
 (extra anslag.)*

Å den i London under vintern 1913—1914 hållna internationella sjösäkerhetskonferensen träffades nödiga anstalter för anskaffande genom Nordamerikas Förenta staters försorg av två fartyg, avsedda för internationell patrulleringstjänst i de av is hemsökta trakterna av Atlantiska Oceanens norra del. Bestämmelser härom finnas intagna i den vid ifrågasvarande konferens ingångna, i London den 20 januari 1914 undertecknade konventionen, varest stadgas, att nämnda två fartyg skola användas under hela den årstid, då is förekommer, för efterforskningar av drivis och under resten av året till undersökningar och observationer angående isförhållandena samt till oskadliggörande av vrak. I planen ingår, att utgifterna för denna patrulleringstjänst skola i viss proportion erläggas av olika stater, därvid på Sveriges lott skulle komma två procent av de till ett årligt belopp av högst 40,000 pounds sterling beräknade kostnaderna.

Berörda konvention skall träda i kraft den 1 juli 1915. Redan den 15 februari 1914 började emellertid amerikanska tullbevakningsfartyget »Seneca» tjänstgöra såsom internationellt patrullfartyg.

Sedan kommerskollegium avgivit infordrat utlåtande, föreslog Kungl. Maj:t i en den 10 juli 1914 avlåten proposition riksdagen att såsom bidrag från Sverige till uppehållande av internationell patrulleringstjänst i Norra Atlanten m. m. under åren 1914 och 1915 å extra stat under sjunde huvudtiteln för år 1915 bevilja ett förslagsanslag å högst 27,375 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav under år 1914 använda högst 12,775 kronor.

Beträffande innehållet av kommerskollegii utlåtande och den i övrigt till grund för nämnda proposition liggande utredning ber jag att få hänvisa till det vid propositionen fogade utdrag av protokollet över finansärenden berörda den 10 juli.

Kungl. Maj:ts framställning blev av riksdagen bifallen.

Genom nådigt brev den 18 september 1914 anbefalldes statskontoret att till herr ministern för utrikes ärendena på rekvisition utbetala de sålunda anvisade medlen.

Den 17 december 1914 beslöt Kungl. Maj:t att ovannämnda konvention skulle för Sveriges del ratificeras.

*Kommers-
kollegium.*

I skrivelse den 7 december 1914 har nu kommerskollegium hemställt om anvisande av för ändamålet erforderliga medel för år 1916.

Kommerskollegium har därvid erinrat, att Sveriges ifrågavarande bidrag visserligen kunde efter föregående uppsägning upphöra den 1 september 1916. Kollegium funne emellertid för sin del bidraget böra utgå jämväl för åtminstone den återstående tiden av år 1916.

[44.]

Vid beräklandet av det belopp, vartill Sveriges andel i kostnaderna för år 1916 för berörda patrulleringstjänst m. m. borde uppgå, har kollegium utgått från det för sammanlagda kostnaden fastslagna maximibeloppet, 40,000 pounds sterling för år. Det för år 1916 från Sverige utgående bidraget skulle uppgå till 2 procent av sammanlagda kostnaden, alltså högst till 800 pounds sterling, eller efter nu gällande kurs av ungefär 19.20 kronor till 15,360 kronor.

Såsom kommerskollegium framhållit torde anslag även för år 1916 böra utgå för ifrågavarande ändamål. Anslaget torde, i överensstämmelse med kollegii beräkning, böra utgå med 15,360 kronor. .

Departements-
chefen.

På grund härav hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att såsom bidrag från Sverige till uppehållande av internationell patrulleringstjänst i Norra Atlanten m. m. å *extra stat* för år 1916 bevilja ett förslagsanslag å högst kronor 15,360.

15. Understöd åt aktiebolaget Svenska Amerika Mexikolinjen för uppehållande av regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och Nordamerika.

I anledning av en av Kungl. Maj:t till 1912 års riksdag gjord framställning har riksdagen dels såsom understöd till aktiebolaget Svenska Amerika Mexikolinjen för uppehållande under tiden från medlet av år 1912 till 1916 års utgång av regelbunden förbindelse med ångfartyg (motorfartyg) mellan Sverige samt Nordamerikas Förenta Stater och Mexiko, ävensom eventuellt Västindien, beviljat ett anslag å 600,000 kronor, att, på de villkor Kungl. Maj:t, i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 12 april 1912 tillstyrkta grunder, kunde finna skäligt föreskriva, utgå med 50,000 kronor för ångfartyg (motorfartyg) och år, dock sammanlagt högst 150,000 kronor åren 1912 och 1913 samt högst 150,000 kronor vart och ett av åren 1914, 1915 och 1916, dels ock till beredande av sådant understöd åt bolaget under åren 1912 och 1913 på extra stat under riksstatens sjunde huvudtitel för år 1913 anvisat ett belopp av 150,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav redan under år 1912 för ändamålet disponera högst 50,000 kronor.

[45.]

Understöd åt
aktiebolaget
Svenska Ame-
rika Mexiko-
linjen för
uppehållande
av regelbun-
den ångfar-
tygsförbin-
delse mellan
Sverige och
Nordamerika.
(extra anslag.)

[45.] Sedermera har 1913 års riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, på de villkor, Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med de i förutnämnda statsrådsprotokoll angivna grunder kunde finna skäligt föreskriva, av ovanberörda av riksdagen såsom understöd till aktiebolaget Svenska Amerika Mexikolinjen beviljade anslag på extra stat för år 1914 anvisat ett belopp av 150,000 kronor.

Efter det kommerskollegium erhållit befallning att, sedan bolaget lämnats tillfälle yttra sig, inkomma med förslag till kontrakt mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt bolaget, å andra sidan, i huvudsaklig överensstämmelse med omförmälda grunder samt kollegium avgivit dylikt förslag, uppdrog Kungl. Maj:t åt kollegium att med bolaget avsluta kontrakt av viss lydelse, vilket uppdrag sedermera fullgjorts.

Beträffande lydelsen av det sålunda avslutade kontraktet ber jag att få hänvisa till det utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari 1914, som finnes bifogat den nämnda dag till riksdagen avlåtna statsverkspropositionen, i vilket protokoll kontraktet finnes i sin helhet intaget.

I skrivelse den 3 mars 1914 i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar har riksdagen meddelat, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, på de villkor, som innefattades i omförmälda kontrakt, av anslaget i fråga på extra stat för år 1915 anvisat ett belopp av 150,000 kronor.

Genom nådigt brev den 17 oktober 1913 anbefallde Kungl. Maj:t kommerskollegium att, med avseende å bestämmelsen i § 4 av kontraktet, sedan bolaget lämnats tillfälle att yttra sig, inkomma med förslag till maximitaxor för befordran av svenskt gods till Nordamerikas Förenta Staters ostkust och Mexiko med ifrågavarande linje. Enligt meddelande från kollegium har ämbetsverket på grund av tidsförhållandena ännu icke kunnat fullgöra nämnda uppdrag.

I anledning av den i § 5 av kontraktet intagna föreskriften angående skyldighet för bolaget att kostnadsfritt ombesörja postföring från och till Sverige enligt särskilt meddelade bestämmelser har generalpoststyrelsen inkommit med infordrat utlåtande och därvid på anförda skäl och särskilt med hänsyn till de fåtaliga lägenheterna på linjen och den långa befordringstiden för postförsändelser förklarat sig anse, att linjen icke lämpligen borde redan från början användas för postbefordran av något slag. Kungl. Maj:t har sedermera den 13 mars 1914 i enlighet med generalpoststyrelsens hemställan förklarat, att med utfärdande av bestämmelser rörande ifrågavarande postbefordran skulle tillsvidare anstå.

Då enligt riksdagens beslut samt bestämmelserna i kontraktet understöd för ifrågavarande ändamål bör för år 1916 utgå till aktiebolaget Svenska Amerika Mexikolinjen med högst 150,000 kronor, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[45]

att, på de villkor, som innefattas i förutnämnda mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena sidan, och aktiebolaget Svenska Amerika Mexikolinjen, å andra sidan, avslutade kontrakt, av det utav riksdagen såsom understöd till aktiebolaget Svenska Amerika Mexikolinjen för uppehållande under tiden från medlet av år 1912 till 1916 års utgång av regelbunden förbindelse med ångfartyg (motorfartyg) mellan Sverige samt Nordamerikas Förenta Stater och Mexiko, ävensom eventuellt Västindien, beviljade anslag å kronor 600,000, på *extra stat* för år 1916 anvisa ett belopp av kronor 150,000.

16. Understöd till aktiebolaget svenska ostasiatiska kompaniet för fortsatt uppehållande av regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och Ostasien.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition den 7 maj 1907 därom gjorda framställning, beslöt samma års riksdag att under förutsättning att det under bildning varande aktiebolaget svenska ostasiatiska kompaniet komme till stånd samt att avtal mellan detta bolag och det danska »østasiatiske kompagni» bleve träffat om upprättande av gemensam regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och Danmark, å ena, samt Ostasien, å andra sidan, dels såsom understöd åt nämnda bolag för uppehållande av sådan förbindelse, varom nyss nämnts, bevilja såsom förslagsanslag ett belopp av högst 1,850,000 kronor, att, på de villkor, Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över finansärenden berörda den 7 maj angivna grunder kunde finna skäligt föreskriva, för en tid av fem år, räknat från den dag, någon bolaget tillhörig ångare först avginge från Sverige till Ostasien, till bolaget utbetalas med belopp, motsvarande de av bolaget för dess fartyg erlagda avgifter i Suezkanalen, dock ej överstigande för år räknat 370,000 kronor, dels ock till beredande av sådant understöd åt bolaget för åren 1907 och 1908 av nämnda anslag å *extra stat* för år 1908 anvisa ett belopp av högst 470,000 kronor.

[46.]

Understöd till aktiebolaget svenska ostasiatiska kompaniet för fortsatt uppehållande av regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och Ostasien.

(extra anslag.)

[46.]

Den 6 december 1907 godkände Kungl. Maj:t uppgjort förslag till kontrakt mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt bolaget, å andra sidan, angående villkoren för åtnjutande av det utav riksdagen beviljade statsunderstödet, varefter kommerskollegium, i överensstämmelse härmed, enligt uppdrag å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar med bolaget avslutade kontraktet att gälla under tiden från och med den 1 augusti 1907 till och med den 31 juli 1912.

Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar anvisade av ovanberörda anslag å 1,850,000 kronor 1908, 1909 och 1910 års riksdagar för vart och ett av åren 1909, 1910 och 1911 ett belopp av högst 370,000 kronor samt 1911 års riksdag ett belopp av högst 270,000 kronor.

Av anledningar, om vilka i statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari 1910 närmare förmäles, föreslog Kungl. Maj:t 1910 års riksdag att förklara, dels att till de avgifter för passerandet av Suezkanalen, därför enligt omförmälda kontrakt ersättning skulle i viss angiven ordning till bolaget utgå, finge räknas, utom egentliga kanalavgifter, även följande med passerandet av kanalen förenade kostnader, nämligen fyr- och båkavgifter, utgifter för sundhetspass och sanitära avgifter, avgifter för tull- och hamnklarering samt avgifter för lotsning under natten i Port Suids hamn, dels ock att de avgifter och övriga kostnader av nu nämnda slag, vilka bolaget fått eller finge vidkännas under åren 1907, 1908, 1909 och 1910, måtte bolaget gottgöras från anslaget för det år, under vilket utgiften gjorts, i den mån det å samma års riksstat upptagna understödsanslaget till bolaget därtill försloge. Denna framställning blev av riksdagen bifallen.

I skrivelse den 29 mars 1911 gjorde bolaget framställning om fortsatt understöd för berörda ändamål under tiden 1 augusti 1912—31 december 1917.

Häröver avgav kommerskollegium infordrat utlåtande och framhöll därvid, hurusom den omständigheten, att den nya understödsperioden skulle komma att taga sin början den 1 augusti 1912 kunde antagas komma att ur bokföringssynpunkt medföra svårigheter vid utrönandet i vad mån återbäringskyldighet för bolaget föreläge. Med hänsyn härtill syntes det kollegium lämpligast, att för tiden 1 augusti—31 december 1912 understödet utginge i huvudsaklig överensstämmelse med då gällande bestämmelser och att följaktligen den tidigare understödsperioden förlängdes till 1912 års utgång. Vidare hemställde kollegium, att bolagets anhållan om fortsatt understöd måtte bifallas samt att, vidkommande

åren 1913—1917, med bolaget måtte avslutas nytt kontrakt enligt av kollegium upprättat förslag. [46.]

I proposition den 7 april 1911 föreslog härefter Kungl. Maj:t riksdagen att dels såsom understöd åt aktiebolaget svenska ostasiatiska kompaniet för fortsatt uppehållande under tiden 1 augusti 1912—31 december 1917 av regelbunden ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Ostasien bevilja såsom förslagsanslag ett belopp av högst 985,000 kronor att jämte besparingen å det av 1907 års riksdag till bolaget för liknande ändamål beviljade anslag av 1,850,000 kronor, på de villkor, Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med förenämnda, av kommerskollegium föreslagna grunder kunde finna skäligt föreskriva, utbetalas till bolaget med belopp, motsvarande för tiden 1 augusti 1912—31 december 1915 60 procent av ej mindre de av bolaget för dess fartyg erlagda avgifter i Suezkanalen än även följande med passerandet av kanalen förenade kostnader, nämligen fyr- och båkavgifter, utgifter för sundhetspass och sanitära avgifter, avgifter för tull- och hamnklarering samt avgifter för lotsning under natten i Port Said's hamn, för år 1916 55 procent och för år 1917 50 procent av samma avgifter och kostnader, dock sammanlagt ej överstigande för tiden 1 augusti—31 december 1912 30,000 kronor, för vart och ett av åren 1913, 1914 och 1915 300,000 kronor, för år 1916 275,000 kronor och för år 1917 250,000 kronor; dels ock medgiva, att till beredande av sådant understöd åt bolaget för tiden 1 augusti—31 december 1912 av ifrågavarande besparing finge användas ett belopp av högst 30,000 kronor.

Kungl. Maj:ts berörda förslag vunno riksdagens bifall.

Vid föredragning den 13 januari 1912 av frågan om anslag för ifrågavarande ändamål för år 1913 erinrade dåvarande chefen för finansdepartementet att — såsom av statsrådsprotokollet över finansärenden den 7 april 1911 inhämtades — på det för åren 1907—1912 till subvention åt bolaget beviljade anslaget 1,850,000 kronor uppstått en besparing å 470,000 kronor, vilken belöpte sig på åren 1907—1910, samt att av ifrågavarande besparing för tiden 1 augusti—31 december 1912 30,000 kronor tagits i anspråk för beredande av understöd åt bolaget. Då av återstoden av besparingen, 440,000 kronor, som i enlighet med av föredragande departementschefen i sistnämnda statsrådsprotokoll gjorda uttalande borde användas såsom fyllnad i anslaget för åren 1913—1917, på sätt då efter sig företeende omständigheter kunde prövas lämpligt, för år 1913 ett belopp av 90,000 kronor lämpligen syntes böra utgå, hemställde departementschefen vid sådant förhållande, att av det såsom för år 1913 behövt beräknade beloppet å 300,000 kronor

[46.] allenast 210,000 kronor måtte av riksdagen begäras i form av anslag å riksstaten, samt att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till beredande av understöd åt bolaget under år 1913 av berörda besparing finge användas ett belopp av högst 90,000 kronor.

Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen i överensstämmelse med nämnda hemställan gjorda framställning blev av riksdagen bifallen.

Enligt uppdrag har kommerskollegium sedermera under år 1912 å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar dels träffat överenskommelse med aktiebolaget ostasiatiska kompaniet om förlängning intill 1912 års utgång av det för tiden intill den 1 augusti samma år gällande kontrakt med viss däri företagen ändring och dels avslutat nytt kontrakt med bolaget för åren 1913—1917.

Beträffande lydelsen av det nya kontraktet ber jag att få hänvisa till det vid 1913 års statsverksproposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari nämnda år, varest berörda kontrakt finnes i sin helhet återgivet.

Enligt § 3 i de båda kontrakten skall det till Asien destinerade svenska godset befordras enligt de maximitaxor, som fastställas av Kungl. Maj:t i sammanhang med anordnandet av samtrafik mellan Sveriges statsbanor samt bolagets och aktieselskabet det ostasiatiska kompagnis i Köpenhamn ångare.

Genom särskilda beslut den 30 juli 1912 har Kungl. Maj:t, sedan kommerskollegium efter bolagets hörande avgivit utlåtande, dels förordnat, att då gällande överenskommelse angående samtrafik mellan Sveriges statsbanor samt bolagets och aktieselskabets ångare skulle förlängas att gälla för tiden 1 augusti—31 december 1912, och dels förklarat, att de maximitaxor för befordran av svenskt gods till Ostasien med aktiebolaget svenska ostasiatiska kompaniets regelbundna ångfartygsförbindelse, vilka av Kungl. Maj:t den 30 oktober 1908 fastställts att gälla intill utgången av juli månad 1912, med vissa däri företagna ändringar skulle fortfarande tillämpas intill 1912 års utgång.

Samma den 30 juli har Kungl. Maj:t även fastställt bestämmelser rörande postbefordran med aktiebolaget svenska ostasiatiska kompaniets ångfartyg mellan Sverige och Ostasien.

Slutligen har Kungl. Maj:t den 31 december 1912 godkänt dels ett av kommerskollegium efter bolagets hörande uppgjort förslag till maximitaxor för befordran av gods från Sverige till Asien med bolagets ångare att tillämpas under tiden 1 januari 1913—31 december 1917 och dels ett av järnvägsstyrelsen uppgjort förslag till överenskommelse angående samtrafik mellan statens järnvägar, å ena sidan, samt bolagets

och aktieselskabets det østasiatiske kompagnis i Köpenhamn ångare, å andra sidan, att tillämpas under samma tid. [46.]

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställningar har riksdagen för ifrågavarande ändamål och på enahanda villkor som 1912 års riksdag på extra stat för vartdera av åren 1914 och 1915 anvisat ett belopp av högst 210,000 kronor ävensom medgivit, att till beredande av understöd åt bolaget under sist nämnda två år av förut omförmälda besparing finge för vartdera av dessa år användas ett belopp av högst 90,000 kronor.

Enligt riksdagens beslut år 1911 skall statsanslaget i fråga utgå med högst 275,000 kronor för år 1916. Av detta belopp torde, i överensstämmelse med vad som är bestämt för innevarande år, en del böra utgå av besparingen på det för åren 1907—1912 till subvention åt bolaget beviljade anslaget. Hittills hava, såsom jag förut nämnt, av nämnda besparing 300,000 kronor tagits i anspråk, därav 90,000 kronor för vart och ett av åren 1913, 1914 och 1915. För år 1916 torde 85,000 kronor böra utgå av sagda besparing och skulle således i form av anslag å huvudtiteln allenast behöva äskas 190,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att — utav det av riksdagen såsom understöd åt aktiebolaget svenska ostasiatiska kompaniet för fortsatt uppehållande under tiden 1 augusti 1912—31 december 1917 av regelbunden ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Ostasien beviljade förslagsanslag å högst 985,000 kronor att jämte besparingarna å det av 1907 års riksdag till bolaget för liknande ändamål beviljade anslag av 1,850,000 kronor, på de villkor, Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 7 april 1911 rörande denna fråga angivna grunder må finna skäligt föreskriva, utbetalas till bolaget — å *extra stat* för år 1916, för gäldande intill 55 procent av ej mindre de av bolaget för dess fartyg erlagda avgifter i Suezkanalen än även följande med passerandet av kanalen förenade kostnader, nämligen fyr- och båkavgifter, utgifter för sundhetspass och sanitära avgifter, avgifter för tull- och hamnklarering samt avgifter för

[46.]

lotsning under natten i Port Suids hamn, anvisa ett belopp av högst kronor 190,000,
 dels ock därutöver medgiva att till beredande av sådant understöd åt bolaget under år 1916 av ifrågasvarande besparingar må användas ett belopp av högst kronor 85,000.

E. Industri, hantverk och slöjd.

1. Befrämjande i allmänhet av slöjderna.

[47.]
 Befrämjande i
 allmänhet av
 slöjderna.

Under åberopande av vad jag i inledningen till sjunde huvudtiteln yttrat, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

(ordinarie
 anslag.)

ej mindre medgiva, att vad som under år 1915 kan varda besparat å *ordinarie* anslaget till reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena må under år 1916 tagas i anspråk för tillgodoseende av det med anslaget avsedda ändamålet,

än även för år 1916

dels indraga nyssnämnda *ordinarie* anslag

stort kronor 50,000;

dels nedsätta det *ordinarie* reservationsanslaget till reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, vilka icke ägna sig åt bergshantering, nu kronor 25,000,

med » 12,500

till » 12,500;

dels indraga det *ordinarie* reservationsanslaget till reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri, stort kronor 18,000;

dels ock indraga det *ordinarie* reservationsanslaget till reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien, stort kronor 15,000.

Vid bifall härtill skulle det ordinarie anslaget till befrämjande i allmänhet av slöjderna, [47.]

nu	kronor 121,500,
för år 1916 nedsätts med	» 95,500
till	» 26,000.

2 och 3. Bidrag till upprätthållande av vävskolan i Borås ävensom personlig löneförbättring åt föreståndaren och förste läraren vid vävskolan i Borås

A. Krebs samt biträdande lärarinnan därstädes Hilma Stenwall.

För inrättande av en vävskola, ställd i samband med tekniska elementarskolan i Borås, anvisade 1868 års riksdag på extra stat, jämte 4,500 kronor till skolans första uppsättning av maskiner och redskap, ett belopp av 3,000 kronor för skolans underhåll, mot villkor att från länets landsting eller eljest inom orten tillsköttes ett därutöver för ändamålet behöfligt ytterligare belopp av 1,500 kronor. Sedermera har riksdagen årligen för skolans underhåll på extra stat beviljat anslag, som utgått med 3,000 kronor till och med år 1872 och därefter till innevarande år med ett till 3,800 kronor förhöjt belopp, mot villkor att av länets landsting eller eljest för ändamålet tillsköttes ett belopp, motsvarande minst hälften av statsanslaget. [48, 49.]

Bidrag till upprätthållande av vävskolan i Borås.

Bidrag till personlig löneförbättring åt föreståndaren vid skolan och en biträdande lärarinna därstädes.

Vidare har riksdagen årligen för tiden från och med år 1882 till år 1915 såsom bidrag till avlönande av en andre lärare vid skolan, likaledes på extra stat, anvisat ett anslag av 1,000 kronor, under villkor att enahanda belopp bleve för ändamålet från Älvsborgs läns landsting eller eljest tillskjutet. 1909 års riksdag beviljade dessutom på extra stat för år 1910 såsom bidrag till personlig löneförbättring för föreståndaren och förste läraren vid skolan Arthur Krebs ett belopp av 500 kronor och såsom bidrag till sådan löneförbättring för andre läraren därstädes Sven H. von Schedvin ett belopp av 250 kronor, under villkor att lika belopp, tillhopa 750 kronor, bleve för ändamålet från Älvsborgs läns landsting eller eljest tillskjutna. Sammanlagda anslagsbeloppet av statsmedel för år 1910 utgjorde alltså 5,550 kronor; och har riksdagen jämväl för vart och ett av åren 1911—1914 för omförmälda ändamål på extra stat beviljat anslag å tillhopa sistnämnda belopp. Älvsborgs läns landsting har å sin sida tillskjutit de för statsunderstödet tillgodonjutande erforderliga belopp, utgörande under tiden 1910—1914 tillsammans 3,650 kronor om året. (extra anslag.)

[48, 49.] I en till Kungl. Maj:t ställd, av kommerskollegium med skrivelse den 28 oktober 1913 överlämnad skrift gjorde styrelsen för tekniska elementarskolan i Borås framställning om höjning av statsbidraget till vävskolan för år 1915.

Beträffande den av styrelsen till stöd för berörda framställning förebrogta utredning och innehållet av kollegii omförmälda skrivelse ber jag att få hänvisa till det utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, som finnes fogat vid den till riksdagen den 14 januari 1914 avlåtna statsverkspropositionen.

På grund av vad sålunda förekommit föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att på extra stat för år 1915 bevilja *dels* såsom bidrag till upprätthållande av vävskolan i Borås ett belopp av 5,600 kronor, under villkor att från Älvsborgs läns landsting eller eljest tillsköttes ett belopp, motsvarande minst hälften av berörda statsanslag, *dels* såsom bidrag till avlönande av en andre lärare vid samma skola ett belopp av 1,500 kronor, under villkor att enahanda belopp bleve för ändamålet från nämnda landsting eller eljest tillskjutet, *dels ock* såsom bidrag till personlig löneförbättring för föreståndaren och förste läraren vid skolan Arthur Krebs ett belopp av 750 kronor, under villkor att Krebs' avlöningsförmåner för år 1915 icke sattes till lägre belopp än 4,500 kronor, och såsom bidrag till sådan löneförbättring för biträdande lärarinnan därstädes Hilma Stenwall ett belopp av 300 kronor, under villkor att motsvarande belopp, tillhoppa 1,050 kronor, bleve för ändamålet från omförmälda läns landsting eller eljest tillskjutna.

Kungl. Maj:ts berörda framställning blev av riksdagen bifallen.

Nu har kommerskollegium med eget yttrande den 26 september 1914 överlämnat en av styrelsen för tekniska elementarskolan i Borås till kollegium ingiven, till Kungl. Maj:t ställd skrift, däri styrelsen gjort framställning om anvisande av statsbidrag för år 1916 till vävskolan i Borås till samma belopp som för innevarande år beviljats.

Kommerskollegium har i sitt berörda yttrande tillstyrkt, att åtgärd vidtoges för anvisande på extra stat för år 1916 av de begärda bidragen under enahanda villkor, som blivit fästa vid anslagen för innevarande år.

Sedermera har kommerskollegium insänt utdrag av protokollet, hållet vid Älvsborgs läns senaste lagtima landsting, utvisande, att landstinget till uppehållande av vävskolans verksamhet under år 1915 och såsom bidrag till lärarlöner beviljat de belopp å tillhoppa 5,350 kronor, som för statsbidragens utfående äro erforderliga.

Såsom min företrädare i ämbetet vid tillstyrkande av Kungl. Maj:ts framställning i ämnet nästlidet år till riksdagen framhöll, har den av

Kungl. Maj:t tillsatta kommittén för avgivande av utlåtande och förslag [48, 49.] rörande förändrad anordning av den lägre tekniska undervisningen den 11 juni 1912 avgivit sitt betänkande, däri kommittén, bland annat, föreslagit, att vävskolan i Borås skulle omorganiseras till en fackskola för textilindustrien. Detta betänkande har remitterats till myndigheter, sammanslutningar m. fl., men hava ännu icke alla infordrade yttranden inkommit. Proposition i ämnet lär icke kunna föreläggas innevarande års riksdag. Skolan lär alltså även under år 1916 komma att verka i samma form som hittills.

I fråga om statsunderstödet storlek och fördelning samt villkoren för dess åtnjutande torde icke någon förändring böra ske i de för innevarande år gällande förhållanden. Såsom särskild förutsättning för bidraget till personlig löneförbättring för föreståndaren och förste läraren vid skolan Arthur Krebs torde för år 1916, liksom för innevarande år, böra uppställas det villkoret, att Krebs' avlöningsförmåner icke sättas till lägre belopp än 4,500 kronor.

På grund av vad jag sålunda anført, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra stat* för år 1916 bevilja
dels såsom bidrag till upprätthållande av vävskolan i Borås ett belopp av kronor 5,600,
under villkor att från Älvsborgs läns landsting eller
eljest tillskjutes ett belopp, motsvarande minst hälften
av berörda statsanslag,

dels såsom bidrag till avlönande av en andre lärare
vid samma skola ett belopp av kronor 1,500,
under villkor att enahanda belopp varder för ändamålet
från nämnda landsting eller eljest tillskjutet,

dels ock såsom bidrag till personlig löneförbättring
för föreståndaren och förste läraren vid skolan
Arthur Krebs under av mig omförmålt villkor ett
belopp av kronor 750
och såsom bidrag till sådan löneförbättring för biträ-
dande lärarinnan därstädes Hilma Stenwall ett belopp
av kronor 300,
under villkor att motsvarande belopp, till-
hopa » 1,050,
varda för ändamålet från omförmälda läns landsting
eller eljest tillskjutna.

4. Understöd till Sveriges hantverksorganisation.

[50.] Genom ombildning av den år 1893 upprättade centralstyrelsen för Sveriges hantverks- och industriföreningar lades år 1905 grunden till Sveriges hantverksorganisation. Organisationen, som avser att såsom gemensamt organ för de olika hantverksföreningarna inom landet tillvarataga de mera yrkesmässiga hantverksintressena, har för utgivande av Hantverks- och industritidning eller såsom den sedermera benämnts Svensk hantverkstidning alltsedan år 1906 tilldelats understöd av statsmedel, vilket understöd från och med år 1909 årligen utgått med ett belopp av 3,000 kronor från manufakturförlagslånefonden, varjämte organisationen från och med år 1911 i egenskap av förmedlare av utlåningen från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri åtnjutit ett av riksdagen årligen beviljat anslag av 2,000 kronor.

I särskilda, till Kungl. Maj:t under år 1912 inkomna skrifter gjorde styrelsen för Sveriges hantverksorganisation framställning om anslag å 7,000 kronor för vartdera av åren 1913 och 1914 till upprätthållande av organisationens allmänna verksamhet.

Med anledning härav tilldelade Kungl. Maj:t enligt beslut den 14 januari 1913 under vissa i statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag angivna villkor hantverksorganisationen såsom bidrag till dess verksamhet under år 1913 ett belopp av 3,000 kronor, att utgå från manufakturförlagslånefonden. I anledning av en av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade vidare riksdagen på berörda villkor å extra stat för år 1914 ett belopp av 4,000 kronor, varjämte Kungl. Maj:t genom beslut den 20 juni 1913 på samma villkor tilldelade hantverksorganisationen såsom bidrag till dess verksamhet år 1913 ytterligare 4,000 kronor och för samma ändamål år 1914 3,000 kronor, att utgå ur manufakturförlagslånefonden.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, har riksdagen på extra stat för år 1915 såsom bidrag till Sveriges hantverksorganisations verksamhet på de för statsbidrags åtnjutande dittills gällande villkor anvisat ett belopp av 4,000 kronor; och har Kungl. Maj:t sedermera genom beslut den 2 april 1914 på samma grunder, utöver det av

riksdagen anvisade anslaget, tilldelat hantverksorganisationen för dess verksamhet under år 1915 ytterligare ett belopp av 3,000 kronor, att utgå av manufakturförlagslånefonden.

Nu har styrelsen för Sveriges hantverksorganisation i en till Kungl. Maj:t ställd skrift gjort framställning om statsanslag å 7,000 kronor åt organisationen jämväl för år 1916.

Över denna framställning har kommerskollegium avgivit utlåtande och därvid, under åberopande av de skäl, som kollegium förut anfört till stöd för sitt tillstyrkande av motsvarande anslag för åren 1913—1915, hemställt om bifall till framställningen.

Fortfarande och på de av dåvarande departementschefen vid föredragning den 14 januari 1913 av ansökning om motsvarande understöd för åren 1913 och 1914 angivna grunder anser jag Sveriges hantverksorganisation väl förtjänt av bidrag från statens sida. Av det begärda anslaget, mot vars belopp jag icke har något att erinra, torde, i likhet med vad förut varit förhållandet, 3,000 kronor böra utgå från manufakturförlagslånefonden; och är det min avsikt att framdeles underställa denna fråga Kungl. Maj:ts prövning. För erhållande av återstående 4,000 kronor torde framställning till riksdagen böra göras.

Därest statsunderstöd tilldelas organisationen för år 1916, torde, i överensstämmelse med de för åtnjutande av understödet för åren 1913—1915 föreskrivna villkor, organisationen böra åläggas *dels* att före den 1 maj 1917 till chefen för finansdepartementet avgiva redogörelse för användandet av understödet och berättelse rörande organisationens verksamhet under år 1916, *dels* att, efter beprövande av redaktionen för Svensk hantverkstidning, i nämnda tidning offentliggöra reseberättelser, som av idkare av hantverk och annan mindre industri ävensom av arbetare i de särskilda näringsyrkena avgivas rörande av dem med statsunderstöd företagna studieresor, *dels* ock att till kommerskollegium avlämna åttio exemplar av organisationens publikationer för att genom kollegii försorg utdelas till de tekniska undervisningsanstalterna för deras bibliotek samt till användande såsom belöning åt därav förtjänta lärjungar vid dessa undervisningsanstalter.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att under de här ovan av mig tillstyrkta villkor
såsom bidrag till Sveriges hantverksorganisations verksamhet å *extra stat* för år 1916 anvisa
ett belopp av kronor 4,000.

5. Understöd åt föreningen för svensk hemslöjd.

[51.] På därom av styrelsen för föreningen för svensk hemslöjd gjord
Understöd åt framställning föreslog Kungl. Maj:t i den till riksdagen den 14 januari
föreningen för 1914 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov
svensk hem- riksdagen att, i likhet med vad för vart och ett av åren 1907—1914
slöjd. ägt rum, åt nämnda förening såsom bidrag till uppehållande av dess
 (extra anslag.) verksamhet under år 1915 på extra stat för samma år anvisa ett belopp
 av 15,000 kronor.

I skrivelse den 3 mars 1914 i anledning av vissa av Kungl. Maj:t
 i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställningar
 anmälde riksdagen, att riksdagen, på grund av Kungl. Maj:ts berörda
 framställning, till föreningen för svensk hemslöjd såsom bidrag till uppe-
 hållande av dess verksamhet under år 1915 på extra stat för samma år
 anvisat ett belopp av 15,000 kronor; och har därefter Kungl. Maj:t vid
 föredragning den 2 april 1914 av riksdagens berörda skrivelse i nu
 ifrågavarande del förklarat föreningen berättigad att åtnjuta förenämnda
 av riksdagen anvisade anslag, 15,000 kronor, mot skyldighet för för-
 eningen att före den 1 maj 1916 till chefen för finansdepartementet
 avgiva redogörelse för användandet av understödet och berättelse rörande
 föreningens verksamhet under år 1915.

Nu har styrelsen för omförmälda förening i en till Kungl. Maj:t
 ställd skrift anhållit, att Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att åt
 föreningen såsom bidrag för uppehållande av dess verksamhet under
 år 1916 på extra stat för samma år anvisa enahanda belopp som för
 år 1915.

Styrelsen har tillika överlämnat berättelse över föreningens verk-
 samhet under år 1913, och har därjämte redogöraren hos styrelsen för
 föreningen, byråchefen J. Robbert avgivit en förklaring av vissa i
 berättelsen meddelade siffror.

Av berörda berättelse och förklaring framgår, bland annat,
 följande.

Den försäljningsrörelse, som genom den av föreningen upprättade permanenta utställningen i Stockholm sedan flera år utövades, hade under år 1913 något ökats. Omsättningen, som under år 1912 utgjorde 291,000 kronor, uppgick nämligen under år 1913 till något över 292,400 kronor.

Vid 1913 års slut hade föreningen en behållning i kassa och bank av tillsammans 5,975 kronor 18 öre samt förskott utestående till belopp av 3,044 kronor 44 öre. Dessutom hade föreningen i nyssberörda försäljningsaffär, den s. k. permanenta utställningen, vilken haft att ordna föreningens deltagande i baltiska utställningen och tillhandahålla utställningsföremål, för ändamålet inestående 1,790 kronor 87 öre. Hos den permanenta utställningen och dess förlagsaktiebolag hade föreningen slutligen en räntefordran av tillhoppa 1,464 kronor 89 öre.

Nämnda tillgångar uppgingo sålunda till sammanlagt 12,275 kronor 38 öre. Å andra sidan hade föreningen en låneskuld av 3,491 kronor 45 öre samt att redovisa för 8,014 kronor 82 öre, som, efter betalning av diverse utgifter för deltagandet i baltiska utställningen, återstod av det belopp av 10,000 kronor, som föreningen genom nådigt brev den 30 maj 1913 fått till sig överlämnat för nämnda ändamål på villkor att jämväl bereda vissa hushållningssällskap och två landsortsföreningar tillfälle att med sina expositioner av hemslöjdsalster delta i utställningen. Detta till redovisning inestående belopp, vilket visat sig understiga utgifterna för ändamålet, uppgick tillsammans med nämnda låneskuld till 11,506 kronor 27 öre, eller således i det närmaste till beloppet för ovan angivna tillgångar.

Vidare hade föreningen en lånefordran vid 1913 års slut av 3,600 kronor. Av detta belopp hade 3,000 kronor lämnats såsom understöd i form av lån till en i Halland med tillvaratagande av gammal tradition under senare år ordnad slöjd, den s. k. bindslöjden, som gäve arbete med stickning av ylleartiklar. Återstående 600 kronor utgjorde i form av lån lämnad förskottslikvid för arbete till ett i berättelsen omförmålt större samlingsverk, omfattande fotografiska efterbildningar av svensk textilslöjd jämte text.

Föreningens övriga tillgångar lågo bundna såsom förlagsmedel hos dess permanenta utställning och landsortsmagasinet samt i tillverkningsartiklar vid dess undervisningsverksamhet såsom färdiga, osålda spetsar och korgar. I permanenta utställningen var sålunda placerat ett lån å 17,000 kronor, vari föreningen häftade till hushållningssällskap och landsting. Övriga medel till nämnda förlag hade samlats genom vad som kunnat besparas av årsavgifter och gåvor samt genom en erhållen donation och den föreningen av Kungl. Maj:t tilldelade andelen i överskottet från tombolalotteriet vid 1909 års utställning för konsthantverk och konstindustri i Stockholm m. m.

Genom den föreningen tilldelade andelen i berörda överskott hade föreningen kommit i en sådan ställning, att den kunnat uppvisa en skulderna överskjutande kapitaltillgång. Denna hade under år 1913 något nedgått, från 15,714 kronor 21 öre vid 1912 års utgång till 15,121 kronor 54 öre vid 1913 års slut.

I anledning av föreningens framställning har kommerskollegium avgivit infordrat utlåtande. Kollegium har därvid liksom vid flera föregående tillfällen, då fråga varit om statsunderstöd åt föreningen, fram-

Kommerskollegium.

- [51.] hållit, att föreningens verksamhet vore synnerligen förtjänstfull samt att det med hänsyn härtill vore önskvärt, att föreningen genom understöd från statens sida bereddes tillfälle att fortsätta och ytterligare utveckla sin verksamhet; och har kollegium förty tillstyrkt bifall till framställningen.

*Departements-
chefen.*

Föreningen torde allt fortfarande vara i behov av understöd för att kunna vidmakthålla sin ställning och än ytterligare utveckla området för sin verksamhet. Då vidare denna verksamhet synes mig vara förtjänstfull och värd uppmuntran samt föreningen numera såsom arbetsgivare åt en stor mängd med hemslöjd sysslande personer intager en icke obetydlig plats inom vårt näringsliv, tvekar jag icke tillstyrka, att statsunderstöd till samma belopp som för innevarande år måtte tilldelas föreningen jämväl för år 1916.

I likhet med vad som under de nio nästföregående åren ägt rum, torde ett särskilt extra anslag böra för nu ifrågavarande ändamål anvisas.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att åt föreningen för svensk hemslöjd såsom bidrag till uppehållande av dess verksamhet under år 1916 på *extra stat* för samma år anvisa ett belopp av kronor 15,000.

F. **Skatteomkostnader.**1. **Tullverket.**

I skrivelse den 17 oktober 1914 har generaltullstyrelsen avgivit förslag till reglering av tullverkets utgiftsstater för år 1916. [52.]
 Beträffande först

Avlöningsstaten för generaltullstyrelsen

förklarar sig styrelsen icke hava någon annan framställning att göra, än att de å extra stat för år 1915 uppförda fyra revisorstjänsterna å styrelsens revisionsbyrå måtte uppföras å extra stat jämväl för år 1916. Förstärkning
av arbets-
krafterna
hos general-
tullstyrelsen.

Då behov av ifrågavarande fyra tjänster alltjämt föreligger, biträder jag för egen del generaltullstyrelsens berörda framställning. För ändamålet torde böra beräknas enahanda belopp, som i 1915 års stat upptagits, eller tillhoppa 16,000 kronor. På sätt riksdagen i sin den 3 mars 1914 avlåtna skrivelse nr 7 i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1914 års tidigare riksdag under sjunde huvudtiteln gjorda framställningar aumärkt, lära visserligen de för de extra revisorerna avsedda arvodena, 4,000 kronor, böra minskas med belopp, motsvarande avgift för egen pensionering, men då det möter vissa hinder att på förhand beräkna den minskning av arvodena, som vederbörande på denna grund kunna komma att få vidkännas, anser jag, lika med riksdagen, någon sänkning av ovan omförmälda anslagsbelopp, 16,000 kronor, icke av nyss antydd anledning böra ifrågakomma. I överensstämmelse med vad riksdagen beträffande det för år 1915 för nu ifrågavarande ändamål äskade anslaget ansett lämpligt, synes emellertid, för att möjliggöra ett omedelbart överförande av uppkommen besparing till statsverkets kassafond, anslagets art böra fastställas till förslagsanslag, högst.

*Departements-
chefen.*

[52.] Bestämmelser rörande här ifrågavarande avdrag har av Kungl. Maj:t meddelats den 31 december 1914, därvid jämväl föreskrift givits om enahanda avdrag å avlöning till extra ordinarie tjänsteman, som på grund av stadigvarande förordnande uppehåller ordinarie tjänst, vars innehavare förordnats att bestrida befattning å extra stat.

För innehavare av revisorstjänst å extra stat för år 1916 torde i tillämpliga delar böra gälla de villkor och bestämmelser, som enligt kungörelsen den 18 juni 1910 äro stadgade för åtnjutande av de från och med 1911 års början fastställda nya avlöningsförmånerna för generaltullstyrelsen.

I den nu berörda frågan torde jag under nästpåföljande punkt få göra särskild framställning.

Vidkommande därefter

Avlöningsstaten för lokaltullförvaltningen samt kust- och gränsbevakningen

hava, om också i väsentligt mindre omfattning än eljest varit förhållandet, från åtskilliga tullförvaltningar till generaltullstyrelsen inkommit framställningar rörande dels antalet av de tjänster, som äro avsedda för vederbörande förvaltnings behov, eller överflyttning av tjänster å extra stat till ordinarie stat, dels förändringar i vissa lönesatser eller uppflyttande av befattningshavare i högre avlöningsklass dels ock utsträckt användning av avlöningstiteln ortstillägg. Beträffande tjänsterna hava sålunda följande framställningar blivit gjorda, nämligen:

av *tullkammaren i Malmö* om uppförande å ordinarie stat för år 1916 av två nya kammar skrivartjänster för tullkammarens räkning;
 av *packhusinspektionen i Malmö* om överflyttning å ordinarie stat från och med ingången av år 1916 av å extra stat för inspektionens räkning uppförda fyra kontrollörstjänster och fyra kammar skrivartjänster;
 av *tullkammaren i Hälsingborg* om överflyttning å ordinarie stat av å extra stat för tullkammarens räkning uppförda en kontrollörstjänst och en kammar skrivartjänst samt om uppförande å extra stat redan under loppet av år 1915 av en ny kontrollörstjänst, två nya kammar skrivartjänster och ytterligare tre nya vaktmästartjänster av klass 1;
 av *tullkammaren i Trälleborg* om uppförande å tullkammarens ordinarie stat för år 1916 av en ny kontrollörstjänst, två nya kammar skrivartjänster och två nya vaktmästartjänster av klass 1;

Sammanfattning av de hos generaltullstyrelsen gjorda framställningarna.

av *tullkammaren i Härnösand* om uppförande å tullkammarens ordinarie stat för år 1916 av minst en ny vaktmästartjänst av klass 2;

av *tullkammaren i Sundsvall* om uppförande å tullkammarens ordinarie stat för år 1916 av en ny kontrollörstjänst;

av *tullkammaren i Skellefteå* om uppförande å tullkammarens ordinarie stat för år 1916 av en kustvaktjänst; varjämte tullkammaren anhållit, att tjänsten om möjligt måtte tillsättas på förordnande från seglationens början år 1915; samt

av *kustbevakningschefen i Hallands samt Göteborgs och Bohus län* om uppförande å tullkammarens i Falkenberg ordinarie stat av en kustvaktjänst.

En sammanfattning härav utvisar, att de nu nämnda framställningarna avse

dels uppförande å ordinarie stat av följande av de å extra stat för år 1915 redan uppförda tjänster, nämligen: *fem kontrollörstjänster* (fyra vid packhusinspektionen i Malmö och en vid tullkammaren i Hälsingborg) samt *fem kammar skrivartjänster* (fyra vid packhusinspektionen i Malmö och en vid tullkammaren i Hälsingborg);

dels uppförande å ordinarie stat för år 1916 av följande nya tjänster, nämligen: *två kontrollörstjänster* (en vid tullkammaren i Trälleborg och en vid tullkammaren i Sundsvall), *fyra kammar skrivartjänster* (två vid tullkammaren i Malmö och två vid tullkammaren i Trälleborg), *två vaktmästartjänster av klass 1* (vid tullbevakningen i Trälleborg), *en vaktmästartjänst av klass 2* (vid tullbevakningen i Härnösand) samt *två kustvaktjänster* (en i Falkenbergs och en i Skellefteå tullkammar distrikt);

dels ock uppförande å extra stat av *en kontrollörstjänst, två kammar skrivartjänster* och *tre vaktmästartjänster av klass 1* (samtliga för tullkammarens i Hälsingborg behov).

I fråga om förändringar i lönesatser eller uppflyttande av befattningshavare i högre avlöningsklass har hemställan gjorts,

av *packhusinspektionen i Malmö*, att överinspektoren och överkontrollören vid inspektionen, som nu vore uppförda i klass 2, måtte uppflyttas i klass 1;

av *gränsinspektionen i Medskogen*, att den därstädes anställde vaktmästaren, nu uppförd i klass 3, måtte uppflyttas i klass 2; samt

av *tullkammaren i Härnösand*, att det måtte tagas i övervägande, huruvida icke tullförvaltarne vid de tullkamrar av klass 3, där kontrollör funnes anställd, borde uppflyttas i en särskild klass, benämnd 2 B, med en begynnelseavlöning, motsvarande överkontrollörernas av klass 2, eller 5,300 kronor.

[52.]

I fråga om ortstillägg hava framställningar gjorts av tullkamrarna i *Karlskrona* och *Sundsvall*. Förstnämnda tullkammare har därvid anhållit, att, därest ortstillägg komme att ifrågasättas för befattningshavare å andra platser än de, där sådan förmån för närvarande vore medgiven, även tullpersonalen i *Karlskrona* måtte komma i åtanke. Tullkammaren i *Sundsvall* har hemställt, att ortstillägg måtte beredas samtliga tullkammaren underlydande tjänstemän.

Slutligen har styrelsen för Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening med skrivelse den 23 september 1914 till generaltullstyrelsen överlämnat utdrag av protokoll, hållet vid föreningens årsmöte den 31 maj samma år, utvisande att föreningen beslutit hos generaltullstyrelsen hemställa, bland annat, att extra ordinarie kammarskrivare måtte under tid, han av sjukdom vore hindrad att tjänstgöra, få åtnjuta två tredjedelar av dagavlöningen under högst sex månader per kalenderår och att till extra ordinarie kammarskrivare, som i följd av kroppsskada eller sjukdom, ådragen under tjänstutövning, blivit tills vidare oförmögen till tjänstgöring, avlöning måtte, efter generaltullstyrelsens prövning, få utgå oavkortad under högst sex månader per kalenderår.

*Principut-
talanden
rörande de
föreslagna
ändringarna
i staterna.*

Såsom redan antytts, äro de hos generaltullstyrelsen gjorda framställningarna om ändringar i personal- och avlöningsförhållandena vid tullverket denna gång väsentligt mindre omfattande än vad eljest vanligen plägat vara fallet. Detta torde efter allt att döma förnämligast vara att tillskriva tvenne omständigheter, vilka var i sin mån varit ägnade att verka i dylik riktning. Jag syftar härvid *dels* på en av mig den 31 sistlidna augusti på nådigste befallning till generaltullstyrelsen avlåten skrivelse, däri jag framhållit nödvändigheten av att vid avgivande av förslag beträffande anslag att äskas av nästkommande riksdag iakttaga all den sparsamhet, som lämpligen läte sig göra, *dels* ock därpå, att den av min företrädare i ämbetet i hans yttrande till statsrådsprotokollet vid anmälandet av frågan rörande regleringen av tullverkets stater för år 1915 förordade revisionen av tullverkets organisation numera blivit igångsatt, i det jag nämligen den 2 sistlidna september, jämlikt nådigt bemyndigande, tillkallat sakkunniga för att efter verkställd utredning avgiva förslag till omorganisation av tullverket. Efter vad generaltullstyrelsen framhåller, hava dessa förhållanden beaktats såväl av de underordnade tullmyndigheterna, av vilka åtskilliga förklarar sig icke nu vilja göra framställningar om personalökning, ehuru sådan eljest syntes dem behöfelig och önskvärd, som ock av styrelsen själv, vilken

vid granskning av de inkomna framställningarna synes hava gått tillväga med största omsorg och endast tillstyrkt sådana, som ansetts ovillkorligen kräva beaktande.

Redan av den omständigheten, att jag sett mig nödsakad föreslå avlåtagandet av den ovannämnda skrivelsen till generaltullstyrelsen den 31 augusti 1914, torde framgå, att jag vid prövningen av de i nu ifrågasvarande ämne gjorda framställningarna måst hava till ögonmärke att söka såvitt möjligt hålla kostnaderna för tullverket inom deras nuvarande ram. Jag har ansett mig så mycket hellre böra iakttaga en dylik begränsning, som det givetvis måste anses mindre lämpligt att, medan en allmän utredning rörande omorganisation av tullverket pågår, föreslå några mera genomgripande ändringar i tullverkets personal- och avlöningsförhållanden. Av de framställningar, som av lokala tullmyndigheter och andra blivit gjorda i fråga om inrättande av nya tjänster och dylikt, har jag därför icke ansett mig böra biträda någon, som icke blivit av generaltullstyrelsen förordad; och kommer jag sålunda i det följande att helt och hållet förbigå alla andra dylika framställningar än sådana, som generaltullstyrelsen ansett sig böra biträda.

I fråga om den ordinarie staten har generaltullstyrelsen i sin förenämnda skrivelse den 17 oktober 1914 av de inkomna framställningarna tillstyrkt följande nämligen: Den ordinarie staten.

att överinspektorstjänsten vid packhusinspektionen i Malmö måtte uppflyttas från klass 2 till klass 1;

att överkontrollörstjänsten vid samma inspektion måtte uppflyttas från klass 2 till klass 1; samt

att å ordinarie stat måtte uppföras en kustvaktjänst i Falkenbergs tullkammardistrikt.

Vidare hemställer styrelsen av skäl, för vilka nedan skall vidare redogöras, *dels* i sin ovanberörda skrivelse den 17 sistlidna oktober,

att tullstationen i Nordmaling måtte indragas med utgången av år 1915 och att å stationens stat uppföras en uppsyningsmanstjänst av klass 3 och en vaktmästartjänst av klass 3 måtte avföras ur staten;

dels ock i en särskild till Kungl. Maj:t sedermera den 23 därpå följande november avlåten skrivelse,

att en ledig uppsyningsmanstjänst av klass 3 vid tullbevakningen i Mem måtte avföras ur staten och i dess ställe å sagda tullbevaknings stat uppföras ytterligare en vaktmästartjänst av klass 3.

[52.]
Ifrågasatt
uppflyttning
av överin-
spektoren och
överkontrollö-
ren vid pack-
husinspektio-
nen i Malmö
i högsta av-
lönings-
klassen.

Vid behandlingen av den ordinarie staten anför generaltullstyrelsen till en början, att styrelsen, ehuru väl vissa av de framställningar, som avsåge överflyttning av tjänster från extra till ordinarie stat, förändringar i lönesatser eller uppflyttning av befattningshavare i högre avlöningsklass, syntes styrelsen beaktansvärda och under andra omständigheter förtjänta att helt eller delvis biträdas av styrelsen, funnit sig för närvarande icke böra tillstyrka mer än en av berörda framställningar, nämligen den av packhusinspektionen i Malmö gjorda om uppflyttning av överinspektoren och överkontrollören därstädes i högsta avlöningsklassen.

Packhusin-
spektionen i
Malmö.

Till stöd för sin berörda framställning anför *packhusinspektionen i Malmö* — efter erinran att en packhusinspektorstjänst med begynnelseavlönning av 5,500 kronor inrättats i Malmö med ingången av år 1876 samt att inspektionen med ingången av år 1905 blivit en självständig, direkt under generaltullstyrelsen lydande avdelning av tullförvaltningen under chefskap av en överinspektor med en begynnelseavlönning av 6,000 kronor, vilken emellertid med ingången av år 1911 höjts till 6,300 kronor, dock med skyldighet för tjänstinnehavaren att betala pensionsavgift — huvudsakligen följande.

Medan uppbörden i Malmö under de 35 åren från 1876 till 1911 ökats med över fyra och en halv miljoner och antalet tjänstemän av högre grad i packhuset ökats från 8 à 10, därav, chefen oräknad, 4 ordinarie, till cirka 50, därav, cheferna oräknade, 26 ordinarie, hade packhuschefens ingångsavlönning, trots det under sagda långa tidrymd oerhört nedgångna penningvärdet och det för honom högst avsevärt ökade arbetet och ansvaret, höjts med allenast omkring 600 kronor. För närvarande utgjorde antalet tjänstemän av högre grad vid inspektionen 34 stycken; den extra ordinarie personalen hade under vissa månader uppgått till 33 stycken. Uppbörden utgjorde för år 1913 7,685,847 kronor och inga tecken tydde på en verklig återgång. Rörande chefernas arbetsbörd torde böra nämnas, att ensamt skrivgöromålen så ökats, att antalet från inspektionen avgångna skrivelser, som under år 1905 varit 116, successivt stigit till 247 år 1908, 759 år 1912, 1,000 år 1913 och under tiden intill den 22 september 1914 överstege antalet under motsvarande tid 1913 med 112. — Ehuru väl Göteborg, där cheferna för packhusinspektionen tillhörde högsta avlöningsklassen, med avseende å införda varukvantiteter stode långt före Malmö, kunde det dock påstås, att arbetet och ansvaret för packhuscheferna i Malmö icke vore mindre än arbetet och ansvaret för packhuscheferna i Göteborg och vida överträffade arbetsbördan för dessa senare vid den tidpunkt, år 1868, då de uppfördes i högsta avlöningsklass. I Göteborg vore packhusarbetet vida mera decentraliserat än i Malmö, i det att tullbehandlingstvister i förstnämnda stad plägade avgöras av föreståndarna för de olika avdelningarna av inspektionen, var- emot i Malmö alla dylika ärenden hänskötes till cheferna. Vidare förekomme i Malmö, i motsats till vad förhållandet vore i Göteborg, en stor mängd ärenden av högst ömtålig beskaffenhet, nämligen rörande införsel från Köpenhamn av begagnade

[52.]

maskiner, möbler, automobiler m. m. Sådana ärenden gäve nästan alltid anledning till tvister, vilka fordrade mycket arbete och tid. Ehuru, såsom nyss nämnts, införseln till Göteborg vore större än till Malmö, vågade inspektionen påstå, att antalet införda sändningar till Malmö icke understeg antalet sändningar till Göteborg. Och smärre sändningar manufaktur- och korta varor gäve lika mycket arbete för packhustjänstemännen som större sändningar; samma och lika många anledningar till tvister förefunnes, vare sig en sändning vore stor eller liten, och arbetet för cheferna bleve därför detsamma. — En jämförelse mellan avlöningen för packhuscheferna i Malmö, å ena sidan, samt avlöningen för förste kontrollörer och kontrollörer, å andra sidan, samt mellan ansvaret och arbetsbördan för dessa två grupper av tjänstemän visade tydligt, att fog funnes för yrkandet, att bemälda packhuschefer måtte uppflyttas i högsta avlöningsklassen, isynnerhet som alla övriga vid tullförvaltningen i Malmö anställda tjänstemän — med undantag av chefen för tullbevakningsinspektionen, som dock åtnjöte betydliga extra inkomster i tjänsten — tillhörde de högsta löneklasserna.

Generaltullstyrelsen, som i sin skrivelse den 27 oktober 1913 rörande tullverkets stater för år 1915 förklarar sig, med hänsyn till att indelningen i löneklasser skett så nyligen som år 1910, då icke kunna biträda en av packhusinspektionen i Malmö gjord framställning av enahanda innehåll som den förevarande, har nu funnit den motivering, som av inspektionen förebragts till stöd för framställningen, på ett fullständigt övertygande sätt ådagalägga det billiga och rättvisa i densamma. Någon betänklighet mot bifall till framställningen anser styrelsen icke kunna härledas ur ovanberörda omständighet, att sakkunniga tillkallats för avgivande av förslag till omorganisation av tullverket; ty, säger styrelsen, »vilken innebörd detta förslag än månde erhålla, lär under inga förhållanden någon sådan förändring av packhusinspektionens i Malmö organisation kunna bli ifrågasatt, att densamma skulle kunna betinga packhuschefernas i Malmö bibehållande i en lägre avlöningsklass än den, vilken cheferna för packhusinspektionen i Göteborg tillhöra». Styrelsen hemställer alltså, att överinspektoren och överkontrollören vid packhusinspektionen i Malmö måtte uppföras i respektive högsta avlöningsklass, eller klass 1.

Generaltullstyrelsen.

Oaktat de skäl, som av packhusinspektionen i Malmö anförts för uppflyttning av överinspektoren och överkontrollören därstädes i högsta avlöningsklassen, finner jag mig likväl icke kunna biträda den i dylikt hänseende nu gjorda framställningen. Då, på sätt ovan framhållits, indelningen i löneklasser skett så nyligen som år 1910 och då en allmän granskning av tullverkets organisation pågår, synes det mig nämligen icke lämpligt att nu, till förmån för en enstaka tullförvaltning, ifrågasätta

Departementschefen.

[52.] en så betydande förändring i sagda indelning, som ett bifall till packhusinspektionens hemställan skulle innebära. Jag anser mig för övrigt hava så mycket större anledning att ställa mig avvisande mot nämnda framställning, som med hänsyn till rådande extraordinära förhållanden tidpunkten i allt fall icke lär vara den rätta för genomförande av löneförbättringar av sådan art som den av packhusinspektionen i Malmö åsyftade. Vad packhusinspektionen föreslagit och generaltullstyrelsen tillstyrkt föranleder sålunda icke någon framställning från min sida.

Vidkommande härefter de framställningar, som avse uppförande å ordinarie stat av nya tjänster förklarar generaltullstyrelsen, att jämväl av dem åtskilliga synts styrelsen väl grundade och under vanliga förhållanden förtjänta av tillstyrkande i större eller mindre mån, men att styrelsen det oaktat i anledning av de förhållanden, som förut angivits, funnit sig icke nu böra tillstyrka inrättandet av dessa tjänster, med undantag dock för den kustvakttjänst i Falkenbergs tullkammardistrikt, varom kustbevakningschefen i Hallands samt Göteborgs och Bohus län gjort framställning.

Inrättande
av en kust-
vakttjänst i
Falkenbergs
tullkammar-
distrikt.

Kustbevak-
ningschefen
i Hallands
samt Göte-
borgs och
Bohus län.

Berörda framställning sammanhänger med och är föranledd av en av samme kustbevakningschef hos generaltullstyrelsen gjord hemställan om inrättande av en kustbevakningspostering till sjöss inom Uddevalla tullkammardistrikt, där för närvarande icke någon kustbevakning finnes anordnad.

För att en sådan postering, vilken borde bestå av en kustuppsyningsman och två kustroddare, måtte kunna åstadkommas med minsta möjliga kostnad för tullverket, föreslog kustbevakningschefen, att kustbevakningsposteringen i Grimsholmen inom Falkenbergs tullkammardistrikt måtte indragas och att den för sagda postering avsedda personalen, bestående av en kustuppsyningsman och en kustroddare, ävensom en kustroddartjänst i Varbergs tullkammardistrikt, vilken genom en mindre förändring av därvarande posteringars patrulleringsområden skulle utan större olägenhet kunna undvaras, måtte överflyttas till Uddevalla tullkammardistrikt. Då emellertid trakten vid Grimsholmen, ehuru en tullbåt därstädes numera vore obehöfelig, icke kunde helt och hållet lämnas utan bevakning, hemställde kustbevakningschefen samtidigt, att där måtte anställas en kustvakt. Då det emellertid av flera skäl vore önskvärt, att den nya posteringen bleve med det snaraste inrättad, kunde, enligt bevakningschefens mening, intill dess berörda kustvakttjänst hunne uppföras i staten, den utväg anlitas, att en kustroddare i Falken-

bergs tullkammardistrikt finge tjänstgöra såsom kustvakt därstädes och personalen vid den nya posteringen i Uddevalla tullkammardistrikt inskränktes till en kustuppsyningsman och en kustroddare å stat med biträde, i den mån sådant erfordrades, av en i tjänstgöring inkallad extra ordinarie kustroddare. [52.]

Generaltullstyrelsen meddelar till en början, att styrelsen funnit de skäl, kustbevakningschefen anfört för inrättande av en kustbevakningspostering i Uddevalla tullkammardistrikt, så övertygande, att styrelsen ansett sig böra bifalla framställningen härom. I största korthet vore dessa skäl, att vattenområdet mellan ön Orust och fastlandet, vid vilket många lastageplatser vore belägna och där en livlig sjöfart förekomme, icke kunde, på ett tillfredsställande sätt bevakas av de två kustbevakningsposteringsområden, i Mollösund och Gullholmen, till vilkas bevakningsområde nämnda trakter hörde, då dessa posteringsområden vore fullt upptagna med bevakningen i den yttre skärgården ävensom med invisitationsgöromål, samt att genom det uppdrag, kustbevakningen på framställning av militär myndighet erhållit, nämligen att övervaka vissa förhållanden vid kusterna, omförmälda område blivit i hög grad i behov av ständig tillsyn, för vilket ändamål önskvärdheten av en kustbevakningspostering därstädes även från militärt håll uttryckts. Kustbevakningschefens ovanberörda förslag rörande sättet för åstadkommande av den nya kustbevakningsposteringen säger sig styrelsen hava funnit synnerligen lämpligt och biträder fördenskull detsamma. I enlighet med sagda förslag, vilket icke skulle föranleda någon annan förändring i staten än inrättande av den begärda kustvakttjänsten i Falkenbergs tullkammardistrikt, hemställer styrelsen alltså, att en dylik tjänst måtte uppföras i staten. *Generaltullstyrelsen.*

De i frågan åberopade omständigheterna synas mig böra föranleda bifall till generaltullstyrelsens förslag. Då man lär kunna förutse, att behovet av ifrågavarande kustvakttjänst kommer att bli permanent, torde fullgiltiga skäl föreligga för densammas uppförande å ordinarie stat. *Departementschefen.*

Framställningar om ortstillägg hava, såsom redan nämnts, inkommit från tullkamrarna i Karlskrona och Sundsvall. *Ortstillägg.*

I avseende å ifrågavarande framställningar hänvisar generaltullstyrelsen i sin förutnämnda skrivelse den 17 oktober 1914 till vad styrelsen i skrivelse den 27 oktober 1913 angående tullverkets utgiftsstaten för år 1915 anfört i anledning av då föreliggande framställningar *Generaltullstyrelsen.*

- [52.] i samma ämne. Styrelsen meddelade i sistberörda skrivelse, att styrelsen funnit då föreliggande framställningar i samma ämne icke föranleda annan styrelsens åtgärd än att styrelsen velat framhålla önskvärdheten av att ortstillägg måtte tillgodokomma tullverkets personal, så snart omständigheterna det medgäve.

*Departements-
chefen år 1914.*

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet vid behandlingen av ifrågasvarande spörsmål framhöll dåvarande departementschefen bland annat, att, om den av honom förordade revisionen av tullverkets organisation komme till stånd, densamma kunde förmodas komma att föranleda därtill, att personalförhållandena vid tullverket bleve väsentligt ändrade, vadan det icke syntes honom tillrådligt att då vidtaga mera genomgripande ändringar i de för tullverkets personal gällande avlöningsförmånerna. Med hänsyn härtill samt till vissa andra av honom åberopade omständigheter fann departementschefen sig för det dåvarande icke böra till slutlig prövning underställa frågan om utsträckt användning av avlöningstiteln ortstillägg vid tullverket.

*Departements-
chefen.*

Då ej heller nu tiden torde vara inne för att till avgörande upptaga här förevarande fråga, har jag icke att göra någon framställning i ämnet.

*Dagavlön-
ing åt e. o. tjän-
stemän under
visst slag av
tjänstgörings-
förhinder.*

*Sveriges all-
männa tull-
tjänstemanna-
förening.*

Vad slutligen angår ovanberörda, av Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening gjorda framställning rörande rätt för extra ordinarie kammarskrivare att under tjänstgöringsförhinder uppbära dagavlönning helt eller delvis har någon motivering härför icke av föreningen framlagts, men har i ovanomfärdade, vid föreningens årsmöte hållna protokoll hänvisats till vid sagda möte i frågan väckta motioner. I dessa har framhållits huvudsakligen, att de extra ordinarie tjänstemännen i tullverket, ehuru deras arbete ofta vore synnerligen hälsofarligt, i nu ifrågasvarande hänseende intoge en ogynnsammare ställning än extra ordinarie tjänstemän i andra statens verk samt att, då den extra ordinarie tulltjänstemannen under sin tjänstgöring icke kunde göra några besparingar, redan en jämförelsevis kort tids sjukdom vore tillräcklig att förstöra hans ekonomi för längre tid framåt.

*Generaltull-
styrelsen.*

Generaltullstyrelsen åberopar i nu ifrågasvarande ämne vad styrelsen i skrivelse den 11 november 1911 angående tullverkets utgiftsstaten för

år 1913 anført i anledning av en under år 1911 av centralstyrelsen för Sveriges tullmannaförening gjord liknande framställning. I sin berörda skrivelse anförde generaltullstyrelsen i den nu föreliggande frågan huvudsakligen följande.

[52.]

Vad förenämnda centralstyrelse anført rörande den bekymmersamma ställning, vari extra ordinarie tjänsteman bleve försatt, då han drabbades av olycksfall eller sjukdom och därigenom bleve urständsat att tjänstgöra, kunde styrelsen icke undgå att finna synnerligen behjärtansvärt. Framställningen, att staten vid sådana tillfällen måtte träda hjälpende emellan, syntes styrelsen därför värd beaktande. Med hänsyn därtill, att den extra personalens i tullverket tjänstgöring mot dagavlöning i många fall vore av endast tillfällig beskaffenhet och icke oavbrutet fortginge, ävensom att avlönad försökstjänstgöring av extra ordinarie tjänstemän tydligen måste förekomma, ansåge styrelsen emellertid, att dagavlöning för extra ordinarie tjänsteman under sjukdomsförfall borde utgå allenast, då kroppsskada eller sjukdom, som grundat oförmögenhet att tjänstgöra, ådragits under tjänstutövning, varför dagavlöning åtnjutits, men att *full* dagavlöning borde utgå såväl vid kroppsskada som vid sjukdom, dock högst under tre månader, och, i likhet med vad som vore stadgat beträffande ordinarie tjänsteman, efter styrelsens beprövande.

Frågan om avlöning åt extra ordinarie tjänstemän vid olycksfall eller sjukdom anser jag vara värd allvarligt beaktande från statsmakternas sida; och har jag för avsikt att snarast möjligt framlägga förslag till frågans lösning. Någon jämkning i det föreliggande förslaget till utgiftsstater för tullverket torde emellertid icke härav påkallas.

*Departements-
chefen.*

Såsom redan nämnts, har generaltullstyrelsen i avseende å den ordinarie staten vidare hemställt, att tullstationen i Nordmaling måtte indragas med utgången av år 1915 och att å stationens stat uppförda en uppsyningsmanstjänst av klass 3 och en vaktmästartjänst av klass 3 måtte avföras ur staten.

**Indragning av
tullstationen i
Nordmaling.**

Av handlingarna rörande denna fråga inhämtas bland annat följande.

I skrivelse den 6 april 1910 hemställde tullkammaren i Umeå — jämte det tullkammaren till generaltullstyrelsen överlämnade dåvarande överuppsyningsmannen vid tullstationen i Nordmaling J. M. Schildts ansökning om avsked med pension — att med anslag å och tillsättande av den uppsyningsmanstjänst, med vilken vid Schildts avgång överuppsyningsmanstjänsten skulle ersättas, måtte få anstå, till dess det blivit avgjort, huruvida flyttning av den i Rundvik belägna tullstationen i Nordmaling till Norrbyskären och Hörnefors borde och kunde

[52.] ifrågakomma; och anförde tullkammaren vidare, att sedan den tillfälliga, av två industriella verk bekostade tullstationen i Mo och Hörnefors, jämväl belägen i Nordmalings socken, tillkommit, traktens industri- och utskeppningscentrum blivit förflyttat från Nordmalingsfjärden till Norrbyskären och Hörnefors; att sedan tullstationen i Nordmaling år 1894 förflyttats från Nordmalings kyrkoby till lastageplatsen Rundvik, stationen kunde anses tjäna allenast ett enskilt intresse, men att dock skäl syntes föreligga för att *en* av staten bekostad tullstation bibehölles inom Nordmalings socken; samt att, i händelse den ifrågasatta förflyttningen av tullstationen från Rundvik till Norrbyskären och Hörnefors icke bleve genomförd, det syntes tullkammaren, att Nordmalings tullstation i Rundvik icke vidare borde bekostas av statsverket, enär eljest den inkonsekvens skulle framträda, att av två inom samma socken belägna tullstationer, den ena tjänande endast *ett* men den andra åtminstone två enskilda intressen, den förra och mindre skulle bekostas av statsverket men den senare och mycket mera betydande av enskilda.

Med anledning av vad tullkammaren sålunda anført hemställde generaltullstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 april 1910, i sammanhang med beviljande av avsked för Schildt, att uppsyningsmanstjänsten vid tullstationen i Nordmaling måtte få tills vidare uppehållas på förordnande; och blev denna hemställan enligt nådigt brev till generaltullstyrelsen den 6 maj samma år av Kungl. Maj:t bifallen. Sedan dess har ifrågavarande tjänst varit otillsatt samt, enligt vad generaltullstyrelsen upplyst, uppehållits av en tillförordnad uppsyningsman, vilket fortfarande är förhållandet.

I skrivelse den 13 juni 1910 till Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västerbottens län anhöll generaltullstyrelsen sedermera om yttrande över tullkammarens ovanberörda framställning; och avgav bemälda befallningshavande den 17 januari 1911 det begärda utlåtandet, vilket åtföljdes av dels yttrande från kommunalstämman i Nordmalings socken, däri stämman av anförda orsaker avstyrkte bifall till framställningen, dels ock en till Kungl. Maj:ts befallningshavande ställd skrift från Mo ångsåg och sulfitaktiebolaget Mo & Domsjö, innefattande yrkande om bifall till samma framställning. För egen del anförde Kungl. Maj:ts befallningshavande, att, enär tullstationen i Nordmaling efter dess förflyttning från socknens huvudort till Rundvik huvudsakligen tjänade ett enskilt intresse, det syntes föga rimligt, att densamma skulle bibehållas vid Rundviks ångsåg och ej i stället förläggas till den plats, där den flerdubbelt större Mo ångsåg vore belägen och där den tillika kunde gagna de avsevärda industriella anläggningarna vid Hörnefors. I an-

ledning av tullkammarens i Umeå alternativa förslag, att för framtiden ingen av statsmedel bekostad tullstation skulle vara förlagd till Nordmalings socken, framhöll Kungl. Maj:ts befallningshavande, att enligt befallningshavandens mening av enskilda bekostade tullstationer icke borde inrättas annat än i undantagsfall, utan att staten själv borde bestrida kostnaden för de organ, som hade att uppbära av staten pålagda avgifter. Skulle emellertid den motsatta uppfattningen anses vara den riktiga, hölle Kungl. Maj:ts befallningshavande före, att ännu mindre skäl funnes för att av statsmedel bekosta den föga betydande tullstationen i Rundvik, där uppbörden tydligtvis icke ens betäckte omkostnaderna, helst även denna station tjänade ett enskilt intresse. Kungl. Maj:ts befallningshavande hemställde därför, att den i Rundvik förlagda tullstationen måtte förflyttas till Norrbyskären eller att, om detta icke ansåges kunna bifallas, den förändring måtte vidtagas, att ifrågavarande tullstation ej längre bekostades av statsmedel.

Med anledning av vissa i handlingarna förekommande uppgifter rörande tilltänkt avskiljande från Nordmalings socken av Mo och Hörnefors såsom egen kommun, ävensom angående utsikterna för en ökning av trafiken vid tullstationen i Mo och Hörnefors återremitterade generaltullstyrelsen den 17 mars 1913 ärendet till tullkammaren i Umeå, för avgivande av yttrande huruvida förhållandena kunde anses hava undergått någon på frågan om tullstationens i Nordmaling förflyttning eller indragning inverkan förändring. Sådant utlåtande avgavs av tullkammaren den 15 maj 1913; och anförde tullkammaren därvid, bland annat, att det vore utsikter till att trafiken vid tullstationen i Mo och Hörnefors, som redan vore av avsevärd betydelse, i en nära framtid komme att gå en ytterligare utveckling till mötes, under det att någon ökning av den relativt obetydliga trafiken vid tullstationen i Nordmaling icke vore att förvänta, samt att det därför syntes tullkammaren i handelns och sjöfartens intresse rättvist och lämpligt, att en av staten bekostad tullstation inrättades vid Mo och Hörnefors och att Nordmalings tullstation vid Rundvik i stället indroges.

Sedan generaltullstyrelsen därefter i skrivelse till Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västerbottens län den 9 mars 1914 anhallit om uttalande, huruvida en av tullverket bekostad tullstation å Norrbyskären eller i Hörnefors syntes vara på grund av förändrade förhållanden av något *allmänt* intresse påkallad, anförde Kungl. Maj:ts befallningshavande i skrivelse den 30 september 1914, med överlämnande av yttrande från kronofogden i Umeå fögderi, bland annat, att någon avsevärd sjöfart icke inom överskådlig tid torde vara att påräkna vid Hörne-

- [52.] fors eller Norrbyskären utöver den export och import, som dreves av sulfitaktiebolaget Mo och Domsjö samt Mo och Domsjö aktiebolag, ävensom att en av tullverket bekostad tullstation å Norrbyskären eller i Hörnefors syntes icke vara på grund av några förändrade förhållanden av allmänt intresse påkallad, för så vitt icke den uppfattningen vunnit gehör, att staten borde själv bestrida kostnaden för de organ, som hade att uppbära av staten pålagda avgifter.

Generaltullstyrelsen.

För egen del har generaltullstyrelsen — med överlämnande av en inom styrelsen upprättad jämförande tablå över trafiken vid tullstationerna i Nordmaling samt Mo och Hörnefors för åren 1908—1913, vilken tablå torde få såsom bilaga B åtfölja denna punkt i protokollet — i nu ifrågakommande avseende anført följande:

»Till en början framgår av nyssberörda tablå, att trafiken vid tullstationen i Mo och Hörnefors är av avsevärt större omfattning än trafiken vid tullstationen i Nordmaling. Vidare torde det få anses ådagalagt, att icke någon av dessa stationer kan sägas vara påkallad av något allmänt intresse. Under sådana förhållanden synes det icke rimligt, att den mindre betydande tullstationen i Nordmaling vidare skulle bekostas av statsverket, under det att den större stationen i Mo och Hörnefors bekostas av enskilda personer. Skulle kostnaden för endera av stationerna fortfarande bestridas av statsverket, borde det enligt styrelsens mening vara kostnaden för stationen i Mo och Hörnefors. Styrelsen anser alltså, att kostnaden för tullstationen i Nordmaling icke vidare bör bestridas av tullmedel utan att, därest tullstationen därstädes anses fortfarande behöfvlig, denna bör bekostas av det enskilda intresse, vilket den betjänar. Då emellertid icke heller tullstationen i Mo och Hörnefors är påkallad av något allmänt intresse, anser styrelsen det icke böra ifrågakomma, att denna tullstation skulle bekostas av tullmedel, utan bör densamma fortfarande som hittills bekostas av det enskilda intresse, för vars räkning den är inrättad.»

På grund av vad sålunda anförts hemställer generaltullstyrelsen, att tullstationen i Nordmaling måtte indragas med utgången av år 1915 samt att ur staten för år 1916 måtte avföras de för stationens räkning upptagna tjänster, nämligen en uppsyningsmanstjänst av klass 3 och en vaktmästartjänst av klass 3.

Departementschefen.

Därest kostnaderna för någondera av ifrågakommande tvenne tullstationer ansåges böra bestridas av statsmedel, synes mig på de av generaltullstyrelsen anförda skäl tullstationen i Mo och Hörnefors böra

före den närbelägna stationen i Nordmaling i dylikt hänseende komma i fråga. Då det torde vara ådagalagt, att ingendera av de omförmälda stationerna är påkallad av något allmänt intresse av större betydelse, anser jag emellertid i likhet med generaltullstyrelsen riktigast, att statsverket icke belastas med kostnaderna för vare sig den ena eller den andra stationen, utan att i båda fallen det enskilda företaget, som har intresse av stationens bibehållande, jämväl får vidkännas utgifterna härför. Jag hemställer alltså, lika med generaltullstyrelsen, att de för tullstationen i Nordmaling avsedda två tjänsterna måtte från och med utgången av år 1915 avföras ur staten.

Då emellertid den ena av ifrågavarande tjänster, nämligen vaktmästartjänsten, för närvarande är besatt med ordinarie innehavare och det torde vara tvivelaktigt, huruvida denne kan före ingången av år 1916 konstitueras till annan tjänst, torde han lämpligen böra uppföras å 1916 års indragningsstat. Härtill ber jag att framdeles få återkomma.

Vidkommande slutligen den förut omförmälda, av generaltullstyrelsen i särskild skrivelse den 23 november 1914 gjorda framställningen om utbytande av en uppsyningsmanstjänst av klass 3 vid tullbevakningen i Mem mot en vaktmästartjänst av klass 3 är densamma föranledd av en till styrelsen från tullkammaren i Mem inkommen skrivelse, däri tullkammaren, i samband med anmälan att den förutvarande innehavaren av berörda uppsyningsmanstjänst numera avlidit, med hänsyn till föreliggande omständigheter framhållit lämpligheten av att ett dylikt utbyte komme till stånd.

Utbytande av en uppsyningsmanstjänst vid tullbevakningen i Mem mot en vaktmästartjänst.

Tullkammaren i Mem.

Generaltullstyrelsen förklarar sig dela den av tullkammaren i dess berörda skrivelse uttalade uppfattningen i fråga om behov av arbetskrafter vid tullbevakningen i Mem och ansluter sig förty till tullkammarens förslag.

Generaltullstyrelsen.

Mot ifrågavarande framställning har jag för egen del intet att erinra. Vid bifall härtill skulle den ordinarie staten för tullverket minskas med skillnaden mellan begynnelseavlönningarna för en uppsyningsman av klass 3 och en vaktmästare av klass 3 eller med 550 kronor.

Departementschefen.

[52.]
Sammanfatt-
ning av för-
slagen rö-
rande den
ordinarie
staten.

Vad jag hittills ifrågasatt rörande tullverkets lönestater kan sammanfattas sålunda:

Den för år 1915 fastställda avlöningsstaten slutar å ett belopp av kr. 4,852,900: —

Enligt mitt förslag skulle emellertid för år 1916

avgå

dels avlöning vid en
uppsyningsmanstjänst av
klass 3 kr. 1,750: —

dels avlöning vid en
vaktmästartjänst av klass 3 » 1,200: —

dels ock skillnaden i
avlöning mellan en uppsy-
ningsmanstjänst av klass 3
och en vaktmästartjänst av
klass 3 » 550: —

eller sammanlagt kr. 3,500: —

men däremot *tillkomma*

avlöningen vid en kustvaktjänst... kr. 1,300: —

då alltså minskningen skulle uppgå till kr. 2,200: —

och sålunda den ordinarie avlöningsstaten för år 1916
utgöra kr. 4,850,700: —

Den extra
staten.

Sammanfatt-
ning av gene-
raltullstyrel-
sens förslag.

Såsom redan förut framhållits, har generaltullstyrelsen visserligen icke ansett sig kunna tillstyrka någon av de framställningar, som avse överflyttning på ordinarie stat av tjänster, vilka redan finnas uppförda på extra stat för år 1915, men däremot, då ingen av dessa tjänster enligt styrelsens åsikt kunde undvaras, upptagit dem samtliga på extra stat för år 1916. Några nya tjänster å extra stat har generaltullstyrelsen icke ansett sig under förhandenvarande omständigheter böra äska.

I fråga om den extra staten hemställer generaltullstyrelsen alltså, att å dylik stat för år 1916 måtte uppföras följande å extra stat för år 1915 upptagna tjänster, nämligen

sjutton kontrollörstjänster, därav en för tullkammaren och sex för packhusinspektionen i Stockholm, fyra för packhusinspektionen i Malmö, en för tullkammaren i Hälsingborg, fyra för packhusinspektionen i Göteborg och en för tullkammaren i Borås;

trettiofyra kammarskrivartjänster, därav en för tullkammaren, tio för packhusinspektionen och två för nederlagskontoret i Stockholm, två för tullkammaren i Norrköping, fyra för packhusinspektionen i Malmö,

en för tullkammaren i Hälsingborg, två för tullkammaren i Trälleborg, två för tullkammaren och nio för packhusinspektionen i Göteborg samt en för tullkammaren i Gävle; samt [52.]

femton vaktmästartjänster av klass 1, därav sju för packhusinspektionen i Stockholm, fyra för tullkammaren i Norrköping, två för tullkammaren i Hälsingborg och två för tullkammaren i Trälleborg.

Beträffande de tjänster, om vilkas uppförande på extra stat styrelsen sålunda gör framställning, föreslår generaltullstyrelsen,

att de i §§ 1, 2, 3, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 16, 17, 19 och 22 av avlöningsreglementet för tjänstemän vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning ävensom i övergångsbestämmelserna till samma reglemente meddelade bestämmelser rörande ordinarie tjänst eller tjänstinnehavare måtte förklaras skola i tillämpliga delar gälla även beträffande tjänst, uppförd å extra stat för år 1916 samt tjänsteman, förordnad å sådan tjänst eller i omedelbar eller medelbar succession efter å sådan tjänst förordnad tjänsteman.

Icke heller i fråga om den extra staten har jag funnit anledning att i något fall gå utöver vad generaltullstyrelsen förordat. *Departementschefen.*

Då jag emellertid i likhet med generaltullstyrelsen håller före, att de å extra stat för år 1915 uppförda tjänsterna äro behövlige jämväl under år 1916, har jag ansett mig böra i förslaget upptaga samtliga dessa tjänster.

Jämväl beträffande den vid lokalförvaltningen anställda extra personalen gäller emellertid vad jag vid behandlingen av frågan angående förstärkning av arbetskrafterna hos generaltullstyrelsen anført om pensionsavdrag. Av skäl, som därvid åberopats, torde alltså det för de nu ifrågavarande tjänsterna erforderliga anslaget böra fastställas till förslagsanslag, högst.

Vad generaltullstyrelsen föreslagit i fråga om villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöning å extra stat föranleder icke någon erinran från min sida.

Enligt vad jag här förut ifrågasatt skulle den extra avlöningsstaten för lokaltullförvaltningen komma att upptaga

dels avlöningen vid följande tjänster, nämligen:

sjutton kontrollörstjänster	kr.	71,400: —
trettiofyra kammarkrivarstjänster	»	95,200: —
femton vaktmästartjänster av klass 1	»	26,250: —

Transport kr. 192,850: —

Sammanfattning av departementschefens förslag angående den extra avlöningsstaten.

[52.]

Transport kr. 192,850: —

dels ock ortstillägg vid
 sju kontrollörstjänster à kr. 290: — kr. 2,030: —
 tretton kammarskrivartjänster à kr. 210: — » 2,730: —
 sju vaktmästartjänster av klass 1 à kr.
 131: — » 917: — » 5,677: —
 alltså sammanlagt kr. 198,527: —
 eller i runt tal kronor 198,530.

I fråga om detta belopp, som överensstämmer med slutsumman av den extra avlöningsstaten för år 1915, ber jag att längre fram få göra framställning.

Vad beträffar

Övergångsavlöningsstaten

*Generaltull-
styrelsen.*

anmäler generaltullstyrelsen i sin förutnämnda skrivelse den 17 oktober 1914, att någon förändring av densamma icke vore att ifrågasätta, liksom ej heller upptagande av något särskilt belopp för denna stat erfordrades.

Styrelsen hemställer emellertid, att Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med vad som skett vid föregående tillfällen, måtte förklara, att för bestridande av avlöning åt de tjänstinnehavare, vilka komme att uppföras å 1916 års övergångsavlöningsstat med åtnjutande av de avlöningsförmåner, som tillkomme dem enligt 1904 eller 1910 års stat, finge i den mån sådant vore erforderligt användas de avlöningsmedel, som enligt den avlöningsstat, Kungl. Maj:t kunde finna skäl fastställa, bleve avsedda för avlönaude av de befattningar, vilka i mån av nyssnämnda tjänstinnehavares avgång komme att besättas.

*Departements-
chefen.*

Mot vad generaltullstyrelsen sålunda föreslagit har jag icke funnit anledning till erinran.

I fråga om

Indragningsstaten

har generaltullstyrelsen anfört följande:

»Å den för år 1915 fastställda indragningsstaten äro uppförda sjutton personer, var och en upptagen med ett belopp, som motsvarar lönen å den avlöningsstat, från vilken han överflyttats å indragningsstat. Statens slutsumma utgör

11,860 kronor. Av de å indragningsstaten uppförda personer har roddaren i Hälsingborg G. Schér avlidit, i anledning varav statens slutsumma skulle kunna minskas med 300 kronor, eller till 11,560 kronor. Då emellertid, vid bifall till vad styrelsen här ovan hemställt rörande indragning av en vaktmästartjänst vid tullbevakningen i Nordmaling, den möjlighet icke är utesluten, att den nuvarande innehavaren av berörda vaktmästartjänst A. A. Rönnmark icke skulle före den 1 januari 1916 kunna konstitueras till annan ordinarie tjänst, synes försiktigheten bjuda, att han uppföres å 1916 års indragningsstat med det belopp, han åtnjuter i lön å 1915 års stat, eller 900 kronor. Vid bifall härtill skulle alltså slutsumman för 1915 års indragningsstat, 11,860 kronor, minskas med 300 kronor men ökas med 900 kronor, alltså utgöra 12,460 kronor.»

Generaltullstyrelsens förslag om uppförande av den nuvarande innehavaren av vaktmästartjänsten vid tullstationen i Nordmaling å 1916 års indragningsstat anser jag mig, såsom redan antytts, böra tillstyrka. Med det av generaltullstyrelsen beräknade beloppet, 12,460 kronor, har jag alltså upptagit summan av indragningsstaten i mitt förslag.

*Departements-
chefen.*

Beträffande

Omkostnadsstaten

föreslår generaltullstyrelsen endast den förändringen, att det å sagda stat uppförda anslaget till hemliga utgifter, 9,000 kronor, måtte ned-sättas till 6,000 kronor, samt återopar såsom skäl härför, att utgifterna från anslaget i medeltal under åren 1904—1913 utgjort allenast 4,300 kronor årligen.

*Generaltull-
styrelsen.*

Vad generaltullstyrelsen sålunda föreslagit finner jag mig böra biträda. Vid bifall härtill skulle omkostnadsstatens slutsumma, i 1915 års stat upptagen till 1,147,890 kronor, minskas till 1,144,890 kronor.

*Departements-
chefen.*

Beträffande tullverkets övriga stater, nämligen ålderstilläggsstaten, pensionsstaten för avskedade tjänstinnehavare samt pensionsstaterna för avlidna tjänstinnehavares efterlämnade änkor och barn, har jag icke någon ändring att föreslå.

Med iakttagande av de utav mig förordade förändringarna skulle tullverkets ordinarie utgiftsstaten för år 1916 komma att utvisa följande slutsumma:

[52.]	Den ordinarie avlöningsstaten	kronor 4,850,700: —
	Ålderstilläggsstaten	» 450,000: —
	Övergångsavlöningsstaten	» —
	Indragningsstaten	» 12,460: —
	Pensionsstaten för avskedade tjänstinnehavare	» 300,000: —
	Pensionsstaterna för avlidna tjänstinnehavares efter- lämnade änkor och barn	» 35,000: —
	Omkostnadsstaten	» 1,144,890: —
	eller tillsammans kronor 6,793,050: —	
	sålunda 4,600 kronor mindre än staterna för år 1915.	

Departement-
schefens
hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer jag, att
Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att

dels, med godkännande av de utav mig förordade
ändringar i tullverkets stater, för år 1916 bestämma
anslaget för tullverket till ett mot staternas slutsumma
svarande belopp av kronor 6,793,050,
att såsom förslagsanslag utgå (Bil. A),

dels ock medgiva, att för år 1916 till avlöning åt
de tjänstinnehavare, vilkas innehavande befattningar
antingen bibehållas i den nya organisationen eller
därstädes ersättas med befattningar i lägre tjänste-
grad, men vilka komma att kvarstå å äldre stat, må
disponeras avlöningarna vid motsvarande befattningar
i den nya staten.

Förslag

till

Utgiftsstaten för tullverket att tillämpas under år 1916.

		K r o n o r.				
		Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa.	
A. Avlöningsstaten.						
I. Generaltullstyrelsen.						
1	generaltulldirektör	7,000	3,000	1,000	11,000	
1	byråchef	5,000	2,500	600	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas (med 600 kr.
3	byråchefer	—	—	—	24,300	
Kansliet.						
1	sekreterare	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas (med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1	sekreterare	—	—	—	5,800	
1	registrator	2,200	1,500	300	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas (med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1	notarie	2,200	1,500	300	4,000	
3	notarier	—	—	—	12,000	
1	kvinnligt skrivbiträde	700	350	150	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas (med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
1	kvinnligt skrivbiträde	—	—	—	1,200	
Kameralbyrån.						
1	kamrerare	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas (med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1	förste revisor	3,600	1,800	400	5,800	
1	revisor och bokhållare	2,200	1,500	300	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas (med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
3	revisorer och bokhållare	—	—	—	12,000	
Revisionsbyrån.						
1	förste aktuarie	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas (med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1	aktuarie	2,200	1,500	300	4,000	
2	aktuarier	—	—	—	8,000	Efter 5 år kan lönen höjas (med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1	revisor	2,200	1,500	300	4,000	
7	revisorer	—	—	—	28,000	
Transport		—	—	—	154,800	

[52.]

	K r o n o r.				
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa.	
Transport	—	—	—	154,800	
Tullbehandlings- och upplysningsbyrån.					
1 byråassistent	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 byråassistent	—	—	—	5,800	
1 andre byråassistent	2,200	1,500	300	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
Till vikariatsersättning samt arvoden och flitpenningar åt extra biträden ävensom till renskrivningskostnad, <i>förelagsanslag</i>	—	—	—	125,000	
därav till gratifikationer åt extra ordinarie tjänstemän och vaktmästare hos styrelsen högst 3,000 kr.					
1 förste vaktmästare ¹	900	450	150	1,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 vaktmästare ¹	700	350	150	1,200	
6 vaktmästare ¹	—	—	—	7,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
Transport	—	—	—	305,300	

¹ Åtnjuta beklädnad eller beklädnadsersättning samt kostnadsfri läkarvård jämte medikamenter i enlighet med vad i sådant avseende gäller beträffande till samma förmån berättigade befattningshavare vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning. Om vaktmästare hos styrelsen i sådan egenskap åtnjuta fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå ävensom å lönen avdragas 100 kr. årligen.

[52.]

	K r o n o r.					
	Fast av- löning.	Summa.		Efter resp. 3, 6 och 9 års tjänstgöring kan den fasta avlöningen höjas, varje gång med:	Pen- sions- under- lag.	
Transport	—	—	—	305,300	—	—
II. Lokalförvaltningen samt kust- och gränsbevakningen.						
1. Tjänstemän av högre grad.						
a) <i>Med bestämd tjänstgöringsort.</i>						
1 kustbevakningschef i Skåne och Blekinge	5,500	5,500				
1 kustbevakningschef i Hallands samt Göte- borgs och Bohus län.....	—	5,500				4,400
1 gränsbevakningschef i Dalsland, Värm- land och Dalarna	4,800	4,800				3,600
1 överinspektör av klass 1 vid packhus- inspektionen i Stockholm	7,300	7,300				5,000
1 överinspektör av klass 1 vid d:o i Göte- borg	—	7,300				
1 överinspektör av klass 2 vid d:o i Malmö	6,300	6,300				
2 överinspektörer av klass 2 vid tullbevak- ningsinspektionerna i Stockholm och Göteborg	—	12,600				4,500
1 överinspektör av klass 3 vid d:o i Malmö	5,500	5,500			400	4,400
1 tullförvaltare av klass 1 vid tullkammaren i Stockholm	6,300	6,300				
12 tullförvaltare av klass 1 vid d:o i Norr- köping, Malmö, Hälsingborg, Trälleborg, Göteborg, Gävle och Sundsvall, vid upp- börds- och nederlagskontoren i Stock- holm och Göteborg, ävensom vid upp- börds- samt konfiskations- och kassörs- kontoret i Malmö	—	75,600				4,500
1 tullförvaltare av klass 2 vid tullkamma- ren i Kalmar	5,500	5,500				4,000
4 tullförvaltare av klass 2 vid d:o i Lands-						
Transport	—	142,200	—	305,300	—	—

[52.]

	K r o n o r.					
	Fast av- löning.	Summa.		Efter resp. 3, 6 och 9 års tjänstgöring kan den fasta avlöningen höjas, varje gång med:	Pen- sions- under- lag.	
Transport	—	142,200	—	305,300	—	—
krona och Halmstad samt vid konfiska- tions- och kassörskontoren i Stockholm och Göteborg	—	22,000				4,000
1 tullförvaltare av klass 3 vid tullkamma- ren i Uppsala	4,800	4,800				
19 tullförvaltare av klass 3 vid d:o i Ny- köping, Jönköping, Oskarshamn, Visby, Karlskrona, Karlshamn, Åhus, Lund, Ystad, Varberg, Strömstad, Borås, Karl- stad, Örebro, Söderhamn, Hudiksvall, Härnösand, Luleå och Haparanda	—	91,200				3,600
1 tullförvaltare av klass 4 vid d:o i Söder- tälje	4,000	4,000				
20 tullförvaltare av klass 4 vid d:o i Eskils- tuna, Linköping, Västervik, Ronneby, Sölvesborg, Simrishamn, Falkenberg, Lysekil, Uddevalla, Lidköping, Mon, Charlottenberg, Västerås, Falun, Örn- sköldsvik, Östersund, Storlien, Umeå, Skellefteå och Riksgränsen	—	80,000			400	3,300
1 tullförvaltare av klass 5 vid d:o i Mem	3,300	3,300				
3 tullförvaltare av klass 5 vid d:o i Vad- stena, Marstrand och Piteå	—	9,900				2,700
1 överkontrollör av klass 1 vid packhus- inspektionen i Stockholm	6,300	6,300				4,500
1 överkontrollör av klass 1 vid d:o i Göteborg	—	6,300				
1 överkontrollör av klass 2 vid tullkamma- ren i Stockholm	5,300	5,300				
3 överkontrollörer av klass 2 vid d:o i Malmö och Göteborg samt vid packhus- inspektionen i Malmö	—	15,900	391,200			3,800
Transport	—	—	391,200	305,300	—	—

[52.]

		K r o n o r.				
	Fast av- löning.	Summa.		Efter resp. 3, 6 och 9 års tjänstgöring kan den fasta avlöningen höjas, varje gång med:	Pen- sions- under- lag.	
Transport	—	—	391,200	305,300	—	—
b) Övriga tjänstemän av högre grad.						
1 förste kontrollör	4,800	4,800	1,151,800	400	3,600	
16 förste kontrollörer	—	76,800				
1 kontrollör	4,200	4,200			3,300	
82 kontrollörer (därav 3 kontrollörer och uppbörds-kassörer samt 7 bevaknings- kontrollörer)	—	344,400				
1 kammarskrivare	2,800	2,800			2,100	
245 kammarskrivare	—	686,000				
1 tullinspektör	2,600	2,600			2,000	
7 tullinspektörer (därav 2 gränsinspektörer)	—	18,200				
1 tullfiskal	3,000	3,000				
3 tullfiskaler	—	9,000				
2. Tjänstemän av lägre grad.						
1 överuppsyningsman av klass 1	2,600	2,600	300	200	1,700	
1 överuppsyningsman av klass 1	—	2,600				
1 överuppsyningsman av klass 2	2,300	2,300				
3 överuppsyningsmän av klass 2 (därav 1 befälhavare & kustbevakningsångare)	—	6,900	300		1,300	
1 gränsöveruppsyningsman	2,600	2,600				
1 kustöveruppsyningsman	2,100	2,100				
26 kustöveruppsyningsmän	—	54,600	150		1,200	
1 uppsyningsman av klass 1	2,050	2,050				
41 uppsyningsmän av klass 1	—	84,050				
1 uppsyningsman av klass 2	1,900	1,900				
22 uppsyningsmän av klass 2	—	41,800				
1 uppsyningsman av klass 3	1,750	1,750			1,100	
Transport	—	205,250	1,543,000	305,300	—	—

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 1 saml.

[52.]

		K r o n o r.				
		Fast av- löning.	Summa.		Efter resp. 3, 6 och 9 års tjänstgöring kan den fasta avlöningen höjas, varje gång med:	Pen- sions- under- lag.
Transport		—	205,250	1,543,000	305,300	—
23 uppsyningsmän av klass 3	—	40,250			150	1,100
1 gränsuppsyningsman	2,050	2,050				1,300
6 gränsuppsyningsmän	—	12,300				
1 kustuppsyningsman	1,650	1,650			100	1,100
65 kustuppsyningsmän	—	107,250				
1 vaktmästare av klass 1	1,750	1,750				
496 vaktmästare av klass 1	—	868,000			100	1,000
1 vaktmästare av klass 2	1,500	1,500				
190 vaktmästare av klass 2 (därav 2 an- ställda å kustbevakningsångare)	—	285,000				
1 vaktmästare av klass 3	1,200	1,200			100	900
62 vaktmästare av klass 3	—	74,400				
1 gränsridare	1,500	1,500				
163 gränsridare	—	244,500			100	1,000
1 kustvakt	1,300	1,300				
41 kustvakter	—	53,300				
1 kustroddare	1,200	1,200			100	900
225 kustroddare	—	270,000	2,172,400			
Till ortstillägg åt befattningshavare vid lokal- tullförvaltningarna i Stockholm, Hapa- randa och Riksgränsen, <i>förslagsanslag</i>		—	—	56,000		
Till arvoden åt föreståndare för tullförvalt- ningsavdelning i Göteborg och Malmö för utövande av i § 18 i avlöningsreg- lementet omförmält uppdrag, <i>förslags- anslag högst</i>		—	—	2,000		
Transport		—	—	3,773,400	305,300	—

[52.]

	K r o n o r.					
	Fast av- löning.	Summa.		Efter resp. 3, 6 och 9 års tjänstgöring kan den fasta avlöningen höjas, varje gång med:		Pen- sions- under- lag.
Transport	—	—	3,773,400	305,300	—	—
Till arvoden åt tullexpeditions- och gräns- stationsföreståndare, <i>förslagsanslag</i> ...	—	—	12,000			
Till arvoden åt ordinarie tjänstemän för tullbehandling av passagerareffekter, <i>förslagsanslag</i>	—	—	10,000			
Till vikariatsersättning, extra biträden m. m., <i>förslagsanslag</i>	—	—	750,000	4,545,400		
därav för utbetalande av flyttningshjälp åt tjänstemän högst 2,000 kronor.						
Säger	—	—	—	4,850,700	—	—
B. Ålderstilläggsstaten.						
<i>Förslagsanslag</i>				450,000		
Transport				5,300,700		